Toni Morrison

En Mavi Göz*

Türkçesi: Zeynep Baransel

*SEL

2. BASKI

Toni Morrison • En Mavi Göz

*

EN MAVİ GÖZ*

TONI MORRISON, (Chloe Anthony Wofford), 1931'de Ohio'da doğdu. Howard ve Cornell üniversitelerinde edebiyat eğitimi aldı. Tezini Virginia Woolf ve William Faulkner'in eserleri üzerine hazırladı. Texas Southern Üniversitesi'nde ve Howard'da İngilizce dersleri verdi. İlk romanının tohumlarını da Howard'da katıldığı bir yazı grubunda attı. Daha sonraki yıllarda editörlüğün yanı sıra akademide ders vermeyi sürdürdü. 1989'dan emekli olduğu 2006 yılına kadar Princeton Üniversitesi Beşeri Bilimler kürsüsünde görev yaptı.

National Book Critics Circle Award, American Book Award, Presidential Medal of Freedom, National Humanities Medal ve *Sevilen* adlı kitabıyla Pulitzer gibi pek çok önemli ödüle layık görülen Toni Morrison, 1993 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanarak, bu ödülün verildiği ilk siyahi kadın oldu. *En Mavi Göz*, *Merhamet*, *Sevilen* ve *Tanrı Çocuğu Korusun*'un ardından *Sula* ve *Süleyman'ın Şarkısı* da yayın programımızdadır.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 873
ISBN 978-975-570-880-5

EN MAVİ GÖZ
Toni Morrison
Roman

Özgün Adı:
The Bluest Eye

Türkçesi: Zeynep Baransel

© Toni Morrison, 1970, 1994
© Sel Yayıncılık, 2015

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Editör: Bülent Doğan
Yayına hazırlayan: Mısra Gökyıldız
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ağustos, 2017
ikinci Baskı: Eylül, 2017

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Toni Morrison

En Mavi Göz

Türkçesi: Zeynep Baransel

Roman

Beni hayata getiren o iki kişi ile
özgürlüğüme kavuşturan o bir kişiye...

İşte ev bu. Yeşil ve beyaz. Kapısı kırmızı. Çok güzel. İşte bu da aile. Anne, baba, Dick ve Jane yeşil-beyaz evde oturuyorlar. Çok mutlular. Bak bu Jane. Kırmızı bir elbisesi var. Oyun oynamak istiyor. Jane ile kim oynayacak? Bak bu kedi. Miyav miyav diyor. Gel, oyna. Gel, Jane ile oyna. Kedicik oynamıyor. Bak bu anne. Anne çok tatlı. Anne, sen Jane ile oynar mısın? Anne gülüyor. Gül anne, gül. Bak bu baba. İriyarı ve kuvvetli. Baba, sen Jane ile oynar mısın? Baba gülümsüyor. Gülümse baba, gülümse. Bak bu köpek. Hav hav diyor köpek. Jane ile oynamak ister misin? Bak köpek koşuyor. Koş köpek, koş. Bak, bak. İşte bir arkadaş geliyor. Bu arkadaş Jane ile oynayacak. Güzel bir oyun oynayacaklar. Oyna Jane, oyna.

İşte ev bu yeşil ve beyaz kapısı kırmızı çok güzel işte bu da aile anne baba dick ve jane yeşil-beyaz evde oturuyorlar çok mutlular bak bu jane kırmızı bir elbisesi var oyun oynamak istiyor jane ile kim oynayacak bak bu kedi miyav miyav diyor gel oyna gel jane ile oyna kedicik oynamıyor bak bu anne anne çok tatlı anne sen jane ile oynar mısın anne gülüyor gül anne gül bak bu baba iriyarı ve kuvvetli baba sen jane ile oynar mısın baba gülümsüyor gülümse baba gülümse bak bu köpek hav hav diyor köpek jane ile oynamak ister

misin bak köpek koşuyor koş köpek koş bak bak işte bir arkadaş geliyor bu arkadaş jane ile oynayacak güzel bir oyun oynayacaklar oyna jane oyna İşteevbuyeşilvebeyazkapısıkırmızıçokgüzelişTebudaaileannebabadickvejaneyeşilbeyazevdeoturuyorlarçokmutlularbakbujanekırmızıbirelbisesivaroyunoynamakistiyorjaneilekimoynayacakbakbukedimiyavmiyavdiyorgeloynageljaneileoynakedicikoynamıyorbakbuanneanneçoktatlıannesenjaneileoynarmısınannegülüyorgülannegülbakbubabairiyarıvekuvvetlibabasenjaneileoynarmısınbabagülümsüyorgülümsebabagülümsebakbuköpekhavhavdiyorköpekjaneileoynamakistermisinbakköpekkoşuyorkoşköpekkoşbakbakiştebirarkadaşgeliyorbuarkadaşjaneileoynayacakgüzelbiroyunoynayacaklaroynajaneoyna

Aramızda kalsın ama, 1941 güzünde topraktan hiç kadife çiçeği çıkmadı. Kadife çiçeklerinin yetişmemesinin sebebinin, Pecola'nın öz babasının çocuğuna hamile kalması olduğunu düşünmüştük o zamanlar. Birazcık irdeleseydik ve o kadar melankolik olmasaydık, filizlenmeyenlerin yalnızca bizim tohumlarımız olmadığını öğrenirdik; kimseninki filizlenmemişti. O sene gölün kıyısındaki bahçelerde bile kadife çiçeği çıkmamıştı. Ama Pecola'nın bebeğinin sağlığı ve sağ salim dünyaya gelmesi zihnimizi öylesine meşgul ediyordu ki, aklımıza yalnızca tek bir sebep gelmişti, kendi yaptığımız büyü: Tohumları ektikten sonra üzerlerine doğru sözleri okuyup üflersek tohumlar büyüyüp çiçek açacaktı ve her şey yoluna girecekti işte.

Ablamla benim, tohumlarımızın hiç yeşermeyeceğini kabullenmemiz epey vakit almıştı. Bunu kabul etmemizin ardından taşıdığımız suçluluk hissini ancak kavga ederek ve suçu birbirimize atarak hafifletmiştik. Senelerce ablamın haklı olduğunu düşündüm: Suç bendeydi. Tohumları toprağın çok derinine gömmüştüm. Toprağın verimsiz olabileceği ikimizin de aklının ucundan geçmemişti. Tohumlarımızı kara toprak parçamıza serpmiştik, tıpkı Pecola'nın babasının kendi tohumlarını kendi kara toprak parçasına serptiği gibi. Bizdeki masumiyet ve inanç, ondaki şehvet ya da çaresizlikten daha verimli olmamıştı. Artık şu gayet açık; tüm o umutlardan, korkudan, şehvetten, sevgiden ve kederden geriye Pecola'dan ve o

verimsiz topraktan başka hiçbir şey kalmadı. Cholly Breedlove öldü; bizdeki masumiyet de öyle. Tohumlar kuruyup öldü; Pecola'nın bebeği de öyle.

Artık hakikaten söyleyecek hiçbir şey yok – olanların nedeni hariç. Ama neden*in altından kalkmak zor olduğu için, insan* nasıl*a sığınmalı.*

Sonbahar

Rahibeler şehvet kadar sessiz geçip gidiyor, sarhoş adamlar ve ayık gözler Yunan otelinin lobisinde şarkı söylüyor. Babasının işlettiği kafenin üst katında oturan kapı komşumuz Rosemary Villanucci, 1939 model bir Buick'in koltuğuna kurulmuş, tereyağlı ekmek yiyor. Ablam Frieda ile bana içeri giremeyeceğimizi söylemek için camı açıyor. Ona dik dik bakıyoruz, canımız ekmeğinden çekiyor ama gözlerindeki o kibri söküp çıkarmayı ve ekmeği çiğneyen ağzına bir kıvrım katan, sahip olma hissinin verdiği o kendini beğenmişliği paramparça etmeyi daha çok canımız çekiyor. Arabadan indiği zaman onu fena pataklayacağız, beyaz derisinin üstünde kırmızı izler bırakacağız, o da ağlayacak ve bize külotunu indirmesini isteyip istemediğimizi soracak. Hayır diyeceğiz. İndirirse ne hissetmemiz ya da ne yapmamız gerektiğini bilmiyoruz ama bunu her sorduğunda, bize kıymetli bir şey sunduğunu ve teklifini geri çevirerek bizim de bir onurumuz olduğunu ortaya koyduğumuzu biliyoruz.

Okul başladı. Frieda ile bana yeni kahverengi uzun çoraplar ve balık yağı alınıyor. Büyükler bezgin ve gergin sesleriyle Zick'in Kömür Şirketi hakkında konuşuyor, akşamları bizi demiryoluna götürüyorlar, orada yerlere saçılmış ufak kömür parçalarını çuvallara dolduruyoruz. Sonra yürüyerek

eve dönüyoruz, bir yandan da koca koca vagonlar dolusu cürufun kıpkırmızı, kızgın, dumanları tüterek çelik fabrikasının eteklerindeki vadiye boşaltılışını görmek için dönüp dönüp arkamıza bakıyoruz. Sönmekte olan ateş, donuk turuncu bir ışıltıyla gökyüzünü aydınlatıyor. Frieda ile ben, etrafı karanlıkla çevrili o renkli alana bakarken geride kalıyoruz. Ayaklarımız çakıllı patikadan çıkıp çayırdaki solmuş otlara gömüldüğünde ürpermemek imkânsız.

Evimiz eski, soğuk ve yeşil. Geceleri bir gaz lambası sadece büyük odayı aydınlatıyor. Diğerleri karanlıkla sarmalanıyor, ortalık hamamböceği ve fare kaynıyor. Yetişkinler bizimle konuşmuyor – bize talimat veriyorlar. Bilgi vermeksizin emirler yağdırıyorlar. Takılıp düştüğümüz zaman bize bir bakış atıyor; bir yerimizi kesecek ya da yaralayacak olursak, aklınızı mı kaçırdınız, diye soruyorlar. Üşüttüğümüzde, dikkatsizliğimizden ötürü başlarını tiksintiyle iki yana sallıyorlar. Hepiniz birden hastalanırsanız işleri kime yaptırmamızı bekliyorsunuz, diye soruyorlar bize. Onlara cevap veremiyoruz. Hastalığımız aşağılanma, pis kokulu sinameki şurubu ve akıllarımızı körelten hintyağıyla tedavi ediliyor.

Bir gün yine bir kömür toplama seferinden sonra, çoktan balgam dolmuş bronşlarımla kuvvetlice bir öksürdüğümde annem yüzünü buruşturuyor. "Bu harika işte. Hemen gir şu yatağa. Kaç kez sana kafana bir şey tak demem gerek? Buralarda senden budalası yoktur herhalde. Frieda? Birkaç bez getir de şu penceredeki çatlakları tıka."

Frieda çatlakları yeniden tıkıyor. İçim suçluluk ve kendine acıma hisleriyle dolu, yorgun argın yatağa giriyorum. İç çamaşırlarımla yatıyorum, siyah çorap bağımın içindeki metal, bacaklarımı acıtıyor ama bağı çıkarmıyorum, çünkü içerisi çorapsız yatılamayacak kadar soğuk. Vücudumun yatağın içini ısıtması uzun zaman alıyor. Ilık bir alan oluşturduktan

sonra kıpırdamaya cesaret edemiyorum, çünkü ne yöne dönsem bir santim ötemde soğukluk başlıyor. Kimse benimle konuşmuyor ya da bana nasıl olduğumu sormuyor. Bir iki saat sonra annem geliyor. Elleri iri ve pütür pütür. Annem göğsüme Vicks merhemi sürerken acıdan kaskatı kesiliyorum. Merhemden her seferinde iki parmak dolusu alıyor ve içim geçene kadar göğsüme masaj yapıyor. Tam kendime gelip çığlığı basacağımı sandığım anda, işaretparmağıyla biraz merhem alıyor ve ağzıma sokup yutmamı söylüyor. Boynumun etrafına ve göğsüme sıcak bez sarılıyor. Üstüme kalın yorganlar örtülüyor ve terlemem buyuruluyor, ki öyle yapıyorum – hem de derhal.

Sonra kusuyorum ve annem diyor ki, "Ne demeye yatak örtülerinin üstüne kustun? Başını yatağın dışına uzatmayı da mı akıl edemiyorsun? İşte bak, gördün mü yaptığını. Senin kusmuklarını silmekten başka işim yok mu sence benim, ha?"

Kusmuk yastığı kaplayıp çarşafa doğru akıyor – yeşilimsi gri, aralarda turuncu lekeler var. Çiğ yumurta gibi hareket ediyor. Parçalara ayrılmayı ve yerinden olmayı reddederek inatla kendi kütlesine tutunuyor. Merak ediyorum, nasıl oluyor da aynı zamanda hem bu kadar muntazam hem de iğrenç olabiliyor?

Annem homurdanıyor. Konuştuğu ben değilim. Kusmukla konuşuyor ama ona benim adımla hitap ediyor: Claudia. Kusmuğu elinden geldiğince siliyor ve ıslak kalan geniş alanın üstüne sert bir havlu koyuyor. Yeniden yatıyorum. Penceredeki çatlağa sıkıştırılan bezler düşmüş ve hava soğuk. Annemi tekrar çağırmaya cesaret edemiyorum ve ısıttığım yeri de hiç bırakasım yok. Annemin öfkesi gururumu incitiyor; sözleri yanaklarımı yakıyor ve ağlıyorum. Annemin bana değil hastalığıma kızdığını bilmiyorum. Hastalığa yakalanmama izin veren zayıflığımdan nefret ettiğine ina-

nıyorum onun. İleride hiç hastalanmayacağın, hastalanmayı reddedeceğim. Ama şimdilik ağlıyorum. Böyle iyice sümüklü olduğumun farkındayım ama kendimi tutamıyorum.

Ablam yanıma geliyor. Gözleri hüzün dolu. Bana şarkı söylüyor: "Uykulu bahçe duvarlarına çökünce morlar, birisi düşünür beni..." Mor erikleri, duvarları ve "birisi"ni düşünürken uyuyakalıyorum.

Ama gerçekten böyle miydi? Hatırımda kaldığı kadar acı dolu muydu? Sadece biraz. Daha doğrusu bu, üretken ve meyve veren bir acıydı. Alaga şurubu kadar yoğun ve koyu olan sevgi, o çatlamış pencerenin içini yavaşça doldururdu. Onun tatlı, küflü, hafifçe keklik üzümünü çağrıştıran kokusunu – tadını– evin her yerinde alabiliyordum. Dilimle beraber o da buz tutmuş pencere camlarına yapıştı. Merhemle beraber o da göğsümü kapladı ve boynuma bağlanan bez ben uykudayken çözüldüğünde, havanın berrak, keskin dalgaları onun boğazımdaki varlığını belli etmişti. Geceleyin öksürüğüm kurulaşıp toklaştığında, odaya usulca girdi, eller bezi yerine iğneledi, yorganı yeniden düzeltti ve bir anlığına alnımın üstünde durdu. Dolayısıyla ne zaman sonbaharı düşünsem, ölmemi istemeyen ellere sahip biri gelir aklıma.

Bay Henry geldiğinde de yine sonbahardı. Kiracımız. Kiracımız. Kelimeler dudakların arasından balon gibi şişerek çıktı ve kafalarımızın üstünde gezindi – sessizce, birbirinden ayrık ve hoş bir biçimde gizemli. Annem, onun gelişinden bahsederken müthiş bir rahatlık ve memnuniyet içindeydi.

"Onu tanıyorsunuz," dedi arkadaşlarına. "Henry Washington. Bir süredir On Üçüncü Cadde'de Bayan Della Jones'un evinde kalıyordu. Ama kadın artık bu işi idame ettiremeyecek kadar bunamış. Bu yüzden o da başka bir yer arıyormuş."

"Ha, evet." Arkadaşları meraklarını gizlemiyor. "Ben de zaten onun yanında kalmayı daha ne kadar sürdürecek diye merak ediyordum. Kadın iyice fena haldeymiş diyorlar. Çoğu zaman adamı, hatta hiç kimseyi tanımıyormuş."

"Eh, şu evlendiği manyak zenci, kadının kafasına hiç iyi gelmedi."

"Kadını terk ettiği zaman millete ne anlatmış, duydunuz mu?"

"I-ıh. Ne anlatmış?"

"Şu kıçı kırık Peggy denen kızla kaçmıştı – hani şu Elyria'lı olan."

"Yoksa şu Tembel Teneke Bessie'nin kızlarından biri mi?"

"Aynen öyle. O şişko karı uğruna Della gibi kiliseye giden, tatlı, doğru düzgün bir kadını neden terk ettiğini sormuş birisi. Bilirsiniz, Della evi hep çok iyi çekip çevirirdi gerçekten. O da demiş ki, işin asıl sebebi Della Jones'un sürdüğü o menekşe losyonuna artık yemin olsun dayanamamasıymış. Kadın gibi kokan kadın istiyordum, demiş. Della ona göre fazla temizmiş senin anlayacağın."

"Vay, koca it. Ay, ne iğrenç!"

"Sorma. Böyle bir akıl nerede görülmüş?"

"Hiçbir yerde. Bazı adamlar cidden itten farksız."

"Kadına o yüzden mi inme inmiş?"

"Etkisi olmuştur herhalde. Ama aslında o ailenin hiçbir kızının aklı pek çalışmaz. Şu sürekli sırıtan Hattie'yi hatırlıyor musunuz? Her zaman bir hallerdeydi. Julia Teyze'leri de hâlâ On Altıncı Cadde'de kendi kendine konuşarak bir ileri bir geri yürür durur."

"Onu hastaneye kaldırmamışlar mıydı?"

"Yok. Devlet onu almamış. Kadının kimseye zararı yok demişler."

"Ay, bana zararı var ama. Ödün bokuna karışsın istiyorsan, benim gibi sabahın beş buçuğunda kalkıp kafasında başlığıyla yürüyüp duran o yaşlı cadıyı gör de bak bakalım. Aman almayayım!"

Hepsi gülüyor.

Frieda ile ben cam kavanozları yıkıyoruz. Kelimelerini tam duymuyoruz ama büyüklerin yanındayken onları dinliyor ve seslerine kulak kesiliyoruz.

"Neyse, umarım ben yaşlandığımda kimse ortalıkla öyle dolanmama göz yummaz. Çok yazık."

"Della'yı ne yapacaklar? Kimsesi yok mu?"

"Kuzey Carolina'da yaşayan bir kız kardeşi varmış, o gelecekmiş bakmaya. Bana kalırsa Della'nın evine el koymak istiyor."

"Ay, yapma ayol. Bu çok fena bir düşünce, duymamış olayım."

"Bahse girer misin? Henry Washington, kardeşi on beş senedir Della'yı görmüyordu, dedi."

"Aslında ben bugünlerde Henry onunla evlenir diye düşünüyordum."

"O ihtiyar kadınla mı?"

"Eh, Henry de çıtır sayılmaz."

"Hayır ama kart olduğu da söylenemez."

"Daha önce hiç evlenmiş mi ki?"

"Yok."

"Neden acaba? Kesip atmışlar mı yoksa orasını?"

"Kolay beğenmiyor da ondan."

"Kolay beğenmiyor falan değil. Sen etrafında evlenebileceğin birini görüyor musun?"

"Eh... hayır."

"O aklı başında biri, o kadar. İşinde gücünde, gösterişsiz biri. Umarım her şey yolunda gider."

"Gider gider. Odaya ne kadar istedin?"
"İki haftalığı beş dolar."
"Sana büyük destek olacak bu."
"Hem de nasıl."

Sohbetleri hınzır bir dansa benziyor biraz: Sesler, seslerle karşılaşıyor, selam veriyor, salınıyor ve uzaklaşıyor. Araya tam başka bir ses girmişken, onu da bir başkası bastırıyor; bu iki ses birbirinin etrafında dolaşıp duruyor. Sözcükler ağızlarından kimi zaman afili sarmallar, kimi zamansa tiz sıçramalar şeklinde çıkıyor ve hepsine –tıpkı jöleden bir kalbin atışı gibi– yumuşak kahkahalar eşlik ediyor. Hislerinin sınırları, kıvrımları ve hamleleri Frieda ile benim için daima gayet açık. Kullandıkları sözcüklerin hepsinin anlamını bilmiyoruz, bilemeyiz, çünkü birimiz dokuz, birimiz on yaşındayız. O yüzden suratlarını, ellerini, ayaklarını izliyor ve hakikatin tınısına kulak veriyoruz.

Dolayısıyla Bay Henry bir cumartesi gecesi bizim eve geldiği zaman, onu kokladık. Muhteşem kokuyordu. Kokusu ağaçları, limonlu yağsız kremi, Nu Nile marka briyantin ile Sen-Sen marka ağız kokusu giderici şekerlemeleri andırıyordu.

Bay Henry bol bol gülümsemişti, gülümsediği zaman hoş bir biçimde ortadan ayrık ama muntazam minik dişleri görünüyordu. Frieda ile ben onunla tanıştırılmamıştık – ona üstünkörü gösterilmiştik sadece. Burası banyo; gardırop burada; bunlar da çocuklarım, Frieda ve Claudia; bu pencereye dikkat edin, tamamen açılmıyor, der gibi.

Ona yan yan baktık, tek kelime etmedik, onun da bize bir şey söylemesini beklemiyorduk. Gardıroba yaptığı gibi, bizim de var olduğumuzu fark ettiğini gösterircesine başını sallayacağını sandık. Düşündüğümüzün aksine bizimle konuştu.

"Merhabalar. Herhalde sen Greta Garbo'sun, sen de Ginger Rogers."

Kıkır kıkır güldük. Babam bile boş bulunup gülümsedi.

"Bir peni ister misiniz?" Bize ışıl ışıl bir bozukluk uzattı. Frieda başını öne eğdi, cevap veremeyecek kadar sevinmişti. Ben elimi uzattım. Bay Henry parmağını şıklattı ve peni ortadan kayboldu. Şaşkınlıkla karışık bir hazza kapıldık. Onun üstünü başını aradık, parmaklarımızı çoraplarına soktuk, paltosunun arka kısmının içine baktık. Mutluluk, bir şeyin olacağından emin vaziyette onu beklemek demekse eğer, biz mutluyduk. O bozuk paranın yeniden ortaya çıkmasını beklerken, annemle babamı eğlendirdiğimizi de biliyorduk. Babam gülümsüyordu, annemin bakışları da ellerimizin Bay Henry'nin vücudunun üzerinde gezinmesini izlerken yumuşamıştı.

Onu çok sevmiştik. Daha sonra yaşananlardan sonra bile, anılarımızda onunla ilgili hiçbir tatsızlık yer etmedi.

Pecola bizimle aynı yatakta yattı. Frieda dış tarafta yatar, çünkü o cesur – uykusunda eli yatağın kenarından sarkacak olsa "bir şeylerin" yatağın altından sürünerek gelip parmaklarını koparacağı gibi bir fikre kapılmamış hiç. Bense bu fikre kapılmış *olduğum* için duvar kenarında uyurum. Dolayısıyla Pecola, ortamızda uyumak zorunda kalmıştı.

Annem iki gün önce "sorunlu birinin" –gidecek yeri olmayan bir kızın– geleceğini söylemişti bize. Ne yapılacağına karar verilene, daha doğrusu ailesi yeniden bir araya gelene kadar devlet kızı birkaç günlüğüne bizim eve yerleştirmişti. Ona iyi davranacak ve onunla kavga etmeyecektik. Annem "insanların nesi var böyle" anlayamıyordu ama şu Köpoğlu

Breedlove oturdukları evi yakmış ve karısının başını yarmıştı, bunun sonucunda hepsi sokakta kalmıştı.

Biliyorduk ki hayatta sokakta kalmaktan daha korkutucu bir şey yoktu. O zamanlar sokakta kalma tehlikesi sık sık baş gösterirdi. Her tür aşırılık olasılığının önü bununla kesilirdi. Mesela birisi yemeği fazla kaçırsa, kendini sokakta bulabilirdi. Kömürü gereğinden fazla kullanacak olsa, kendini sokakta bulabilirdi. Kumarda aşırıya kaçanlar kendini sokakta bulabilirdi, içkiyi fazla kaçıranlar kendini sokakta bulabilirdi. Bazen anneler oğullarını sokağa atardı, bu olduğu zaman da, ne yapmış olursa olsun herkes oğuldan yana çıkardı. Sokakta kalmıştı işte, üstelik buna kendi kanından canından biri sebep olmuştu. Ev sahibi tarafından sokağa atılmak başka bir şeydi – talihsizlikti elbet ama hayatta insanın başına gelebilecek, kendisinin kontrol edemeyeceği türden bir şeydi, sonuçta kimse gelirini kontrol edemiyordu. Ama insanın kendi kendisini evsiz bırakarak sokağa düşecek kadar ihmalkâr ya da kendi ailesini sokakta bırakacak kadar vicdansız olması – işte bu suçtu.

*Kapı dışarı edilmek*le *sokakta kalmak* arasında bir fark vardır. İnsan kapı dışarı edilmişse, başka bir yere gidebilir; sokakta kalmışsa gidecek yeri yoktur. Aradaki ayrım ince ama netti. Sokak bir şeyin sonudur, geri dönüşü olmayan fiziksel bir gerçektir, fizikötesi durumumuzu tanımlar ve tamamlar. Hem kast hem de sınıf olarak azınlık olduğumuzdan, yaşam örtüsünün eteklerinde neresi olursa oraya doğru sürüklenip duruyorduk; ya zayıflıklarımızı telafi etmek için mücadele ediyor ve bir şekilde örtüye tutunuyor ya da örtünün büyük kıvrımlarından birine doğru tek başımıza sürünüyorduk. Çeperlerdeki varlığımız ise başa çıkmayı öğrendiğimiz bir şeydi – muhtemelen soyut olduğu için. Ama sokakta kalmanın somutluğu bambaşka bir meseleydi – ölüm kavramıyla bilfiil

ölü olmak arasındaki fark gibiydi bu. Ölü değişmez, sokak da nasılsa öyle kalır.

Sokakta kalmak gibi bir şeyin var olduğunu bilmek, içimizdeki mülkiyet arzusunu kamçılıyordu. Bir bahçeye, verandaya, salkımlı bir çardağa kesin olarak sahip olma arzusuydu bu. Mülk sahibi siyahlar bütün enerjilerini, bütün sevgilerini yuvalarına harcardı. Coşkun, çaresiz kuşlar gibi her şeyi abartılı derecede süsler; bir an olsun yerlerinde duramayarak güç bela elde edilmiş evlerinin üzerine titrer; dolapları ve rafları doldurmak için yaz boyu konserve, marmelat, reçel yapar; evlerinin her köşesini boyar, onarır, tamir ederlerdi. Bu evler, tıpkı sıra sıra otların arasındaki sera malı ayçiçekleri gibi kiralık evlerin arasında hemen fark edilirdi. Kiralık evlerde oturan siyahlar, bu sahipli bahçelere ve verandalara kaçamak bakışlar fırlatır, "iki göz odalı" bir yer edinmek için daha oturaklı yüklerin altına girerlerdi. Derme çatma kiralık evlerinde otururken bir yandan para biriktirir, bir gün mülk sahibi olabilmeyi dört gözle bekleyerek dişlerinden tırnaklarından artan ne varsa bir kenara koyarlardı.

Kiracı siyahlardan biri olan Cholly Breedlove ailesinin sokakta kalmasına neden olunca işte bu yüzden insan havsalasının sınırları dışındaki bir alana fırlatmıştı kendini. O artık hayvanlar sınıfının bir üyesiydi; itin tekiydi, bir yılan, sıçanvari bir zenciydi resmen. Bayan Breedlove yanında çalıştığı kadının evinde kalıyordu, oğlu Sammy başka bir ailenin yanındaydı, Pecola da bizimle kalacaktı. Cholly hapisteydi.

Pecola yanında hiçbir şey getirmemişti. İçinde yedek bir kıyafet, gecelik ya da bir çift pamuklu beyazımtırak paçalı don olan küçük bir kâğıt torbası falan yoktu. Yanında beyaz bir kadınla beliriverip bir yere oturmuştu.

Pecola'nın bizde kaldığı o birkaç gün epey eğlenmiştik. Frieda ile ben didişmeyi bırakıp misafirimize odaklanmıştık,

onun kendini sokakta kalmış gibi hissetmemesini sağlamak için elimizden geleni yapıyorduk.

Üzerimizde hakimiyet kurmak gibi bir niyetinin kesinlikle olmadığını keşfettiğimiz zaman, ondan hoşlandık. Onun için şaklabanlık yaparsam gülüyor, ablamın yemesi için verdiği hediyeleri de gülümseyerek kabul ediyordu.

"Mısır unlu kraker ister misin?"

"Fark etmez."

Frieda ona bir kâse içinde dört mısır unlu kraker ve mavibeyaz bir Shirley Temple fincanında süt getirdi. Pecola sütü ağır ağır içti ve Shirley Temple'ın gamzeli yüzüne hayran hayran baktı durdu. Shirley Temple'ın ne kadar tatlı ve sevimli bir kız olduğuna dair Frieda ile sohbete başladılar. Bu hayranlık sohbetine katılamadım, çünkü Shirley'den nefret ediyordum. Tatlı olduğu için değil, Bojangles'le dans ettiği için nefret ediyordum ondan; Bojangles *benim* dostum, *benim* dayım, *benim* babamdı ve onun birlikte step dansları yapması, birlikte kıkırdaması gereken kişi bendim. Ama bunun yerine o tutmuş, çorapları asla topuklarının altına kaymayan şu küçük beyaz kızlardan biriyle neşe içinde dans etmişti. O yüzden, "Ben Jane Withers'ı seviyorum," dedim.

Bana şaşkın şaşkın baktılar, anlaşılmaz olduğuma karar verdiler ve o şaşı Shirley'yle ilgili anılarını anlatmaya kaldıkları yerden devam ettiler.

Frieda ve Pecola'dan küçük olduğum için, ruhsal gelişimim açısından, onu sevmemi sağlayacak dönüm noktasına henüz ulaşmamıştım. O zamanlar hissettiğim şey katıksız bir nefretti. Ama bundan önce, dünyadaki tüm Shirley Temple'lara karşı nefretten daha tuhaf, daha korkutucu bir şey hissetmiştim.

Her şey Noel'de, taşbebek hediyeleriyle başlamıştı. En büyük, en özel, en sevgi dolu hediye, Baby Doll marka, ko-

caman mavi gözlü bir taşbebek olurdu daima. Yetişkinlerin gıdaklamalarından, en büyük dileğimin bir taşbebek olduğunu varsaydıklarını anlamıştım. Hem bebek hem de bebeğin tuhaf görüntüsü beni serseme çevirmişti. Onunla ne yapacaktım? Annesiymişim gibi mi davranacaktım? Ne bebekler ne de annelik kavramı ilgimi çekiyordu. Tek ilgimi çeken, kendi yaşımda ve ebatlarımda insanlardı; bir gün anne olmam ihtimali beni hiç heyecanlandırmıyordu. Anne olmak, yaşlılık ve çok uzak başka olasılıklar demekti. Yine de bebekle ne yapmam beklendiğini hemencecik öğrendim: Onu sallamam, onunla ilgili masallar uydurmam, hatta onunla uyumam lazımdı. Resimli kitaplar, yanlarında bebekleriyle uyuyan küçük kızlarla doluydu. Bunlar genellikle Raggedy Ann marka bebeklerdi ama bu bebekleri yatağa almak söz konusu olamazdı. O bebeklerin yusyuvarlak moron gözleri, krep suratları ve turuncu solucanlardan saçları hem midemi bulandırıyor hem de için için ürkütüyordu beni.

Bana büyük keyif vermesi beklenen diğer bebekler de bunun tam tersini hissettirmeyi başardı. Bebeği yatağıma aldığımda, kaskatı kolları ve bacakları tenime battı – gamzeli ellerindeki sivri parmak uçları oramı buramı çizdi. Uykumun arasında döndüğümde, buz gibi kafası başıma çarptı. Düpedüz en rahatsız, en saldırgan uyku arkadaşıydı bu bebek. Ona sarılmanın da hiçbir cazip yanı yoktu. Pamuklu elbisesinin üstündeki kolalı bürümcük ya da dantel parçası nasıl sarılırsan sarıl bir yerini tahriş ederdi. Tek bir arzum vardı: Onu parçalarına ayırmak. Neden yapıldığını görmek, kıymetli yanını keşfetmek, belli ki yalnızca benim göremediğim güzelliğinin, albenisinin nereden kaynaklandığını anlamak istiyordum. Yetişkinler, benden büyük kızlar, dükkânlar, dergiler, gazeteler, vitrinlerdeki tabelalar, kısaca bütün dünya; mavi gözlü, sarı saçlı, pembe tenli bebeklerin

her kız çocuğunun rüyalarını süslediği konusunda hemfikirdi. "Al bakalım," dediler, "bu güzel bir bebek; bugün ona 'layık' olduğuna göre, senin olabilir." Yay gibi kaşlarına hayret ederek suratını parmaklarımla yokladım; gemici düğümünü andıran büzülmüş kırmızı dudaklarının arasına iki piyano tuşuymuşçasına sıkıştırılmış, inci gibi dişlerine dokundum. Parmağımı hokka gibi burnunun üzerinde gezdirdim, cam mavisi gözlerine soktum, sarı saçlarını büktüm. Onu bir türlü sevemiyordum. Ama bütün dünyanın sevimli bulduğu şeyin ne olduğunu anlamak için onu inceleyebilirdim. Minik parmaklarını kırsan da, düz tabanlı ayaklarını büksen de, saçını dağıtsan, kafasını ters yöne çevirsen de, sadece tek bir ses çıkarıyordu bu şey – sözümona tatlı ve ağlamaklı bir şekilde "Anne" diyordu ama sesi bana daha ziyade can çekişen bir kuzunun meleyişini, hatta daha doğrusu, temmuz ayında buzluğumuzun kapağındaki paslı menteşelerin gıcırtısını çağrıştırmıştı. Soğuk ve aptal göz küresini yerinden çıkarsan, yine meliyordu, "Ahhhh," kafasını koparsan, içindeki talaşı silkelesen, sırtını pirinç yatak başlığının üstüne vursan, yine meliyordu. Sırtındaki bürümcük yırtılmıştı ve altı deliği olan diski görebildim, işte çıkardığı sesin sırrı oradaydı: Topu topu metal bir yuvarlak.

Büyükler kaşlarını çatıp yaygara kopardılar: "Hiçbir-şeyin-kıymetini-bilmiyorsun. Benim-ömrüm-boyunca-bir-tanecik-oyuncak-bebeğim-olmadı-oysa-alınsın-diye-ne-ağladım-ne-ağladım. Şimdi-sana-bir-tane-üstelik-çok-güzel-bir-tane-alındı-ve-sen-onu-paramparça-ettin-derdin-ne-senin-yahu?"

Duydukları öfke nasıl da şiddetliydi. Gözyaşları, otoritelerinin yarattığı mesafeyi neredeyse ortadan kaldıracaktı. Yıllar boyunca tatmin edilmemiş özlem duygusu seslerini süslüyordu. O taşbebekleri niçin parçaladığımı bilmiyordum. Ama şunu biliyordum ki, Noel için ne istediğim bana

hiç sorulmamıştı. İsteklerimi yerine getirme gücüne sahip yetişkinlerden biri beni ciddiye alıp ne istediğimi sormuş olsaydı eğer, sahip olunacak bir şey istemediğimi ya da bir nesne edinme derdinde olmadığımı öğrenebilirdi. Benim istediğim, daha ziyade, Noel günü bir şey hissetmekti. Esas soru şöyle olmalıydı: "Sevgili Claudia, Noel'de nasıl bir deneyim yaşamak istersin?" O zaman dileğimi dile getirebilirdim: "Kucağımda leylaklarla, büyükannemin mutfağındaki alçak taburede oturmak ve büyükbabamın yalnızca benim için keman çalışını dinlemek istiyorum." Taburenin tam da boyuma uygun şekilde alçak olması, büyükannemin mutfağının sıcaklığı ve verdiği güven hissi, leylakların kokusu, müziğin sesi ve bütün duyularımı işin içine katmak iyi olacağından, belki de sonrasında yenen bir şeftalinin tadı...

Bunlar yerine, sıkıntıdan patladığım çay partileri için tasarlanmış teneke tabak ve fincanların buruk tadını ve kokusunu aldım. Bunlar yerine, giymeden önce çinko kaplama küvette berbat banyolar yapmamı gerektiren yeni elbiselere baktım tiksinerek. Böyle banyolarda çinkonun üstünde kayar dursun, su çabuk soğuduğu için ne oynamaya, ne tamamen ıslanmaya ne de kendi çıplaklığının keyfini çıkarmaya vakit vardır, bacaklarının arasından sabunlu suyu perde gibi akıtmaktan başka bir şey yapamazsın. Ardından sert havlular, kirin rezil, küçük düşürücü yokluğu ve sinir bozucu, hayal gücünden yoksun temizlik gelir. Bacaklardaki ve surattaki mürekkep lekeleri yok olur gider, bir gün boyunca yarattığım, biriktirdiğim her şey yok olur gider; yerlerine diken diken olmuş tüyler gelir.

Beyaz taşbebekleri paramparça ettim.

Ama asıl dehşet verici olan, oyuncakları parçalarına ayırmak değildi. Asıl dehşet verici olan, aynı dürtüleri beyaz kız çocuklarına karşı da duymamdı. Onları baltayla parçalarkenki

hissizliğimi sarsacak tek şey, bunun için duyduğum arzuydu. Başkalarının üzerindeki, benim akıl erdiremediğim, o sihirli etkilerinin sırrını keşfetmek istiyordum. İnsanların, bana değil de onlara baktıklarında hayranlıkla of çekmesine; siyah kadınların sokakta onlara yaklaşırken gözlerini kaydırmasına, onlara sahiplenici bir nezaketle davranmasına sebep olan şey neydi?

Onlara çimdik atsam, gözleri –taşbebeklerin gözlerindeki o delice pırıltıdan farklı olarak– acıyla yumulacak, feryatları da buzluk kapağı gıcırtısı gibi değil, acıdan kıvranışı ifade eden büyüleyici bir feryat olacaktı. Bu kayıtsız şiddetin ne kadar iğrenç olduğunu, tam da kayıtsızlığı yüzünden iğrenç olduğunu öğrendiğimde duyduğum utanç, kendine sığınacak bir yer bulmak için debelendi durdu. Saklanmak için en uygun yer sevgiydi. İşte saf bir sadizmden yapmacık bir nefrete ve düzmece bir sevgiye geçiş böyle gerçekleşti. Shirley Temple'a doğru küçük bir adım atmıştım. Tıpkı temizlikten keyif almayı öğrendiğim gibi, bu değişimin aslında gelişme içermeyen bir uyum sağlama olduğunu bile bile, çok sonraları ona tapmayı öğrendim.

"Üç litre süt. Buzdolabında dün tam bu kadar *vardı*. Tam üç litre. Şimdi hiç kalmamış. Bir damla bile. Milletin gelip istediğini almasına bir diyeceğim yok, ama üç litre süt! *İnsan* ne halt etmek için *üç* litre süte ihtiyaç duyar yahu?"

Annemin "millet" derken kastettiği Pecola'ydı. Üçümüz, Pecola, Frieda ve ben, annemin alt kattaki mutfakta Pecola'nın içtiği sütün miktarı hakkında söylenip durmasını dinliyorduk. Pecola'nın Shirley Temple'lı fincanı çok sevdiğini ve sırf fincanı elinde tutup Shirley'nin tatlı suratını görmek için her fırsatta o fincanla süt içtiğini biliyorduk. Annem Frieda ile benim

sütten nefret ettiğimizi biliyordu ve Pecola'nın bütün o sütü sırf açgözlülüğünden içtiğini sanıyordu. Ona "karşı gelmek" elbette haddimize değildi. Biz büyüklere bir şey söyleyemezdik; onların sorularını yanıtlardık sadece.

Arkadaşımıza yağdırılan hakaretlerin utancıyla olduğumuz yere çakılıp kalmıştık: Ben ayak parmaklarımın arasında biriken kirleri çıkardım, Frieda dişleriyle tırnaklarının içindeki pislikleri temizledi, Pecola da –başı yana eğik vaziyette– parmağını dizindeki yara izlerinin üzerinde gezdirdi. Annemin kendi kendine söylenip durması bizi her zaman huzursuz eder, içimizi karartırdı. Söylediği şeyler bir türlü bitmek bilmez ve gücümüze giderdi; ayrıca her ne kadar dolaylı olsalar da (annem asla kimseyi hedef almazdı – sadece milletten ve *bazı* insanlardan bahsederdi) feci can yakarlardı. Saatlerce böyle konuşurdu, onu hayal kırıklığına uğratıp üzen her şeyi kusana kadar bir hakareti diğerine bağlar dururdu. Herkesin ve her şeyin ağzının payını verdikten sonra da birden bir şarkı tutturur ve akşama kadar şarkı söylerdi. Ama şarkılı kısmın gelmesi epey uzun sürerdi. O an gelene kadar karnımız kasılarak, ensemiz yanarak onu dinler, birbirimizle göz göze gelmemeye çalışır ve parmak aralarımızdaki kirleri falan ayıklardık işte.

"...Burada ne işletmem bekleniyor bilmiyorum ki, hayır kurumu falan herhalde. Artık benim de *vermeyi* bırakıp *alma* sırasına girmemin vakti geldi. Herhalde benim hiçbir şeye sahip olmamam *gerek*. Hayatımın düşkünler yurdunda son bulması *gerek*. Görünen o ki ne yapsam oraya düşmekten kurtulamayacağım. Milletin bütün derdi *beni* düşkünler yurduna atmanın bir yolunu bulmak anlaşılan. Kedilerin ceplere ne kadar ihtiyacı varsa, benim de besleyecek bir boğazla daha uğraşma derdine düşmeye o kadar ihtiyacım var. Kendiminkileri doyurmak ve düşkünler yurduna düşmemek için didinip

durma derdi yetmezmiş gibi, bir de beni o yurda düşürene kadar ne bulursa *içecek* biri çıktı başıma. Ama yok öyle, avcunu yalar. Şu vücudumda kuvvet ve ağzımda da bir dil olduğu müddetçe olmaz. Her şeyin bir sınırı var. Haybeden *dışarı* atacak hiçbir şeyim yok benim. Kimsenin de *üç* litre süte ihtiyacı olamaz. Üç litre süte Henry *Ford*'un bile ihtiyacı yok. Bu düpedüz *günah*. Ben millet için elimden ne gelirse yapmaya razıyım. Kimse de bunun aksini iddia edemez. Ama bu iş sona ermek zorunda ve onu durduracak olan da benim. İncil dua et dediği gibi, izle *de* der. Millet çocuğunu senin başına bırakıyor sonra da hayatına devam ediyor. Çocuğun ağzına bir lokma ekmek giriyor mu diye şöyle bir *göz atmak* için buraya uğrayan bile olmadı be. Belli ki bunlar anca bende ona verecek bir lokma ekmek var mı diye *göz atmayı* biliyor. Ama yok. Akıllarının ucundan geçmiyor bu fikir. O Cholly denen kıçı kırık herif hapisten çıkalı *iki* koca gün oldu ama *hâlâ* buraya gelip öz çocuğu öldü mü kaldı mı bir bakmadı. Dünyadan haberi yok, kız ölmüş de olabilirdi. *Anası* olacak kadın da aynı. Bu nasıl iş yahu?"

Annem Henry Ford'dan ve evde bir lokma ekmek olup olmadığını umursamayan tüm o kişilerden bahsetmeye başladığında gitme vakti gelmiş demekti. Roosevelt ve SKP* kamplarıyla ilgili kısımları dinlemek istemiyorduk.

Frieda ayağa kalkıp merdivenden inmeye başladı. Biz de mutfağın kapısından uzak durmak için epey geniş bir kavis çizerek Pecola ile onun peşinden gittik. Verandanın basamaklarına oturduk, buradayken annemin sözleri bize yalnızca ani patlamalar halinde ulaşabiliyordu.

---

* Sivil Koruma Birlikleri: İşsizliği azaltma amacıyla başlatılan bir devlet programı. (ç.n).

Yapayalnız bir cumartesi günüydü. Fels Naptha sabununun ve pişmekte olan hardal otunun keskin kokusu bütün evi sarmıştı. Cumartesiler yapayalnız, yaygara dolu, sabunlu günlerdi. Bedbahtlık açısından, "Yapma" ve "Koy kıçını aşağı"larla geçen, o gergin, katı, öksürük pastilli pazar günlerinden sonra ikinci sıradaydılar.

Annem şarkı söyleme havasındaysa, günler fena geçmezdi. Şarkıları zor zamanlar, kötü zamanlar ve birileri-şöyle-yaptı-böyle-gitti-beni-terk-etti gibi şeyler hakkında olurdu. Ama sesi öyle tatlıydı ve şarkı söylerken gözleri öyle mayışırdı ki, kendimi o zor zamanları iple çekerken, büyüyüp de "kendime ait tek ku-u-ruşum" olmayacağı o günlerin gelmesini arzularken bulurdum. "Erkeğimin" beni terk edeceği o günleri, "erkeğimin buralardan gittiğini" anlamama yol açtığı için "akşam, güneşin batışını gördüğümde kahrolacağım" o enfes zamanları dört gözle beklerdim. Bedbahtlık, annemin sesindeki toyluk ve hüzünle bezenince, sözcüklerin bütün kasveti kaybolur, benim de acının katlanılabilir, hatta tatlı bir şey olduğuna inancım pekişirdi.

Ama şarkılar yoksa, o cumartesiler kafama geçirilmiş metal kömür kovaları gibi gelirdi bana; hele bir de annem şu an olduğu gibi söyleniyorsa, o zaman sanki birileri kovaya taş atıyormuş gibi olurdu.

"...işte şu halime bak, bir tas duru çorba kadar fukarayım. Ne sanıyorlar beni yahu? Noel Baba falan mı? Eh, o astıkları Noel çoraplarını indirseler iyi ederler, çünkü Noel'de falan *değiliz*..."

Bir türlü yerimizde duramıyorduk.

"Haydi bir şeyler yapalım," dedi Frieda.

"Ne yapmak istiyorsun?" diye sordum.

"Bilmem. Hiçbir şey." Frieda ağaçların tepelerine bakıyordu. Pecola ise ayaklarına.

"Bay Henry'nin odasına çıkıp açık saçık dergilerine bakmak ister misiniz?"

Frieda yüzünü buruşturdu. Edepsiz resimlere bakmayı sevmiyordu. "Peki," diye devam ettim, "İncil'ine bakalım o halde. *O* güzel." Frieda cıkcık etti ve dudaklarıyla *ffft* gibi bir ses çıkardı. "Peki. Gözleri neredeyse hiç görmeyen o hanıma gidip iğnelerine iplik geçirebiliriz o zaman. Bize bir peni verir."

Frieda pufladı. "O kadının gözleri sümük gibi. Hiç o gözlere bakasım yok. *Sen* ne yapmak istersin Pecola?"

"Fark etmez," dedi. "Siz ne isterseniz."

Benim aklıma bir fikir daha geldi. "Ara sokağa çıkıp çöp tenekelerinin içine bakalım."

"Hava çok soğuk," dedi Frieda. Canı sıkılmış ve huysuzlaşmıştı.

"Buldum. Şekerleme yapalım."

"Dalga mı geçiyorsun? Annem orada söylenirken mi? Biliyorsun ki, duvarlara söylenmeye başlamışsa, artık bütün gün susmaz. Bize izin de vermez zaten."

"O zaman Yunan oteline gidelim ve onların küfürlerini dinleyelim."

"Ay, *bunu* kim ister ki? Zaten sürekli aynı lafları edip duruyorlar."

Artık aklıma başka fikir gelmiyordu, kendimi tırnaklarımdaki beyaz çiziklere vermeye başladım. Çiziklerin sayısının toplamı, kaç erkek arkadaşım olacağını gösteriyordu. Yedi.

Annemin kendi kendine söylenmesinin yerini yavaş yavaş sessizlik alıyordu. "...İncil, açları doyur der. Onu anladık. Bunda bir sorun yok. Ama filleri de doyuracak değilim herhalde... *Hayatta kalmak* için üç litre süte ihtiyaç duyan kim varsa, çıksın gitsin bu evden. Yanlış yere gelmiş. Burayı ne sandıysa? *Mandıra* çiftliği mi?"

Pecola birden yay gibi ayağa fırladı, gözleri dehşetle faltaşı gibi açılmıştı. Ağzından kişner gibi bir ses çıktı.

"Neyin var *senin* yahu?" Frieda da ayağa kalktı.

Sonra ikimiz de Pecola'nın bakmakta olduğu yere baktık. Bacağından aşağı kan süzülüyordu. Basamaklarda da birkaç damla kan vardı. Bir sıçrayışta kalktım. "Ah. Bir yerin mi kesildi? Elbisen hep kan olmuş."

Elbisesinin arka kısmında kahverengimsi kırmızı bir leke vardı. Pecola, bacaklarını iyice yanlara açmış, kişner gibi sesler çıkarmaya devam ediyordu.

Frieda "Ay! Allahım! Anladım. Ben bunun ne olduğunu biliyorum!" dedi.

"Neymiş?" Pecola'nın parmakları ağzına doğru gitti.

"Regül bu."

"O da neymiş?"

"Anlarsın işte."

"Ölecek miyim?" diye sordu Pecola.

"Yoo, ölmeyeceksin. Bebeğin olabilir demek bu, o kadar!"

"Ne?"

"Bunu *sen* nereden biliyorsun?" Frieda'nın her şeyi bilmesinden bıkmış usanmıştım.

"Bana Mildred anlatmıştı. Annem de."

"Buna inanmıyorum."

"Şapşal, inanmazsan inanma. Bak. Sen burada bekle. Otur Pecola. Tam buraya otur." Frieda uzman kesilmiş, havaya girmişti. "Sen de," dedi bana da, "git su getir."

"Su mu?"

"Evet, kafasız. Su. Ve sessiz ol, yoksa annem seni duyar."

Pecola yeniden yere oturdu, gözlerindeki korku biraz olsun yatışmıştı. Ben mutfağa gittim.

"Ne istiyorsun be kızım?" Annem lavaboda perdeleri yıkıyordu.

"Biraz su alabilir miyim, anneciğim?"

"Tam da benim çalıştığım yere geleceğin tuttu tabii. Neyse, git bir bardak getir. Temiz bardak da kalmadı ki. Şu kavanozu kullan."

Bir tane kavanoz aldım ve içine musluktan su doldurdum. Bir türlü dolmak bilmedi sanki.

"Beni lavabonun yanında görene kadar kimse bir şey istemez. Sonra da herkesin su içeceği tutar..."

Kavanoz dolunca, odadan çıkmak üzere hareketlendim.

"Nereye gidiyorsun?"

"Dışarı."

"Suyunu burada iç!"

"Hiçbir şeyi kırmayacağım."

"Ne yapıp yapmayacağını bilemezsin."

"Hayır, anneciğim. Biliyorum. N'olur dışarı götüreyim. Hiç dökmem."

"Dökmezsen iyi edersin."

Verandaya çıktım ve elimde su dolu kavanozla öylece durdum. Pecola ağlıyordu.

"Neden ağlıyorsun? Canın mı yanıyor?"

Pecola başını iki yana salladı.

"O zaman mızıldanmayı kes."

Frieda arka kapıyı açtı. Bluzunun içine bir şeyler tıkıştırmıştı. Şaşkına dönmüş vaziyette bana baktı ve kavanozu işaret etti. "Bu ne işe yarayacak?"

"Sen dedin ya. Git su getir *dedin*."

"Küçük bir kavanoz demedim herhalde. Çok su dedim. Basamakları silmek için, dangalak!"

"Nereden bilecektim ki?"

"Ya. Nereden bilecektin. Haydi." Frieda, Pecola'yı kolundan tutup kaldırdı. "Gel şu arka tarafa gidelim." Evin yan tarafına, çalılıkların sık olduğu yere doğru gittiler.

"Yaa! Ben ne olacağım? Ben de gelmek istiyorum."

Frieda, "Kes sesiniii..." diye üstüne basa basa fısıldadı. "Annem duyacak. Sen basamakları yıka."

Evin köşesini dönüp gözden kayboldular.

Olanları kaçıracaktım. Yine. Önemli bir şeyler oluyordu ve ben geride kalacak, olan biteni göremeyecektim. Basamaklara su döktüm, ayakkabımla suyu iyice yaydım, sonra da onlara yetişmek için arkalarından koştum.

Frieda diz çökmüştü. Yerde, hemen yanında beyaz, dikdörtgen bir pamuk parçası duruyordu. Pecola'nın külotunu çıkarmaya çalışıyordu. "Haydi. Ayaklarını çıkar." Lekeli külotu indirmeyi başardı ve onu bana fırlattı. "Al."

"Ne yapayım bunu?"

"Gömsene, moron."

Frieda, Pecola'ya pamuk parçasını bacaklarının arasında tutmasını söyledi.

"Öyle nasıl yürüyecek ki?" diye sordum.

Frieda cevap vermedi. Onun yerine eteğinin kenarından iki çengelli iğne çıkardı ve mendilin uçlarını iğnelerle Pecola'nın elbisesine tutturmaya koyuldu.

Ben iki parmağımla külotu yerden aldım ve toprağı kazabileceğim bir şeyler aramaya koyuldum. Çalılıklardan gelen hışırtı beni yerimden hoplattı. O tarafa döndüğümde hamur gibi beyaz bir suratın ortasında bir çift şaşkına dönmüş göz gördüm. Rosemary bizi izliyordu. Elimle yüzüne doğru bir hamle yaparak burnunu tırmalamayı becerdim. Rosemary çığlık atıp geriye doğru sıçradı.

Rosemary "Bayan MacTeer! Bayan MacTeer!" diye haykırdı. "Frieda ile Claudia dışarıda yaramazlık yapıyor! Bayan MacTeer!"

Annem pencereyi açtı ve bize ters ters baktı.

"Ne var?"

"Yaramazlık yapıyorlar, Bayan MacTeer. Bakın. Üstelik onları gördüğüm için Claudia bana vurdu!"

Annem pencereyi çarparak kapattı ve koşarak arka kapıdan çıktı.

"Burada toplaşmış ne yapıyorsunuz böyle bakayım? Vay vay vay. Demek yaramazlık yapıyorsunuz, ha?" Çalılıkların arasına uzandı ve ince bir dal kırdı. "Yaramaz kızlar büyütmek yerine domuz yetiştiririm, daha iyi. En azından *onları* sonra kesip yiyebilirim!"

Avazımız çıktığı kadar bağırmaya başladık. "Yapma anne. Yapmayın anneciğim! Yaramazlık yapmıyorduk! Yalancının teki o kız! Yapmayın anneciğim, anne! Yapmayın anneciğim, anne!"

Annem Frieda'yı omzundan yakaladığı gibi çevirip bacaklarına üç dört sert darbe indirdi. "Yaramazlık yapacaksın demek, ha? Bir daha yapıyor musun bakalım!"

Frieda mahvolmuştu. Dövülmek canını yakmış, onurunu incitmişti.

Annem Pecola'ya baktı. "Sen de!" dedi. "Benim çocuğum olsan da, olmasan da!" Pecola'yı tutup yakaladı ve sırtını çevirdi. Mendilin bir ucunu tutan çengelli iğne açıldı ve annem Pecola'nın elbisesinin altından sarkan mendili gördü. Annem gözlerini kırpıştırırken elindeki ince dal havada asılı kaldı. "Neler oluyor burada böyle?"

Frieda hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ondan sonra sırada ben olduğum için olanları anlatmaya başladım. "Kanaması vardı. Kanı durdurmaya çalışıyorduk sadece!"

Annem onay almak için Frieda'ya baktı. Frieda kafasını salladı. "Regül olmuş. Biz yardım etmeye çalışıyorduk sadece."

Annem Pecola'yı bırakıp bir süre ona baktı. Sonra ikisini de kendine doğru çekti, kafalarını karnına bastırdı. Pişman olduğu gözlerinden okunuyordu. "Tamam, geçti. Haydi, artık

ağlamayın. Bilmiyordum. Haydi bakalım. Haydi içeri girelim. Sen de evine git Rosemary. Gösteri sona erdi."

Hep birlikte içeri girdik, Frieda sessizce ağlıyor, Pecola beyaz bir kuyruk taşıyor, bense kadınlığa-geçen-küçük-kız külotunu elimde tutuyorum.

Annem bizi banyoya doğru götürdü. Pecola'yı hafifçe içeri itti, benim elimdeki iç çamaşırını aldı ve bize dışarıda beklememizi söyledi.

Küveti suyla doldurduğunu duyabiliyorduk.

"Sence onu boğacak mı?"

"Of, Claudia. Çok aptalsın ya. Kıyafetlerini falan yıkayacak sadece."

"Acaba Rosemary'yi iyice pataklasak mı?"

"Hayır. Bırak ne yaparsa yapsın."

Su gürül gürül akıyordu, suyun gürültüsünün arasından annemin kahkahasının ezgisini seçebiliyorduk.

O gece yatakta hiç kıpırdamadan yan yana yattık. İçimiz Pecola'ya karşı büyük bir hayranlık ve saygıyla doluydu. Gerçekten regül olmuş gerçek bir insanın yanında yatmanın kutsal bir yanı vardı nedense. O artık bizden farklıydı – büyükler gibiydi. Bu mesafeyi o da hissediyordu ama onu bize tepeden bakmak için kullanmıyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra usulca konuşmaya başladı. "Bundan böyle bebek doğurabileceğim doğru mu?"

"Elbette," dedi Frieda uykulu uykulu. "Elbette doğurabilirsin."

"Ama... nasıl?" Sesi meraktan donuklaşmıştı.

"Birinin seni sevmesi gerek," dedi Frieda,

"Ya."

Uzun bir sessizlik oldu, Pecola ile ben bu konuyu iyice tarttık. Demek ki bu iş için "erkeğimin" beni terk etmeden önce sevmesi de lazımdı. Ama annemin söylediği şarkılarda hiç bebek yoktu. Belki kadınlar da zaten bu yüzden üzgündü: Erkekler daha bebek yapamadan onları terk edip gitmişti.

Sonra Pecola aklıma daha önce hiç gelmemiş bir soru sordu. "Bu nasıl yapılıyor peki? Yani birinin seni sevmesini nasıl sağlıyorsun?" Ama Frieda uyuyakalmıştı. Ben de cevabı bilmiyordum.

İŞTEEVBUYEŞİLVEBEYAZKAPI
SIKIRMIZIÇOKGÜZELÇOKGÜZE
LGÜZELGÜZELG

Ohio'nun Lorain kentinde, Broadway ile Otuz Beşinci Cadde'nin kesiştiği köşenin güneydoğusunda, terk edilmiş bir dükkân vardır. Bu dükkân, arka planında kalan kurşuni gökyüzüne karışıp kaybolamadığı gibi, etrafındaki gri ahşap evler ve siyah telefon direkleriyle de uyum sağlamaz. Daha ziyade hem rahatsız edici hem de melankolik bir şekilde, gelen geçenin gözüne batar. Bu küçük mahalleden yolu geçen yabancılar binanın neden hâlâ yıkılmadığını merak ederken, mahallede yaşayanlar binanın yanından geçerken kafalarını çevirip başka tarafa bakmakla yetinir.

Eskiden binada bir pizzacı varken, binanın köşesinde toplaşan birkaç miskin yeniyetme oğlan görülürdü sadece. Bu delikanlılar kasıklarını yoklamak, sigara içmek ve ufak tefek zorbalık planları yapmak için orada buluşurlardı. Sigaralarının dumanını, ciğerlerini, kalplerini ve kalçalarını doldura-

cak biçimde derin derin içlerine çeker, gençliklerinin heyecanını ve enerjisini uzak tutmaya çalışırlardı. Ağır hareket eder, yavaş yavaş gülerlerdi, ama sigaralarının küllerini öyle sık ve öyle hızlı silkerlerdi ki, konuyla ilgili gözlere bu alışkanlığın acemisi olduklarını sergilerlerdi. Ama onların böğürtüleri işitilmeden ve kibirli tavırları görülmeden çok daha önce, çörekleri ve haşhaşlı francalalarıyla kendi çapında ün yapmış Macar bir fırıncı kiralamıştı binayı. Ondan önce bir emlakçı vardı, hatta ondan da önce dükkân bir grup Çingene tarafından operasyonlarının merkez üssü olarak kullanılmıştı. Çingene ailesi dükkânın büyük vitrinine, daha önce hiç sahip olmadığı bir farklılık ve karakter katmıştı. Ailenin kızları, cama asılı duran metrelerce kadife perdenin ve şark halısının ortasında sırayla otururdu. Oturdukları yerden dışarı bakar, ara sıra gülümser, göz kırpar veya elleri ya da bakışlarıyla bir işaret yaparak, bakanları içeri çağırırlardı – ama sadece ara sıra. Yoksa çoğunlukla, bakışlarına yerleşmiş çıplaklığı gizleyen uzun kollu, uzun etekli, süslü elbiseler içinde dışarıyı izlerlerdi sadece.

Mahallenin ahalisi o kadar sık değişmiştir ki, muhtemelen daha önceleri, çok daha önceleri, Çingenelerin olduğu o günlerden ve yeniyetmelerin olduğu o zamanlardan da önce Breedlove'ların orada yaşadığını, dükkânın vitrin tarafında ailece yuva kurduklarını kimse hatırlamaz. Bir emlakçının geçici heveslerinin kalıntıları arasında hep birlikte çürüyüp gittiklerini kimse bilmez. Mahalleyi karıştırmadan, işgücünde ses seda çıkarmadan, belediye başkanının bürosunda dalgalanmalar yaratmadan, boyası dökülen o gri kutuya usulca girip çıkarlardı. Ailenin her üyesi, kendi bilinç hücresinin içinde –oradan bir iki deneyim, buradan birkaç parça bilgi toplayarak– gerçekliğe dair kendi yamalı yorganını dikiyordu. Birbirlerinden edindikleri ufak tefek izlenimlerle bir

tür aidiyet duygusu yaratmış, birbirlerini nasıl bulmuşlarsa, onunla idare etmeye çalışıyorlardı.

Yaşam alanının planı, ilk mülk sahibi Yunanların tasarımlarını aratmayacak kadar hayal gücünden yoksundu. Geniş "dükkân" alanı, boyu tavana kadar uzanmayan sunta plakalarla iki odaya bölünmüştü. Ailenin ön oda dediği bir oturma odası ve bütün yaşam faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir yatak odası vardı. Ön odada iki kanepe, bir duvar piyanosu ve iki senedir üstündeki tüm süsleriyle aynı yerde duran, tozlanmış, küçük, yapay bir Noel ağacı vardı. Yatak odasında üç tane yatak vardı: Biri on dört yaşındaki Sammy, diğeri on bir yaşındaki Pecola için olmak üzere tek kişilik iki demir karyola ve Cholly ile Bayan Breedlove için çift kişilik bir yatak. Isı bütün odaya yayılabilsin diye, yatak odasının tam ortasına yerleştirilmiş bir kömür sobası vardı. Sandıklar, sandalyeler, küçük bir sehpa ve karton "gardırop" duvarlara yaslanmıştı. Mutfak, dairenin arka tarafında, ayrı bir odadaydı. Banyo olarak kullanılan bir oda yoktu. Kiracıların kulaklarından olmasa da, gözlerinden ırak bir lazımlık vardı sadece.

Mobilyalar hakkında söylenebilecek başka bir şey yok. Muhtelif düşüncesizlik, açgözlülük ve kayıtsızlık hallerinde tasarlanmış, üretilmiş, nakledilmiş ve satılmış oldukları için tanımlanabilirlikleri yoktu. Eşyalar tanıdık nesnelere dönüşemeden eskimişlerdi. Onlara sahip olunmuş ama yakınlık beslenmemişti. Kanepe yastıklarının arasına bir peni ya da broş düşüren, bunları kaybettiği ya da bulduğu yeri ve zamanı hatırlayan kimse olmamıştı. Kimse heyecanla "Ama daha demin *buradaydı*. Şuraya oturmuştum, şeyle konuşuyordum..." ya da "İşte buradaymış, herhalde bebeği emzirirken düşürmüşüm!" dememişti. Yataklardan birinde kimse doğum yapmamış – ya da duvardaki boyaların, bebek iki ayağı üstünde durmayı öğrenirken duvara tutunup boyaları kopardığı için

dökülmüş olduğunu kimse sevgiyle anmamıştı. Hiçbir tutumlu çocuk, sakızını masanın altına yapıştırmamıştı. Hiçbir neşeli sarhoş –mesela kalın enseli, bekâr, aman boğazına da ne düşkündür dedirten bir aile dostu– piyanonun başına oturup "Sen Benim Günışığımsın"ı çalmamıştı. Hiçbir genç kız ufak Noel ağacına bakarak onu süslediği zamanı anmamış ya da mavi topun düşüp düşmeyeceğini veya O'nun ağacı görmek için tekrar gelip gelmeyeceğini merak etmemişti.

Bu eşyalara yerleşmiş hiçbir anı yoktu. En azından sevgiyle anılacak türde hiç anı olmadığı kesindi. Bazı eşyalar kimi zaman fiziksel tepkilere yol açardı: Bir eşyanın etrafında gelişen olaylar anımsandığında, ince bağırsaktaki asit miktarı artıyor, enseye hafif bir ter basabiliyordu. Mesela kanepe. Kanepe yeni alınmıştı ama nakliyeciler onu teslim ettiği sırada arkasındaki kumaş boylu boyunca yırtıktı. Mağaza sorumluluk kabul etmiyordu...

"Bana bak arkadaş. Kamyonete yüklediğimde bir şeyciği yoktu. Kamyonete girdikten sonra mağaza artık bir şey yapamaz..." Listerine ve Lucky Strike kokan bir nefes.

"Ama ben de yeni aldığım kanepe yırtık olsun istemiyorum." Hakkının peşinde gözler ve gerilmiş hayalar.

"Şansına küs arkadaş. *Kendi* şansına küs..."

Bir kanepeden nefret edilebilir elbette – yani bir kanepeden nefret etmek mümkünse. Ama fark etmezdi. Her halükârda onun için ayda 4 dolar 80 sent ayırmak lazımdı. İnsan daha ilk günden yırtılmış, sağlam olmayan ve küçük düşürücü bir kanepe için ayda 4 dolar 80 sent ödemek zorunda kalırsa, o kanepeye sahip olmaktan hiçbir zevk alamazdı. Alınamayan bu zevk, dört bir yana sinen leş gibi bir koku saçardı. O pis koku, insanı sunta duvarları boyamaktan, sandalye için kanepenin kumaşına uygun bir kumaş almaktan, hatta o yırtığı dikmekten bile alıkoyardı; zaten yırtık zaman-

la bir yarığa, yarık da kanepenin ucuz iskeletini ve daha da ucuz işçiliğini gözler önüne seren derin bir uçuruma dönüşmüştü. Bu koku, kanepenin üzerinde dalınmış bir uykunun getireceği rahatlığı esirgerdi insandan. Üstündeki sevişmelerin kaçak göçek olmasına yol açardı. Ağrıyan bir diş, nasıl yalnız başına zonklamakla yetinmeyip, acısını illa vücudun diğer bölgelerine de yayarak nefes alıp vermeyi güçleştirir, görüşü kısıtlar, sinirleri altüst ederse; nefret edilen bir ev eşyası da evin her yanında varlığını hissettiren, baş belası bir rahatsızlık yaratır ve kendisiyle alakası olmayan şeylerden alınan zevki kısıtlar.

Breedlove'ların evindeki tek canlı nesne kömür sobasıydı. Bu soba, varlığını her şeyden ve herkesten bağımsız olarak sürdürürdü. Ailenin bireyleri onu ne kadar beslerse beslesin ve yönetimine dair her tür ayrıntıya –hafifçe serpiştir, boğma, çok koyma– istedikleri kadar hakim olsunlar, ateşinin ne zaman "söneceği", "külleneceği" ya da "harlanacağı" sobanın kendi tasarrufundaydı. Ateşi sanki belirli bir plana göre yanar, azalır ya da sönerdi. Ne var ki daima sabahları sönmeyi uygun bulurdu.

İŞTEBUDAAİLEANNEBABADICKVEJANEY
EŞİLBEYAZEVDEOTURUYORLARÇOKM

Breedlove'ların dükkân vitrininde oturmalarının nedeni, fabrikadaki kesintilere uyum sağlamakta geçici olarak güçlük çekmeleri değildi. Yoksul ve siyah olmalarıydı; orada kalmaya devam etmelerinin nedeni ise çirkin olduklarına inanmalarıydı. Yoksullukları alışılmış türden ve boğucuydu ama eşsiz değildi. Oysa çirkinlikleri eşsizdi. Kimse onları amansızca ve yoğun biçimde çirkin olmadıklarına inandıramazdı. Çirkinliği (eften püften şeylere ve zayıf kişilere yöneltilmiş şiddetin, çaresizliğin ve sefahatin sonucu olarak) bir davranış biçimine dönüşmüş olan baba, yani Cholly hariç, ailenin diğer üyeleri –Bayan Breedlove, Sammy Breedlove ve Pecola Breedlove– çirkinliklerini, kendilerine ait bir şey değil de, tabiri caizse, bir kıyafet veya aksesuarmış gibi giyinip kuşanırlardı. Dar alınlarının altında birbirine yakın, küçük gözleri vardı. Yamuk yumuk saç çizgileri, neredeyse bitişik, kalın ve dümdüz kaşlarıyla tezat oluşturduğu için büsbütün çarpık görünürdü. Burunları sivri ama eğri büğrü, burun delikleri

fazlasıyla genişti. Elmacıkkemikleri çıkık, kulakları kepçeydi. Dikkati kendi üstüne değil, suratlarının geri kalanına çeken biçimli dudakları vardı. İnsan onlara bakınca, neden bu kadar çirkin olduklarını merak ederdi; daha yakından bakınca da sorunun kaynağını bulamazdı. Ardından çirkinliğin tam da çirkin olduklarına inanmalarından kaynaklandığını anlardı. Sanki her şeyi bilen, esrarengiz bir üstat hepsine birer çirkinlik pelerini vermiş, onlar da gıklarını çıkarmadan bu işe razı olmuştu. Üstat onlara, "Siz çirkin insanlarsınız," demişti. Onlar da kendilerine şöyle bir bakıp bu yargıyı haksız çıkarak hiçbir şey bulamamış; hatta tüm reklam panolarının, tüm filmlerin, tüm bakışların onu desteklediğini görmüşlerdi. "Evet," demişlerdi. "Haklısınız." Çirkinliği ellerine alıp, bir manto gibi sırtlarına atmışlar, her biri kendi yolundan onunla baş ederek hayatına devam etmişti. Bayan Breedlove, kendininkini oyuncuların sahne kostüm ve dekorlarını ele alışı gibi ele alırdı: Canlandırdığı karakterin net bir ifade bulması, sıklıkla kendine biçtiği –davası uğruna can veren kahraman– rolü desteklemesi için kullanırdı onu. Sammy kendininkini başkalarına acı çektirecek bir silah olarak kullanırdı. Davranışlarını ona göre ayarlar, arkadaşlarını ona dayanarak seçerdi: Çirkinliğine hayran olabilecek, hatta ondan gözleri korkacak kişilerle arkadaş olurdu. Ve Pecola. O ise kendininkinin arkasına saklanırdı. Onun ardına gizlenir, gölgesinde dururdu – kefeninin ardından pek nadiren kendini gösterir ve bir an önce maskesine yeniden kavuşmaya can atardı.

Ekim ayında bir cumartesi sabahı, ailenin bireyleri gördükleri bolluk ve intikam rüyalarından teker teker uyanarak, gözlerini yaşadıkları dükkânın sıradan sefaletine açmaya başladı.

Bayan Breedlove sessizce yataktan aşağı süzüldü, geceliğinin (ki eski, gündelik bir elbiseydi bu) üstüne bir kazak

geçirdi ve mutfağa doğru yürüdü. Sağlam ayağından tok, kemiksi sesler geliyor, sakat ayağı ise muşamba üzerinde hışırdıyordu. Mutfakta dolap kapaklarıyla, musluklarla ve tavalarla birtakım gürültüler çıkardı. Boş gürültülerdi bunlar ama işaret ettikleri tehlikeler öyle değildi. Pecola gözlerini açtı; sönmüş sobaya bakarak öylece yatmaya devam etti. Cholly bir şeyler mırıldandı, bir dakika kadar yatakta debelendi, sonra sesi kesildi.

Pecola, Cholly'nin üstüne sinmiş viski kokusunu yattığı yerden bile alabiliyordu. Mutfaktan gelen gürültüler iyice arttı ve artık anlam ifade etmeye başladı. Bayan Breedlove'ın hareketlerinin bir hedefi ve maksadı vardı, ama bunun kahvaltı hazırlığıyla hiçbir ilgisi yoktu. Geçmişte pek çok kez benzer şeyler yaşandığı için, Pecola işin nereye gideceğini bilerek karın kaslarını sıktı, idareli soluk alıp vermeye başladı.

Cholly eve sarhoş dönmüştü. Maalesef o sırada tartışamayacak kadar sarhoştu, dolayısıyla meselenin patlak vermesi sabaha kalmıştı. Çıkmak üzere olan kavga, olay anında gerçekleşmediği için doğallıktan yoksun, önceden tasarlanmış, yavan ve amansız olacaktı.

Bayan Breedlove süratle odaya girip Cholly'nin yatağının ayakucunda dikildi.

"Bana kömür lazım."

Cholly kıpırdamadı.

"Duydun mu?" Bayan Breedlove, Cholly'nin ayağını ittirdi.

Cholly gözlerini yavaşça açtı. Gözleri kızarmıştı, bakışları tehditkârdı. Bütün kasabanın en kötü bakışları, hiç istisnasız, Cholly'ninkilerdi.

"Of be kadın!"

"Kömür lazım, dedim. Burası buz gibi. Bu viskiye boğulmuş halinle cehennem ateşi yansa ruhun duymaz, ama ben

üşüyorum. Yapmak zorunda kaldığım çok şey var, ama donmak zorunda değilim."

"Rahat bırak beni ya."

"Önce bana kömür getir, öyle. Eşek gibi çalışmak bana ısınma hakkı vermeyecekse, ne demeye çalışıyorum ben? Senin eve bir halt getirmediğin ortada zaten. Bizi geçindirmek sana kalmış olsa hepimiz çoktan ölmüştük..." Sesi beyinde zonklayan kulak ağrısı gibiydi. "Hele bir de bu soğukta dışarı çıkıp kömürü benim alacağımı sanıyorsan, aklını başına devşir derim."

"Kömürü nasıl aldığın sikimdeydi sanki!" Gırtlağında bir şiddet kabarcığı patlayıverdi.

"Şu ayyaş kıçını kaldırıp bana kömür getirecek misin, getirmeyecek misin?"

Sessizlik.

"Cholly!"

Sessizlik.

"Bu sabah üstüme geleyim deme be adam. Tek kelime daha edecek olursan, parçalarım seni!"

Sessizlik.

"Peki. Peki. Ama olur da bir kez, sadece bir kez hapşırırsam, Tanrı seni benden korusun!"

Artık Sammy de uyanmıştı ama uyuyormuş gibi yapıyordu. Pecola hâlâ karın kaslarını sıkıyor ve nefesini idareli kullanıyordu. Bayan Breedlove'ın isterse ya da gerekirse kömürlükten kömür almaya gidebileceğini, daha önceleri de gittiğini veya istese bu işe Sammy'yi ya da Pecola'yı koşabileceğini hepsi biliyordu. Ne var ki kavgasız geçen gece, bir ağıtın ilk notası misali, kasvetli bir beklentiyle havada asılı kalmıştı. Sarhoşluk kaçamakları tekdüzeleşmiş olsa da, kendilerine özgü kapanış törenleriyle son bulurdu. Bayan Breedlove'ın yaşadığı önemsiz, her biri bir öncekinden farksız günler, bu

kavgalarla kimlik kazanıyor, gruplara ve sınıflara ayrılıyordu. Kavgalar, yokluklarında sönük ve unutulmaya mahkûm dakika ve saatlere anlam kazandırıyordu. Yoksulluğun bezdiriciliğini hafifletiyor, cansız odalara ihtişam katıyorlardı. Bayan Breedlove, rutini bozan ama aslında başlı başına rutinleşmiş bu şiddetli kırılmalarda, esas benliğini yansıttığına inandığı tarzını ve hayal gücünü sergileme imkânı buluyordu. Onu bu kavgalardan mahrum etmek, hayatın bütün tadından tuzundan ve mantığından mahrum etmek demek olurdu. Cholly sürekli içmesi ve geçimsizliğiyle, hayatlarını tahammül edilebilir kılmak için gerekli malzemeyi her ikisine de sağlamış oluyordu. Bayan Breedlove, Tanrı'nın cezalandırmasını istediği beş para etmez bir adamın yükünü sırtlanan, namuslu, dini bütün, Hıristiyan bir kadın olarak kabul ediyordu kendini. (Cholly'nin günahlarından arınabilmesi söz konusu değildi elbette, zaten esas mesele günahlardan arınma falan da değildi – Bayan Breedlove'ın ilgisini çeken Kurtarıcı İsa değil Yargıç İsa'ydı.) Cholly hakkında İsa'yla ciddi ciddi sohbet ettiği, "şu herifin o sidik yarışçısı gururundan sıyrılmasını" sağlaması için ondan yardım dilediği sıklıkla duyulabilirdi. Cholly bir keresinde, sarhoşken yaptığı bir hareket yüzünden kızgın sobanın üzerine kapaklanınca, "Al onu Yüce İsa! Al onu!" diye haykırmıştı Bayan Breedlove. Cholly içmeyi bırakacak olsa, Bayan Breedlove İsa'yı asla bağışlamazdı. Cholly'nin günahlarına müthiş bir gereksinim duyuyordu. Cholly ne kadar dibe batarsa, ne kadar arsız ve sorumsuz olursa, Bayan Breedlove ve vazifesi o kadar görkemli bir hal alıyordu. İsa adına.

Cholly'nin de Bayan Breedlove'a en az o kadar ihtiyacı vardı. Nefret ettiği şeyler arasında dokunma ve dolayısıyla canını acıtma fırsatı bulabildiği nadir şeylerden biriydi karısı. Dile getiremediği öfkesinin ve tatmin olmamış arzularının

hepsini karısının üstüne boca ederdi. Ondan nefret ederek, kendisi sağlam kalabiliyordu. Cholly henüz çok gençken, kasabalı küçük bir kızla çalılıkların arasında cinsel arzularını doyurmaya daha yeni yeni ama hevesle giriştiği bir sırada iki beyaz adamın baskınına uğramıştı. Adamlar tam arkalarından elfeneri tutup bulundukları yeri aydınlatmıştı. Ödü kopan Cholly yaptığı işi kesmişti. Adamlar gülüşmüştü. Elfenerinin ışığı yerinden oynamamıştı. "Hadisene," demişlerdi. "Haydi, devam et ve bitir işini. Ama iyi iş çıkar, zenci." Elfeneri yerinden oynamamıştı. Cholly her nedense beyaz adamlardan değil kızdan nefret etmiş, ondan tiksinmişti. Bu olayı ve bununla beraber sayısız başka aşağılanmayı, yenilgiyi ve erkekliğini zedeleyen şeyi yarım yamalak hatırlamak bile, Cholly'yi doğru yoldan saptırabiliyordu; buna kendisi de şaşırıyordu – ama yalnızca kendisi. Nedense kimseyi hayrete düşüremiyordu. Sadece kendisi hayrete düşüyordu. Dolayısıyla bundan da vazgeçti.

Cholly ile Bayan Breedlove, yalnızca sevişmelerindekiyle kıyaslanabilecek türden, karanlık ve gaddarca bir resmiyetle kavga ederdi. Birbirlerini öldürmemek konusunda sessizce fikir birliğine varmışlardı. Cholly, bir erkekle kavgaya tutuşmuş korkak biri gibi kavga ederdi karısıyla – ayakları, avuçları ve dişleriyle. Bayan Breedlove ise tamamen kadınsı yöntemlerle karşılık verirdi – tavalarla, soba maşalarıyla ve kimi zaman kafasına ütü fırlatarak. Bu kavgalar sırasında konuşmaz, inlemez ya da sövüp saymazlardı. Yere düşen şeylerin boğuk sesinden ve tanıdık tene vuran tenden çıkan sesten başka şey duyulmazdı.

Çocuklar bu savaşlara farklı tepkiler verirdi. Sammy bir süre sövüp sayar ya da evden çıkar gider veya kendini arbedenin içine atardı. Daha on dördünü doldurmadan evden en az yirmi yedi kez kaçmış olmasıyla tanınırdı. Bir seferinde

Buffalo'ya kadar gitmiş ve orada üç ay kalmıştı. Eve dönüşleri, ister zorla ister koşullar öyle gerektirdiği için olsun, hep kasvetliydi. Yaş ve cinsiyet bakımından kısıtlanmış olan Pecola ise olan bitene tahammül etmenin yöntemlerini tecrübe ederdi. Yöntemler türlü türlü olsa da, duyduğu acı daima sabit ve derindendi. İki şiddetli arzu arasında gelip giderdi; kâh ikisinden birinin diğerini öldürmesini arzular, kâh ölmeyi dilerdi. Bu sefer, "Hayır, Bayan Breedlove. Hayır," diye fısıldıyordu. Pecola da Sammy ve Cholly gibi annesine her zaman Bayan Breedlove diye hitap ederdi.

"Hayır, Bayan Breedlove. Hayır."

Ama Bayan Breedlove yapacağını yaptı.

Hiç şüphesiz Tanrı'nın da yardımıyla, hapşırdı. Sadece bir kez.

Elinde içi soğuk su dolu bir bulaşık tasıyla yatak odasına dalıp suyu Cholly'nin suratına fırlattı. Cholly boğulurcasına öksürüp tükürerek yatakta doğruldu. Çırılçıplak ve öfkeden kül rengi almış vaziyette yataktan fırladığı gibi, uçarcasına bir hamleyle karısını belinden tutup yakaladı ve ikisi birden yere yapıştı. Cholly karısını tutup kaldırdı, sonra elinin tersiyle bir daha yere indirdi. Kadın, sırtı Sammy'nin karyolasına dayanacak şekilde, oturur vaziyette yere düştü. Elindeki bulaşık tasını bırakmamıştı, onunla Cholly'nin kalçasına ve kasıklarına vurmaya başladı. Cholly ayağını kadının göğsüne dayadı, bulaşık tası Bayan Breedlove'ın elinden düştü. Cholly diz çöküp birkaç kez karısının suratına vurdu; karısı eğilip de Cholly elini metal karyolaya çarpmasaydı, Bayan Breedlove erkenden yenik düşebilirdi aslında. Bayan Breedlove darbelerin bir an için kesilmiş olmasını fırsat bilip kocasının menzilinden sıyrıldı. Mücadeleyi o âna kadar ses çıkarmadan yatağından izleyen Sammy, aniden iki eliyle birden babasının kafasını yumruklamaya koyuldu, bir yandan da,

"Siktiğimin donsuzu!" diye bağırıp duruyordu. Bayan Breedlove sobanın yuvarlak, yassı kapağını kaptığı gibi, parmak uçlarında yaylanarak fırladı ve, soluğu dizlerinin üstünde doğrulmaya çalışan Cholly'nin yanında aldı. Kapakla iki kez vurmak suretiyle, onu az önce uyandırdığı hissizliğe geri yolladı. Nefes nefese kalmış bir halde Cholly'nin üstüne bir yorgan attı ve onu yerde bıraktı.

Sammy, "Öldür onu! Öldür onu!" diye bağırdı.

Bayan Breedlove şaşırarak Sammy'ye baktı. "Kes şu gürültüyü be çocuk." Sobanın kapağını yerine yerleştirdi ve mutfağa doğru gitti. Kapının eşiğine geldiğinde bir an durarak oğluna, "Hem sen kalksana artık. Bana kömür lazım," dedi.

Artık rahatça nefes alıp verebilen Pecola, yorganı kafasının üstüne çekti. Karnını tutarak önlemeye çalıştığı mide bulantısı, aldığı önleme rağmen aniden bastırmıştı. Kusmak için müthiş bir istek duydu ama yine kusamayacaktı, bunu biliyordu.

"Lütfen Tanrım," diye fısıldadı avcunun içine. "Lütfen ortadan kaybolmamı sağla." Gözlerini sıkı sıkı yumdu. Vücudu yer yer yok olmaya başladı. Kimi zaman yavaş yavaş, kimi zaman aniden. Sonra tekrar yavaş yavaş. Parmakları teker teker gitti; ardından kolları yok oldu, ta dirseklerine kadar. Sıra ayaklarında. Evet, bu iyiydi. Bacaklarının tek seferde ikisi birden gitti. En zor kısım belden yukarısıydı. Hiç kıpırdamaması ve çok gayret etmesi gerekiyordu. Karnı bir türlü gitmek bilmiyordu. Ama en sonunda, o da yok olup gitti. Sonra göğsü, boynu vardı sırada. Suratı da zordu. Olmak üzere, olmak üzere. Geriye yalnızca sıkı sıkıya yumduğu gözleri kalmıştı. Zaten hep öyle olurdu.

Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, gözlerini yok etmeyi asla başaramıyordu. O zaman ne işe yarıyordu ki bu? Gözler her şeydi. Her şey onlarda, onların içindeydi. Tüm o resimler, tüm o suratlar. Pecola yeni resimler, yeni simalar görmek için Sammy'nin sık sık yaptığı gibi evden kaçıp gitme fikrinden uzun zaman önce vazgeçmişti. Sammy hiçbir seferinde Pecola'yı yanında götürmemişti, zaten nasıl kaçacağını önceden hiç düşünmediğinden hiçbir kaçışı planlı olmamıştı. Hem işe yaramazdı bu. Pecola böyle görünmeye devam ettiği müddetçe, çirkin olduğu müddetçe bu insanlarla kalmaya mecburdu. Ama öyle ama böyle onlara ait sayılırdı. Saatlerce oturup aynaya bakar, okulda gerek öğretmenlerinin gerekse sınıf arkadaşlarının onu görmezden gelmesine ya da ondan nefret etmesine neden olan çirkinliğin sırrını keşfetmeye çalışırdı. Sınıftaki iki kişilik sıralarda yalnız başına oturan tek kişi oydu. Soyadının baş harfi yüzünden daima ön sıralarda oturmaya mecbur bırakılırdı. Peki Marie Appolonaire'e ne demeli? Marie onun önünde otururdu ama sırasını Luke Angelino ile paylaşırdı. Öğretmenleri oldum olası ona böyle muamele etmişti. Ona hiç bakmamaya çabalar ve yalnızca herkesin tek tek cevap vermesi gereken durumlarda ona adıyla hitap ederlerdi. Ayrıca okuldaki kızlar bir oğlanı küçük düşürmek ya da ondan hemen bir tepki almak istediklerinde, "Bobby, Pecola Breedlove'a âşık! Bobby, Pecola Breedlove'a âşık!" diyebileceklerini, her seferinde etraftaki herkesi güldürmeyi başaracaklarını ve itham edilen kişinin de kızmış gibi yapacağını gayet iyi bilirdi.

Pecola bir süre önce şöyle bir fikre kapılmıştı; eğer gözleri, resimleri içinde barındıran ve görüntüleri tanıyan gözleri – eğer o gözler farklı, yani güzel olsalardı, kendisi de farklı olabilirdi. Dişleri iyiydi, burnu da pek sevimli bulunan bazı kişilerinki gibi öyle büyük ve basık değildi en azından. Eğer

Pecola farklı, güzel görünseydi, o zaman belki Cholly de farklı olurdu, Bayan Breedlove da öyle. Belki de derlerdi ki: "Ay, şu güzel gözlü Pecola'ya bak. Bu güzel gözlerin önünde kötü şeyler yapmamalıyız."

Güzel gözler. Güzel mavi gözler. Kocaman mavi güzel gözler.
Koş Jip, koş. Jip koşuyor, Alice koşuyor. Alice'in gözleri mavi.
Jerry'nin gözleri mavi. Jerry koşuyor. Alice koşuyor.
Mavi gözleriyle koşuyorlar. Dört mavi göz. Dört güzel mavi göz.
Gök mavisi gözler. Bayan Forrest'ın mavi bluzu kadar mavi gözler.
Gündüz-sefası-mavisi-gözler.
Alice-ve-Jerry-masal-kitapları-mavisi-gözler.

Pecola mavi gözleri olsun diye dua etti, hiç istisnasız, her gece. Bir sene boyunca büyük bir tutkuyla dua etmişti. Az çok cesareti kırılmış olsa da hâlâ umudu vardı. Bunun gibi fevkalade bir şeyin gerçekleşmesi uzun, çok uzun zaman alacaktı.

Bu şekilde tek çaresinin bir mucize olduğuna dair sabit bir fikre kapıldığı için, hiçbir zaman kendi güzelliğinin farkına varamayacaktı. Etrafta görülecek ne varsa onu, yani başkalarının gözlerini görecekti sadece.

Pecola, bir penilik şekerler satan ufak bir bakkala gitmek için Garden Caddesi'nde yürüyor. Ayakkabısının içinde üç peni var – çorabıyla ayakkabının tabanı arasında ileri geri kayıp duruyorlar. Pecola her adımında paraların ayağına battığını hissediyor. Vaatler ve narin bir güven hissiyle dolu, hoş, dayanılır, hatta mutluluk verici bir rahatsızlık bu. Ne alacağına karar vermek için epey zamanı var. Şu an ise tanıdık ve dolayısıyla sevilen imgeler serpiştirilmiş bir caddede yürümekte. Telefon direğinin dibindeki karahindibalar. Pecola bu çiçeğe neden herkesin ot dediğini merak ediyor. O güzel buluyor bu çiçekleri. Oysa büyükler, "Bayan Dunion bahçesine çok

iyi bakar. Bir tanecik karahindiba göremezsin," der. Başlarında siyah örtüler olan, Slav asıllı işçi kadınlar karahindiba toplamak için ellerinde sepetlerle tarlalarda gezer. Ama sarı çiçeklerini istemezler – yalnızca sivri uçlu yapraklarını toplarlar. Karahindiba çorbası yapılır. Karahindiba şarabı vardır. Karahindibanın çiçek kısmını kimse sevmez. Belki de çok sayıda, çok kuvvetli oldukları ve her yerde bitiverdikleri için.

Kaldırımda Y şeklindeki çatlak vardı, bir de altından toprak yol görünen, betonda bombe yapmış öbür çatlak vardı. Ayaklarını sürüyerek yürüdüğü için genellikle ikincisine takılırdı. Bu kaldırım paten kaymak için çok uygundu – eski ve pürüzsüzdü; tekerlekler dengeli bir şekilde, hafif bir mırıltıyla kayabilirdi. Yeni yapılan kaldırımlar yamru yumru ve rahatsızdı, yeni kaldırımlarda giden paten tekerleklerinden çıkan ses insanın kulağını tırmalardı.

Pecola bunları ve başka cansız nesneleri görüp deneyimlerdi. Onlar Pecola için gerçekti. Onları tanırdı. Dünyanın tercüme edilebilen, sahip olunabilen şifreleri ve mihenk taşlarıydı onlar. Takıldığı çatlak Pecola'ya aitti; geçen sonbaharda beyaz çiçekli kısımlarını üflediği, bu sonbaharda sarı çiçeklerine dikkatle baktığı karahindiba kümeleri ona aitti. Onlara sahip olmak Pecola'yı dünyanın bir parçası kılıyor, dünyanın da kendisinin bir parçası olmasını sağlıyordu.

Pecola, Yacobowski'nin Taze Sebze Et ve Kurutulmuş Gıdalar Dükkânı'nın kapısına ulaşmak için dört ahşap basamak çıkıyor. Kapıyı açarken bir çıngırak sesi duyuluyor. Tezgâhın önünde durup yan yana dizili şekerlere bakıyor. Hepsi Mary Jane şekeri olsun, diye karar veriyor. Üç tanesi bir peni. Şekerli sert kısım nihayet kırıldığında içindeki fıstık ezmesi ağza yayılır – karamelin tatlılığını tamamlayan yağ ve tuz. Art arda dizilen tüm bu beklentiler midesini hoplatıyor.

Ayakkabısını çıkarıp üç peniyi alıyor. Tezgâhın üstünden Bay Yacobowski'nin kır saçlı başı beliriyor. Adam daldığı düşüncelerden sıyrılarak bakışlarını zorla Pecola'ya çeviriyor. Mavi gözler. Bomboş bakan gözler. Bakışları yavaşça, tıpkı pastırma yazının hiç fark ettirmeden sonbahara dönüşmesi gibi, ona doğru kayıyor. Retina ile nesne, görüş ile bakış arasında bir yerlerde, Bay Yacobowski'nin gözleri geri çekiliyor, tereddüte düşüyor, bir o yana bir bu yana gidiyor. Zaman ve mekânda sabitlenmiş bir noktada, Pecola'ya bakmak için çaba harcamaya değmeyeceğini hissediyor. Onu görmüyor, çünkü ona göre ortada görülecek hiçbir şey yok. Ağzında patates ve bira tadı olan, aklı ceylan gözlü Meryem Ana'ya takılı kalmış, hassasiyetleri kayıpların daimi farkındalığıyla körelmiş, elli iki yaşında, beyaz, göçmen bir dükkân sahibi, küçük siyah bir kızı nasıl *görebilir* ki? Yiğitliğin mümkün, hatta arzulanabilir ya da zorunlu olduğunu gösteren hiçbir şey yaşamamıştır hayatında.

"Evet?"

Pecola başını kaldırıp ona bakıyor ve bakışlarının içermesi gereken merak yerine boşluğu görüyor. Bir şey daha var. İnsanları tanıyabilme yetisinin külliyen yokluğu – donuk bir kopukluk. Adamın bakışlarının böyle havada asılı kalmasına sebep olan nedir, Pecola bilmiyor. Belki de o bir yetişkin ya da erkek olduğu, kendisi de küçük bir kız olduğu içindir. Oysa Pecola'nın yetişkin erkek gözlerinde de ilgi, tiksinme, hatta öfke görmüşlüğü var. Yine de bu boşluk onun için yeni bir şey değil. Belirgin bir özelliği vardır bu bakışların; alt gözkapağının bir yerlerinde tiksinti bulunur. Bunun bütün beyazların gözünde pusuda beklediğini görmüştü Pecola. Anlaşıldı. Bu tiksinti herhalde Pecola'ya, onun siyahlığına karşı olmalı. Pecola'nın içinde her şey akışkan ve beklentilerle dolu. Ama siyahlığı durağan ve iğrenç. Beyazların göz-

lerindeki tiksintiyle karışık boşluğu açıklayan ve yaratan da işte bu siyahlık.

Pecola parmağıyla Mary Jane'leri işaret ediyor – ucu vitrine dayanmış, minik siyah bir parmak. Siyah bir çocuğun beyaz bir yetişkinle iletişim kurma çabasının kendi halinde, sessiz bir bildirisi.

"Şunlardan." Bu kelime anlamdan ziyade hafif bir ses.

"Ne? Bunlar mı? Bunlar mı?" Adamın sesinde balgam ve sabırsızlık iç içe geçiyor.

Pecola başını sallıyor; parmağının ucu, kendisine kalırsa, Mary Jane'leri işaret ettiği her şekilde kesin olan o noktadan ayrılmıyor. Adam Pecola'nın gördüğü noktayı göremiyor – adamın bakış açısı, parmağın eğimi, adam için her şeyi anlaşılmaz kılıyor. Yumru yumru kırmızı eli, kafası kesilmiş bir tavuğun, vücudunu kaybetmiş olmanın verdiği öfkeyle, telaş içinde oradan oraya gitmesi gibi, vitrin kasasının içinde hareket edip duruyor.

"Hay Allahım. Dilini mi yuttun be?"

Adamın parmakları Mary Jane'lere değiyor.

Pecola başını sallıyor.

"E niye söyleyemiyorsun? Bir tane mi? Kaç tane?"

Pecola avcunu açarak üç peniyi gösteriyor. Adam aceleyle Pecola'ya üç tane Mary Jane paketi uzatıyor – her pakette üçer sarı dikdörtgen var. Pecola parayı adama uzatıyor. Adam tereddüte düşüyor, onun eline değmek istemiyor. Pecola sağ elinin parmağını vitrinden nasıl çekip çıkaracağını ya da sol elindeki paraları ona nasıl vereceğini bilemiyor. En sonunda adam uzanarak Pecola'nın elindeki paraları alıyor. Tırnakları Pecola'nın nemli avcunu tırmalıyor.

Dışarı çıktığında, Pecola'nın içini tarifsiz bir utanç kaplıyor.

Karahindibalar. Pecola'nın gönlünden onlara doğru bir şefkat oku fırlıyor. Ama onlar Pecola'ya bakmıyor ve karşılığında ona sevgi göndermiyorlar. "Bunlar *çirkin*. *Ot* bunlar," diye düşünüyor Pecola. Bu fikir kafasını meşgul ettiği için kaldırımdaki çatlağa takılıyor. İçinde öfke uyanmaya, kımıldanmaya başlıyor, ağzını açıyor, sıcacık nefesli yavru bir köpek gibi Pecola'nın duyduğu utancın kırıntılarını yalayıp yutuyor.

Öfke daha iyi. Öfkeli olmanın mantıklı bir yanı var. Bir gerçekliği ve mevcudiyeti var. Değerinin farkına varmak gibi. Hoş bir dalgalanmadır öfke. Pecola'nın düşünceleri yeniden Bay Yacobowski'nin gözlerine, balgamlı sesine kayıyor. Öfke pek uzun dayanmayacak; yavru köpek çabucacık tıka basa doyuyor. Susuzluğu hemencecik giderildiği için uykuya dalıveriyor. Utanç içini yeniden sel gibi dolduruyor, çamurlu derecikler halinde gözlerine doğru sızıyor. Gözyaşları akın etmeden önce ne yapmalı? Aklına Mary Jane'ler geliyor.

Soluk sarı paket kâğıtlarının her birinin üstünde resimler var. Şekere adını veren küçük Mary Jane'in resimleri. Gülümseyen beyaz bir surat. Zarifçe dağılmış sarı saçıyla, temiz, konforlu bir dünyadan kendisine bakan mavi gözler. Alıngan, afacan gözler bunlar. Pecola'ya göre ise sadece çok şirinler. Şekeri ağzına atıyor, tatlılığı ona iyi geliyor. Şekeri yemek bir şekilde gözleri yemek, Mary Jane'i yemek gibi. Mary Jane'i sevmek, Mary Jane olmak gibi.

Üç peni karşılığında Mary Jane ile dokuz tatlı orgazm satın almış oldu. Şekere adını veren tatlı Mary Jane.

Breedlove'ların vitrinli dükkânının üst katında üç fahişe otururdu. China, Poland ve Bayan Marie. Pecola onları çok

sever, evlerine misafirliğe gider ve ufak tefek işlerini hallederdi. Onlar da karşılığında, Pecola'dan tiksinmezdi.

Ekim ayında bir sabah, soba kapağı zaferinin sabahı, Pecola onlara gitmek için merdiveni çıktı.

Kapıyı çaldı. Kapı daha açılmadan Poland'ın şarkı söylediğini duyabiliyordu – sesi taze çilekler gibi tatlı ve diriydi:

Sefertasım acıyla dolu
Raf acıyla dolu
Sefertasım acıyla dolu
Raf acıyla dolu
Yatak odam acıyla dolu
Çünkü bir başıma uyuyorum

"Selam, minik mantı. Çorapların nerede?" Marie'nin Pecola'ya iki kez aynı isimle hitap ettiği görülmemişti, ama kullandığı yakıştırmaların hiç değişmeyen bir özelliği vardı; her biri Marie'nin zihninde her daim her şeyden önce gelen mönülerden ve yemeklerden seçilme, sevgiyle anılan isimlerdi.

"Merhaba Bayan Marie. Merhaba Bayan China. Merhaba Bayan Poland."

"Beni duydun. Çorapların nerede? Sokak köpekleri gibi baldırı çıplak geziyorsun."

"Hiç çorap bulamadım."

"Hiç mi bulamadın? Demek sizin evde çorapları çok seven bir şeyler yaşıyor."

China kıkırdadı. Ne zaman bir şeyler kaybolsa, Marie onun ortadan kayboluşunu "evde onu çok seven bir şeyler" olmasına bağlardı. "Bu evde sutyenleri çok seven bir şeyler var," derdi telaşla.

Poland ve China gece için hazırlanıyordu. Poland durmadan ütü yaparak ve durmadan şarkı söyleyerek. China ise soluk yeşil mutfak sandalyesinde oturmuş, dur durak bilmeden saçlarını kıvırarak. Marie hiçbir zaman hazırlanmazdı.

Kadınlar arkadaş canlısıydı ama konuşmaya başlama konusunda yavaştı. Pecola her zaman Marie'ye bir şeyler sorarak başlardı; Marie sazı eline aldı mı, onu durdurmak zordu.

"Nasıl oluyor da etrafınız oğlan kaynıyor, Bayan Marie?"

"*Oğlan mı? Oğlan mı?* Kokoreçim, bin dokuz yüz yirmi yediden beri *oğlan* görmedim ben."

"Hiç görmemişsin desene." China sıcak bigudileri Nu Nile marka, teneke saç kremi kutusunun içine soktu. Kızgın metalin değmesiyle yağ tısladı.

Pecola "Neden peki Bayan Marie?" dedi ısrarla.

"Ne neden? Bin dokuz yüz yirmi yediden beri neden hiç oğlan görmediğimi mi soruyorsun? Çünkü o zamandan beri oğlan *yok*. O yıl oğlanların arkası kesildi. Millet artık yaşlı doğmaya başladı."

"Yani *sen* o zaman yaşlandın demek istiyorsun," dedi China.

"Ben hiç yaşlanmadım. Şişmanladım sadece."

"Aynı şey."

"Sıskasın diye millet seni genç mi sanıyor zannediyorsun? Seni gören hortlaklar bile uçkurunu toplayıp kaçar be."

"Sen de güneye giden bir katırın kuzeyde kalan buduna benziyorsun."

"Benim tek bildiğim, çarpık bacaklarının benimkiler kadar yaşlı olduğu."

"Çarpık bacaklarımı dert etme sen. İlk iş, onları iki yana ayırıyorlar zaten."

Kadınların üçü de güldü. Marie gülerken kafasını arkaya attı. Derinden gelen kahkahası, açık denizlere doğru özgür-

ce, dipten, çamurlarla akan çok sayıda nehrin sesi gibiydi. China spastik gibi kıkırdıyordu. Gülerken aldığı her nefes, görünmez bir el tarafından görünmez bir iple bağrından sökülüp çıkarılıyordu sanki. Sarhoş olmadığı zamanlarda nadiren konuşan Poland ise hiç ses çıkarmadan gülüyordu. Ayıkken genellikle ya mırıldanır ya da bildiği pek çok acıklı parçadan birini söylerdi.

Pecola koltuğun arkasında duran şalın püsküllerıyle oynuyordu. "Sizin kadar çok erkek arkadaşı olan birini hiç görmedim, Bayan Marie. Nasıl oluyor da hepsi sizi seviyor?"

Marie bir şişe alkolsüz bira açtı. "Sevmeyip de ne yapacaklar? Benim zengin ve güzel olduğumu biliyorlar. Ayak parmaklarını kıvırcık saçlarıma dolayıp parama konmak istiyorlar işte."

"Siz zengin misiniz, Bayan Marie?"

"Muhallebim, para anasıyım ben."

"Parayı nereden kazandınız? Hiçbir iş yapmıyorsunuz ki."

"Evet," dedi China, "nereden kazandın paraları?"

"Hoover verdi bana. Bir kez ona bir iyilik yapmıştım, F.B. ve I için."

"Ne yapmıştınız?"

"İyilik yaptım işte. Yakalamak istedikleri sahtekâr bir herif vardı da. Adı Johnny'ydi. Aşağılık herifin tekiydi ve..."

"Orasını *biliyoruz*." China buklelerinden birini düzeltti.

"... F.B. ve I onu yakalamaya can atıyordu. Verem bile onun kadar çok can almamıştır. Onu *kızdırmak* mı? Aman tövbe de! Artık ömrü yettiğince peşini bırakmazdı. Eh, ben de o zamanlar küçüktüm, sevimliydim. Kırk kilo yoktum, hem de sırılsıklamken tartılsam bile."

"Hayatında öyle sırılsıklam olmamışsındır sen," dedi China.

"Aman, seni de hiç kuru görmedik. Kes sesini. Sen beni dinle şekerim. İşin doğrusu, o adamı idare edebilen tek kişi

bendim. Dışarı bir çıkardı, ya banka soyardı ya da birilerini öldürürdü, ben de ona yumuşakça derdim ki, 'Johnny, keşke böyle şeyler yapmasan.' O da sırf bana güzel şeyler getirmek istediği için böyle yaptığını söylerdi. Dantel iç çamaşırları falan yani. Her cumartesi bir kasa bira alır, balık kızartırdık. Balığı yumurtaya, una bular, öyle kızartırdık, derisi şöyle iyice kızarıp çıtırlaştı mı –ama sert olmayacak– buz gibi biraları açardık..." Marie'nin bakışları, bir zamanlar, bir yerlerde böyle bir yemek yemiş olmanın anısıyla kendinden geçerek yumuşamıştı. Anlattığı her hikâye, sıra yiyeceklerin tarifine geldi mi mutlaka bu şekilde kesintiye uğramaya mahkûmdu. Pecola, Marie'nin dişlerinin çıtır çıtır levreğe geçişini izledi; tombul parmaklarının, dudaklarının arasından kaçıveren minik, sıcak, beyaz et parçacıklarını tekrar içeri tıkışı geldi gözünün önüne; bira şişesinin kapağının "çlak" diye açıldığını işitti; dışarı yayılan ilk buharın kekremsi kokusunu duydu; soğuk bira tadının dile çarpışını hissetti. Daldığı düşlerden Marie'den çok önce uyandı.

"Ama para nereden geldi?" diye sordu.

China, Marie'yi yuhaladı. "Öyle bir anlatıyor ki, Dillinger'ı ele veren Kırmızılı Kadın sanırsın. Dillinger senin yanına hayatta yaklaşmazdı. Afrika'ya avlanmaya gidip, seni de hipopotam sanıp vursaydı, başka tabii."

"Eh, bir zamanlar bu hipopotam Chicago'da gününü gün ederdi. Vay canına, doksan dokuz!"

Pecola "Neden her 'Vay canına' dediğinizde, arkasından bir sayı söylüyorsunuz?" diye sordu, uzun zamandır öğrenmek istediği bir şeydi bu.

"Çünkü annem bana asla küfretmemeyi öğretti."

"Külotunu indirmemeyi de öğretmiş miydi?" diye sordu China.

"Külotum yoktu ki benim," dedi Marie. "On beş yaşıma gelene dek külot mülot görmedim ben, o zaman Jackson'dan yeni

ayrılmıştım, Cincinnati'de gündelikçi olarak çalışıyordum. Beyaz hanımım bana eskilerinden birini vermişti. Ben de onu bere gibi bir şey sandım. Toz alırken kafama taktım. Kadın beni öyle görünce yere yığılıyordu neredeyse."

"Kafasızın tekiymişsin belli ki." China bir sigara yaktı ve maşalarını soğumaya bıraktı.

"Aman, nereden bilecektim ki?" Marie bir an durdu. "Zaten sürekli çıkarmak zorunda kaldığın bir şeyi giymenin ne anlamı var? Dewey asla varlığına alışacak kadar uzun süre külotla kalmama izin vermezdi."

"Hangi Dewey?" Pecola için yeni biriydi bu.

"Hangi Dewey mi? Pilicim! *Dewey*'den bahsettiğimi hiç duymadın mı sen yahu?" İhmalkârlığı Marie'yi sarsmıştı.

"Hayır efendim."

"Ah balım benim, hayatının yarısını yaşamamışsın say. Vay canına, bir-dokuz-beş. Ne huzurlu günlerdi! Tanıştığımızda on dört yaşındaydım. Evden kaçıp üç sene evli çiftler gibi yaşadık. Burada dolanan o kıvırcık kafalar var ya? Topunu al bir araya koy, yine de Dewey Prince'in aşık kemiği etmezler. Ah Tanrım. Ah, o adam beni ne sevdi, ne sevdi!"

China saçının bir tutamını perçem gibi kıvırdı. "O zaman neden seni terk edip kuyruğu satmaya mecbur bıraktı?"

"Kızım ben bunun para ettiğini – yani birilerinin bunun için bana anında nakit para vereceğini öğrendiğim zaman, isteyen beni tüyle bile yatağa devirebilirdi."

Poland gülmeye başladı. Sessizce. "Al benden de o kadar. İlk seferinde para almadığımı söylediğimde teyzem beni fena pataklamıştı. 'Para mı? Ne için? Bana bir borcu yok ki,' demiştim, o da, 'Bok, yok!' demişti."

Hepsi kahkahalara boğuldu.

Üç şen hilkat garibesi. Üç şen kocakarı. Yıllar önceki cehaletleriyle eğleniyorlar. Koşulların korkunçluğu nedeniyle,

erkeklerin bahtsız ve kısır hayatlarını yoluna koymaya kendini adamış, gösterdiği "anlayış" karşılığında isteksizce ve alçakgönüllülükle para alan, romanlara has, iyi kalpli, cömert fahişeler kuşağından değillerdi onlar. Kaderin cilvesiyle kötü yola düşmüş, ömrünün baharını daha fazla sarsıntıdan korumak amacıyla kırılgan görünmek zorunda kalan ama aynı zamanda daha iyisini hak ettiğini ve doğru erkeği mutlu edebileceğini gayet iyi bilen, duygusal genç kızlar soyundan da değillerdi. Sadece bu işten kazandıklarıyla geçinemedikleri için, kendini yok etme tasarıları dahilinde uyuşturucu kullanmaktan, satmaktan ya da pezevenklerden medet uman kaba saba, kifayetsiz fahişelerden de değillerdi – ki böylelerinin intihar etmemesinin tek nedeni, var olmayan bir babanın anısını cezalandırmak ya da sessiz bir annenin sefaletini sürdürmektir. Marie'nin Dewey Prince'e duyduğu efsanevi aşk sayılmazsa, bu kadınlar hiçbir utanç duymadan, mazeret göstermeden ya da ayrım yapmaksızın erkeklerden, bütün erkeklerden nefret ediyordu. Çok kullanılmaktan mekanikleşmiş bir küçümsemeyle ziyaretçilerini taciz ederlerdi. Adamlar siyah olsun, beyaz olsun, Porto Rikolu, Meksikalı, Yahudi ya da Polonyalı olsun fark etmezdi – hepsi de kifayetsiz ve zayıftı; hepsi kadınların düşmanca bakışlarına maruz kalır, umursamaz gazabına hedef olurdu. Adamları dolandırmaktan zevk alırlardı. Bir seferinde, mahallelinin de iyi bildiği gibi, bir Yahudi'yi ayartıp üst kata çıkarmış, üçü birden üstüne çullanıp adamı topuklarından havaya kaldırmış ve ceplerinde ne var ne yok boşalıncaya dek adamı sallamış, sonra da camdan dışarı atmışlardı.

Kadınlara da saygı duydukları yoktu; ne de olsa kadınlar da, onların, tabiri caizse, meslektaşı olmamalarına rağmen kocalarını aldatırdı – bunu düzenli ya da düzensiz olarak yapmaları bir şeyi değiştirmezdi. Böyle kadınlardan "şeker kaplı orospular" diye bahsederlerdi ve onların yerinde olmak gibi

bir arzuları yoktu. Yalnızca "dini bütün Hıristiyan siyahi kadınlar" diye tanımlayabilecekleri kadınlara saygı duyarlardı. Bu kadınlar lekelenmemiş bir itibara sahipti, aileleriyle meşgul olur, ne içki ne sigara içer, orada burada düşüp kalkmazlardı. Bu kadınlara karşı üstü kapalı da olsa sonsuz bir şefkat beslerlerdi. Onların kocalarıyla yatıp paralarını alırlardı almasına, ama daima bir intikam hissiyle.

Gençliğe özgü masumiyeti korumak ya da ona özen göstermek gibi bir tasa da taşımazlardı. Gençliklerini bir cehalet dönemi gibi anar, ondan ziyadesiyle faydalanmadıklarına yanarlardı. Onlar orospu kılığına bürünmüş genç kızlar ya da masumiyetlerini kaybettiklerine yanan orospular değildi. Orospu kılığına bürünmüş orospulardı onlar, hiç genç olmamış ve masumiyet namına tek sözleri olmayan orospulardı. Pecola'yla birlikteyken kendi aralarında oldukları kadar rahatlardı. Marie, çocuk olduğu için Pecola'ya hikâyeler uydururdu, ama bu hikâyeler şen şakrak ve kaba sabaydı. Pecola onlarınki gibi bir hayat yaşamaya niyetlendiğini söyleyecek olsa, onu bu kararından vazgeçirmeye çalışmaz ya da telaşa kapılmazlardı.

"Dewey Prince'le çocuğunuz oldu mu, Bayan Marie?"

"Evet. Evet. Birkaç çocuğumuz oldu." Marie kıpırdanmaya başladı. Saçından çıkardığı bir firketeyle dişlerini karıştırmaya koyuldu. Daha fazla konuşmak istemediği anlamına geliyordu bu.

Pecola pencerenin yanına gidip aşağıdaki boş sokağa baktı. Bir tutam ot, kaldırımdaki çatlağın arasından zar zor çıkmış, ama bula bula sert ekim rüzgârını bulmuştu karşısında. Dewey Prince'ı ve onun Bayan Marie'yi ne kadar çok sevdiğini düşündü Pecola. Sevilmenin nasıl bir his olduğunu merak etti. Büyükler birbirlerini sevdikleri zaman nasıl davranırdı acaba? Beraber balık mı yerlerdi? Gözünün önüne Cholly ve Bayan Breedlove'ın yataktaki görüntüsü geldi. Cholly acı çekiyormuş gibi, sanki bir şeyler onu boğazından yakalamış da bir türlü bı-

rakmıyormuş gibi sesler çıkarırdı. Bu sesler ne kadar korkunç olursa olsun, annesinin hiç çıkmayan sesi kadar fena olamazdı. Annesi sanki orada bile değildi. Belki de sevgi buydu. Boğulma sesleri ve sessizlik.

Pecola gözlerini pencereden çevirip kadınlara baktı.

China perçem konusundaki fikrini değiştirmiş, kafasının tepesinde küçük ama sağlam bir topuz yapmaya koyulmuştu. Her tür saç stilini yaratmakta uzmandı ama sonuçta hep bezgin ve yılmış görünürdü. Sonra da ağır bir makyaj yapardı. Bu defa onu şaşkın gösteren kaşlar, Eros'un yayını andıran dudaklar yapmıştı. Daha sonra kaşlarını Doğululer gibi çizecek, dudaklarını da şeytansı bir yarığa dönüştürecekti.

Poland çilek gibi tatlı sesiyle yeni bir şarkı söylemeye koyuldu:

Bir oğlan tanırım, teni gök gibi mülayim bir kahverengi
Bir oğlan tanırım, teni gök gibi mülayim bir kahverengi
Ayakları yere her değince, neşeyle hoplar toprak
Çalımlı yürüyüşü adeta bir tavus kuşu
Gözleri alev alev
Gülümsemesi adeta yavaş yavaş, tatlı tatlı damlayan sorgum şurubu
Bir oğlan tanırım, teni gök gibi mülayim bir kahverengi

Marie oturmuş, soyduğu Amerikan fıstıklarını ağzına atıyordu. Pecola kadınlara uzun uzun baktı. Gerçek miydi bu kadınlar? Marie yavaşça, kedi mırıldaması gibi, sevgiyle geğirdi.

Kış

Babamın suratı bir inceleme alanı. Kış, suratına yerleşir ve yönetimi ele geçirir. Gözleri, düşmek üzere çığlarla kaplı uçurumlara dönüşür; yapraksız ağaçların kara dalları misali kaşları eğilip bükülür. Teni kış güneşinin kasvetli, soluk sarı rengine bürünür; çenesinin yerinde biçilmiş ekinlerin köklerinin nokta nokta seçildiği karla kaplı bir tarla vardır; geniş alnı Erie Gölü'nün donmuş yüzeyidir, karanlıkta fırıl fırıl dönen buz gibi düşünce akıntılarını gizler. Babam, kurt katilinden dönme şahin avcısı misali, birini kapıdan, öbürünü pencere eşiklerinden uzak tutmak için gece gündüz çalışırdı. Alevlerini koruyan bir ateş tanrısı gibi, ısının eşit miktarda yayılabilmesi için hangi kapıları kapalı ya da açık tutacağımıza dair talimat verir, çalı çırpıyı yerleştirir, kömürün kalitesi üzerine konuşur, bize ateşin nasıl karıştırılacağını, besleneceğini ve küllenece-ğini öğretir. Bahara kadar dişini sıkacak, dudaklarına ustura değdirmeyecektir.

Kış soğuk bir kuşakla kafamızı sıkar, gözlerimizi eritirdi. Çoraplarımızın içine karabiber koyar, yüzümüze Vazelin sürerdik; buzluğun içi gibi karanlık sabahlarda, haşlanmış dört kuru eriğe, kaygan öbekler halindeki yulaf ezmesine ve üst kısmı kaymak bağlamış kakaolarımıza bakar dururduk.

Ama bahçeye çıkmanın mümkün olacağı baharı beklerdik çoğunlukla.

Bu kış, hiçbir şeyin çözemeyeceği iğrenç bir düğüme dönüşüp kaskatı kesildiğinde, bir şey, daha doğrusu biri bu düğümü çözdü. Bu kişi düğümü ayırıp her tarafımıza dolanan, etrafımızda ağlar ören, bize önceki can sıkıntımızın tekdüze rahatsızlığını aratan gümüş iplikler haline getirdi.

Mevsimlerin akışını bozan bu kişi, okula yeni gelen, Maureen Peal adında bir kızdı. Sırtından aşağı iki linç urganı gibi sarkan örgüleriyle, uzun kahverengi saçlı, melez bir rüya çocuktu bu. Zengindi, en azından bizim standartlarımıza göre, beyaz kızların en zengini kadar zengindi, konfora ve ilgiye boğulmuştu. Kıyafetlerinin kalitesi az daha Frieda ile benim aklımızı oynatmamıza neden olacaktı. Tokalı rugan ayakkabılar – bunların ucuz versiyonları bize yalnızca Paskalya'da alınırdı, onlar da mayıs sonuna doğru lime lime olurlardı. Bizi hayrete düşüren muntazamlıkta pilileri olan eteklerin içine sokulmuş limonlu şeker renginde yumuşacık kazaklar. Dize kadar gelen, beyaz kenarlı, canlı renklerde çoraplar; yakası beyaz tavşan kürklü kahverengi kadife bir palto ve onunla uyumlu bir el kürkü... Çekik, yeşil gözlerinde bir ilkbahar havası, genel halinde yazı çağrıştıran bir şey, yürüyüşünde ise zengin bir sonbahar olgunluğu vardı.

Maureen okuldaki herkesi büyülemişti. Öğretmenler ona seslenirken, yüreklendirici bir şekilde gülümserlerdi. Siyah oğlanlar koridorlarda ona çelme takmaz; beyaz oğlanlar taş atmazdı, beyaz kızlar ortak çalışmak üzere onunla eşleştirildiklerinde cıkcık etmezdi; siyah kızlar, Maureen kızlar tuvaletindeki lavaboyu kullanmak istediğinde kenara çekilirdi ve kırpıştırdıkları gözkapaklarının ardındaki bakışları onun önünde diz çökerdi. Kafeteryada yanına oturabileceği birini bulmak için asla bakınması gerekmezdi – herkes onun seçtiği bir masada yanına üşüşürdü. Dört zarif kareye bölünmüş yumurtalı sandviçler, pembe şeker kaplı top kekler, bir dolu

kereviz sapı, havuç ve kıpkırmızı mağrur elmadan oluşan müşkülpesent öğle yemeklerini masaya koyarak, üstüne hasbelkader reçel değdirilmiş ekmeklerimizi küçük düşürürdü. Üstelik, sade süt sever ve satın alırdı.

Bu kız Frieda ile beni serseme çevirmiş, sinir etmiş, aklımızı başımızdan almıştı. Dengemizi yeniden sağlamak için kendimizi onda kusur aramaya verdik, ama ilk başta, adını Maureen Peal'den Merengli Pay'a çevirip çirkinleştirmekle yetindik. Daha sonra bir köpekdişi olduğunu keşfedince az da olsa bayram ettik – kuşkusuz alımlı bir dişti bu ama her halükarda bir köpekdişiydi işte. Ne zaman ki her iki elinde doğuştan altı parmak olduğunu ve fazladan parmakların alındığı yerlerde ufak çıkıntılar bulunduğunu öğrendik, işte o zaman gülümsedik. Bunlar küçük zaferlerdi ama elimizdekilerle idare ettik – arkasından kıs kıs güler, ona altıparmaklı-köpek-dişli-merengli-pay derdik. Ama bu işi kendi başımıza yapmamız gerekiyordu çünkü diğer kızlardan hiçbirinin bizim düşmanca tavırlarımıza ortak olmaya niyeti yoktu. Onlar Maureen'e hayrandı.

Berümkirin yanındaki dolap ona verilince kendimi günde dört kez kıskançlığa kaptırabilmeye başladım. Ablam da ben de, tabii eğer Maureen buna izin verirse, onunla arkadaş olmaya içten içe hazır olduğumuzdan şüpheleniyorduk, ama ben bunun tehlikeli bir arkadaşlık olduğunu biliyordum, çünkü gözlerim ne zaman o dize kadar gelen orman yeşili çoraplarının beyaz dantellerine takılsa ve kendi kahverengi uzun çoraplarımın gevşekliğini hissetsem içimden onu dövmek gelirdi. Ne zaman gözlerindeki haksız mağrurluk aklıma düşse, dolap kapaklarının elinin üstüne nasıl yanlışlıkla kapanacağının planlarını yapmaya koyulurdum.

Yine de dolap arkadaşlığı sayesinde birbirimizi biraz tanıma fırsatımız oldu, öyle ki onun uçurumdan yuvarlandığını

hayal etmeden ya da zekice bir hakaret olduğunu düşündüğüm şeylere kıkırdamadan da onunla doğru düzgün laflayabilmeye bile başladım.

Bir gün ben dolapların orada Frieda'yı beklerken yanıma geldi.

"Merhaba."

"Merhaba."

"Ablanı mı bekliyorsun?"

"Hı-hı."

"Eve hangi yoldan gidiyorsun?"

"Yirmi Birinci Cadde üzerinden Broadway'e doğru."

"Neden Yirmi İkinci Cadde'den geçmiyorsun?"

"Çünkü Yirmi Birinci Cadde'de oturuyorum."

"Ha. Ben de o yoldan yürüyebilirim sanırım. En azından bir kısmını."

"Burası özgür bir ülke."

Frieda bize doğru geliyordu, kahverengi uzun çorabının diz kısmı gerilmişti çünkü parmak ucundaki deliği saklamak için çorabı ayağının altına sıkıştırmıştı.

"Maureen yolun bir kısmını bizimle yürüyecek."

Frieda ile göz göze geldik, bakışları kendimi tutmam için bana yalvarıyordu, benimkilerse hiçbir şey için söz veremiyordu.

Tıpkı Maureen gibi, dondurucu kışın kabuğunu delip geçen sahte bir bahar günüydü o gün. Dışarıda su birikintileri, çamur ve göz boyayan, davetkâr bir sıcak vardı. Tam paltoları kafamıza asacağımız, botlarımızı okulda bırakacağımız, bizi hasta edip ertesi gün yatağa düşürecek türden bir gündü. Hava durumunda meydana gelen ufak değişikliklere daima anında tepki verirdik, günün herhangi bir anında meydana gelen minnacık değişikliklere bile. Tohumların kımıldanma-

ya başlamasından çok önce, Frieda ile ben toprağı ensesinden yakalar, dürtükler, havayı yutar, yağmuru içerdik...

Maureen'le birlikte okuldan çıktığımız anda üstümüzdekileri birer birer çıkarmaya başladık. Eşarplarımızı paltolarımızın cebine koyduk, paltolarımızı başımıza taktık. Tam nasıl yapsam da Maureen'in o el kürkünü bir yağmur oluğunun içine fırlatıversem diye düşünüyordum ki, parktaki kargaşa dikkatimizi çekti. Bir grup oğlan, bir kurbanın etrafını sarmış, geçmesine izin vermiyordu; kurban Pecola Breedlove'dı.

Bad Boy, Woodrow Cain, Buddy Wilson, Junie Bug – yarı değerli taşlardan yapılma bir kolye misali onun çevresine dizilmişlerdi. Yaydıkları yoğun kokuyla kafayı bulmuş, çoğunluk olmalarından kaynaklanan ucuz bir iktidar hissiyle heyecana kapılmış, neşe içinde ona eziyet ediyorlardı.

"Kara sıçan. Kara sıçan. Babasıçıplakyatıyooo... Kara sıçan kara sıçan baban çıplak yatıyooo... Kara sıçan..."

Oracıkta uyduruverdikleri tekerleme iki hakaretten oluşuyordu, her ikisi de kurbanın elinde olmayan meselelerle ilgiliydi: Biri Pecola'nın ten rengi, diğeriyse bir yetişkinin uyku alışkanlıklarıydı, ki tekerlemenin tutarsızlığına da gayet uygundu bu. Tekerlemeyi söyleyenlerin siyah olmasının ya da kendi babalarının da buna benzer rahat alışkanlıkları olmasının önemi yoktu. Onları Pecola'ya hakaret etmeye iten, kendi siyahlıklarına duydukları nefretti. Hiçbir engelle karşılaşmadan sürdürdükleri cehaletlerini, bütün inceliklerivle öğrendikleri kendinden nefret duygusunu, en ufak ayrıntısına kadar tasarlanmış çaresizliklerini alıp, hepsini, asırlardır zihinlerinin derinliklerinde yanmakta olan ateşten bir aşağılama külahının içine sıkıştırmış –soğutmuş– ve onu, önüne çıkan her şeyi yok edecek kadar öfkeyle dolu dudaklara boca etmişlerdi adeta. Kurbanın etrafında bir ölüm dansı

tutturmuşlardı, kendi amaçları uğruna bu kurbanı alev çukurunun içine atıp feda etmeye hazırdılar.

Kara sıçan Kara sıçan Baban çıplak yatıyo...
Dat tara tat tat tat tat taa...

Pecola yan yan giderek çemberin dışına çıkmaya çalışırken bir yandan da ağlıyordu. Defterini yere düşürmüş, gözlerini elleriyle örtmüştü.

Oğlanların bizi fark edip öfkelerini bize yönlendirmelerinden korkarak olan biteni izlemeye başladık. Derken Frieda gergin dudaklar ve annemin bakışlarıyla, paltosunu başından çıkarıp yere fırlattı. Koşarak onların yanına gitti ve kitaplarını Woodrow Cain'in kafasına geçirdi. Çember dağıldı. Woodrow Cain eliyle başını tuttu.

"N'oluyo kızım?"

"Kesin şunu, anladın mı?" Şimdiye dek Frieda'nın sesinin bu kadar yüksek ve net çıktığını hiç duymamıştım.

Sebep belki Frieda'nın daha uzun boylu olması, belki çocuğun Frieda'nın bakışlarını görmesi, belki de zaten artık bu oyundan sıkılması ya da belki Frieda'dan hoşlanmasıydı ama Woodrow sonuç olarak Frieda'nın daha da cesaretlenmesine yetecek kadar kısa bir süre korkmuş göründü.

"Kızı rahat bırak, yoksa yaptığını herkese anlatırım!"

Woodrow cevap vermedi, sadece gözlerini dikmiş bakıyordu.

Bad Boy konuşmaya başladı: "İşine bak kızım! Seni rahatsız eden kimse yok burada."

"Kapa çeneni, Misket Kafa." Dilimi bulmuştum.

"Kime Misket Kafa diyosun sen?"

"Sana Misket Kafa diyorum, Misket Kafa."

Frieda, Pecola'yı elinden yakaladı. "Haydi gel."

"Patlak dudak peşinde misin, nesin?" Bad Boy bana doğru yumruğunu salladı.

"Evet. Senin patlak dudağının peşindeyim."

"Seninkini patlatayım da gör."

Bir anda dirseğimin yanında Maureen beliriverdi. Çocuklar, onun baharları andıran ve ilgiyle faltaşı gibi açılmış gözlerinin önünde yaptıklarına devam etmekten çekinmiş gibiydiler. Onun meraklı bakışlarının altında üç kızı pataklamaya pek niyetleri olmadığından, kararsızlık içinde kafaları karışarak pes ettiler. Sonuç olarak onların ilgisine layık değilmişiz gibi davranmalarını söyleyen, yeni yeni gelişmekte olan erkeklik içgüdüsüne kulak verdiler.

"Boşver oğlum."

"Evet. Boşver. Bunlarla uğraşacak vaktimiz yok bizim."

Öylesine söylenmiş birkaç aşağılayıcı laf geveleyerek çekip gittiler.

Ben Pecola'nın defteriyle Frieda'nın paltosunu yerden aldım, dördümüz parktan çıktık.

"Şu Taş Kafa da oldum olası kızlarla uğraşır durur."

Frieda da benimle hemfikirdi. "Bayan Forrester onun için, 'Islah olmaz,' der."

"Sahi mi?" Bu lafın anlamını bilmiyordum ama Bad Boy için uygun olacak kadar fena geliyordu kulağa.

Frieda ile ben neredeyse çıkacak olan kavgayı konuşurken, Maureen bir anda canlanarak kadife paltolu kolunu Pecola'ya doladı ve sanki ikisi en yakın dostlarmış gibi davranmaya başladı.

"Ben buraya yeni taşındım. Adım Maureen Peal. Seninki ne?"

"Pecola."

"Pecola mı? *Kırık Hayatlar*'daki kızın adı değil miydi bu?"

"Bilmem. O ne?"

"Bir film var ya hani. Melez bir kız var, annesi siyah ve çirkin olduğu için ondan nefret ediyor, ama sonra cenazesinde

ağlıyor. Gerçekten çok acıklıydı. Filmdeki herkes ağlıyor. Claudette Colbert bile."

"Ya." Pecola'nın sesi incecik çıkmıştı.

"Neyse işte, o kızın da adı Pecola'ydı. Öyle güzel bir kızdı ki. Film bir daha oynarsa, yine izlemeye gideceğim. Annem dört kez izledi."

Frieda ile ben onların arkasından yürüyorduk, Maureen'in Pecola'ya gösterdiği dostluğa şaşırmıştık ama bu hoşumuza da gitmişti. Belki sonuçta o kadar da fena bir kız değildi. Frieda paltosunu yeniden kafasına geçirmişti, ikimiz öyle paltolarla kaplı vaziyette, ılık esintinin ve Frieda'nın kahramanlığının keyfini çıkararak neşe içinde yürüyorduk.

Maureen, Pecola'ya, "Beden eğitimi dersinde bizim sınıftasın, değil mi?" diye sordu.

"Evet."

"Bayan Erkmeister'ın bacakları amma çarpık, değil mi? Bence kesin bacaklarını güzel buluyor. Neden o istediği gibi şort giyebiliyor da, biz illa eşofman giymek zorundayız ya? O eşofmanları her giydiğimde ölmek istiyorum resmen."

Pecola gülümsedi ama Maureen'e bakmadı.

"Aa..." Maureen bir anda durdu. "Isaley's varmış burada. Dondurma alalım mı? Bende para var."

El kürkünün içindeki gizli cebin fermuarını açtı, içinden iyice katlanmış bir kâğıt para çıkardı. Dizine kadar gelen o çoraplarını bağışlamıştım o anda.

"Benim dayım Isaley's'i dava etti," dedi Maureen üçümüze. "Akron'daki Isaley's'i dava etmişti. Onlar dayımın uygunsuz davrandığını, o yüzden ona servis yapmadıklarını söylediler, ama dayımın bir arkadaşı var, polis, gelip tanıklık etti, o yüzden davayı kazandık."

"Dava ne demek?"

"Canın isterse onları dövebilirsin ve kimse de bir şey yapamaz demek. Benim ailem sürekli dava açar. Biz davalara inanırız."

Isaley's'e girerken Maureen arkasına dönüp Frieda ile bana baktı, "Siz de dondurma alacak mısınız?" diye sordu.

Birbirimize baktık. "Hayır," dedi Frieda.

Maureen, Pecola'yla birlikte dükkâna girip gözden kayboldu.

Frieda durgun durgun sokağa bakıyordu; ben ağzımı açtım ama hemen kapattım. Maureen'in bize de dondurma alacağından tamamen emin olduğumu, son 120 saniyedir neli dondurma yiyeceğimi düşündüğümü, Maureen'i sevmeye başladığımı ve ikimizde de bir peni dahi olmadığını bütün dünyanın öğrenmemesi son derece önemliydi.

Maureen'in Pecola'ya o çocuklar yüzünden iyi davrandığını varsaydık, bize de öyle davranacağını ya da Pecola'nın hak ettiklerini bizim de hak ettiğimizi düşündüğümüzün anlaşılmasından –bir diğerimizin anlamasından bile– çekindik.

Kızlar dışarı çıktı. Pecola birer top portakal ve ananasla, Maureen ise frambuazla.

"Keşke siz de alsaydınız," dedi Maureen. "Bir sürü çeşit var. Külahın dibini yeme sakın," diyerek Pecola'ya da öğüt verdi.

"Neden?"

"Çünkü orada sinek var."

"Nereden biliyorsun?"

"Bilmiyorum aslında. Bir seferinde bir kız kendisininkinin içinde sinek bulduğunu söylemişti bana, o zamandan beri dibini hep atarmış."

"Ha."

Dreamland Sineması'nın önünden geçtik, Betty Grable bize yukarıdan bakarak gülümsedi.

"Ona siz de bayılıyorsunuz, değil mi?" diye sordu Maureen.

"Hı-hı," dedi Pecola.

Ben aynı fikirde değildim. "Hedy Lamarr daha iyi."

Maureen bana katıldı. "Aaaa evet. Annem anlatmıştı, Audrey diye bir kız varmış, eski oturduğumuz yerdeki bir güzellik salonuna gitmiş, oradaki kadına saçını Hedy Lamarr'ınki gibi yapmasını söylemiş, kadın da 'Olur da, önce Hedy Lamarr'ınki gibi saçların olması lazım,' demiş." Maureen uzun uzun ve tatlı tatlı güldü.

"Çok çılgınmış," dedi Frieda.

"Ona ne şüphe. Biliyor musunuz regül bile olmamış daha, üstelik on altı yaşında. Siz oldunuz mu?"

"Evet." Pecola hızlıca bize baktı.

"Ben de oldum." Maureen duyduğu gururu gizlemek için hiçbir çaba harcamadı. "İki ay önce başladı. Toledo'da, eski oturduğumuz yerde bir arkadaşım vardı, ilk kez olduğunda çok korktuğunu söylemişti. Kendini öldürdüğünü sanmış."

"Sen ne için olduğunu biliyor musun?" Pecola bu soruyu, sanki cevabı kendisi verebilmeyi umuyormuş gibi sormuştu.

"Bebekler için." Maureen yanıtı aşikâr bulduğu için kalem gibi kaşlarını havaya kaldırdı. "Bebekler karnının içindeyken kana ihtiyaç duyar, eğer hamileysen regül olmazsın. Ama bebek beklemiyorsan, o zaman kan biriktirmene gerek kalmaz, dolayısıyla kan dışarı akar."

"Kan bebeğe nasıl gidiyor?" diye sordu Pecola.

"Benzeme kordonundan işte. Göbek deliğinin olduğu yerden yani. Kordon oradan başlayıp büyüyor ve bebeğe kan pompalıyor."

"Eh, madem göbek delikleri, bebeklere kan verecek benzeme kordonları büyütmek için var ve sadece kızların bebeği oluyor, o zaman erkeklerin neden göbek deliği var?"

Maureen tereddüte düştü. "Bilmiyorum," diye itiraf etti. "Ama erkeklerin ihtiyaç duymadıkları başka bir sürü şeyi daha var zaten." Onun çınlayan kahkahası bizim gergin

gülüşlerimizi bastırdı. Dilini külahının etrafında dolandırıp gözlerimi sulandıran morlukta bir lokma aldı ağzına. Trafik ışığının değişmesini bekliyorduk. Maureen habire külahın kenarlarındaki dondurmayı yalayıp duruyordu; halbuki ben olsam külahın kenarlarını ısırırdım. Dili külahın etrafında dönüyordu. Pecola kendininkini bitirmişti; belli ki Maureen sahip olduğu şeylerin uzun ömürlü olmasından hoşlanıyordu. Ben onun dondurmasını düşünürken, onun da aklı herhalde en son söylediği şeyde kalmıştı, çünkü sonra Pecola'ya, "Sen çıplak bir erkek gördün mü hiç?" diye sordu.

Pecola gözlerini kırptı, sonra da bakışlarını başka yana çevirdi. "Hayır. Nerede çıplak bir erkek göreceğim ki?"

"Bilmem. Sordum sadece."

"Öyle birini görsem bile ona bakmam zaten. Edepsiz bir şey bu. Kim çıplak bir erkek görmek ister ki?" Pecola telaşa kapılmıştı. "Kimsenin babası öz kızının yanında çıplak gezmez. Tabii adam edepsiz değilse."

"Ben 'baba' demedim ki. 'Çıplak erkek' dedim sadece."

"Şey..."

"Sen neden 'baba' dedin?" Maureen öğrenmek istiyordu.

"Ya başka kimi görecekti, köpekdişli?" Öfkemi gösterme fırsatını yakaladığım için memnundum. Sırf dondurma meselesi yüzünden değildi ama, biz de kendi babamızı çıplak görmüştük, hatırlatılmasını istemiyorduk, o sırada utanmadığımız için şimdi utanmaya niyetimiz yoktu. Babam banyodan yatak odasına doğru giderken, kapısı açık olan odamızın önünden geçmişti. Gözlerimiz faltaşı gibi açık, olduğumuz yerde kıpırdamadan yatıyorduk. Babam durup içeri bakmıştı, gerçekten uyuyor muyuz, acaba kendisini izleyen gözleri hayalinde mi canlandırıyor diye anlamak için karanlık odanın içini görmeye çalışmıştı. Sonra belli ki kendini uyuduğumuza inandırdı. Küçük kızlarının faltaşı gibi gözlerle yattıkları yer-

den etrafı izlemeyeceklerinden emin, odadan çıktı. Çıktığında, karanlık yalnızca bedenini alıp götürmüştü, çıplaklığını değil. Çıplaklığı odada bizimle beraber kaldı. Bir arkadaş gibi.

"Ben seninle konuşmuyorum ki," dedi Maureen. "Üstelik babasını çıplak görmüş, görmemiş, beni hiç ilgilendirmez. İsterse otursun bütün gün babasını izlesin. Kimin umurunda?"

"Senin umurunda," dedi Frieda. "Bundan başka laf ettiğin yok."

"Hiç de öyle değil."

"Öyle. Erkekler, bebekler, birilerinin çıplak babası. Kafayı erkeklerle bozmuşsun sen herhalde."

"Çeneni kapatsan iyi edersin."

"Kim kapattıracakmış çenemi bakayım?" Frieda elini beline koydu ve suratını Maureen'e doğru uzattı.

"Hazır yapılmışsınız işte. Anneleriniz yapmış sizi."

"Annem hakkında konuşmayı kessene sen."

"Sen de babam hakkında konuşmayı kes o zaman."

"Babanla ilgili konuşan kim ya?"

"Sen konuştun."

"Eh, sen başlattın ama."

"Ben seninle konuşmuyordum ki. Pecola'yla konuşuyordum."

"Evet. Onun babasını çıplakken görmesinden bahsediyordun."

"Ee, ya gerçekten gördüyse?"

Pecola bağırdı: "Ben babamı hiç çıplak görmedim. Hiç."

Maureen, "Görmüşsün işte," diyerek Pecola'yı tersledi. "Bad Boy öyle dedi."

"Görmedim."

"Görmüşsün."

"Görmedim."

"Görmüşsün. Üstelik öz babanı."

Pecola başını içeri gömdü – garip, acıklı, aciz bir hareketti bu. Kulaklarını örtmeye çalışıyormuş gibi, omuzları kamburlaştırıp boynunu içeri çekti.

"Onun babası hakkında atıp tutmayı kes artık," dedim ben.

"Aman bana ne onun kara babasından ya?" dedi Maureen.

"Kara mı? Kime kara diyorsun sen?"

"Size!"

"Kendini çok şirin sanıyorsun sen!" Ona doğru elimi savurdum ama onu ıskalayarak Pecola'nın yüzüne vurmuş oldum. Sakarlığımdan küplere binmiş bir halde, defterimi üstüne fırlattım ama defter kadife paltosunun arkasına geldi sadece, çünkü o sırtını dönmüş, sokaktaki trafiğe aldırmadan hızla karşıya geçmeye koyulmuştu.

Karşı kaldırımda güvende olduğu için bize bağırdı: "Ben *şirinim*! Siz çirkin! Siyah ve çirkin pis kara böcekler! Ben *şirinim*!"

Maureen cadde boyunca koşarak uzaklaştı, dizine kadar gelen yeşil çoraplı bacakları, çiçeği kopmuş yabani karahindiba saplarını andırıyordu. Sözlerinin ağırlığıyla afallamıştık. Frieda ile kendimizi toparlayıp "Altı-parmaklı-köpekdişli-merengli-pay!" diye bağıracak gücü bulmamız için bir ya da iki saniye geçmesi gerekti. Hakaret mühimmatı depomuzdaki en kuvvetli silah olan bu sözleri, yeşil saplar ve tavşan kürk gözden kaybolduncaya dek tekrar tekrar bağırdık durduk.

Büyükler kaldırımdaki üç kıza kaşlarını çatarak baktı: İkisinin paltosu başından sarkıyordu, paltoların yaka kısmı rahibelerin başörtüleri gibi kaşlarını çerçevelemişti, dizlerini ancak örten uzun kahverengi çorapları, siyah çorap bağlarının tutturulduğu yerlerden delinmişti, öfkeli suratları kararmış karnabaharlar gibi düğüm düğümdü.

Pecola bizden biraz uzakta duruyordu, gözü Maureen'in kaçıp gittiği tarafa takılı kalmıştı. Katlanmış bir kanat gibi ken-

di içine doğru kıvrılmıştı. İçindeki acı beni kudurttu. Onu açmak, kenarlarını düzleştirmek; o kamburu çıkmış, kavisli omurgasına bir sopa sokup onu dik tutmak, içindeki ıstırabı çıkarıp sokağa tükürmeye zorlamak geldi içimden. Ama o, gözlerine yerleşebilecek bir yerinde taşıyordu ıstırabını.

Frieda paltosunu başından çekip çıkardı. "Haydi Claudia. Hoşçakal Pecola."

Önce hızlı hızlı yürüdük, sonra adımlarımız yavaşladı, çorap bağlarımızı tutturmak, ayakkabılarımızı bağlamak, oramızı buramızı kaşımak ya da eski yara berelerimizi incelemek için ara sıra durur olduk. Maureen'in son sözlerindeki bilgelik, doğruluk ve geçerliliğin altında eziliyorduk. Eğer o şirinse –ki inanılabilecek herhangi bir şey varsa, bu da onun şirin *olduğuydu*– o zaman biz değildik. Peki bu ne anlama geliyordu? Biz ondan aşağıdaydık. Ondan daha tatlı, daha akıllıydık ama yine de aşağıdaydık. Oyuncak bebekleri parçalayıp yok etmek mümkündü ama anne babaların, teyzelerin dünyadaki Maureen Peal'lerle karşılaştıklarında çıkardığı o tatlı sesleri, arkadaşlarımızın gözlerindeki o itaatkâr bakışları, öğretmenlerimizin gözlerinde yanan o kaygan ışığı yok etmek mümkün değildi. Bu işin sırrı neydi? Bizim neyimiz eksikti? Bu niçin önemliydi? Hem ne anlamı vardı? O zamanlar art niyet taşımaksızın ve kibirsizce hâlâ kendimize âşıktık. Kendimizle barışıktık, duyularımızın bize sunduğu yeniliklerden keyif alırdık, kirimize pasımıza bayılır, yara berelerimizi ilgiyle incelerdik; bu değersizliği kavramamız mümkün değildi. Kıskançlık, anlayabildiğimiz ve doğal bulduğumuz bir şeydi – başkasının sahip olduğu şeylere sahip olma arzusuydu bu; ama haset, bizim için tuhaf, yeni bir duyguydu. Ayrıca başından beri, Maureen Peal'in Düşman olmadığını ve böylesine yoğun bir nefreti hak etmediğini de biliyorduk. Korkutucu olan *Şey*, bizi değil *onu* güzel yapan *Şey*di.

Kapıyı açtığımızda ev sessizdi. Ağır ağır pişen şalgamların yaydığı keskin koku yanaklarımızı ekşi tükürükle doldurdu.

"Anne!"

Cevap gelmedi ama ayak sesleri duyuldu. Bay Henry ayaklarını sürüye sürüye merdivenin yarısına kadar inmişti. Sabahlığının arasından kalın, tüysüz bacağı görünüyordu.

"Merhaba Greta Garbo; merhaba Ginger Rogers."

Alışık olduğu kıkırdamalarla karşılık verdik. "Merhaba Bay Henry. Annem nerede?"

"Anneannenize gitti. O dönene kadar şalgamların altını kapatmanızı ve mısır unlu kraker yemenizi tembihledi. Hepsi mutfakta."

Mutfak masasında sessiz sessiz oturup kraker kırıntılarını karınca yuvalarına dönüştürdük. Kısa bir süre sonra Bay Henry merdivenden inip yanımıza geldi. Bu sefer sabahlığının altında pantolon vardı.

"Söylesenize, birer dondurmaya ne dersiniz?"

"Ah, evet efendim."

"Alın. İşte bir çeyreklik. Isaley's'e gidip kendinize birer dondurma alın bakalım. Uslu durdunuz, değil mi?"

Işıl ışıl sözleri, rengi solmuş günümüzü aydınlatmıştı. "Evet efendim. Teşekkürler Bay Henry. Annem gelirse, ona siz söyler misiniz?"

"Tabii. Ama hemen dönmeyecek zaten."

Paltoları almadan evden çıktık ve ta köşeye kadar gelmiştik ki Frieda, "Ben Isaley's'e gitmek istemiyorum," dedi.

"Ne?"

"Ben dondurma istemiyorum. Cips istiyorum."

"Isaley's'te cips de var."

"Biliyorum da niye o kadar yol gidelim ki? Bayan Bertha'da cips var zaten."

"Ama ben dondurma istiyorum."

"Hayır, istemiyorsun Claudia."

"İstiyorum işte."

"O zaman sen Isaley's'e git. Ben Bayan Bertha'ya gideceğim."

"Ama para sende ve ben ta oraya kadar tek başıma gitmek istemiyorum."

"O zaman haydi Bayan Bertha'ya gidelim. Sen ondaki şekerleri seviyordun, değil mi?"

"Hep bayat oluyorlar, ayrıca malzemesi hep bitmiş oluyor."

"Bugün cuma. Cumaları taze sipariş ediyor."

"Üstelik o kaçık Sabunkafa Kilisesi de orada oturuyor."

"Ne olmuş yani? Biz iki kişiyiz. Bir şey yapacak olursa kaçarız."

"Ondan korkuyorum."

"Eh, ben Isaley's'e kadar gitmek istemiyorum. Ya Merengli Pay hâlâ oralarda dolaşıyorsa? Sen onunla karşılaşmak istiyor musun Claudia?"

"Haydi Frieda. Ben de şeker alırım."

Bayan Bertha'nın şeker, enfiye ve tütün sattığı küçük bir dükkânı vardı. Evinin önündeki bahçede yer alan, tuğladan örülmüş küçük bir odaydı bu. Kapının deliğinden içeri bakmak gerekirdi, Bayan Bertha dükkânda yoksa, gidip arka taraftaki evinin kapısı çalınırdı. Bugün tezgâhın arkasında oturmuş, içeri süzülen güneş huzmesinin ışığında İncil okuyordu.

Frieda cips aldı, on sente üç tane Powerhouse şekeri aldık, geriye on sent arttı. Evimizin yanındaki leylak dallarının altına oturmak için koşa koşa eve döndük. Rosemary bizi görebilsin ve kıskansın diye Şeker Dansımızı hep orada yapardık. Şeker Dansı, elimize şeker geçtiği zamanlarda tutturduğumuz, mırıldanmalardan, hoplayıp sıçramalardan, ayakları

yere vurmaktan, şeker yemekten ve ağız şapırdatmalardan oluşan bir danstı. Evin yanındaki çalılıkların arasında sürünürken sesler ve kahkahalar duyduk. Annemi göreceğimizi düşünerek oturma odasının penceresinden içeri baktık. Onun yerine yanında iki kadınla Bay Henry'yi gördük. Bay Henry, tıpkı büyükannelerin bebeklere yaptığı gibi, oyuncu bir tavırla kadınlardan birinin parmaklarını emiyordu, kadının kahkahaları küçük odada çınlıyordu. Diğer kadın ise paltosunu ilikliyordu. Kadınların kim olduğunu anında anladık ve tüylerimiz ürperdi. Biri China'ydı, diğerine ise Majino Hattı denirdi. Ensem kaşınmaya başlamıştı. Bu kadınlar annemle anneannemin nefret ettiği bordo ojeli o süslü kadınlardı. Üstelik bizim evimizde.

China öyle çok korkunç sayılmazdı, en azından tahayyülümüzde öyle değildi. Zayıf, orta yaşlı, dalgın biriydi, saldırgan bir yanı yoktu. Ama o Majino Hattı yok mu... Annemin "kendi tabaklarından yemek yemesine izin vermeyeceğini" söylediği kadındı o. Kiliseye giden kadınların asla bakmaya yanaşmadığı kadındı. İnsanları öldüren, yakan, zehirleyen, çamaşır suyunda pişiren kadındı. Majino Hattı'nın tüm o yağların altına saklı kalan suratını çok tatlı bulsam da, hakkında o kadar çok kara ve kızıl söz duymuş, bahsinin geçmesiyle beraber büzüşüveren o kadar çok ağız görmüştüm ki, onun iyi taraflarının üzerinde durabilmem mümkün değildi.

Kararmış dişlerini gösteren China, Bay Henry'nin yaptığı şeyden gerçekten keyif alıyormuş gibi görünüyordu. Onun China'nın parmaklarını yalayan görüntüsü, odasındaki açık saçık dergileri getiriyordu akla. İçimde bir yerlerde soğuk bir rüzgâr esti, korkunun ve karanlık arzuların ufak yapraklarını havalandırdı. Majino Hattı'nın suratında hafif bir yalnızlık ifadesi gördüğümü sandım. Ama yavaş yavaş genişleyen burun deliklerinde ve bana Hawaii ile ilgili filmlerdeki şelaleleri

çağrıştıran gözlerinde kendi suretimi görmemden de kaynaklanmış olabilirdi bu.

Majino Hattı esnedi ve "Haydi China. Bütün gün burada kalamayız. Eve gelirler birazdan," dedi. Kapıya doğru ilerledi.

Frieda ile ben kendimizi yere attık, heyecan içinde birbirimize bakıyorduk. Kadınlar iyice uzaklaştıktan sonra içeri girdik. Bay Henry mutfaktaydı, kendine bir şişe gazoz açıyordu.

"Döndünüz mü hemen?"

"Evet efendim."

"Dondurmalar mideye indi mi?" O küçücük dişleri öyle nazik ve aciz görünüyordu ki. China'nın parmaklarını yalayan gerçekten bizim Bay Henry'miz miydi?

"Onun yerine şeker aldık."

"Demek öyle? Yaşasın şeker dişli Greta Garbo."

Şişenin üstündeki buğuyu sildi, dudaklarına dayadı – bu hareket beni rahatsız etmişti.

"O kadınlar kimdi Bay Henry?"

Gazoz boğazına takıldı ve Frieda'ya baktı. "Efendim?"

"Deminki kadınlar," diye tekrar etti Frieda, "hani demin evden çıkanlar. Kimdi onlar?"

"Ha." Yetişkinlere özgü şu yalan-atma-hazırlığı kahkahalarından birini attı. Bu bizim iyi bildiğimiz bir kahkahaydı.

"Onlar benim İncil okuma sınıfımdandı. Ayetleri birlikte okuruz, bugün benimle beraber okumak için gelmişlerdi."

"Hmm," dedi Frieda. O kibar dişlerinin yalan uyduruşunu görmemek için gözümü terliklerine dikmiştim. Merdivene doğru yürüdü, sonra yeniden bize döndü.

"Annenize söylemezseniz iyi edersiniz. O İncil çalışmalarına pek katılamıyor ve eve ziyaretçi getirmemden hoşlanmıyor, gelenler dini bütün Hıristiyanlar da olsa."

"Başüstüne, Bay Henry, söylemeyiz."

Bay Henry basamakları süratle tırmandı.

"Söylemeli miyiz sence?" diye sordum. "Anneme yani?"

Frieda içini çekti. Henüz Powerhouse şekerini de, cipslerini de açmamıştı bile. Şimdi de parmağını şeker paketinin üstündeki harflerin üzerinde gezdiriyordu. Birden kafasını kaldırdı ve mutfakta etrafa bakınmaya başladı.

"Yok. Bence söylemeyelim. Hiç tabak çıkarılmamış."

"Tabak mı? Bu da nereden çıktı şimdi?"

"Hiç tabak çıkarılmamış. Majino Hattı annemin tabaklarından birini kullanarak yemek yememiş. Üstelik anneme söylersek bütün gün söylenip duracak."

Yere oturduk, mısır unlu krakerlerden yaptığınız karınca yuvalarına baktık.

"Şalgamların altını kapatsak iyi olacak. Yanacaklar, annem bizi fena pataklar o zaman," dedi Frieda.

"Biliyorum."

"Ama eğer yanmalarını önlemezsek, şalgam yemek zorunda kalmayız."

"Vay, harika bir fikir bu," diye düşündüm.

"Hangisini tercih edersin? Dövülmek ve şalgam yememek mi yoksa şalgam yemek ve dövülmemek mi?"

"Bilmiyorum. İstersen, bırakalım altları çok az yansın, böylece annemle babam yiyebilir ama biz yiyemeyeceğimizi söyleyebiliriz."

"Tamam."

Yaptığım karınca yuvasını bir yanardağa çevirdim.

"Frieda?"

"Ne var?"

"Woodrow ne yapmıştı da sen, 'Herkese söylerim,' dedin?"

"Yatağını ıslatıyormuş. Bayan Cain anneme anlatmış, bir türlü geçmiyormuş."

"Pis şey."

Gökyüzü kararıyordu; pencereden dışarı baktım ve yağan karı gördüm. Yaptığım yanardağın ağzına parmağımla hafifçe vurdum, yanardağ oraya buraya saçılan altın sarısı taneciklerden girdaplar oluşturarak yıkıldı. Şalgam tenceresinden çıtırtılar yükseliyordu.

BAKBUKEDİMİYAVMİYAVDİYORGELO
YNAGELJANEİLEOYNAKEDİCİKOYNA
MIYOROYNAOYNAOYN

Mobile'lı olurlar. Aiken'lı. Newport News'lu. Marietta'lı. Meridian'lı. Bu yerlerin adlarını onların ağzından duymak aklınıza aşkı getirir. Nereli olduklarını sorduğunuzda başlarını yana doğru eğerek "Mobile" derler ve birisi yanağınıza öpücük kondurdu sanırsınız. "Aiken" derler ve gözünüzün önüne tel örgülerin arasından sıyrılıp geçerken kanadı yırtılmış beyaz bir kelebek geliverir. "Nagadoches" derler ve içinizden, "Evet, kabul ediyorum," demek gelir. Bu şehirlerin neye benzediğini bilmezsiniz ama adları onların dudaklarından dökülüverdiğinde havada olup bitenlere bayılırsınız.

Meridian. Bu kelimenin sesi, bir ilahinin ilk dört notası misali, bir odanın pencerelerini açar. Çok az kişi doğup büyüdüğü yerin adını böyle sinsice bir şefkatle söyleyebilir. Bunun sebebi belki de büyüdükleri bir yer olmamasıdır, sadece doğdukları yer bellidir. Halbuki bu kızlar doğup büyüdükleri yerin özsuyunu emer ve onu daima beraberlerinde

taşırlar. Meridian'ın, Mobile'ın, Aiken'ın ve Baton Rouge'un arka bahçelerindeki hatmi çiçeklerini uzun uzun izlemiş, sıska, kahve tenli kızlardır bunlar. Tıpkı hatmi çiçekleri gibi onlar da narin, uzun boylu ve hareketsizdir. Kökleri derinde, gövdeleri sağlamdır, rüzgâr estiğinde yalnızca tepelerindeki çiçekler sallanır. Gökyüzünün rengine göre saatin kaç olduğunu kestirebilen insanların bakışlarına sahiptir onlar. Böyle kızlar herkesin maaşlı işlerde çalıştığı, çıt çıkmayan siyah mahallelerinde oturur. Bu mahallelerde zincirlere asılı bahçe salıncakları vardır. Çimenler orakla biçilir, bahçelerde horoz ibikleri büyür, ayçiçekleri yetişir; pencere pervazları ve merdivenler, saksılar dolusu şebboyla, sarmaşık ve kaynana diliyle bezenmiştir. Böyle kızlar zerzevatçının kamyonetinden karpuz ve taze fasulye almıştır. Pencerelerine üç kenarında libre cinsinden ölçüler –10 lb., 25 lb., 50 lb.– dördüncü kenarında da "Buz Bulunmaz" yazan karton tabelalar asmışlardır. Mobile'lı ve Aiken'lı bu istisnai kahve tenli kızlar, bazı kız kardeşlerine hiç benzemez. Huysuz ve sinirli değillerdir, göze batmazlar; görünmez bir yakadan çıkmış gibi görünen sevimli siyah enseleri yoktur; bakışları ısırmaz. Kahverengi şekeri andıran bu Mobile'lı kızlar, sokaklarda olay çıkarmadan yürür. Tereyağlı kek kadar tatlı ve sadedirler. İncecik bilekleri, uzun, dar ayakları vardır. Yıkanırken turuncu renkli Lifebuoy marka sabun, pudralanırken Cashmere Bouquet marka talk pudrası kullanır, dişlerini üstüne tuz konmuş bezlerle temizler, ciltlerini Jergens losyonuyla nemlendirirler. Kokuları ahşabı, gazete kâğıdını ve vanilyayı andırır. Saçlarını Dixie Peach kremiyle düzleştirir, ortadan iki yana ayırırlar. Geceleri saçlarını kesekâğıtlarına sarar, başlarına basma eşarplar bağlar ve ellerini karınlarının üstünde kavuşturarak uyurlar. İçki sigara içmez, küfretmez ve seks yerine hâlâ "aşna fişna" derler. Koroda ikinci soprano söylerler, ses-

leri her ne kadar berrak ve sağlam da olsa asla solo için seçilmezler. Kolalanmış beyaz bluzları, ütülemekten morarmış mavi etekleriyle ikinci sıradadırlar.

Devlet üniversitelerinde, normal okullarda okur ve beyaz adamın işlerini incelikle yerine getirmeyi öğrenirler: Ona yemek hazırlamak için ev ekonomisi, siyah çocuklara itaatkârlığı öğretmek için öğretmenlik; bitkin efendiyi rahatlatmak ve onun körelmiş ruhunu eğlendirmek için müzik. Bu okullarda dersin geri kalanının, yani doğru davranış eğitiminin, bahçe salıncaklarının ve içi şebboylarla dolu saksıların olduğu o hoş evlerde başladığını öğrenirler. Tutumluluk, sabır, kuvvetli bir ahlak duygusu ve görgü tüm incelikleriyle buralarda gelişir. Özetle tuhaflıklarından nasıl sıyrılacaklarını burada öğrenirler. Tutkunun korkunç tuhaflıklarından, doğanın tuhaflıklarından, insana özgü birçok duygunun tuhaflığından.

Söz konusu tuhaflık nerede ortaya saçılırsa saçılsın, onu anında silip yok eder; kabuk bağladığı yerleri tutup koparır; nereye damlasa, nerede tomurcuklansa ya da nereye yapışsa, onu bulur ve yok olana dek onunla mücadele ederler. Bu savaşı mezara dek sürdürürler. Biraz yüksek çıkan bir kahkaha, biraz fazla yuvarlanmış bir telaffuz, biraz fazla cömert bir hareket... Fazla serbestçe çalkalanmasından korkarak arkalarını içeri çekerler; ruj mu sürdüler, dudakları fazla kalın görünmesin diye ağızlarının tamamını boyamazlar ve saçlarının uçları için endişelenir, endişelenir, endişelenirler.

Sanki hiç erkek arkadaşları olmaz ama daima evlenirler. Birtakım erkekler hiç çaktırmadan onları izler ve bilirler ki, bu tip bir kız kendi evlerinde olursa, kaynar sularda yıkanmış, ardıç çalıları üstüne asılıp kurutulmuş ve ağır ütülerle dümdüz edilmiş, bembeyaz çarşaflarda uyuyacaklardır. Annelerinin fotoğrafının etrafını kâğıttan yapılma şık çiçekler süsleyecek, oturma odalarında büyük bir İncil olacaktır. Kendilerini

güvende hissederler. İş kıyafetlerinin pazartesiye kadar onarılmış, yıkanmış ve ütülenmiş olacağını, pazar günü giyecekleri gömleklerin bembeyaz ve kolalanmış vaziyette, kapıya asılmış askılarda dalgalanacağını bilirler. Bu kızların ellerine bakar ve kurabiye hamuruyla neler yapacağını bilirler; kahve ve kızarmış jambon kokusu gelir burunlarına; üstüne bir lokma tereyağı gezdirilmiş, dumanı tüten ak yulaf ezmesi canlanır gözlerinin önünde. Kızların kalçaları pıt diye, hiç acı çekmeden çocuk doğuracaklarının güvencesini verir onlara. Haklı da çıkarlar.

Bilmedikleri ise şudur: Bu kahve tenli sade kız, çalı çırpı taşıya taşıya kendi yuvasını kuracak, bu yuvayı kendine ait dokunulmaz bir dünyaya dönüştürecek, evdeki her bitkinin, her otun ve her dantel masa örtüsünün muhafızlığını bizzat yürütecektir, hatta kocasına karşı bile. Tek laf etmeden lambayı ilk belirlediği yerine geri koyacak; son lokma alınır alınmaz masadaki tabakları kaldıracak; yağlı bir elin değdiği kapı kolunu hiç bekletmeden silecektir. Gözucuyla attığı bir bakış, kocasına sigarayı arka bahçede içmesini söylemek için yeterli olacaktır. Çocuklar kaçan toplarını almak için onun bahçesine giremeyeceklerini anında sezecektir. Ama erkekler bunları bilmez. Bu kızın vücudunu sakınarak ve kısmen vereceğini de bilmezler. Erkek, karısının geceliğini en fazla karın hizasına kadar kaldırıp gizlice girmek zorundadır onun içine. Sevişirken, güya karısının göğüslerini acıtmamak için, ama aslında onu kendisine çok fazla dokunmak ya da varlığını çok fazla hissetmek zorunda bırakmamak için, ağırlığını dirseklerinin üstüne vermek zorunda kalacaktır bu erkekler.

Kocası içinde kıpırdarken, kadın, bedenin bu gerekli ama mahrem bölgelerinin neden daha uygun yerlere konmadığını merak edecektir – mesela kol altları ya da avuçlar gibi yerlere. Soyunmaya hiç gerek kalmadan, çok daha kolay ve hızlı

bir şekilde ulaşılabilecek yerlere. Sevişme faaliyeti yüzünden kâğıttan bigudilerinden birinin açıldığını hissettiği anda kaskatı kesilir; açılan bigudinin hangisi olduğunu zihnine kazır ki, kocasının işi biter bitmez onu düzeltebilsin. Kocasının terlememesini umar – ıslaklık kadının saçına bulaşabilir; kendi bacak arasının da kuru kalmasını diler – ıslandığı zaman çıkan o vıcık vıcık sesten nefret eder. Kocasının bir tür kasılmaya tutulacağını sezdiği anda, kalçalarıyla hızlı hareketler yapacak, tırnaklarını onun sırtına geçirecek, nefesini tutacak ve orgazm oluyormuş gibi yapacaktır. Kadın kocasının penisi içindeyken *o* hissi yaşamanın nasıl bir şey olacağını bir kez daha, belki altı yüzüncü kez merak edebilir. Buna en yakın his, bir keresinde sokakta yürürken kadınbağının içindeki bez çıktığı zaman hissettiğiydi. Yürümeye devam ettikçe, bez, bacaklarının arasında usul usul gidip gelmişti. Usulca, hem de nasıl usulca. Derken apış arasını hafif ama açıkça haz veren bir his sarmıştı. Haz öyle artmıştı ki, onu zaptetmek için sokakta durup kalçalarını sıkı sıkı tutması gerekmişti. Herhalde öyle bir his olmalı, diye düşünür ama kocası içindeyken katiyen meydana gelmez bu. Kocası içinden çıktığı zaman, geceliğini indirir, yataktan aşağı süzülüp banyoya gider, rahatlamıştır.

Zaman zaman bir canlı onun sevecenliğini uyandıracaktır. Bir kedi olabilir bu; onun düzenini, hassasiyetini, tutarlılığını sevecek, en az onun kadar temiz ve sessiz bir kedi. Bu kedi sessiz sessiz pencere pervazlarına yerleşecek, bakışlarıyla kadını okşayacaktır. Kadın kediyi kucağında taşıyabilir, kedinin ön patileriyle omzuna tırmanmaya uğraşırken arka patileriyle göğsüne basmasına izin verir. Kedinin yumuşacık tüylerini okşayıp altındaki dirençsiz tenini hissedebilir. Kadın ona hafifçe dokunur dokunmaz, kedi tüylerini yalayıp gerinecek ve ağzını açacaktır. Kedinin bedensel bir

hazla gözlerini kısmasından ve kadının elinin altında zevkle kıvranmasından kaynaklanan tuhaf ama hoş duyguyu kabul edecektir. Kadın masanın yanında ayakta yemek hazırlarken kedi bacaklarının arasında dönüp duracak, tüylerinin titreşimi kadının bacaklarından dolana dolana kalçalarına kadar yükselecek ve tart hamuruna dalmış parmaklarının biraz titremesine neden olacaktır.

Veya kadın oturmuş *The Liberty Magazine*'deki "Neşelendirici Düşünceler"i okurken kedi onun kucağına atlayacaktır. Kadın o yumuşacık tüy tepeciğini okşayacak, hayvanın bedeninin sıcaklığının kucağındaki bir hayli özel alanlara sızmasına ve içine kadar yayılmasına izin verecektir. Bazen dergi yere düşer, kadın bacaklarını azıcık aralar ve kediyle ikisi beraberce öylece durur, belki beraberce birazcık kımıldanır, birazcık uyuklarlar, ta ki saat dört oluncaya, yani malum davetsiz misafir akşam yemeğinde ne olduğunu merak ederek işten eve dönünceye dek.

Kedi, kadının en çok düşkün olduğu canlı olduğunu daima bilecektir. Kadın çocuk doğurduktan sonra bile. Çünkü kadın çocuk doğurur hakikaten – pıt diye ve hiç acı çekmeden. Ama tek bir çocuk. Bir oğlan. Adı Junior.

Mobile, Meridian ya da Aiken'da doğup büyümüş, koltukaltları ya da kasıkları terlemeyen, ahşap ve vanilya kokan, Ev Ekonomisi Bölümü'nde sufleler pişirmiş böyle kızlardan biri, kocası Louis ile, Ohio'nun Lorain kentine taşınmıştı. Adı Geraldine'di. Yuvasını burada kurdu, burada gömlek ütüledi, saksılara şebboy ekti, kedisiyle oynadı ve Louis Junior'ı dünyaya getirdi.

Geraldine, bebeği Junior'ı hiç ağlatmadı. Bebeğin ihtiyaçları fiziksel olduğu sürece –yatıştırılma ve karın tokluğu– Geraldine bu ihtiyaçları karşılayabiliyordu. Bebek her zaman saçı taranmış, banyosu yaptırılmış, yağlanmış ve patikleri

giydirilmiş vaziyette olurdu. Geraldine bebekle konuşmadı, ona agu bugu yapmadı ya da onu öpücük seline boğmadı, ama bunlar dışındaki bütün arzularının yerine getirilmesini sağladı. Çocuğun, annesinin kediye davranışlarıyla kendisine davranışları arasındaki farkı keşfetmesi uzun sürmedi. Büyüdükçe annesine duyduğu nefreti kediye yöneltebileceğini öğrendi ve kediyi can çekişirken izleyerek mutlu anlar yaşadı. Kedi hayatta kalabildi, çünkü Geraldine evden nadiren çıkardı ve Junior ona kötü muamele ettiğinde, kadın hayvanı hemen sakinleştirebiliyordu.

Geraldine, Louis, Junior ve kedi, Washington Irving Okulu'nun bahçesinin yanında otururdu. Junior okulun bahçesini kendisine ait sayardı, okuldaki çocuklar da Junior'ın geç vakte kadar uyumakta özgür oluşuna, öğle yemeklerinde kendi evine gidebilmesine ve okul bittikten sonra okul parkının hakimi olmasına gıpta ederdi. Junior salıncakları, kaydırakları, tırmanma demirlerini ve tahterevallileri boş görmekten nefret eder, çocukları mümkün olduğunca uzun süre orada kalmaya ikna etmeye çabalardı. Beyaz çocuklardı bunlar; annesi zencilerle oynamasından hoşlanmazdı. Ona siyahilerle zenciler arasındaki farkı açıklamıştı. Bunlar kolayca teşhis edilebilen farklılıklardı. Siyahiler tertipli ve sessiz olurdu; zenciler pis ve gürültücüydü. Junior ilk gruptandı: Beyaz gömlekler ve mavi pantolon giyerdi; saçı yanlışlıkla kıvır kıvır olmasın diye kafa derisine olabildiğince yakın bir yerden kesilirdi, saçlarını ikiye ayıran çizgi, berber tarafından saçına kazınırdı. Kışın cildi kuruyup kül rengi olmasın diye annesi yüzüne Jergens losyonu sürerdi. Cildinin rengi açık da olsa, kül rengine dönüşmesi mümkündü. Siyahi olmakla zenci olmak arasındaki çizgi her zaman net değildi, bu çizgiyi yok etme tehlikesi taşıyan incelikli belirtiler vardı, durumun sürekli kollanması şarttı.

Junior eskiden siyah çocuklarla oynamayı çok isterdi. Dünyada en çok istediği şey, tepe kapmaca oynamak, çocukların onu toprak yığınından aşağı itmesi ve onun üstünden yuvarlanmalarıydı. Bedeninin üstünde onların sertliğinin baskısını hissetmeyi, yabani siyahlıklarını koklamayı ve o tatlı doğallıkla "Siktir" demeyi istiyordu. Onlarla beraber kaldırım kenarlarına oturmak, çakılarının keskinliğini, tükürüklerinin kaydettiği mesafeleri ve çizdiği kavisleri karşılaştırmak istiyordu. Tuvaletteyken uzağa ve uzun uzun işeyebilmenin şanını onlarla paylaşmak istiyordu. Bad Boy ile PL bir zamanlar onun idolüydü. Zamanla, Bad Boy'un ve PL'in kendisi için yeterince iyi olmadıkları konusunda annesiyle hemfikir olmuştu. Sadece Ralph Nisensky ile oynardı. Ralph ondan iki yaş küçük, gözlüklü ve hiçbir şey *yapmak* istemeyen bir oğlandı. Junior kızlara zorbalık etmekten gün geçtikçe daha çok keyif alır oldu. Onlara çığlık attırmak ve onları kaçırmak basitti. Kızlar yere düşüp paçalı donları meydana çıktı mı, nasıl da gülerdi Junior. Yerden kalktıklarında yüzlerinin o kızarmış ve buruşmuş hali mutlu ederdi onu. Zenci kızlara pek sataşmazdı. Onlar zaten genellikle gruplar halinde dolaşırdı, hem bir keresinde birkaçına taş attığında, kızlar peşinden koşup onu yakalamış, eşek sudan gelinceye kadar dövmüşlerdi. Junior annesine yalan uydurup kendisini dövenin Bad Boy olduğunu söylemişti. Annesi çok üzülmüştü. Babası ise istifini bozmadan *Lorain* gazetesi okumaya devam etmişti.

Junior kafasına estiği zamanlarda oradan geçen çocuklardan birini salıncaklarda ya da tahterevallide oynamaya çağırırdı. Olur da çocuk gelmek istemezse ya da gelip çok çabuk gidecek olursa Junior çocuğun arkasından çakıl taşı fırlatırdı. Zamanla hedefi isabet ettirmek konusunda bir hayli geliştirmişti kendini.

Ya can sıkıntısıyla ya da bir şeylerden ürkerek vakit geçirdiği evinin aksine, okulun bahçesi onun neşe kaynağıydı. Biraz fazla başıboş kaldığı bir gün, aşırı siyah bir kızın kestirme olsun diye okulun parkını kullandığını gördü. Kız başını öne eğerek yürüyordu. Bu kızı daha önce teneffüslerde tek başına dikilirken birçok kez görmüştü, daima tek başına olurdu. Kimse onunla oynamazdı. Herhalde çirkin olduğu içindir, diye düşünmüştü Junior.

Bu sefer Junior ona seslendi. "Hey! Hangi hakla benim bahçemden geçiyorsun sen?"

Kız durdu.

"Benden izin almadan kimse bu bahçeden geçemez."

"Burası senin bahçen değil, okulun bahçesi."

"Ama buranın sorumlusu benim."

Kız ondan uzaklaşarak yürümeye başladı.

"Dursana." Junior ona doğru yürüdü. "İstersen burada oynayabilirsin. Adın ne senin?"

"Pecola. Oynamak istemiyorum."

"Haydi. Seni rahatsız etmem."

"Eve gitmem lazım."

"Baksana, bir şey görmek ister misin? Sana göstereceğim bir şey var."

"Hayır. Ne o?"

"Evime gelsene. Bak, ben hemen şurada oturuyorum. Haydi. Sana göstereyim."

"Ne göstereceksin ki?"

"Birkaç yavru kedi. Evde yavru kedilerimiz var. İstersen birini alabilirsin."

"Gerçek yavru kediler mi?"

"Evet. Haydi gel."

Junior, Pecola'yı hafifçe eteğinden çekti. Pecola onun evine doğru gitmeye başladı. Junior, onun gelmeyi kabul

ettiğini anlayınca heyecanla önden koşmaya koyuldu, arkasına dönüp hadisene diye bağırmak için duruyordu sadece. Pecola'ya kapıyı tuttu, bir yandan onu yüreklendirmek için gülümsüyordu. Pecola verandanın merdiveninden çıktı, orada bir an tereddüte düştü, onun peşinden gitmekten korktu. Ev karanlık görünüyordu. Junior, "Evde kimse yok. Annem dışarı çıktı, babam da işte. Yavru kedileri görmek istemiyor musun?" dedi.

Junior ışıkları açtı. Pecola kapıdan içeri adımını attı.

Ne kadar güzel, diye düşündü Pecola. Ne kadar güzel bir ev. Yemek odasındaki masanın üstünde kırmızılı ve altın kaplamalı, kocaman bir İncil vardı. Her taraf küçük dantel örtülerle kaplıydı – sandalyelerin kollarında, sırtlarında, büyük yemek masasının ortasında, küçük sehpaların üstünde. Bütün pencere pervazları, içinde bitkiler olan saksılarla doluydu. Duvarda, çerçevesi dünyalar güzeli kâğıt çiçeklerle kaplanmış, renkli bir Hazreti İsa resmi asılıydı. Pecola her şeyi sindire sindire görmek istiyordu. Ama Junior ikide bir, "Hey baksana. Haydi. Hadisene," deyip duruyordu. Sonra onu ilkinden bile güzel olan başka bir odaya doğru çekti. Daha çok dantel örtü, başlığı beyaz, ayağı yeşil ve altın sarısı büyük bir abajur. Hatta yerde, üzerinde koyu kırmızı devasa çiçek desenleri olan bir halı bile vardı. Pecola hayranlıkla çiçeklere bakmaya dalmıştı ki, Junior, "İşte!" diye bağırdı. Pecola ona döndü. Junior tiz ve keskin bir sesle bağırarak, "Al sana yavru kedi!" dedi. Ve Pecola'nın suratının ortasına iri, siyah bir kedi fırlattı. Korkudan ve şaşkınlıktan nefesi kesilen Pecola, kedinin tüylerinin ağzının içine girdiğini hissetti. Kedi, kendini doğrultma çabasıyla Pecola'nın suratını ve göğsünü tırmaladı, sonra da çevik bir hareketle yere sıçradı.

Junior kahkahalar atıyor, zevk içinde karnını tutarak odanın içinde koşup duruyordu. Pecola yüzündeki tırmalanmış

yerlere dokundu, ağlamak üzere olduğunu hissetti. Kapıya doğru yöneldiğinde Junior sıçrayarak önüne geçti.

"Dışarı çıkamazsın. Benim tutsağımsın sen," dedi. Bakışları neşe dolu ama gayet sertti.

"Bırak gideyim."

"Olmaz!" Junior, Pecola'yı yere itti ve odaları birbirinden ayıran kapıdan bir çırpıda çıkıp kapıyı dışarıdan elleriyle itmeye başladı. Pecola kapıyı yumrukladıkça, Junior'ın kahkahası iyice soluk soluğa çıkıyor, tizleşiyordu.

Gözlerinden süratle yaşlar boşalan Pecola suratını ellerinin arasına aldı. Bileklerinin arasında yumuşak, tüylü bir şeyler kıpırdanınca havaya sıçradı ve bunun kedi olduğunu gördü. Kedi Pecola'nın bileklerinin arasına girmiş, orada dolanıyordu. Kısa bir an için korkusundan sıyrılan Pecola, gözyaşlarından ıslanmış elleriyle kediyi okşamak için çömeldi. Kedi Pecola'nın dizine sürtündü. Simsiyah bir kediydi, ipek gibi koyu bir siyahtı, burnuna doğru bakan gözleri mavimtırak yeşildi. Işıktan dolayı buz mavisi gibi parlıyorlardı. Pecola kedinin kafasını okşadı; kedi mırıldandı, dilini titreterek esnedi. Pecola kedinin siyah suratındaki mavi gözlerine kapıldı.

Ağlama sesi duymadığı için meraka kapılan Junior kapıyı açınca Pecola'nın çömelmiş vaziyette kedinin sırtını okşamakta olduğunu gördü. Kedinin kafasını uzattığını, gözlerini kıstığını gördü. Annesinin dokunuşlarına da kedinin aynı bu ifadeyle karşılık verdiğini daha önce birçok kez görmüştü.

"Versene kedimi!" Junior'ın sesi çatladı. Hem acayip hem de kendinden emin bir hareketle, kediyi arka bacaklarından birinden yakaladığı gibi kafasının etrafında daireler çizerek savurmaya başladı.

"Kes şunu!" Pecola haykırıyordu. Kedinin serbest patileri, dengesini sağlayabilmek için ne bulursa yakalayabilmeye

hazır vaziyette kaskatı kesilmişti, ağzı sonuna kadar açıktı, dehşet içindeki gözleri mavi şimşeklere dönüşmüştü.

Halen çığlık atmakta olan Pecola, Junior'ın eline uzandı. Elbisesinin kolunun altının yırtıldığını işitti. Junior onu itmeye çalıştı ama Pecola yine de Junior'ın kediyi savuran kolunu yakaladı. İkisi birlikte yere düştüler, Junior düşerken kediyi bıraktı, kedi hareketin yarısında serbest bırakılmış olduğu için tam gaz pencereye fırlatılmış oldu. Çarptığı pencereden aşağı kayarak koltuğun arkasındaki sobanın üstüne düştü. Bir iki titreme hariç, kıpırtısızdı. Duyulan tek şey, hafif bir yanık tüy kokusuydu.

Geraldine kapıyı açtı.

"Neler oluyor?" Sesi, sanki son derece mantıklı bir soru sorarmış gibi sakindi. "Kim bu kız?"

"Kedimizi öldürdü o," dedi Junior. "Bak." Sobayı işaret etti, sobanın üstünde mavi gözleri kapalı olduğu için yalnızca boş, siyah, aciz bir surattan ibaret kalmış kedi yatıyordu.

Geraldine sobanın yanına gidip kediyi kucağına aldı. Kollarının arasındaki kedi cansızdı, ama yine de suratını kedinin tüylerine gömdü. Pecola'ya baktı. Yırtık pırtık, leş gibi elbisesini gördü, bozulmuş örgülerini, örgülerin bozulduğu yerlerdeki keçeleşmiş saçlarını gördü, çamurlu ayakkabılarını, ayakkabılarının ucuz tabanlarının arasından fırlayan tutkal tabakasını gördü, bir teki topuğundan eprimiş leke içindeki çoraplarını gördü. Elbisesinin etekliğinin topluiğneyle tutturulduğunu gördü. Kedinin sırtının tümseğinin arkasından Pecola'ya baktı. Geraldine bu küçük kız çocuğunu ömrü boyunca görmüştü. Mobile'daki dükkânların üst katlarındaki pencerelerden sarkarken; şehrin dışındaki daracık evlerin verandalarında emeklerken; otobüs duraklarında, onlara durmadan, "Sus be!" diyen annelerin yanında, ellerinde kesekâğıtlarıyla ağlaşarak beklerken... Taranmamış saçlarla,

yırtık pırtık kıyafetlerle, üstü kir pas bağlamış ayakkabılarla. Bu kızlar Geraldine'e hiçbir şeyi anlayamayan kocaman gözlerle bakmıştı hep. Hiçbir şeyi sorgulamayan ama her şeyi soran gözlerle. Hiç kırpılmayan, utanması sıkılması olmayan gözlerle ona öylece bakarlardı. Dünyanın sonu onların gözlerinin içine yerleşmişti, dünyanın başlangıcı ve ikisi arasındaki tüm o çerçöp de öyle.

Bu kızlar her yerdeydi. Tek yatakta altı kişi yatarlardı. Geceleri şekerli-patates-cipsli rüyalar görürken her biri altını ıslattığı için, çişleri birbirlerine karışırdı. Uzun, sıcak günlerde boş boş gezinir, duvarlardaki sıvaları kazır, sopalarla toprakta çukur açarlardı. Kaldırım kenarlarına ufak öbekler halinde dizilir, kilise sıralarında kalabalık yaratır, tatlı, uslu, siyahi çocuklara yer bırakmazlardı; çocuk parklarında maskaralık eder, ucuzluk dükkânlarındaki öteberiyi kırar, sokakta koşarak insanın önüne çıkar, kışın buz tutan yokuşların kaldırımlarında kızakla kayarlardı. Bu kızlar hayatlarında korse nedir bilmeden büyür, oğlanlar da adam olduklarını kasketlerinin siperliğini arka tarafa çevirerek duyururdu. Oturdukları evlerin bahçelerinde bir türlü ot bitmezdi. Çiçekler ölürdü. Evlerinin panjurları parçalanıp düşerdi. Onların evlerinde dört bir yandan teneke kutu ve araba lastiği tomurcuklanırdı. Soğuk börülce ve portakallı gazozla beslenirlerdi. Havada sinek gibi gezinir; yere sinek gibi konarlardı. İşte bu kız da Geraldine'in evine konmuştu. Kedinin sırtının tümseğinin arkasından baktı ona.

"Defol," dedi Geraldine, sakin bir ses tonuyla. "Seni rezil, küçük kara orospu. Defol git evimden."

Kedi zangırdadı ve kuyruğunu titretti.

Pecola, kedinin tüyleri arasından konuşan, altın-sarısı-ve-yeşil güzel evde yaşayan, sütlü kahverengi, güzel hanımdan gözlerini ayırmadan odadan geri geri çıktı. Güzel hanımın

sözleri kedinin tüylerini kıpırdatmıştı; her kelimede verdiği nefes tüyleri birbirinden ayırmıştı. Pecola sokak kapısını bulabilmek için önüne döndü, ortadan ayrılmış uzun kahverengi saçlarının ve suratını çevreleyen neşeli kâğıt çiçeklerin arasından İsa'nın üzgün ve olan bitene hiç şaşırmamış gözlerle kendisine tepeden baktığını gördü.

Dışarıda mart ayının rüzgârı, elbisesindeki yırtığın içine doluyordu. Pecola soğuğa karşı koyabilmek için başını öne eğdi. Ama ne kadar eğerse eğsin, gökten düşüp yerde yok oluveren kar tanelerini hâlâ görebiliyordu.

İlkbahar

İlk filizlenen dallar ince, yeşil ve esnektir. Bükülüp tam bir çember olabilirler ama kırılmazlar. Altınçanak ve leylaklardan fışkıran o narin, cafcaflı, ümit verici görüntüleri yalnızca dayak tarzının değişeceği anlamına gelirdi. Baharda bizi farklı bir şekilde döverlerdi. Kış aylarında kullandıkları, tekdüze bir acı bırakan kemerin yerini; sızısı yenilen dayaktan çok sonra geçen, yeni filizlenmiş incecik yeşil dallar alırdı. Bu uzun dalların sinir bozucu, alçakça bir yanları vardı; kemerin kararlı darbesini ya da saç fırçasının sert ama hilesiz şaplağını aratırdı bize. Benim için bahar, bugün bile, ince dallarla dövülmenin verdiği acının anılarıyla doludur ve altınçanak ağacı beni hiç neşelendirmez.

Baharda bir cumartesi günü, boş bir arsadaki otların arasına gömülmüş, ipekotu saplarını kırıyor, bir yandan da karıncaları, şeftali çekirdeklerini, ölümü ve gözlerimi kapattığım zaman dünyanın nereye gittiğini düşünüyordum. Otların arasında uzun süre yatmış olmalıyım, çünkü evden çıktığımda önüme düşen gölgem eve dönerken kaybolmuştu. Eve girdiğimde içeride patlamak üzere, endişe verici bir sükûnet vardı. Derken annemin trenler ve Arkansas'la ilgili bir şarkı söylediğini duydum. Annem elinde katlanmış sarı perdelerle arka kapıdan içeri girdi ve onları masanın üstüne yığdı.

Şarkıda anlatılan hikâyeyi dinlemek için yere oturdum. Annemin davranışlarındaki tuhaflık dikkatimi çekmişti. Şapkası hâlâ başındaydı, ayakkabıları da sanki çamurun içinde yürümüş gibi toprakla kaplıydı. Kaynaması için ocağa su koydu, sonra verandayı süpürdü, ardından perde askısını zar zor dışarı sürükledi ama nemli perdeleri askıya asmak yerine yeniden verandayı süpürdü. Bütün bu süre boyunca trenler ve Arkansas'la ilgili şarkıyı söyledi.

Annem şarkı söylemeyi kesince Frieda'yı aramaya çıktım. Onu üst katta, yatağımıza yatmış ağlarken buldum. O ilk iniltilerin arkasından gelen bitkin, hafif hafif sızlanmalı bir ağlamaydı bu – çoğunlukla hıçkırıklar ve titremeler... Yatağa uzandım, elbisesinin üstüne serpiştirilmiş ufak yabani gül demetlerine baktım. Elbise çok yıkandığı için güllerin rengi solmuş, dış hatları silikleşmişti.

"Ne oldu Frieda?"

Şişmiş suratını dirseğinden kaldırdı. Titremeye devam ederek doğruldu, sıska bacaklarını yataktan aşağı sarkıttı. Yatağın üstünde diz çöktüm, akan burnunu silmesi için elbisemin etekliğini uzattım. Frieda oldum olası burnunu elbiseye sümkürmeyi sevmezdi ama bu sefer itiraz etmedi. Annem de önlüğüyle aynısını yapardı.

"Dayak mı yedin yoksa?"

Başını iki yana salladı.

"Niye ağlıyorsun o zaman?"

"İşte."

"İşte ne?"

"Bay Henry yüzünden."

"Ne yaptı ki?"

"Babam onu dövdü."

"Niçin? Majino Hattı yüzünden mi? Majino Hattı meselesini duymuş mu yoksa?"

"Hayır."

"Ee, peki neden o zaman? Haydi Frieda. Neden ben öğrenemiyorum?"

"Bay Henry...bana *sarkıntılık* etti."

"Sarkıntılık mı etti? Sabunkafa Kilisesi gibi mi yani?"

"Sayılır."

"Edep yerlerini mi gösterdi sana yoksa?"

"Yoooo. Bana dokundu."

"Nerene?"

"Burama ve burama." Frieda, elbisesinin üstündeki birkaç soluk gül yaprağının yerini azıcık değiştirmiş olan, yere düşmüş iki meşe palamuduna benzeyen minik göğüslerini işaret etti.

"Sahi mi? Nasıl bir histi?"

"Of, Claudia." Sesi gücenmiş gibiydi. Doğru soruları sormuyordum.

"Hiçbir şey hissetmedim."

"Ama bir şeyler hissettirmesi gerekmiyor muydu? Hoş bir şeyler yani?" Frieda sinirle cıkcık etti. "Ne yaptı peki? Öylece gelip oralarını mı mıncıkladı?"

Frieda içini çekti. "Önce ne kadar güzel olduğumu söyledi. Sonra beni kolumdan tuttu ve elledi."

"Annemle babam neredeydi?"

"Bostandaydılar. Otları yolmaya gitmişlerdi."

"Seni elleyince sen ne dedin?"

"Hiçbir şey. Kaçıp mutfağa indim, sonra da bostana gittim."

"Annem, raylardan asla kendi başınıza geçmeyeceksiniz, demişti."

"E sen olsan ne yapardın? Orada oturup seni mıncıklamasına izin mi verirdin?"

Göğsüme baktım. "Bende mıncıklanacak hiçbir şey yok ki. Asla da olmayacak."

"Of, Claudia, her şeyi kıskanıyorsun. Mıncıklamasını mı *isterdin* yani?"

"Hayır ama her konuda sıranın en son bana gelmesinden bıktım artık."

"Hep öyle olmuyor ki. Kızıl hastalığına ne diyorsun? Ona ilk sen yakalanmıştın."

"Evet ama uzun sürmemişti. Neyse, bostanda ne oldu?"

"Olanları anneme anlattım, o da babama anlattı, sonra hep birlikte eve geldik, Bay Henry çıkmıştı, dolayısıyla onu bekledik, sonra babam onun verandaya çıktığını görünce, bizim eski üç tekerlekli bisikletimizi kafasına fırlatıp arka üstü düşürdü."

"Öldü mü yoksa?"

"Yok. Kalktı ve 'Sana Yanaşıyorum Tanrım' şarkısını söylemeye koyuldu. Sonra annem ona süpürgeyle vurup Tanrı'nın adını ağzına almamasını söyledi, ama Bay Henry bir türlü susmadı, babam da küfredip duruyordu, herkes avaz avaz bağırıyordu."

"Of, tüh ya, böyle şeyleri hep kaçırıyorum."

"Derken Bay Buford elinde silahıyla koşarak geldi, annem ona, "Git bir yerlere otur," dedi, babam, "Yok, silahı bana ver," dedi, Bay Buford da verdi, annem çığlık attı, Bay Henry susup koşmaya başladı, babam ona silahla ateş etti, Bay Henry öyle bir sıçradı ki, ayakkabıları çıktı ve ayağında çoraplarla koşmaya devam etti. Sonra yanıma Rosemary geldi, babamın hapse gireceğini söyledi, ben de ona vurdum."

"İyice sert mi?"

"İyice sert."

"Annem seni o zaman mı dövdü?"

"Annem beni dövmedi ki. Demin söyledim ya."

"O zaman niçin ağlıyorsun?"

"Herkes durulduktan sonra Bayan Dunion geldi, annemle babam Bay Henry'yi başımıza kimin musallat ettiğini tartışı-

yordu, Bayan Dunion dedi ki, annem beni doktora götürmeliymiş, çünkü bozulmuş olabilirmişim, bu sefer annem yeniden bağırmaya başladı."

"Sana mı?"

"Hayır. Bayan Dunion'a."

"Ama sen niçin ağlıyordun o zaman?"

"*Bozulmuş* olmak istemiyorum!"

"Bozulmuş ne demek?"

"Anlarsın ya. Majino Hattı gibi yani. O bozulmuş. Annem öyle demişti." Yeniden ağlamaya başladı.

Gözümün önüne Frieda'nın iri ve şişman hali geldi. Sıska bacakları şişmiş, suratı kat kat makyajla kaplanmış. Ben de ağlamak üzere olduğumu hissettim.

"Ama Frieda, istersen egzersiz yapar, yemek yemezsin."

Frieda omuz silkti.

"Üstelik China ve Poland'a ne diyorsun? Onlar da bozulmuş sayılmıyor mu? Gerçi onlar şişko değil."

"Çünkü onlar viski içiyor. Annem, viski eritti bitirdi onları, diyor."

"Sen de viski içersin o zaman."

"Viskiyi nereden bulacağım?"

Bunu iyice düşündük. Kimse bize viski satmazdı, zaten hiç paramız yoktu. Bizim evde hiçbir zaman viski bulunmazdı. Kimde olabilirdi?

"Pecola!" dedim ben. "Babası hep sarhoş. O bize viski bulabilir."

"Öyle mi diyorsun?"

"Tabii ya. Cholly sürekli ayyaş geziyor. Gel gidip Pecola'dan isteyelim. Ne için olduğunu söylememize gerek yok."

"Şimdi mi?"

"Tabii, şimdi."

"Anneme ne diyeceğiz?"

"Hiçbir şey. Arka kapıdan çıkarız. Teker teker. O zaman ruhu duymaz."

"Tamam. İlk sen çık Claudia."

Arka bahçenin dibindeki çitin kapısını açtık ve sokak boyunca koştuk. Pecola, Broadway'in karşı tarafında oturuyordu. Daha önce onun evine hiç gitmemiştik ama yerini biliyorduk. Alt katı eskiden dükkân olan, üst katında bir daire bulunan, iki katlı gri bir binaydı.

Ön kapıyı çaldığımızda cevap veren olmadı, biz de yan kapıya doğru yürüdük. Kapıya yaklaşırken radyodan gelen bir müzik sesi duyduk, nereden geldiğini anlamak için bakındık. Hemen üstümüzde eğri büğrü, paslı parmaklıklarıyla ikinci katın balkonu vardı, Majino Hattı da balkonda oturuyordu. Yukarı baktık ve otomatikman ellerimizi birbirimize uzattık. Etten bir dağa benzeyen Majino Hattı bir sallanan sandalyeye oturmaktan ziyade uzanmıştı. Ayağında ayakkabı yoktu, ayaklarını balkon demirlerinin arasına sıkıştırmıştı: Pofuduk ayakların ucunda minnacık bebek parmakları; kaygan ve gergin derili, şiş bilekler; dizlerinden iki yana ayrılan, ağaç kütüğünü andıran irikıyım bacaklar; dizlerinin yukarısında elbisesinin gölgesinin derinlerinde birleşip kapanan iki yola benzeyen yumuşak, sarkık kalçalar. Koyu kahverengi alkolsüz bira şişesi yanmış bir uzuv misali gamzeli elinden sarkıyordu. Majino Hattı balkon parmaklıklarının arasından bize baktı, uzun uzun geğirdi. Gözleri yağmur gibi temizdi, aklıma yine şelaleler geldi. Ağzımızı bıçak açmıyordu. İkimiz de gördüğümüz şeyin Frieda'nın gelecekteki hali olduğunu hayal ediyorduk. Majino Hattı bize gülümsedi.

"Birine mi baktınız?"

"Pecola – burada mı oturuyor?" diyebilmek için dilimi ağzımın kökünden çekmem gerekmişti.

"Hı-hı, ama şimdi evde yok. Yıkanmış şeyleri almak için annesinin çalıştığı yere gittiydi."

"Peki efendim. Döner mi?"

"Hı-hı. Güneş batmadan çamaşırları asması lazım."

"Ya."

"Bekleyin isterseniz. Gelip burada beklemek ister misiniz?"

Frieda'yla bakıştık. Majino Hattı'nın elbisesinin gölgesinde kavuşan geniş tarçın yollara tekrar baktım.

Frieda, "Hayır efendim," dedi.

"O zaman," Majino Hattı sorunumuzla ilgilenmiş görünüyordu, "annesinin çalıştığı yere gidin, ama ev ta gölün orada."

"Gölün orada, nerede?"

"Önünde içi çiçek dolu bir el arabası olan o büyük, beyaz ev."

Bildiğimiz bir evdi bu. Tekerleklerinin üstünde eğik duran, içine mevsim çiçekleri ekilmiş o kocaman beyaz el arabasına hayrandık.

"Yürüyerek gidilmeyecek kadar uzun bir yol, değil mi?"

Frieda dizini kaşıdı.

"Onu bekleseniz ya? Yukarı gelebilirsiniz. Gazoz ister misiniz?" Yağmurda ıslanmış gözleri aydınlandı, gülümsemesi de samimiydi, diğer büyüklerin zoraki ve ölçülü gülümsemesine benzemiyordu.

Ben merdiveni çıkmak üzere hareketlenmiştim ama Frieda, "Olmaz efendim, buna iznimiz yok," dedi.

Frieda'nın cesareti beni şaşkına çevirmiş, haddini bilmezliği ise ürkütmüştü. Majino Hattı'nın gülümsemesi kayboldu. "İzniniz mi yok?"

"Yok efendim."

"Neye izniniz yok bakayım?"

"Sizin evinize gelmeye."

"Bak sen." Şelaleler duruldu. "Nedenmiş?"

"Annem öyle dedi. Annem sizin bozulmuş olduğunuzu söyledi."

Şelaleler yeniden akmaya başladı. Alkolsüz bira şişesini ağzına dayayıp kafasına dikti. Zarif bir bilek hareketiyle şişeyi demirlerin üstünden üzerimize fırlattı, bunu öyle hızlı ve ufak bir hareketle yapmıştı ki aslında o an fırlatışını hiç görememiş, ancak her şey olup bittikten sonra hatırlamıştık. Şişe ayaklarımızın dibinde paramparça oldu, biz geriye doğru sıçramaya fırsat bulamadan kahverengi cam parçacıkları bacaklarımıza benek benek saplandı. Majino Hattı şişko elini göbeğinin kıvrımlarından birinin üstüne koyup güldü. İlk başta ağzı kapalıydı, sadece derinden bir uğultu duyuluyordu, sonra daha büyük, daha sıcak sesler çıkmaya başladı. Aynı zamanda hem güzel hem de ürkütücü bir kahkahaydı bu. Başını yana eğdi, gözlerini kapattı, o irikıyım gövdesini sallaya sallaya, dört bir yanımızı kaplayan kırmızı yapraklardan oluşan bir sel gibi üzerimize boca etti kahkahasını. Oradan koşarak kaçarken kahkahasının parçacıkları ve kıvrımları peşimizi bırakmadı. Bacaklarımız pes ettiği anda nefesimiz de pes etti. Başımızı çapraz yaptığımız kollarımıza dayayarak bir ağaca yaslanıp dinlendikten sonra ben, "Haydi eve gidelim," dedim.

Frieda hâlâ kızgındı – kendince bir ölüm kalım mücadelesi veriyordu. "Olmaz, gidip şimdi almamız lazım."

"Ta gölün oraya kadar gidemeyiz."

"Hayır, gidebiliriz. Haydi."

"Annem bizi mahveder."

"Hayır, mahvetmez. Bizi dövmekten başka bir şey yapamaz sonuçta."

Bu doğruydu. Bizi öldürecek değildi, ne korkunç kahkahalar atar ne de üstümüze şişe fırlatırdı.

Yorgun teyzeler gibi eğri duran açık gri evlerin olduğu, iki yanı ağaçlarla kaplı yollardan geçtik... Sokaklar değişti; bu-

radaki evler daha sağlam görünüyordu; boyaları daha yeni, veranda direkleri daha dik, bahçeleri daha genişti. Ardından tuğla evler geldi, bunlar sokaktan bir hayli uzaktı, önlerindeki bahçelerin kenarları, pürüzsüz koniler ve küreler şeklinde budanmış kadife yeşili ağaç ve çalılarla bezeliydi.

Göl kenarındaki evler en güzelleriydi. Bahçe mobilyaları, heykelcikler, pırıl pırıl gözlük camlarını andıran pencereler vardı ve hiç yaşam belirtisi yoktu. Bu evlerin arka bahçeleri yeşil yamaçlarla kumsala kadar iniyor, ardından da ta Kanada'ya kadar uzanan masmavi Erie Gölü başlıyordu. Çelik fabrikasının üstündeki turuncu yamalı gökyüzü şehrin bu kısmına asla ulaşmazdı. Burada gökyüzü her daim maviydi.

Göl Kıyısı Parkı'na vardık; gül goncaları, çeşmeler, top sahaları ve piknik masalarıyla dolu bir parktı burası. Park şu an boştu ama yazları onlara kucak açan suya doğru yamaçlardan yarı koşarak yarı tökezleyerek inmeden önce üst kısımda oyun oynayacak temiz, beyaz, uslu çocukları ve ailelerini tatlı tatlı beklemekteydi. Siyahların parka girmesi yasaktı, bu yüzden orası bizim rüyalarımızı süslerdi.

Parkın girişinden hemen önce, bahçesinde içi çiçek dolu el arabası duran büyük beyaz ev vardı. Baharın ilk çiçekleri olmayı çok arzuladıkları için erken gelen baharın tüm soğuğuna ve yağmuruna göğüs geren çiğdem çiçeklerinin kısa yaprakları, mor-beyaz kalpleri örtüyordu. Yürüyüş yolu, sinsice simetrisini saklayacak şekilde, tertipli bir düzensizlikle işaretlenmişti. Bizi orada oyalanmaktan alıkoyan tek şey, fark edilme korkumuz ve oraya ait olmadığımızı bilmemizdi. Görkemli evin etrafından dolaşıp arkasına gittik.

Pecola, üstünde uçuk kırmızı bir kazak ve mavi pamuklu bir elbiseyle, parmaklıklı ufak verandada oturuyordu. Yanında küçük bir el arabası vardı. Bizi gördüğüne sevinmiş gibiydi.

"Merhaba."

"Merhaba."

"Burada ne işiniz var böyle?" Pecola gülümsüyordu ve nadiren gülümsediği için, bunun bana verdiği mutluluğa şaşırmıştım.

"Seni arıyorduk."

"Burada olduğumu size kim söyledi?"

"Majino Hattı."

"O kim?"

"O iriyarı şişko kadın var ya. Sizin üst katta oturuyor."

"Ha, Bayan Marie'yi diyorsunuz. Adı Bayan Marie onun."

"Eh, herkes ona Bayan Majino Hattı diyor ama. Seni korkutmuyor mu?"

"Ne korkutmuyor mu?"

"Majino Hattı."

Pecola hakikaten afallamış görünüyordu. "Neden korkayım ki ondan?"

"Annen onun evine gitmene ve onun tabaklarında yemek yemene izin veriyor mu?"

"Annem oraya gittiğimi bilmiyor. Bayan Marie tatlı biri. Hepsi tatlıdır."

"Haydi oradan," dedim ben, "bizi öldürmeye çalıştı o bir kere."

"Kim? Bayan Marie mi? O kimseye zarar vermez."

"Madem bu kadar tatlı, annen onun evine gitmene neden izin vermiyor o halde?"

"Bilmiyorum. Onun kötü biri olduğunu söylüyor, ama onlar kötü değiller. Bana hep bir şeyler verirler."

"Ne gibi şeyler?"

"Ah, bir sürü şey işte, güzel elbiseler, ayakkabılar. Giyemeyeceğim kadar çok ayakkabım var. Sonra mücevherler, şeker, para. Beni sinemaya götürürler, bir keresinde de karnavala gitmiştik. China meydanı göreyim diye beni Cleveland'a götü-

recek, Poland da Loop'u göreyim diye Chicago'ya götürecek. Her yere beraber gidiyoruz biz."

"Yalan söylüyorsun. Senin hiç güzel elbisen yok ki."

"Hiç de bile."

"Ay, yapma Pecola, niye bize palavra atıyorsun ki?" diye sordu Frieda.

"Palavra falan değil bunlar." Pecola sözlerinin arkasında durmaya hazır, ayağa kalkmıştı ki kapı açıldı.

Bayan Breedlove kafasını kapı aralığından uzatıp, "Neler oluyor burada böyle? Pecola, kim bu çocuklar?" dedi.

"Bunlar Frieda ve Claudia, Bayan Breedlove."

"Kimin kızısınız bakayım siz?" Dışarı çıkıp verandaya kadar geldi. Beyaz üniforması ve ön kısmı kabartılmış saçıyla çok hoştu, daha önce onu hiç bu kadar hoş görmemiştim.

"Bayan MacTeer'ın kızlarıyız efendim."

"Ha, evet. Yirmi Birinci Cadde'de oturuyorsunuz, değil mi?"

"Evet efendim."

"Ta buralarda ne işiniz var?"

"Öylesine geçiyorduk işte. Pecola'yı görmeye geldik."

"Eh, artık eve dönseniz iyi edersiniz. Pecola'yla beraber yürürsünüz. Ben çamaşırları alırken gelin içeride bekleyin."

Mutfağa girdik, geniş ve ferah bir yerdi. Beyaz porselenlerin, beyaz ahşap doğramaların, cilalı dolapların ve ışıl ışıl parlayan bakır çanakların yansımasıyla Bayan Breedlove'ın teni tafta kumaş gibi ışıldıyordu. Et, sebze ve fırından yeni çıkmış bir şeyin kokusu, Fels Naphta sabunu kokusuyla karışmıştı.

"Ben gidip çamaşırları alayım. Siz burada mum gibi durun, sakın hiçbir şeyi karıştırmayın." Bayan Breedlove iki kanatlı beyaz kapının ardında kayboldu. Ahenksizce bodruma inen ayak seslerini duyabiliyorduk.

Başka bir kapı açıldı, içeri küçük bir kız girdi, boyca ve yaşça hepimizden ufaktı. Üstünde pembe bir yazlık elbise, aya-

ğında tavşan kulaklı pembe, pofuduk terlikler vardı. Mısır sarısı saçları kalın bir kurdeleyle bağlanmıştı. Bizi görünce suratını bir anlığına korku kapladı. Endişeli bir şekilde mutfakta sağa sola bakındı.

"Polly nerede?" diye sordu.

İçimde tanıdık bir öfke yükseldi. Pecola bile annesine Bayan Breedlove diye hitap ederken, bu kızın Bayan Breedlove'a Polly demesi, onu tırmalamak için yeterli bir gerekçeymiş gibi göründü bana.

"Alt katta," dedim.

"Polly!" diye seslendi.

"Baksana," diye fısıldadı Frieda, "şuna bak." Tezgâhın üstündeki fırının hemen yanında, gümüş bir tepsinin içinde böğürtlenli turta vardı. Yer yer çatlamış üst kısmından meyvelerin mor şerbeti akıyordu. Turtaya yaklaştık.

"Hâlâ sıcak," dedi Frieda.

Pecola sıcak olup olmadığına bakmak için elini hafifçe tepsiye doğru uzattı.

"Polly, gel buraya," diye seslendi küçük kız tekrar.

Belki gerginlikten, belki de sakarlıktan, Pecola'nın parmakları değer değmez tepsi yan yatıverdi ve siyahımsı böğürtlenleri dört bir yana saçılan turta yere yuvarlandı. Meyvelerin şerbetinin büyük kısmı Pecola'nın bacaklarına sıçradı ve herhalde canını çok fena yaktı, çünkü Pecola çığlık atarak hoplamaya başlamıştı ki, içeri elinde ağzına kadar dolu bir çamaşır sepetiyle Bayan Breedlove girdi. Bayan Breedlove tek sıçrayışla Pecola'nın yanına gelip elinin tersiyle vurduğu gibi onu yere yığdı. Pecola turtanın şerbetine basıp kaydı ve bir bacağı altında kaldı. Bayan Breedlove onu yeniden kolundan yakaladı, bir kez daha yanağına tokat attı ve öfkeden tizleşmiş bir sesle, Pecola'ya doğrudan, bize de dolaylı olarak hakaretler yağdırmaya başladı.

"Seni aptal... yerlerim battı... yediğin halta bak... işim gücüm... defol git... olana bak... gerzek... yerlerim, yerlerim... yerlerim." Ağzından çıkan sözler, dumanı tüten böğürtlenlerden daha yakıcı, daha karaydı; dehşet içinde geri adım attık.

Pembeli küçük kız ağlamaya başladı. Bayan Breedlove ona döndü. "Şşş, bebeğim, şşşş. Gel buraya. Ah Tanrım, elbisenin haline bak. Haydi, ağlama artık. Polly hemen değiştirecek elbiseni." Bayan Breedlove lavaboya gitti, musluğu açıp suyu temiz bir havluya tuttu. Küçük kızın omzunun arkasından bize çürük elma parçalarını andıran sözler fırlattı. "Şu çamaşırları alıp defolun gidin buradan ki ben de bu pisliği temizleyebileyim."

Pecola ıslak giysilerle iyice ağırlaşmış çamaşır sepetini aldı, hep birlikte aceleyle kendimizi kapıdan dışarı attık. Pecola çamaşır sepetini el arabasına koyarken, Bayan Breedlove'ın küçük pembe-sarı kızı yatıştırmasını, onun gözyaşlarını dindirmeye çalışmasını duyabiliyorduk.

"Kimdi onlar Polly?"

"Sen hiç merak etme canım."

"Bir turta daha yapacak mısın?"

"Yapmaz olur muyum."

"Kimdi onlar Polly?"

"Şşş. Hiç merak etme sen," diye fısıldadı; sözlerinden akan bal, günbatımının göle düşen yansımasını tamamlıyordu.

BAKBUANNEANNEÇOKTATLIAN
NESENJANEİLEOYNARMISINAN
NEGÜLÜYORGÜLANNEGÜLGÜ

En kolayı, ayağını mazeret göstermek olurdu. Zaten o da öyle yapmıştı. Oysa insan hayallerin nasıl suya düştüğüne ilişkin hakikati öğrenmenin peşindeyse eğer, asla bir hayalperestin sözüne inanmamalıdır. Yaptığı tatlı başlangıca son veren muhtemelen öndişlerinden birindeki çürük olmuştu. Ama yine de suçu hep ayağına atmayı yeğlerdi. Her ne kadar Alabama'nın kızıl topraklarında, en yakındaki yola on bir kilometre uzaklıkta bir tepede oturan ailenin on bir çocuğunun dokuzuncusu olsa da, Pauline Williams'ı toptan bir sıradanlıktan kurtaran, ömrünün ikinci yılında ayağını delip geçen paslı bir çiviye gösterilen katıksız umursamazlık olmuştu. Bu yaradan geriye, yürürken sürüklediği, deforme olmuş, kemersiz bir ayak kalmıştı – zamanla omurgasının çarpılmasına yol açacak bir topallık değildi bu; sakat ayağını sanki birtakım küçük girdaplar içine çekiyormuş, o da ayağını çekip çıkarmaya çalışıyormuş gibi basardı yere. Deformas-

yon ufak da olsa, normal şartlarda kavranması imkânsız olan birçok şeyi izah ediyordu ona: Bütün kardeşler arasında bir tek onun takma adı olmamasını, yaptığı komik şeylerle ilgili hiçbir espri yapılmamasını ya da hiçbir hikâye anlatılmamasını, kimsenin onun yemek tercihleri üzerinde durmamasını (kimse ona kanat ya da boyun ayırmazdı, kimse pilav sevmediğini hatırlamaz, onun için bezelyeyi pirinçten ayrı bir kapta pişirmeyi akıl etmezdi), kimsenin onunla dalga geçmemesini; hiçbir yerde kendini evindeymiş gibi ya da herhangi bir yere aitmiş gibi hissetmemesini... Kendini herkesten ayrı ve hiçbir şeye layık değilmiş gibi hissetmesinin sebebinin ayağı olduğunu düşünürdü. Çocukluğunda, dünyası ailesinin ördüğü kozayla sınırlıyken, kendi halinde ve özel birtakım zevkler geliştirmişti. En sevdiği şey, etraftaki nesneleri –kiler raflarındaki kavanozları, basamaklardaki şeftali çekirdeklerini, dalları, taşları, yaprakları– tertiplemek, bunları sıraya dizmekti; aile üyeleri de bu düzenlemelere karışmazdı. Olur da birisi yanlışlıkla sıraları bozarsa, düzeltmesi için onu çağırırlardı. Pauline bu duruma hiç kızmazdı, ne de olsa bu sayede yeniden sıraya dizme fırsatı yakalamış oluyordu. Bulduğu taşınabilir çoklukların hepsini ebatlarına, şekillerine ya da renklerinin tonlarına göre muntazam sıralar halinde tertiplerdi. Bir çam ağacı iğnesiyle kavak ağacı yaprağını nasıl katiyen yan yana koymuyorsa, salça kavanozlarını da asla yeşil fasulye konservelerinin yanına koymazdı. Okula gittiği dört sene boyunca sayılara hayran kalmış, kelimeler içini karartmıştı. Neyin yokluğunu çektiğinin bilincinde bile olmadan, boyaların ve pastellerin yokluğunu çekmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasından kısa bir süre önce, Williams'lar memleketlerine dönen komşular ve akrabalar aracılığıyla başka yerlerde daha iyi bir yaşam sürme olanağı olduğunu keşfetti. Diğer ailelerle birlikte, kalabalık

gruplar halinde, parti parti, nöbetleşerek göç ettiler; altı ay ve dört yolculuk sonunda madenlerin ve fabrikaların bulunduğu Kentucky'ye geldiler.

"Evden çıkıp aşağıdaki depoda kamyonun gelmesini beklediğimiz sırada geceydi. Her taraf haziranböceği kaynıyordu. Ağaçların yapraklarını aydınlatıyorlardı, arada bir ışıklı yeşil çizgiler görüyordum. Hakiki haziranböceklerini son görüşüm budur. Buradakiler haziranböceği falan değil. Başka bir şey bunlar. Buranın ahalisi ateşböceği diyor bunlara. Bizim memlekettekiler farklıydı. Ama o ışıklı yeşil çizgiyi anımsıyorum. Hem de gayet iyi."

Kentucky'de gerçek bir kasabaya yerleştiler, her sokakta on-on beş evin bulunduğu, su borularının ta mutfağa kadar ulaştığı bir yerdi burası. Ada ve Fowler Williams, aile için beş odalı, ahşap bir ev tuttu. Evin bahçesi vaktiyle beyaz olan çitlerle çevriliydi, Pauline'in annesi çitlerin önüne çiçek ekti, içinde de birkaç tavuk yetiştirdiler. Pauline'in ağabeylerinden birkaçı askere gitmiş, bir ablası ölmüş, diğer ikisi de evlenmişti, tüm bunlar onun yaşam alanını genişletti ve Kentucky macerasına bir lüks duygusu kattı. Taşınma, bilhassa artık okulu bırakabilecek yaşa gelen Pauline için rahat olmuştu. Bayan Williams şehrin öbür yakasında oturan beyaz bir papazın yanında iş bulmuş, onun temizlik ve yemek işlerini yapmaya başlamıştı, o sırada artık evin en büyük kızı olan Pauline de ev işlerini üstlendi. Çitleri bakıma aldı, sivri uçları dimdik duracak şekilde hepsini düzeltti, tellerle birbirine bağlayarak sağlamlaştırdı; yumurta topladı, etrafı silip süpürdü, yemek yaptı, çamaşır yıkadı, ailenin en küçük iki çocuğuyla (hâlâ okula devam etmekte olan Chicken ve Pie adlarındaki ikizler) ilgilendi. Pauline ev işlerinde iyi olmakla kalmıyor, bu işlerden zevk de alıyordu. Annesiyle baba-

sı işe, diğer çocuklar da okula ya da madene gittikten sonra ev sessiz olurdu. Bu durağanlık ve yalnızlık Pauline'i hem sakinleştirir hem de ona enerji verirdi. Chicken ve Pie saat ikide eve dönünceye kadar hiç ara vermeden gönlünce etrafı toparlayıp temizleyebiliyordu.

Savaş sona erdiğinde on yaşına basan ikizler de işe girmek için okulu bıraktılar. Pauline artık on beş yaşındaydı, hâlâ ev işleriyle ilgileniyordu ama daha az istekle. Erkekler, aşk ve dokunuşlarla ilgili fantezileri, ellerini ve aklını işine vermesine engel oluyordu. Havadaki değişiklilerden etkilenmeye başladı, belirli görüntü ve seslerden de öyle. Bu hisler şiddetli bir melankoliye dönüştü. Aklına yeni doğan şeylerin ölümü geldi; tenha sokaklar, sırf birinin elini tutmak için ansızın beliriveren yabancılar, her daim güneşin batmak üzere olduğu ormanlar geldi. Bu hayaller bilhassa kilisedeyken arttı. Şarkılar onu okşuyordu; günahların bedellerini düşünmeye zihnini ne kadar zorlarsa zorlasın, günahlardan arınma, selamete erme ve kendisinin hiçbir çaba harcamasına gerek duymaksızın birdenbire vuku bulacak esrarengiz bir yeniden doğuş arzusuyla bedeni titriyordu. Fantezilerinde bir kez olsun girişken olmamıştı, genellikle nehir kıyısında aylaklık ederken ya da böğürtlen toplarken birden delici bakışları olan kibar biri beliriverir ve –tek laf edilmeden– her şeyi anlardı, onun bakışlarıyla Pauline'in ayağı düzeliverir ve bakışları mahcuplaşırdı. Bu kişinin bir suratı, şekli şemali, sesi ya da kokusu yoktu. O sadece bir Varlıktı, huzur vaat eden, güçlü, sarıp sarmalayıcı bir şefkatti. Pauline'in o Varlıkla ne yapması ya da ona ne söylemesi gerektiğine dair hiçbir fikri olmamasının önemi yoktu – hiç konuşmadan birbirlerini anladıktan ve sessiz dokunuşlardan sonra hayalleri sona ererdi. Oysa Varlık ne yapılması gerektiğini bilirdi. Pauline'in tek yapması gereken başını onun göğsüne yaslamaktı, sonra

Varlık denize, şehre, ormana doğru yol gösterirdi ona... sonsuza dek.

Ivy adında, Pauline'in ruhundaki seslerin hepsini dilinde taşır gibi görünen bir kadın vardı. Ivy, korodan biraz ayrı durarak Pauline'in adını koyamadığı o karanlık tatlılığın şarkılarını söylerdi; Pauline'in arzuladığı, ölüme meydan okuyan ölümün şarkılarını söylerdi; her şeyi *bilen* Yabancı'nın şarkısını söylerdi...

Tut elimden ulu Tanrım
Bana yol göster, ayağa kaldır beni
Yorgunum, zayıfım, yıprandım.
Fırtınalar koparken, gece boyunca
Al beni ışığa götür
Tut elimden ulu Tanrım, bana yol göster.

Yolum dara düştüğünde
Kal yanımda ulu Tanrım,
Hayatımı kaybetmek üzereyken
Duy haykırışlarımı, duy seslenişimi
Düşmeyeyim diye tut elimden
Tut elimden ulu Tanrım, bana yol göster.

İşte bu yüzden o Yabancı, o kişi, birden ortaya çıkıverdiğinde Pauline minnet duymuş ama hiç şaşırmamıştı.

Senenin en sıcak gününde, Kentucky güneşinin içinden fırlayıp kasıla kasıla yürüyerek gelmişti. İriyarı, güçlü, sapsarı gözlü ve geniş burun delikli biri olarak gelmişti, yanında da müziğini getirmişti.

Pauline çite yaslanmış öylece duruyordu, kollarını çitleri birbirine bağlayan yatay kazıklara dayamıştı. Az önce hazırladığı kurabiye hamurunu yeni fırına vermiş, tırnaklarının

arasına sıkışmış unları temizliyordu. Arkasından, biraz uzakta bir yerden gelen bir ıslık sesi duydu. Siyah oğlanların etrafı süpürürken, toprağı kazarken ya da dolanırken çaldığı hızlı, tiz ezgilerden biriydi bu. Kahkahaların endişeyi gizlediği, neşenin bir cep çakısı kadar kısa ve keskin olduğu kent sokaklarına özgü bir tür müzikti. Pauline müziği dikkatlice dinledi ve dudaklarına bir gülümseme yerleşmesine izin verdi. Islık sesi gittikçe yükseldi ama Pauline müzik hiç bitmesin istediği için yine de arkasını dönmedi. Kendi kendine gülümserken ve efkârlanmamak için kendini tutarken, bir şeyin ayağını gıdıkladığını hissetti. Yüksek sesle gülüp ne olduğuna bakmak için arkasına döndü. Islık çalan kişi çömelmiş, sakat ayağını gıdıklıyor, bacağını öpüyordu. Pauline gülmeyi kesemedi – ta ki, adam başını kaldırıp ona bakıncaya ve Pauline, Cholly Breedlove'ın iri gözkapaklarının ardındaki, Kentucky güneşine bulanmış o sapsarı gözleri görünceye dek.

"Bir seferinde, daha bizim memleketteyken, biz 'çojuklar', bir cenaze töreninden sonra böğürtlen toplamaya gitmiştik, ben de topladıklarımı pazar günleri giydiğim bayramlık elbisemin cebine koymuştum, böğürtlenler ezilip kalçalarımı lekelemişti, işte Cholly'yi ilk gördüğümde de, bilmeni isterim ki, dört bir yanım o seferki gibi renklerle dolmuştu. Elbisemin tamamı mor lekelerle kaplanmış, izi hiç çıkmamıştı. Ne elbiseden, ne de benden. O morları, ta içimde bir yerde hissedebildim hep. Annemin, babam kömür yatağından döndüğü zamanlarda yaptığı o limonatayı da öyle. Serin ve sarımtrak olurdu, dibinde çekirdekler yüzerdi. Bir de, memleketten ayrıldığımız gece, haziranböceklerinin ağaçların üstünde bıraktığı o ışıklı yeşil çizgileri. Bu renklerin hepsi içimdeydi benim. Öylece dururlardı içimde. İşte Cholly gelip ayağımı gıdıkladığı zaman, sanki o böğürtlenlerin, o limonatanın, haziranböceklerinin çıkardığı o yeşil ışıkların hepsi bir araya toplanmış gibi oldu. Cholly o zamanlar sırım gibiydi, göz-

leri gerçekten ışık saçardı. Hep ıslık çalardı, onun ıslığının sesini duyduğum anda, tüylerim ürperirdi."

Pauline ile Cholly birbirlerine âşık oldu. Cholly, Pauline'in arkadaşlığından zevk alıyor, hatta onun taşralı tavırlarından ve kent hayatı hakkındaki bilgisizliğinden neredeyse hoşlanıyor gibi görünüyordu. Onunla ayağı hakkında konuşurdu, kasabada ya da tarlada dolaşırken yorulup yorulmadığını sorardı. Sakatlığını görmezden gelmek ya da böyle bir şey sanki hiç yokmuş gibi yapmak yerine, sakatlığı özel ve şefkat uyandırıcı bir durummuş gibi davranırdı. Pauline ilk defa sakat ayağının değerli bir özellik olduğunu hissetmişti.

Ayrıca Cholly, tam hayal ettiği gibi dokundu Pauline'e, sert ama nazikçe. Tek eksik, batan güneşin ışıltısı ve tenha nehir kıyılarıydı. Pauline kendini güvende ve minnettar hissetti; Cholly nazikti, hayat doluydu. Pauline dünyada bu kadar çok kahkaha olduğunu hiç bilmezdi eskiden.

Evlenip kuzeye gitmeye karar verdiler, Cholly'nin dediğine göre kuzeyde işçi bulmak için dört dönen çelik fabrikaları vardı. Gençlik, sevgi ve enerji dolu bir halde Ohio'nun Lorain kentine geldiler. Cholly çelik fabrikasında hemen iş buldu, Pauline ise evi çekip çevirmeye koyuldu.

Sonra öndişi düştü. Ama bundan önce dişinde bir leke olmalıydı mutlaka, rahatlıkla yemek artığı zannedilebilecek ama bir türlü yok olmayan bir leke, dişin minesi üzerinde aylarca durup büyüyen, en sonunda dış tabakayı kırıp içeri sızarak kahverengi tabakaya ulaşan ve nihayet kökü yiyip bitiren ama sinirlere hiç değmediğinden varlığı hiç fark edilmemiş ve rahatsızlık vermemiş bir leke. Sonra zayıf düşmüş kökler, zehre alışmış oldukları için, bir gün şiddetli baskıya karşılık vermiş ve diş, ardında pürüzlü bir kök kalıntısı bırakarak düşmüştü. Ama o küçük kahverengi lekeden bile önce,

onun ortaya çıkmasına yol açan koşullar ve bir ortam olmalıydı mutlaka.

Ohio'nun genç nüfuslu ve büyüyen bu kentinde, ara yolları bile asfaltla kaplı, Oberlin Gölü'ne benzerliği yere göğe sığdırılamayan dingin, mavi bir gölün kenarındaki, yeraltı tren istasyonundan sadece yirmi kilometre uzaklıktaki bu kentte, karşısında soğuk ama herkese kucak açan Kanada bulunan, Amerika'nın bir ucundaki, her ırktan ve ulustan insanı bir araya getiren bu kentte ne ters gidebilirdi ki?

"O zamanlar Cholly'yle gül gibi geçinir giderdik. Kuzeye gelmiştik; daha çok iş var falan dediydiler. Bir mobilyacının üst katındaki iki odalı bir daireye taşındık, ben kendimi ev işlerine verdim. Cholly çelik fabrikasında çalışıyordu, her şey yolunda görünüyordu. Sonra neler oldu bilmiyorum. Her şey tepetaklak oldu. Buradaki insanlarla kaynaşmak zordu, hemşerilerimi çok özledim. Bu kadar çok beyaz görmeye alışık değildim. Daha önce gördüklerim insanda nefret uyandıran türdendi ama onlar yanımıza pek yaklaşmazdı. Yani onlarla öyle pek bir ilişkimiz olmazdı. Arada bir kömür yataklarında ya da işte komiserlikle falan. Ama hep tepemizde olmak isterlerdi. Kuzeyde ise her yer –yan komşun, alt katın, sokaklar– onlarla doluydu, siyahi halk ise çok daha az ve aralara karışmış haldeydi. Kuzeyli siyahi halk da bir başkaydı. Bir havalar, bir haller. Kabalık açısından beyazları aratmazlardı. İnsana kendini beş para etmezmiş gibi hissettirebilirlerdi, gerçi ben bunu onlardan hiç beklemiyordum. Hayatımda geçirdiğim en yalnız dönemdi bu. Sokağa açılan pencereden öylece dışarı bakarak saat üçte Cholly'nin eve dönmesini nasıl da beklediğimi dün gibi hatırlarım. Dertleşecek bir kedim bile yoktu."

Pauline bu yalnız döneminde, onu rahatlatması, eğlendirmesi ve yokluğunu çektiği şeylerin boşluğunu doldurması

için kocasına sığındı. Ev işleri yetmiyordu; zaten sadece iki tane oda vardı, bakım gerektiren ve içinde dolanacak bir bahçe de yoktu. Kasabadaki kadınlar yüksek topuklu ayakkabılar giyerdi. Pauline öyle ayakkabılar giymeyi deneyince daha beter halde ayak sürümeye başlamış, topallaması iyice belirginleşmişti. Cholly hâlâ sevecendi ama Pauline'in bütünüyle ona bağımlı olmasına başkaldırmaya başladı. Gün geçtikçe birbirlerine anlatacak şeyleri iyiden iyiye azaldı. Cholly kendini meşgul edecek başka kişiler ve başka şeyler bulmakta hiç zorlanmıyordu – adamlar merdiveni çıkıp gelir ve sürekli ondan yardım isterdi, Cholly de onlara eşlik etmekten mutluluk duyar, karısını tek başına bırakırdı.

Pauline tanıştığı tek tük siyah kadının yanında rahat edemedi. Bu kadınlar, Pauline saçını düzleştirmediği için onunla dalga geçerdi. Pauline onlar gibi makyaj yapmaya kalkıştığında, sonuç epey kötü olmuştu. Bu kadınların, konuşma şekli ("çojuklar" demesi) ve giyim kuşamı yüzünden ona iğneleyici bakışlar atmaları, bunlarla gizli gizli alay etmeleri, Pauline'in yeni kıyafetler almayı arzulamasına neden olmuştu. Cholly onun istediği paralar yüzünden münakaşa çıkarmaya başlayınca, Pauline çalışmaya karar verdi. Gündelikçi olarak çalışması kılık kıyafet almak, hatta ev için de bir iki şey almak konusunda işe yaramıştı, ama Cholly konusunda işe yaramadı. Cholly, Pauline'in satın aldığı şeylerden hoşlanmıyordu ve bunu ona söylemeye de başladı. Münakaşalar evliliklerini parça parça etti. Pauline o zamanlar hâlâ gencecik bir kızdı, hâlâ mutluluğun durağanlığına ulaşmayı ve yolu dara düştüğünde her daim ona yardım elini uzatacak ulu Tanrı'yı bekliyordu. Yine de dara düşmenin ne anlama geldiği konusunda artık daha net bir fikir edinmişti. Para, bütün tartışmalarının odak noktası haline geldi, Pauline için kılık kıyafet parası, Cholly içinse içki parası. İşin fenası, Pauline'in aslında

kıyafet ve makyaja aldırdığı yoktu. Onun tek istediği diğer kadınların onu beğenmesiydi, o kadar.

Birkaç ay farklı yerlerde gündelikçi olarak çalıştıktan sonra gergin, fiyakalı tavırları olan, kısıtlı imkânlara sahip bir ailenin yanında sabit işe girdi.

"Cholly gitgide daha kaba birine dönüştü, sürekli benimle kavgaya tutuşmak ister oldu. Elimden geldiğince altta kalmamaya çalıştım. Buna mecburdum. İşim gücüm o kadının yanında çalışmak ve Cholly'yle didişmekti sanki. Yorucuydu. Ama işlerime hep dört elle sarıldım, gerçi o kadının yanında çalışmak çok zordu. Kadının sırf kabalığı değil, kafasızlığı da sorundu. Ailece öyleydiler zaten. Birbirleriyle zerre kadar geçinemiyorlardı. Öyle güzel bir evde otururken, bir de üstüne o kadar para olunca herkes birbiriyle gül gibi geçinir gider zannediyor insan. Kadın bir köşeye çekilir, incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler için bile ağlar dururdu. Arkadaşlarından biri telefonda lafı kısa mı kesti, hemen gider ağlardı. Halbuki telefonu olduğuna şükretmesi gerekirdi. Benim henüz telefonum yok mesela. Hatırlıyorum da, bir keresinde, dişçilik okulunda okuttuğu erkek kardeşi verdiği büyük bir partiye onları davet etmemişti de, kıyamet kopmuştu. Günlerce hepsi telefonda konuştu da konuştu. Yakındılar da yakındılar. Bana da sordu, 'Pauline, öz kardeşin bir parti verse ve seni davet etmese ne yapardın?' diye. Ben de dedim ki, eğer o partiye illa gitmek istiyorsam, her şekilde giderdim herhalde. O ne isterse istesin, boşverirdim. O da biraz cıkcık etti, sanki aptalca bir şey söylemişim gibi surat yaptı. Ben de o sırada onun ne aptal olduğunu düşünüyordum. Erkek kardeşinin dostu olduğunu kim söylemiş ki ona? Millet aynı anadan doğdu diye illa birbirini sevmek zorunda değil ya. O kadını ben de sevmeye çalışmıştım mesela. Bana bir şeyler verip dururdu, o yönü iyiydi de, ne yaptıysam sevemedim kadını. Onunla ilgili ne zaman iyi bir şeyler hissedecek olduysam, anında cahilce bir şeyler yapar, etrafın nasıl temizlene-

ceği konusunda filan bana ahkam keserdi. Onu tek başına bırakacak olsam, pislik içinde yüzerdi halbuki. Chicken ve Pie'ın arkasını bile bunlarınki kadar toplamak zorunda kalmadım ben. Doğru düzgün altlarını silmeyi bile bilmiyorlardu zaten. Çamaşırları ben yıkadığım için biliyorum. Başlarına silah dayasan bile doğru düzgün işeyemezdi bunlar. Kocasının tası bir kez olsun tutturabilmişliği yoktur. Bu iğrenç beyaz milletinin işi gücü iğrençlik zaten. Yine de Cholly bir gün çalıştığım yere gelip beni işimden etmeseydi, sesimi çıkarmaz devam ederdim orada çalışmaya. Zil zurna sarhoş vaziyette para istemek için gelmişti. O beyaz kadın onu gördüğü an kıpkırmızı kesildi. Güçlü görünmeye çalıştı ama ödü kopmuştu. Neyse, Cholly'ye, 'Git yoksa polis çağırırım,' dedi. Cholly başladı kadına küfürler yağdırmaya, bir yandan da beni çekiştiriyordu. Ben onun tepesine binmeyi bilirdim ama polisle hiç işim olsun istemem. O yüzden eşyalarımı toplayıp çıktım evden. Daha sonra o işe dönmeye çalıştım ama kadın Cholly'yle beraber olduğum müddetçe beni işe almak istemedi. 'Ondan ayrılırsan seni işe alırım yine,' dedi. Bunu kafamda tarttım. Ama sonra siyah bir kadının, beyaz bir kadın uğruna, siyah bir adamı terk etmesi bana pek de parlak bir fikir gibi gelmedi. Üstelik bana borcu olan on bir doları da hiç ödemedi. Bu fena onuruma dokundu işte. Evimize gelip gazı kestiler, hiç yemek pişiremez oldum. Paramı almak için o kadına resmen yalvardım. Onu görmeye gittim. Suya düşmüş horoz gibi çılgına döndü. Üniformalar ve bana verdiği kırık dökük eski bir yatak için ona borçlu olduğumu söyledi durdu. Ona borçlu muydum değil miydim bilmiyordum ama paraya ihtiyacım vardı. Kadına Cholly'nin bir daha asla oraya gelmeyeceğine yeminler ettim, ama Nuh dedi peygamber demedi. Sonra artık o kadar çaresiz kaldım ki, acaba bana borç verebilir mi, diye sordum. Bir an sesi çıkmadı, sonra da bir erkeğin benden yararlanmasına izin vermemem gerektiğini söyledi. Daha çok saygı görmeliymişim, faturaları ödemek kocamın göreviymiş, ödeyemiyorsa da onu terk edip nafaka almalıymışım. Öyle çok ko-

laydı yani. Bana neyle nafaka ödeyecekti sanki? Anladım ki, ondan sadece bana vereceği on bir doları istediğimi, böylece gazı bağlayan adama parasını verip yemek yapabileceğimi bir türlü kafası basmıyor. O kalın kafası asla ve asla bunu almadı. Durup durup, 'Ondan ayrılacak mısın Pauline?' dedi. Ayrılacağımı söylesem paramı vereceğini sandım, o yüzden, 'Evet efendim,' dedim. 'Tamam o zaman,' dedi o da. 'Ondan ayrıl, sonra da gel burada işine dön, o maziyi mazide bırakırız.' 'Paramı bugün alabilir miyim peki?' dedim ben. 'Olmaz,' dedi. 'Onu terk edince alabilirsin ancak. Ben burada sırf seni ve senin geleceğini düşünüyorum bak. Ne işine yarıyor bu adam Pauline, ne işine yarıyor?' Böyle bir kadına ne cevap vereceksin ki, hem erkeklerin ne işe yaradığını bilmiyor, hem de yarım ağız ben senin geleceğini düşünüyorum diyor, ama sana borcu olan parayı vermekten de aciz, halbuki parayı verse boş laftan başka bir şeyler yiyebilmek için paran olacak, ne cevap vereceksin buna? Ben de o yüzden dedim ki, 'Hiçbir işime yaramaz hanımım. Bana hiçbir yararı yoktur onun. Ama fark etmez, bence yine de en iyisi onunla kalmaktır.' Kadın ayağa kalktı, ben de evden çıktım. Dışarı çıktığımda apış arama ağrılar saplandı, kadın anlasın diye, bacaklarımı sıkı sıkı bitiştirdim. Ama şimdi anlıyorum ki, o kadının bir şey anlaması zaten mümkün değildi. Suratının ortasında ağız yerine yarık olan bir adamla evlenmişti o. Nasıl anlayacaktı ki?"

Bir kış günü Pauline hamile olduğunu fark etti. Cholly'ye söylediğinde, kocası habere sevinerek Pauline'i şaşırttı. Cholly daha az içmeye başladı, eve daha sık gelir oldu. İlişkileri yavaş yavaş evliliklerinin ilk günlerindeki huzuruna kavuştu; Cholly, Pauline'e yorulup yorulmadığını ya da bakkaldan bir şey isteyip istemediğini soruyordu. Bu huzurlu döneme girince Pauline gündelikçiliği bıraktı ve yeniden kendi evinin işleriyle ilgilenmeye başladı. Ama o iki odadaki yalnızlık olduğu yerde duruyordu. Kış güneşi mutfak iskem-

lelerinin pul pul dökülen yeşil boyasına vururken, füme domuz paçaları tencerede kaynarken, alt kata mobilya getiren nakliye kamyonunun gürültüsünden başka hiçbir şey duyamazken Pauline'in aklına memleketi gelir; eskiden de daima tek başına olduğunu, ama bu seferki yalnızlığının farklı olduğunu düşünürdü. Sonra yeşil iskemlelere, nakliye kamyonuna bakmayı bıraktı, onun yerine sinemaya gitmeye başladı. Sinemanın karanlığında eski hatıraları canlandı, kendini daha önce kurduğu türden hayallere bıraktı. Romantik aşk fikriyle beraber şimdi karşısına yeni bir fikir daha çıkmıştı – fiziksel güzellik. Muhtemelen insanlığın fikirsel tarihinin en yıkıcı iki fikri. Her ikisi de hasetten doğan, kendine güvensizlik hisleriyle serpilen ve hayal kırıklığıyla sona eren iki fikir. Pauline fiziksel güzelliği erdemle eşit saymaya başlayınca aklını yitirdi, bu fikre tutuldu ve kendinden şiddetli biçimde iğrenmeye başladı. Şehveti unuttu, saf sevgiyi unuttu. Aşkı sahiplenici çiftleşme, romantizmi de ruhun esas maksadı olarak kabul etti. Artık aşk onun için en yıkıcı duyguların çekip çıkarıldığı kaynak olacaktı; sevenin kandırıldığı, sevileninse tutsak edilmeye çalışıldığı, özgürlüğün her yönden kısıtlandığı bir şey olacaktı aşk.

Filmlerde aldığı eğitimden sonra, gördüğü suratları bir mutlak güzellik kantarına vurmadan edemez oldu, üstelik tamamen beyazperdeden edindiği bir kantardı bu. Karanlık ormanları, tenha sokakları, nehir kıyılarını, her şeyi anlayan nazik bakışları nihayet orada bulmuştu. Orada kusurlu olan kusursuza döner, körler görmeye başlar, topallarla sakatlar koltuk değneklerini fırlatır atardı. Orada ölüm ölmüştü, insanlar bir müzik bulutunun içinde hareket ederlerdi. Orada siyah beyaz imgeler, fevkalade bir bütün oluşturacak şekilde bir araya gelirdi – tüm bunlar yukarıdan ve arkadan gelen bir ışık huzmesi aracılığıyla yansıtılırdı.

Esasen çok basit bir zevkti bu, ama Pauline aşka ve nefrete dair öğrenilecek her şeyi beyazperdeden öğrendi.

"Sanki yalnızca sinemaya gittiğim zamanlarda mutlu oluyordum. Her fırsatını bulduğumda giderdim. Erkenden orada olurdum, daha film başlamadan. Işıkları kapattıklarında her şey kapkara olurdu. Derken perde aydınlanırdı, ben de anında filmlerin içine girerdim. Karılarına müthiş özen gösteren beyaz adamlar, küvetle tuvaletin aynı odada olduğu kocaman, tertemiz evlerde yaşayan, çok şık giyinen insanlar... Sinemaya gitmek bana müthiş zevk verirdi ama eve dönmeyi de zorlaştırdı, Cholly'ye bakmayı zorlaştırdı. Bilmem. Hatırlıyorum da, bir keresinde Clark Gable'la Jean Harlow'u izlemeye gitmiştim. Bir dergide onun saç modelini görmüştüm ve ben de aynı onun gibi toplamıştım saçımı. Bir tarafı yandan ayrı, alnımın üstünde de küçük bir bukle. Aynı onun gibi olmuştu. Yani olduğu kadar işte. Neyse, saçım o şekilde yapılı vaziyette oturup filmi izledim, iyi de vakit geçirdim. Bir kez daha baştan sona izlerim diye düşündüm ve kalkıp kendime şeker aldım. Tam yerime oturacakken o şekerden kocaman bir ısırık aldım ve şeker bir dişimi söktüğü gibi çıkardı ağzımdan. Ağlayabilirdim o an. Dişlerim sağlamdı benim, bir tane bile çürüğüm yoktu. Bu olayı hiç atlatamadım gibime geliyor. Beş aylık hamile halimle Jean Harlow'a benzemeye çalışırken, öndişlerimden birinden olmuştum. İpin ucu o zaman koptu. O olaydan sonra artık hiçbir şey umurumda değildi sanki. Saçımı bıraktım, eski haline döndü, hepsini ince ince ördüm ve kendimi sadece çirkin olmaya adadım. Hâlâ filmlere gidiyordum gerçi, ama aşağılık hissi aldı başını yürüdü. Dişimi geri istiyordum. Cholly benimle dalga geçerdi, yeniden kavga etmeye başladık. Onu öldürmeye kalktım. O bana çok sert vurmazdı, herhalde hamile olduğum için, ama kavgalar bir başlayınca arkası kesilmedi. Tepemin tasını fena attırmaya başladı, daha önce hiç olmadığı kadar; ona vurmadan duramaz oldum. Neyse, o bebeği doğurdum –bir oğlan– sonra

bir kez daha hamile kaldım. Ama bu iş hiç hayal ettiğim gibi değildi. Onları seviyordum galiba, annelik de yapıyordum, ama ya hiç paramız olmamasından ya Cholly yüzünden, beni feci huzursuz ediyorlardı. Bazen kendimi onları azarlarken ya da döverken yakalardım ve halleri üzerdi beni, fakat bir türlü kendimi tutamıyordum nedense. İkincisini doğurduğumda kız olmuştu, hiç unutmam, 'Nasıl görünürse görünsün seveceğim bunu,' dediydim kendime. Kapkara bir saç yumağına benziyordu. İlk seferinde gebe kalmak için çabaladığımı hiç hatırlamıyorum. Ama o ikinci sefer, gebe kalmak için özellikle uğraşmıştım. Belki de zaten bir tane doğurduğum için korkmuyordum artık bu işten. Neyse, iyi hissediyordum kendimi, üstelik bebeği taşımayı hiç mesele etmiyor, sırf bebeği düşünüyordum. Bebek daha karnımdayken onunla konuşurdum. Sanki iki iyi dostmuşuz gibi. Mesela çamaşırları asarken, bilirdim ki ağırlık kaldırmak bebek için iyi değil. Ben de ona, 'Sıkı tutun, şimdi şu çamaşırları asmam lazım, kurbağalık etme sakın, hemen bitecek,' falan derdim. Ne tekme atar ne kıpırdanırdı. Bazen de diğer çojuk için kâsede bir şeyler karıştırıyor olurdum ve o zaman da karnımdakiyle konuşurdum. İşte öyle arkadaşça konuşmalar yani. Gebeliğimin ta sonuna kadar o bebekle ilgili hep iyi hislerim olmuştu. Doğum vakti gelince hastaneye gittim. Rahat edeyim istedim. Oğlanda olduğu gibi bunu da evde doğurmak istemiyordum. Beni bir sürü kadınla dolu kocaman bir odaya koydular. Sancılar başlamıştı ama çok kötü değildi. Ufak tefek yaşlı bir doktor geldi beni muayene etmeye. Her tür alet edevatı vardı. Eline eldiven takıp üstüne jöle gibi bir şey sürdü, sonra da bacaklarımın arasında daldırdı elini. O gittiği zaman, birkaç doktor daha geldi. Biri yaşlı, diğerleri genç. Yaşlı olanı gençlere bebekler konusunda ders veriyordu. Ne yapmaları gerektiğini gösteriyordu. Sıra bana geldiğinde dedi ki, 'İşte bu kadınlarla hiç sorun yaşamazsınız. Bir kerede doğuruverirler, sancıları da olmaz bunların. Tıpkı atlar gibi.' Genç olanlar hafifçe gülümsediler. Karnıma ve bacaklarımın arasına baktılar. Bana tek söz etmediler. İçerinden sadece biri bana baktı. Yü-

züme baktı anlamında diyorum yani. Ben de doğrudan ona baktım. Hemen önüne baktı ve kızardı. Bana kalırsa o, benim yavrulayan bir at olmayabileceğimi anlamıştı. Ama o diğerleri yok mu... Onlar anlamadılar. İşlerine devam ettiler. Beyaz kadınlarla nasıl konuştuklarını gördüm: 'Nasılsınız? İkiz mi doğuracaksınız?' Öylesine boş konuşuyorlardı tabii, ama yine de hoş sözler ediyorlardı. Arkadaşça, tatlı bir konuşmaydı. Sinirlerim bozuldu ve sancılar şiddetlenince sevindim. Kafamı verecek başka bir şey çıktığına memnun olmuştum. Feci şekilde inledim. Aslında sancılar o kadar korkunç değildi ama o insanlara bebek doğurmanın bağırsak hareketlerinden öte bir şey olduğunu göstermem gerekiyordu. Benim de canım o beyaz kadınlar kadar yanıyordu. Sırf daha önce bağırıp çağırmıyor olmam canımın acımadığı anlamına gelmiyordu. Ne sanıyordu ki bunlar? Sırf yaygara koparmadan bebek doğurmayı biliyorum diye, benim alt tarafım onlarınki gibi yanmıyor, ağrım sızım olmuyor muydu sanki? Ayrıca o doktor ne dediğini de bilmiyor. Hiç doğum yapan kısrak görmemiş herhalde. Kısrakların acı çekmediğini de kim söylemiş? Sırf ağlamadıkları için mi? Kısrak canının yandığını söyleyemiyor diye, canı yanmıyor mu sanıyor bunlar? Gözlerinin içine bir bakacak olsalar, gözbebeklerinin nasıl geriye kaydığını, bakışlarının nasıl hüzünlü olduğunu görseler, anlarlardı. Her neyse, bebek doğdu. Kocaman, gürbüz, sağlıklı bir şeydi. Görüntüsü düşündüğümden farklıydı. Herhalde tipini hayalimde canlandırmadan önce onunla çok konuşmuştum. Bu yüzden onu gördüğüm zaman, annemin küçüklük resmine bakıyormuşum gibi geldi bana. Hani insan fotoğraftakinin kim olduğunu bilir, ama o kişi şimdiki hali gibi değildir ya. Emzirmem için bebeği bana verdiler, anında mememin ucuna yapıştı. Süratle emmeye başladı. Ağabeyi gibi değildi bu bebek. Sammy dünyanın en az süt emen bebeğiydi. Ama Pecola daha ilk andan ne yapması gerektiğini biliyordu sanki. Akıllı uslu bir bebekti. Onu izlemekten zevk alırdım. Hani obur obur sesler çıkarırlar ya. Bakışları yumuşar, ıslak ıslak olur. Yavru bir köpeğin bakışlarıyla ölmek üzere bir adamın ba-

kışlarının karışımı bir şey. Ama onun çirkin olduğunu biliyordum. Güzel gür saçları vardı, ama yarabbim, nasıl da çirkindi."

Sammy ile Pecola henüz küçükken Pauline işe dönmek zorunda kaldı. Artık yaşı daha büyüktü, hayallere ve filmlere ayıracak zamanı yoktu. Tüm parçaları bir araya getirmenin, eskiden hiç olmayan tutarlılığı kurmanın vakti gelmişti artık. Bu ihtiyaç çocuklar sayesinde ortaya çıktı, artık kendisi çocuk değildi. Böylece Pauline dönüştü, onun dönüşme süreci de çoğumuzunkiyle aşağı yukarı aynıydı: Tam olarak anlayamadığı ya da önüne engel koyan şeylere karşı bir nefret duymaya başladı, kalıcı hale getirilmesi kolay erdemler edindi, hayatın işleyişinde kendine bir rol biçti, huzur bulmak için de her şeyin daha kolay olduğu günleri yadetti.

Ekmek parası kazanma işinin sorumluluğunu ve itibarını tek başına üstlendi, ayrıca yeniden kiliseye gitmeye başladı. Ama her şeyden önce, iki odalı evden çıkıp bir binanın dükkân olarak inşa edilmiş geniş giriş katına taşındı. Onu hor gören kadınlardan daha ahlaklı davranarak bu kadınlar konusunda kendisiyle barıştı, Cholly'yi nefret ettiği zaaflara boyun eğmek zorunda bırakarak ondan da öcünü aldı. Bağrış çağrışın hiç hoş karşılanmadığı bir kiliseye yazıldı, Üç Numaralı Hanımlar Kurulu'nda görev aldı ve Bir Numaralı Hanımlar Cemiyeti'nin üyesi oldu. Dua meclislerinde Cholly'nin hal ve tavırlarından yakınıp ah eder; Tanrı'nın, babalarının günahlarından çocuklarını uzak tutmasını dilerdi. "Çojuklar" demeyi bıraktı, onun yerine "çocuklağ" demeye başladı. Bir dişinin daha düşmesine ses etmedi, tek derdi kılık kıyafet ve erkekler olan boyalı kadınlara da karşı büyük bir öfke besler oldu. Günahın ve başarısızlığın simgesi bellediği Cholly'yi İsa'nın başındaki dikenli taç, çocuklarını ise sırtındaki çarmıh gibi taşıdı.

Pauline'in şansı yaver gitti. Şefkatli, takdir etmeyi bilen, eli açık kişilerden oluşan, hali vakti yerinde bir ailenin yanında sabit bir iş buldu. Ailenin evine baktı, nevresimlerini kokladı, ipek perdelerine dokundu ve bütün bunlara bayıldı. Çocuğun pembe geceliği, kenarları işlemeli kat kat beyaz yastık kılıfı, üst kenarlarındaki mavi peygamberçiçeği deseniyle ayırt edilen çarşaflar... Pauline tam anlamıyla ideal bir hizmetçiye dönüştü, çünkü bu görev onun ihtiyaçlarının hepsini eksiksiz biçimde karşılıyordu. Fisher'ların küçük kızına banyo yaptırdığında, gümüş musluklarından sonsuz miktarda sıcak, temiz su akan porselen bir küvette yıkıyordu onu. Yumuşacık beyaz havlularla kuruluyor, üstüne pamuk gibi pijamalar giydiriyordu. Sonra o sarı saçları fırçalıyor, saçların parmaklarının arasından kayıp gitmesinden zevk alıyordu. Ne çinko küvetler, ne sobada ısıtılmış kova kova su, ne mutfak lavabosunda yıkanmış, toz toprak içindeki arka bahçede kurutulmuş, pul pul, sert, grileşmiş havlular ne de taranması imkânsız düğüm düğüm, pütür pütür yün misali kıvırcık siyah bukleler. Pauline kısa süre içinde kendi evine çekidüzen vermeye çalışmaktan vazgeçti. Satın almaya gücünün yettiği şeyler uzun ömürlü olmuyordu, ne güzeldiler ne de bir tarzları vardı, üstelik o köhne dükkân girişi hepsini emip kurutuyordu. Gün geçtikçe evini, çocuklarını, kocasını daha çok ihmal eder oldu – uykuya dalmadan önce insanın aklına üşüşen düşünceler gibiydiler adeta. Pauline'in günlerinin sabah erken, gece geç vakitteki uçlarıydı; Fisher'larla geçen günlük hayat bu karanlık uçlar sayesinde daha hafif, daha narin, daha hoş görünüyordu. Onların evinde her şeyi derleyip toplayabiliyor, temizleyebiliyor, muntazam sıralara sokabiliyordu. Buradayken ayağı uzun tüylü halılara gömülürdü, yürürken ayaklarından farklı sesler çıkmazdı. Pauline güzelliği, nizamı, temizliği ve övgüyü burada bulmuştu. Bay

Fisher, "Gayrimenkul satmak yerine Pauline'in böğürtlenli turtalarını satmayı tercih ederim," derdi. Haftalarca, hatta aylarca yense bitmeyecek kadar çok yiyecekle tıka basa dolu dolaplar onun yönetimindeydi. Kasa kasa satın alınan konserve sebzelerin, minnacık gümüş tabaklarda kıvrım kıvrım duran özel bonbon şekerlerinin ve kurdele şeklindeki şekerlemelerin kraliçesiydi o. Kendi namına gitse onu aşağılayacak olan alacaklılar, hizmetliler, Fisher'lar namına konuştuğu zaman ona saygı duyuyor, hatta ondan çekiniyorlardı. Birazcık kararmış ya da kenarları muntazam kesilmemiş biftekleri kabul etmezdi. Kendi ailesi için almayı uygun bulacağı azıcık kokmuş balık, Fisher'ların evine gönderilecek olsa hiç çekinmeden balıkçının suratına fırlatırdı onu. Bu evde iktidara, övgüye ve lükse sahipti. Hatta evdekiler hiç sahip olmadığı bir şey vermişlerdi ona: Bir takma ad, Polly. Gün sona ererken mutfağında durup eserini gözden geçirmek bir zevkti onun için. Sabunların düzine düzine istiflendiğini, domuz pastırmasının dilimlenmiş olduğunu bilir, ışıl ışıl tencere tavalar ve cilalı döşemeler karşısında kendinden geçerdi. "Onu asla bırakmayız. Polly gibi birini katiyen bulamayız. Her şey düzenlenmeden mutfaktan *çıkmaz*. Hakikaten, ideal bir hizmetçi o," dendiğini duymak bir zevkti.

Pauline bu düzeni, bu güzelliği kimseyle paylaşmadı. Özel bir dünyaydı bu, dükkândan bozma evine veya çocuklarına taşımadı onu. Çocuklarına saygınlık aşılamaya çalıştı, böylece onlara korkuyu öğretmiş oldu: Sakarlık etmekten korktular, babalarına benzemekten korktular, Tann'nın onları sevmeyeceğinden korktular, Cholly'nin annesi gibi akıllarını oynatmaktan korktular. Oğluna şiddetli bir kaçıp gitme arzusu, kızınaysa büyümekten korkmayı, başkalarından korkmayı, hayattan korkmayı aşıladı Pauline.

Hayatı işiyle anlam kazanıyordu. Ne de olsa tam anlamıyla erdemli biriydi. Kilisede aktif olarak varlık gösteren bir kadındı; içki, sigara içmez, âlem yapmazdı; kendini Cholly'ye karşı yetkin biçimde savunur, her yönüyle onu aşardı. Ayrıca babalarıyla aynı hatalara düşmemeleri için çocuklarını uyardığı, en ufak haylazlıklarında onları cezalandırdığı ve onlara bakabilmek için günde on ila on altı saat çalıştığı için, bir anne olarak vicdanen üzerine düşen bütün görevleri yerine getirdiğine inanırdı. Bütün dünya da bu konuda onunla hemfikirdi.

Ancak bazen, hatta gittikçe nadiren eski günleri ya da hayatının aldığı şekli düşünürdü. Kimi zaman o eski hayalperestçe ve derin düşünceler, başıboş fikirler gelirdi aklına ama üzerinde durmaya değer bulduğu şeyler değildi bunlar.

"Bir seferinde onu terk etmeye kalkıştım ama bir sorun çıktı. Bir keresinde, evi ateşe vermeye girişiminden sonra, onu terk etmeyi aklıma koymuştum. Beni durduran ne olmuştu, hiç hatırlamıyorum şimdi. Bana doğru düzgün bir hayat yaşatmadı, orası kesin. Ama hep kötü de değildi. Zaman zaman her şey öyle çok kötü olmazdı. Bazen çok sarhoş değilken yatağın içine süzülürdü. Ben uyuyormuşum gibi yapardım, hem geç olduğu için, hem de o sabah cüzdanımdan üç dolar aşırmış falan olurdu işte. Nefes alıp verişini duyarım ama arkama bakmam. Kafasının arkasında kavuşturduğu siyah kolları, kolları boyunca küçük kabarık nehirler gibi akan damarları, zımparalanmış dev şeftali çekirdeklerini andıran kasları gözlerimin önüne gelir. Ona hiç dokunmasam da o kabartıları parmaklarımın ucunda hisseder gibi olurum. Nasırdan taş gibi olmuş avuçlarını, kıpırdamadan duran kıvrılmış uzun parmaklarını görürüm. Göğsündeki düğüm düğüm kalın kıllarını, göğüs kaslarının oluşturduğu iki koca tümseği düşünürüm. Suratımı sertçe onun göğsüne sürtmek, kıllarının tenimi kestiğini hissetmek isterim. Kıl-

larının tam olarak nerede –tam karnının üstünde– seyreldiğini ve yeniden nasıl da sıklaşıp her yanına yayıldığını da bilirim. Belki o biraz yana döner, bacağı da bana değer, ya da böğrü hafifçe sırtımı sıyırıp geçer. O zaman bile yerimden kıpırdamam. Sonra o kafasını kaldırır, döner, elini belime koyar. Eğer ben kıpırdamazsam, elini karnıma koyup beni kendine çeker ve karnımı yoğurur. Yumuşak yumuşak ve ağır ağır. Ben hâlâ kıpırdamam, çünkü durmasını istemem. Uyuyormuşum gibi yapayım da, o karnımı ovmaya devam etsin isterim. Sonra o başını aşağı eğer ve göğsümü ısırır. O zaman artık daha fazla karnımı ovsun istemem. Elini bacaklarımın arasına koysun isterim. Uyanmış gibi yaparım, ona dönerim ama daha bacaklarımı açmam. İsterim ki bacaklarımı o açsın. Bacaklarımı açar, parmaklarının güçlü ve sert olduğu yerde ben yumuşak ve ıslağımdır. Hiç olmadığım kadar yumuşacık olurum. Bütün gücüm onun elindedir. Beynim solmuş yapraklar gibi kıvrılır. Ellerimde garip, boş bir his vardır. Bir şeylere tutunmak isterim, o yüzden kafasını tutarım. Ağzı çenemin altındadır. Sonra eli artık bacaklarımın arasında olmasın isterim, çünkü iyice gevşeyeceğimi düşünürüm. Bacaklarımı ardına kadar açarım, o da üstüme çıkar. Zaptedilemeyecek kadar ağır, zaptedilecek kadar hafiftir. Şeyini içime, içime, içime sokar. Bacaklarımı sırtına dolarım ki kaçamasın. Suratı benimkinin yanındadır. Yatak bizim memleketteki cırcırböcekleri gibi sesler çıkarır. Parmaklarını benimkilerin arasına geçirir, kollarımızı çarmıha gerilmiş İsa gibi yanlara açarız. Sımsıkı tutunurum. Parmaklarım, ayaklarım sımsıkı tutunur, çünkü diğer her şey gidiyor, gidiyordur. Bilirim ki ilk benim boşalmamı ister. Ama boşalamam. O boşalmadan olmaz. Onun beni sevdiğini hissetmeden olmaz. Sırf beni sevdiğini, benim içime gömüldüğünü, aklındaki tek şeyin benim etim olduğunu bilmeden olmaz. Mecbur kalsa bile duramayacağı, şeyini içimden, benim içimden çekip çıkarmaktansa ölmeyi yeğ tutacağı o an gelmeden olmaz. Sahip olduğu her şeyi bırakmadan, hepsini bana, bana, bana vermeden önce olmaz. Boşaldığı zaman,

bir güç hissederim ben. Kuvvetli olurum, güzel olurum, genç olurum. Sonra da beklerim. Onun vücudu titrer, başını geriye atar. Artık beni boşaltmasına izin verecek kadar güçlü, güzel ve genç olurum. Parmaklarımı onunkilerin arasından çekerim, ellerimi onun arkasına koyarım. Bacaklarım yatağa yığılır. Hiç ses çıkarmam, çünkü çojuklar duyabilir. O küçük renk parçalarının içimde –ta derinlerde bir yerde– uçuştuğunu hissetmeye başlarım. Haziranböceklerinin ışığının o yeşil çizgisi, kalçalarımdan aşağı damla damla süzülen böğürtlenlerin moru, annemin limonatasının sarısı tatlı tatlı dolaşır içimde. Derken bacaklarımın arasıyla gülüyormuşum gibi hissederim, o gülme bütün o renklerle karışır, boşalacağımdan korkarım, boşalamayacağımdan da korkarım. Oysa boşalacağımı bilirim. Boşalırım da. İçim gökkuşaklarıyla dolar. Bu his devam eder, eder, eder. Ona teşekkür etmek isterim ama nasıl bilemem, o yüzden sırtına şöyle pıt pıt vururum, hani bebeklere vurulur ya. 'İyi miyim?' diye sorar bana. Evet derim. Üstümden kalkar ve yatıp uyur. Bir şeyler söylemek isterim ama söylemem. Kafamı gökkuşağından ayırmak istemem. Kalkıp tuvalete gitmem gerekir ama gitmem. Zaten Cholly de bacağını üstüme atıp uyumuştur. Kıpırdayamam ve kıpırdamak da istemem.

Ama artık hiç öyle eskisi gibi olmuyor. Çoğu zaman ben daha uyanmadan içime daldırıyor, uyandığımda da işini bitirmiş oluyor. Öyle olmadığı zamanlarda da leş kokulu sarhoş vücudunun yanında olmaya bile tahammül edemiyorum. Ama artık hiç aldırmıyorum bunlara. Yaradanım beni kollayacak. Beni kollayacağından eminim. Beni kollayacağından eminim. Zaten bu eski toprak için önemi yok artık bunların. En sonunda öbür tarafa ereceğiz şüphesiz. Ara sıra tek özlediğim şey o gökkuşağı. Ama dediğim gibi, artık o kadar iyi hatırlamıyorum onu da."

BAKBUBABAİRİYARIVEKUVVETLİBAB
ASENJANEİLEOYNARMISINBABAGÜLÜM
SÜYORGÜLÜMSEBABAGÜLÜMSEGÜLÜMSE

Cholly dört günlükken, annesi onu iki battaniye ve bir gazete kâğıdına sarıp tren yolunun kenarındaki çöp yığınının üzerine bırakmıştı. Onu kurtaran, yeğeninin kucağında bir bohçayla arka kapıdan çıktığını gören büyük teyzesi Jimmy olmuştu. Büyük teyzesi annesini ustura kayışıyla dövmüş, sonra da bir daha bebeğin yanına yaklaştırmamıştı. Jimmy Teyze, Cholly'yi tek başına büyüttü, ama onun hayatını nasıl kurtardığını zaman zaman anlatmaktan da zevk alırdı. Teyzesinin anlattıklarından Cholly'nin anladığı kadarıyla annesi kafayı üşütmüştü. Ama bunu öğrenme fırsatı olmadı hiçbir zaman, çünkü ustura kayışıyla dövülme hadisesinden kısa süre sonra annesi evden kaçtı, bir daha da ondan haber alan kimse çıkmadı.

Cholly hayatı kurtarılmış olduğu için minnettardı. Bazı zamanlar hariç. Jimmy Teyze'nin karalahanayı parmaklarıyla yemesini, dört altın dişini göstererek cıkcık etmesini izlediği zamanlar; boynuna astığı çadıruşağı otunun kokusunu aldığı

veya kadın kışın ısınmak için Cholly'yi yanına alarak uyuduğunda, geceliğinin yakasından yaşlı, buruşuk memelerin nasıl sarktığını gördüğü zamanlar, acaba oracıkta, Georgia'nın o tatlı, siyah gökyüzünün altında, bir tekerlek jantının üstünde ölüp kalsaydım daha mı iyi olurdu, diye sorardı kendine.

Dört sene okula gittikten sonra, teyzesine babasının kim ve nerede olduğunu soracak cesareti toplayabildi.

"Fuller'ların oğluydu bence," dedi teyzesi. "O zamanlar buralarda dolanır dururdu, ama sen doğmadan önce ortadan kayboluvermişti. Macon'a gitti galiba. Ya oydu ya da onun ağabeyi. Ya da ikisi birden. Bir seferinde ihtiyar Fuller'ın bununla ilgili bir şeyler anlattığını duymuştum."

"Adı neydi peki?" diye sordu Cholly.

"Fuller işte, sersem."

"Yani ilk adı neydi?"

"Ha." Teyzesi düşünmek için gözlerini yumdu ve içini çekti. "Artık hiçbir şey hatırlayamıyorum. Sam miydi acaba? Evet. Samuel. Yok. Yok, değildi. Samson'dı. Samson Fuller."

"Neden adını Samson koymadın o zaman?" Cholly'nin sesi cılızlaşmıştı.

"Niye ki? Sen doğduğunda o ortalıkta yoktu. Annen zaten sana isim misim koymamıştı. Seni o çöp yığınına attığı zaman daha dokuz günlük bile yoktun. Seni aldığım zaman dokuzuncu gün adını ben koydum. Ölen ağabeyimin adını verdim sana. Charles Breedlove. İyi adamdı. Bir baltaya sap olamayacak Samson gibi biri değildi."

Cholly başka bir şey sormadı.

İki sene sonra Cholly okulu bırakıp Tyson'ın zahirecisinde işe girdi. Etrafı süpürdü, getir götür işleri yaptı, çuvalları tartıp arabalara yükledi. Bazen yük arabasının sürücüsüyle gitmesine izin verilirdi. Blue Jack adında yaşlı, iyi bir adamdı bu. Blue ona Özgürlük Bildirgesi yayınlandığı zamanlarda

her şeyin nasıl olduğuna dair eski zaman hikâyeleri anlatırdı sık sık. Siyahların nasıl haykırdığını, ağladığını ve şarkılar söylediğini anlatırdı. Ayrıca karısının kafasını kesip onu bir bataklığa gömen beyaz bir adamla ilgili hayalet öyküleri anlatırdı. Bu öyküde kafası olmayan ceset geceleri dışarı çıkar, hiçbir şey göremediği için oraya buraya çarparak bahçede dolanır, bir tarak bulmak için sürekli bağırıp dururdu. Blue'nun bir zamanlar düşüp kalktığı kadınları, gençliğinde karıştığı kavgaları, bir keresinde linç edilmekten nasıl kurtulduğunu ve başkalarının nasıl kurtulamadığını konuşurlardı.

Cholly, Blue'yu çok severdi. Koca adam olduktan uzun zaman sonra bile, birlikte geçirdikleri o güzel vakitleri andı hep. Bir seferinde 4 Temmuz günü, kilisenin düzenlediğini piknikte bir aile karpuz patlatmaya hazırlanıyordu. Birkaç çocuk olayı izlemek için etraflarına üşüşmüştü. Blue, çocukların oluşturduğu çemberin çevresinde dolanıyordu – yüz ifadesi, neler olacağını tahmin ettiğinden, hafif bir gülümsemeyle yumuşamıştı. Ailenin babası karpuzu başının üstüne doğru havaya kaldırdı – o kocaman kolları, Cholly'ye ağaçlardan bile yüksek görünmüştü o an, karpuz da güneşi kara bir leke gibi kapatmıştı. Uzun boylu, başı dik, gözleri bir kayaya dikilmiş, kolları çamlardan uzun, elinde güneşten de büyük bir karpuz tutan adam, duruşunu ayarlayıp hedefini sağlama almak için bir anlığına durmuştu. Cholly adamın pırıl pırıl mavi gökyüzüne kazınmış siluetini izlerken kollarındaki ve ensesindeki tüylerin diken diken olduğunu hissetmişti. Acaba Tanrı da böyle mi görünüyor diye düşünmüştü. Yok. Tanrı sevimli, yaşlı, beyaz bir adamdı, kırlaşmış uzun saçları, gür beyaz sakalları ve insanlar ölünce hüzünlenen, kötü davrandıklarında zalimleşen ufacık mavi gözleri vardı. Böyle görünen ise şeytan olmalıydı – dünyayı elleriyle kavramış, onu yere atıp parçalamaya ve zenciler tatlı, sıcak içini yiyebilsin diye kırmızı yüreğini ortalığa saçmaya hazır

biri. Eğer şeytan böyle görünüyorsa, Cholly onu tercih ederdi. Şimdiye kadar Tanrı'yı düşünürken hiçbir şey hissetmemişti, oysa şeytanın sırf düşüncesi bile onu heyecanlandırmıştı. Şimdi güçlü kara şeytan, güneşi karartmış, dünyayı paramparça etmeye hazırlanıyordu.

Uzaklarda bir yerde birisi mızıka çalıyordu; müzik şekerkamışı tarlalarının üstünden süzülerek çamlığa gelmiş; ağaçların gövdelerini sarmalamış ve çam kokusunun arasına karışmıştı, o yüzden Cholly'ye göre müziğin sesiyle oradakilerin kafalarının üstünde asılı duran koku arasında fark yoktu.

Adam karpuzu bir kayanın köşesinde indirdi. Parçalanan kabuk sesine, hayal kırıklığından kaynaklanan hafif bir çığlık eşlik etti. İyi parçalanmamıştı karpuz. Eğri büğrü kırılmıştı, kabukları ve kırmızı iç kısımları iri parçalar halinde yerlere saçılmıştı.

Blue sıçradı. "Ay... ayyy..." diye inledi, "al sana göbeği." Sesi hem hüzünlü hem de keyifliydi. Herkes karpuzun tam ortasındaki, kabuksuz ve az çekirdekli o kocaman kırmızı parçanın nereye gittiğine baktı, bu kısım Blue'nun ayaklarının dibine yuvarlanmıştı. Blue eğilip onu yerden aldı. Kan kırmızısı, iç kısımları tatlılıktan sıkı sıkı ve kütür kütür, kenarları akan suyuyla taş gibi olmuş bir karpuz göbeği. Vaat ettiği zevkler fazlasıyla aşikâr, hatta neredeyse edepsizce.

"Al, Blue," dedi baba gülerek. "Senin olsun."

Blue gülümsedi ve yürüyüp gitti. Küçük çocuklar yerlere saçılmış parçaları kapıştı. Kadınlar en küçük çocuklar için çekirdekleri ayıkladı ve kendileri için karpuzu küçük parçalara böldü. Blue, Cholly'yle göz göze geldi. Onu eliyle çağırdı. "Gelsene evlat. Gel, göbeği beraber yiyelim."

Yaşlı adamla oğlan çimenlere oturup karpuzun göbeğini, toprağın nahoş ve tatlı yüreğini paylaştılar.

Jimmy Teyze'nin şeftalili turta yiyip ölmesi bir bahara rastladı, çok soğuk bir bahara. Sağanak yağmurun ardından açık

havada düzenlenen dini bir toplantıya gitmiş, toplantı sırasında oturdukları sıraların nemli ahşabı ona dokunmuştu. Bundan dört beş gün sonra kendini kötü hissetmeye başladı. Arkadaşları ziyaretine geldiler. Kimisi papatya çayı yaptı, kimisi vücudunu merhemlerle ovdu. En yakın arkadaşı Bayan Alice, ona İncil'den parçalar okudu. Ama Jimmy Teyze'nin durumu yine de kötüye gitmeye devam etti. Tavsiyelerin ardı arkası kesilmediği gibi, hepsi birbiriyle çelişiyordu.

"Yumurtanın beyazını yeme sakın."

"Taze süt iç."

"Şu kökü çiğne."

Jimmy Teyze her şeyi duymazdan geldi, Bayan Alice'in İncil okumaları hariç. Birinci Korintliler'den kelimeler mırıl mırıl üstünde süzülürken, o mahmur haliyle teşekkür eder gibi başını salladı. Tüm günahları bağışlanırken dudaklarından tatlı aminler döküldü. Ama vücudu bir türlü cevap vermiyordu.

En sonunda gidip M'Dear'ın getirilmesine karar verildi. M'Dear ormanın yakınlarındaki bir kulübede yaşayan sessiz bir kadındı. İşinin ehli bir ebe ve sağlam bir teşhis uzmanıydı. M'Dear'ın hayatta olmadığı zamanları hatırlayabilen pek az kişi vardı. Sıradan yöntemlerle (bilinen tedavilerle, sezgiyle ya da dayanıklılıkla) çare bulunamayan bir hastalık oldu mu, hep aynı laf söylenirdi: "Gidin M'Dear'ı getirin."

M'Dear, Jimmy Teyze'nin evine vardığında kadının görüntüsü Cholly'yi çok şaşırtmıştı. Çok ama çok yaşlı olduğunu bildiği için, onu hep buruş buruş, kambur biri olarak canlandırmıştı gözünde. Oysa M'Dear kendisine eşlik eden vaizden uzundu. Boyu en az bir seksen vardı herhalde. Dört büyük beyaz topuz şeklinde bağladığı saçı, yumuşak siyah yüzüne bir iktidar ve otorite havası katıyordu. Soba borusu gibi dimdik durduğu için, ceviz ağacından yapılma bastonuna destekten ziyade iletişim kurmak için ihtiyaç duyuyor gibiydi. Jimmy

Teyze'nin kırışmış suratına bakarken bastonunu hafif hafif yere vurdu. Sol elini Jimmy Teyze'nin vücudunda gezdirirken, sağ elinin başparmağıyla da bastonunun topuzunu okşadı. Uzun parmaklarının arkasını hastanın yanaklarına koydu, ardından avcunu alnına dayadı. Parmaklarını hasta kadının saçları arasında gezdirdi ve hafif hafif kafasını kaşıdı, sonra da tırnaklarının neleri ortaya çıkardığına baktı. Jimmy Teyze'nin elini havaya kaldırıp etraflıca inceledi – tırnaklarına, siyah derisine baktı, üç parmağının ucunu avcuna bastırdı. Sonra kulağını Jimmy Teyze'nin göğsüne ve karnına koyup dinledi. M'Dear'ın talebi üzerine, kadınlar yatağın altında duran lazımlığı çıkarıp ona dışkıları gösterdiler. M'Dear onlara bakarken de bastonunu yere vurdu.

"Lazımlığı içindeki her şeyle beraber gömün," dedi kadınlara. Jimmy Teyze'ye ise, "Rahmini üşütmüşsün. Yemek suyu iç, başka da bir şey koyma ağzına," dedi.

"Geçecek mi?" diye sordu Jimmy Teyze. "İyileşecek miyim?"

"Öyle sanıyorum."

M'Dear arkasını dönüp odadan çıktı. Vaiz evine götürmek için onu iki kişilik arabasına bindirdi.

O akşam kadınlar tencereler dolusu yemek suyu getirdiler; börülce suyu, hardal otu suyu, lahana suyu, karalahana suyu, yeşil lahana suyu, şalgam suyu, pancar suyu, yeşil fasulye suyu... Hatta haşlanmış domuz çenesi suyu.

İki akşam sonra Jimmy Teyze oldukça toparlanmıştı. Bayan Alice ve Bayan Gaines ziyaretine geldiklerinde, nasıl iyiye gittiğini onlar da söyledi. Üç kadın oturup uzun uzun geçirdikleri hastalıklardan bahsettiler, nasıl iyileştiklerini ya da sıkıntılarının nasıl hafiflediğini, nelerin işe yaradığını konuştular. Konu dönüp dolaşıp hep Jimmy Teyze'nin durumuna geldi. Hastalığın sebebini, marazların vücudu ele geçirmesini engellemek için yapılması gerekenleri, M'Dear'ın nasıl hiç yanıl-

madığını tekrar tekrar konuşup durdular. Sesleri acıya duyulan nostaljinin ağıtına dönüştü. Yükselip alçalıyor, karmaşık ahengini koruyor, meçhul perdelerde geziniyor, ama acının ezgilerinden şaşmıyordu. Hastalıklarıyla ilgili anılarını bağırlarına bastılar. Göğüs gerdikleri acıların –doğum, romatizma, anjin, burkulma, bel ağrısı, basur– tatlı anısıyla dudaklarını yalayıp dillerini şaklattılar. Ufaklıklar sürekli ayaklarının altında dolaşırken toprakla uğraştıkları zamanlarda –hasat kaldırırken, temizlik yaparken, yük taşırken, yere yuvarlanırken, çömelirken, diz çökerken, bir şeyler toplarken– edindikleri tüm yara bereleri sayıp döktüler.

Halbuki bir zamanlar onlar da genç olmuştu. Koltukaltlarının ve kalçalarının kokusu tatlı bir misk kokusuna karışırdı; bakışları kaçamak, dudakları gevşekti; o incecik siyah boyunlarının üstündeki başlarının zarif kavisi, dişi geyiklerinkinden farksızdı. Kahkahaları sesten ziyade dokunuştu.

Sonra büyüdüler. Arka kapısından girerek hayata iliştiler. Dönüştüler. Dünyada herkes onlara emir verecek konumdaydı. Beyaz kadınlar, "Şunu yap," dedi. Beyaz çocuklar, "Şunu ver," dedi. Beyaz adamlar, "Gel buraya," dedi. Siyah adamlar, "Yat aşağı," dedi. Yalnızca siyah çocuklardan ve birbirlerinden emir almak zorunda değillerdi. Yine de bunların hepsini alıp kendi suretlerinde yeniden yarattılar. Beyazların evlerini onlar çekip çevirdi ve bunun farkındaydılar. Beyaz adamlar kocalarını dövdüğünde, kanları temizleyip evlerine gittiler ve orada kurbanın tacizine uğradılar. Bir elleriyle çocuklarını döverken, öbür elleriyle onlar için hırsızlık yaptılar. Ağaç kesip deviren o eller, göbek bağı da kesti; tavuk boynu kıran, yabandomuzu boğazlayan o eller, çiçek versin diye afrikamenekşeleriyle de uğraştı; buğday yığını, balya, çuval yüklenen o kollar, uyusun diye bebek de salladı. Kurabiye hamuruna hafif hafif vurarak onu masum, gevrek ovallere dönüştürdü-

ler – ve ölüleri kefene sardılar. Gün boyu tarla sürdüler, sonra eve dönüp kocalarının kollarının arasına sokuldular. Katırların sırtına binmek için ardına kadar açtıkları o bacaklar, kocalarının kasıklarının üstüne oturmak için açtıkları bacakların aynısıydı. Aradaki yegâne fark ise zaten aşikâr olandı.

Sonra da yaşlandılar. Vücutları öne büküldü, kokuları ekşileşti. Şekerkamışı tarlalarında çömelerek, pamuk tarlalarında eğilerek, nehir kıyısında diz çökerek, başlarının üstünde dünyayı taşımışlardı. Öz çocuklarının hayatını boşvermiş, torunlarının üstüne titremişlerdi. Rahata kavuşup başlarını eşarp, göğüslerini fanilayla örttüler; ayaklarını keçede dinlendirdiler. Artık şehvetle, emzirmeyle bir işleri kalmamış, gözyaşlarını ve korkuları geride bırakmışlardı. Mississippi'nin yollarında, Georgia'nın patikalarında, Alabama'nın tarlalarında tacize uğramadan kendi başlarına yürüyebiliyorlardı artık. İstedikleri zaman, istedikleri yerde sinir bozucu olabilecek kadar yaşlı, ölümü dört gözle bekleyecek kadar bezgin, acı kavramını kabullenirken bir yandan da onun varlığını yok sayabilecek kadar umursamazlardı artık. Yani aslında, ve nihayet, özgürlerdi. Bu yaşlı siyah kadınların hayatları gözlerinde sentezlenmişti – trajedi ve mizahtan, kötülük ve huzurdan, hakikat ve fanteziden bir püre gibi.

Kadınlar gece geç vakte kadar sohbet etti. Cholly onları dinlerken gittikçe uykusu geldi. Kederin ninnisi onu sarıp sarmaladı, kucağında salladı, en sonunda onu kendinden geçirdi. Uykusunda yaşlı bir kadının dışkılarının iğrenç kokusu, at bokunun sağlıklı kokusuna dönüştü, üç kadının sesi ise müzikadan gelen hoş bir melodiyle bastırılıp ortadan kayboldu. Ellerini bacaklarının arasına sıkıştırmış vaziyette bir iskemleye kıvrılıverdiğinin farkındaydı uyurken. Gördüğü bir rüyada, penisi ceviz ağacından upuzun bir bastona dönüştü, onu okşayan eller ise M'Dear'ınkilerdi.

Yağmurlu bir cumartesi akşamı, Jimmy Teyze henüz yataktan çıkabilecek kadar toparlanmamışken, Essie Foster ona şeftalili turta getirdi. Yaşlı kadın turtadan bir dilim yedi. Ertesi sabah Cholly lazımlığı boşaltmak için yanına gittiğinde teyzesi çoktan ölmüştü. Ağzı O şeklini alacak şekilde gevşemişti. Erkeklerinki gibi sert tırnakları olan o uzun parmaklı elleri ise, artık daha fazla toprak işlemeyeceği için bundan böyle çarşafın üstünde narince durabilirdi. Açık kalan gözlerinden biri Cholly'ye bakıyor, sanki ona "Bana bak, o lazımlığı nasıl tuttuğuna dikkat et, ona göre," diyordu. Cholly uzun uzun ona baktı, bir sinek gelip kadının ağzının kenarına konuncaya dek yerinden kıpırdayamadı. Cholly sineği öfkeyle kovaladı, sonra tekrar o göze baktı ve onun buyruğunu yerine getirdi.

Cholly'nin katıldığı ilk cenaze töreni Jimmy Teyze'ninki oldu. Aile üyelerinden biri, yakınının matemini tutan biri olduğu için kendisine müthiş ilgi gösterildi. Kadınlar evi temizledi, her şeyi havalandırdı, herkese haber saldı ve kızoğlankız Jimmy Teyze için, İsa'yla karşılaştığında üstünde olsun diye, beyaz gelinliğe benzeyen bir kıyafet diktiler. Cholly'ye koyu renk bir takım elbise, beyaz bir gömlek ve bir kravat uydurmayı bile başardılar. Kadınlardan birinin kocası Cholly'nin saçını kesti. Rahatsızlık verici bir şefkatle kuşatılmıştı. Kimse onunla konuşmadı; yani, zaten çocuk olduğu için ona çocuk gibi davrandılar ve ciddi konuşmalara onu katmadılar; ama daha önce hiç sahip olmadığı isteklerini önceden kestirdiler: Yemekler hazırlandı, ahşap küvete sıcak su kondu, kıyafetleri ütülenip asıldı. Geceleri ölünün başında beklerlerken uyuyakalmasına kimse ses etmedi, kollar onu kucaklayıp yatağına taşıdı. Kendisine gösterilen ilgiyi teyzesinin ölümünden üç gün sonra –cenaze günü– başkalarıyla da paylaşmak durumunda kaldı. Yakın köylerden ve çiftliklerden Jimmy Teyze'nin akrabaları gelmişti. Ağabeyi OV,

onun çocukları, karısı ve bir dolu kuzen. Ama Cholly yine de en önemli kişiydi, çünkü o "Jimmy'nin oğlan"dı, "sevdiği son şey"di, "Jimmy'yi bulan kişi"ydi. Kadınların onun için kaygılanması, erkeklerin başını okşaması Cholly'yi mutlu etmiş, tatlı konuşmalar ise onu etkilemişti.

"Neden öldü?"

"Essie'nin turtası yüzünden."

"Yok yahu?"

"Öyle, öyle. Gayet iyiydi, ben onu aynı gün daha erken saatlerde görmüştüm. Oğlanın bir iki söküğünü dikmek için siyah iplik getirmemi istemişti. Sırf siyah iplik istemesinin bile bir işaret olduğunu anlamalıydım."

"Tabii ya."

"Aynı Emma gibi. Hatırlar mısın? İplik de iplik diye tutturmuştu. Akşamında da küt diye ölmüştü."

"Evet. Eh, illa yenisi alınsın istemişti. Bana hatırlatıp durmuştu. Ben bizim evde biraz iplik vardır demiştim, ama yok, yenisini istemişti. Küçük June'u yeni iplik almaya gönderdiğim sabah bir de baktık, ölmüş. Ben de tam ona götürmek için ipliği hazırlıyordum, yanında da kek götürecektim. Bilirsin, benim kekimi nasıl da severdi."

"Bilmez miyim. Anlatır dururdu. Seni çok severdi."

"Evet, biliyorum. O gün Sally, bizim Cholly'nin Bayan Alice'e gidip teyzesinin öldüğünü haber verdiği söylemek için kapıdan içeri dalıp olanları bağıra çağıra anlattığında daha doğru dürüst giyinmemiştim bile. O an düşüp bayılabilirdim, yeminle."

"Herhalde Essie felaket durumdadır."

"Ah, Tanrım, sorma. Ama ben ona dedim, Tanrı'nın verdiği canı ancak Tanrı alabilir. Onun bu işte hiçbir suçu yok. Şeftalili turtayı çok iyi yapar o. Ama illa tutturmuş, şeftalili turta yüzünden öldü diyor, haklı olabilir gibi geliyor bana da."

"Valla bunu hiç kendine dert etmemesi lazım. Onun yerinde hangimiz olsak aynı şeyi yapardık."

"Ya. Ben de o keki bir şeylere sarıyordum işte o sırada, kek de sebep olabilirdi yani."

"Pek sanmam. Kek saf bir şey. Ama turta, hasta birine verilebilecek en fena şey. Nasıl oldu da Jimmy bunu akıl edemedi, ona şaşırıyorum ben."

"Akıl etseydi bile, gıkını çıkarmazdı. Onu memnun etmeye çabalardı yine de. Nasıldı sen de biliyorsun. Çok iyi biriydi."

"Öyleydi. Kimseye bir şey bırakmış mı?"

"Bir mendil bile bırakamamış. Evi, Clarksville'de yaşayan beyaz bir aileye aitmiş meğer."

"Aa, öyle mi? Ben kendi evi sanıyordum."

"Belki bir zamanlar öyleydi. Ama artık değilmiş. Sigortacıların aşağıda ağabeyiyle konuştuğunu duydum."

"Ne kadar vereceklermiş?"

"Seksen beş dolar diye duydum."

"O kadarcık mı?"

"O para cenaze masraflarını karşılar mı acaba?"

"Hiç sanmam. Geçen sene nisan ayında babam öldüğünde, yüz elli dolar tutmuştu. Tabii biz her şeyi usulünce yapmak zorundaydık. Şimdi herhalde Jimmy'nin akrabalarının da katkıda bulunması gerekecek. Siyahları gömen şu cenaze levazımatçısı hiç de öyle ucuza çalışan biri değil."

"Ne yazık. Jimmy ömrü boyunca o sigorta için para ödedi durdu."

"Bilmez miyim?"

"Ee, peki oğlan ne olacak? Ne yapacak şimdi?"

"Eh, annesini kimse bulamıyor, o yüzden Jimmy'nin ağabeyi onu kendi evine götürecekmiş. Evi güzelmiş diyorlar. Tuvaleti falan içindeymiş yani."

"İyi bari. Dini bütün bir Hıristiyana benziyor. Oğlanın da zaten bir erkek eline ihtiyacı var."

"Cenaze merasimi ne zamanmış?"

"İkide. Dörde doğru gömülmüş olur."

"Yemek nerede verilecek? Essie kendi evinde vermek istiyormuş diye duydum."

"Yok. Jimmy'nin evinde. Ağabeyi öyle istedi."

"Eh, epey kalabalık olur herhalde. Bizim Jimmy'yi herkes severdi. Kilise sıralarında onu çok ararız artık."

Cenaze yemeği, merasimin gürültülü güzelliğinin ardından, neşeli çan sesleri gibiydi. Aşırı resmi bir yapının köşelerine usulca yerleştirilmiş doğaçlama bir sokak tragedyasını andırıyordu. Merhum, tragedyanın kahramanı, hayatta kalanlar ise masum kurbanlardı; her zaman, her yerde mevcut olan Tanrı oradaydı, vaizin yönlendirdiği koro sağlı sollu ağıt yakıyordu. Bir ömrün yok olup gidişinden kaynaklanan keder, Tanrı'nın yöntemlerine duyulan hayretle karışık hayranlık ve mezarlıkta doğarun kendi düzenini yeniden kurması vardı.

Dolayısıyla cenaze yemeği coşkuydu, ahenkti, bedensel zayıflığın kabulü, ıstırabın son bulmasından kaynaklanan neşeydi. Kahkaha, huzur, yiyeceğe duyulan keskin bir açlık...

Cholly, teyzesinin öldüğünün henüz tamamen ayırdına varmış değildi. Her şey öyle ilginçti ki. Mezarlıkta bile meraktan başka bir şey hissetmemişti; kilisedeyken merhuma bakma sırası kendisine geldiğinde, ceset, hep söylendiği gibi buz gibi midir merak ettiği için elini uzatıp dokunmuştu ona. Ama hemencecik geri çekti elini. Jimmy Teyze çok mahrem bir halde görünüyordu, bu mahremiyeti bozmak yanlış göründü ona. Kuru gözlerle kilisedeki sırasına, feryat figan gözyaşı döken diğerlerinin arasına zar zor dönüp acaba ben de ağlamayı denesem mi, diye düşündü.

Eve döndüğünde şenliğe katılmakta, sahiden hissettiği neyse onun tadını çıkarmakta özgürdü – bir tür karnaval ruhuydu bu. Tıka basa yemek yedi ve kuzenlerini tanımaya çalışabilecek kadar iyi hissetti kendini. Yetişkinlere bakılırsa, onların Cholly'nin gerçek kuzenleri sayılıp sayılmayacağı şüpheliydi, çünkü Jimmy'nin ağabeyi OV öz ağabeyi değildi, ayrıca Cholly'nin annesi Jimmy'nin kız kardeşinin çocuğuydu ama bu kız kardeş Jimmy'nin babasının ikinci evliliğinden olmaydı, OV ise ilk evlilikten olmaydı.

Kuzenlerden özellikle biri Cholly'nin dikkatini çekmişti. On beş on altı yaşlarında bir çocuktu bu. Cholly dışarı çıktığında, oğlanı diğer birkaç kişiyle birlikte, Jimmy Teyze'nin çamaşırları kaynattığı kazanın yanında dikilirken bulmuştu.

Bir cesaret, pek de kendinden emin olamadan "Selam," dedi. Onlar da aynı biçimde yanıt verdiler. Adı Jake olan on beş yaşındaki oğlan, Cholly'ye sarma tütünden sigara ikram etti. Cholly sigarayı aldı, ama ağzına koyup nefes çekmek yerine, kol boyu uzaklıkta tutup ucunu kibritin ateşine sokunca herkes ona güldü. Utanç içinde sigarayı yere fırlattı. Jake'in gözündeki konumunu kurtarmak için bir şeyler yapması gerektiğini hissetti. O yüzden Jake ona tanıdığı kızlar var mı diye sorduğunda, Cholly, "Elbette," dedi.

Cholly'nin tanıdığı kızların hepsi zaten yemekteydi, o da ayakta duran, öylece dolaşan, arka verandadan aşağı sarkan bir grup kızı işaret etti. Darlene'i de. Cholly, Jake'in Darlene'i seçmemesini umdu.

"Haydi bir iki kızı çağırıp dolaşmaya çıkalım," dedi Jake.

İki oğlan verandanın etrafında gezinmeye başladı. Cholly nereden başlaması gerektiğini bilmiyordu. Jake bacaklarını verandanın sarsak parmaklıklarına sardı ve orada öylece oturup sanki kızlarla hiç ilgilenmiyormuş gibi boş boş bakın-

maya başladı. Kızların onu süzmelerine izin veriyor ve ihtiyatlı bir biçimde o da onları değerlendiriyordu.

Kızlar oğlanları görmemiş gibi davranıp sohbetlerine devam ettiler. Kısa bir süre sonra konuşmaları sertleşti; tatlı atışmalar ağır alaylara, şirretliğe dönüştü. İşte Jake'in beklediği işaret buydu; kızlar ona karşılık veriyordu. Erkekliğinin kokusunu almışlar, ilgisini çekebilmek için çırpınıyorlardı.

Jake verandanın parmaklıklarını bıraktı ve doğrudan Suky adlı bir kızın yanına yürüdü, bu kız diğerlerini en ağır biçimde alaya alandı.

"Bana etrafı göstermek ister misin?" Gülümsememişti bile.

Cholly nefesini tuttu, Suky'nin Jake'e ağzının payını vermesini bekledi. Suky bu işte epey iyiydi, sivridilliliğiyle tanınırdı. Fakat Suky, Cholly'yi hayretler içinde bırakarak teklifi anında kabul etti, hatta göz süzdü. Cholly bundan cesaret alarak Darlene'e dönüp, "Sen de gelsene. Dereye kadar gideceğiz sadece," dedi. Darlene'in suratını buruşturup hayır ya da neden ki ya da benzeri bir şeyler demesini bekledi. Ona duyduğu hisler büyük çapta korkudan oluşuyordu – Darlene'in onu beğenmemesinden de, beğenmesinden de korkuyordu.

İkinci korkusu gerçekleşti. Darlene gülümseyip Cholly'nin yanına gelmek için önündeki üç basamağı zıplayarak indi. Gözleri şefkat doluydu, Cholly kendisinin matem tutanlardan olduğunu hatırladı.

"İstersen gelirim," dedi Darlene, "ama çok uzağa olmaz. Annem erken kalkmamız gerektiğini söyledi, hava da kararmak üzere zaten."

Dördü evden uzaklaştılar. Diğer oğlanlardan birkaçı daha verandaya gelmişti; biraz düşmanca, biraz kayıtsız, biraz da çaresiz, onlar da eşleşme dansına başlamak üzereydi. Suky, Jake, Darlene ve Cholly birkaç evin bahçesini geçip en sonun-

da açık bir alana vardılar. Orayı boylu boyunca koşup kurumuş, kenarları yosun tutmuş bir nehir yatağına geldiler. Bu yürüyüşün hedefi misket üzümlerinin yetiştiği sahipsiz bir üzüm bağına varmaktı. Üzümler fazlasıyla ham ve pek tatlı olamayacak kadar sertti, yine de yediler. Üzümlerin koyu renkli suyunun hepsini anında salıvermesini hiçbiri –ilk başta– istemedi. Bir türlü ulaşılamayan, geciktirilen, henüz ortaya çıkarılamamış o tatlılığın beklentisi, olgun üzümlerin verebileceği tattan daha çok heyecanlandırmıştı onları. En sonunda dişleri kamaştı ve oğlanlar üzümleri kızlara atarak eğlenmeye başladı. Oğlanların, siyah oğlanlara özgü incecik bilekleri, üzümleri atarken havada sol anahtarları çizdi. Bu kovalamaca, Cholly ile Darlene'i derenin ağzından iyice uzaklaştırmıştı. Soluklanmak için durduklarında, Jake ile Suky gözden kaybolmuştu. Darlene'in beyaz pamuklu elbisesi üzüm lekesi olmuştu. Kocaman mavi saç kurdelesi çözülmüştü, güneşin batışıyla başlayan esinti kurdeleyi havalandırıyor, başının etrafında hafifçe dalgalandırıyordu. Nefes nefese kalmışlardı, çamlığın başladığı yerdeki yeşil-mor çimenlerin üzerinde yere çöktüler.

Cholly soluk soluğa sırtüstü yere uzandı. Ağzında yoğun bir misket üzümü tadı, yaklaşan yağmuru haber veren çam iğnelerinin gürültüyle hışırdamasını dinliyordu. Yağacak yağmurun, çamların ve misket üzümünün kokusu başını döndürmüştü. Güneş batmış, ışık huzmelerini de beraberinde götürmüştü. Cholly, ayın nerede olduğunu görmek için başını çevirince ay ışığında arkasında duran Darlene'i gördü. Darlene D harfi gibi bir şekil almıştı – dizlerini toplamış, kollarını bacaklarına dolamış, başını da dizlerinin üstüne koymuştu. Cholly onun paçalı donunu ve körpe kalçalarındaki kasları görebiliyordu.

"Eve dönsek iyi olur," dedi Cholly.

"Evet." Darlene bacaklarını yerde dümdüz ileri uzatıp saçındaki kurdeleyi bağlamaya koyuldu. "Annem beni dövecek."

"Yok ya, dövmez."

"I-ıh. Üstümü pisletirsem döveceğini söylemişti."

"Pis değilsin ki."

"Pisim işte. Şuraya baksana." Kurdeleyi bırakıp üzüm lekesinin en yoğun olduğu yeri, elbisesinin kumaşını gererek gösterdi.

Cholly onun adına üzülmüştü; bu aslında kendisinin de suçu sayılırdı. Birden Jimmy Teyze'nin öldüğü kafasına dank etti, çünkü dövülmekten korkmayı özledi. OV Dayı'dan başka onu dövebilecek kimse kalmamıştı, ama zaten OV Dayı da yas tutuyordu.

"Bırak, ben yapayım," dedi Cholly. Yüzü Darlene'e dönük vaziyette dizlerinin üstünde doğrulup kurdeleyi bağlamaya çalıştı. Darlene ellerini Cholly'nin bağrı açık gömleğinin içine sokup hafif nemli, sımsıkı derisini okşadı. Cholly şaşkınlık içinde ona bakınca, Darlene durup güldü. Cholly gülümsedi, yeniden kurdeleyi bağlamaya koyuldu. Darlene ellerini tekrar Cholly'nin gömleğinin içine soktu.

"Kıpırdama," dedi Cholly. "Nasıl bağlayacağım bunu?"

Darlene parmak uçlarıyla Cholly'nin kaburgalarını gıdıkladı. Cholly kıkırdayarak göğüs kafesini tuttu. Bir anda kendilerini üst üste buldular. Darlene'nin elleri Cholly'nin giysilerinin içinde dolanıp duruyordu. Cholly bu oyuna Darlene'in elbisesinin yakasından, ardından da eteklik kısmından ellerini sokarak karşılık verdi. Cholly elini Darlene'in paçalı donunun içine sokunca Darlene bir anda gülmeyi kesip ciddi bir ifade takındı. Cholly korkmuştu, elini çekmek üzereydi ama Darlene, elini kıpırdatamasın diye bileğini yakaladı. Cholly o zaman onu parmaklarıyla iyice yokladı, Darlene de onun yüzünü ve ağzını öptü. Darlene'in misket üzümü aromalı ağzı Cholly'nin dikkatini dağıtmıştı. Darlene onun kafasını serbest

bıraktı, kendi vücudunu çevirip külotunu çıkardı. Cholly de düğmeleri açmakta biraz zorlandıktan sonra pantolonunu dizlerine kadar indirdi. Vücutları Cholly için bir anlam kazanmaya başladı, olup bitenler düşündüğü kadar zor olmamıştı. Darlene hafif hafif inliyordu, ama Cholly'nin içinde öyle bir heyecan birikmişti ki, gözlerini kapattı ve Darlene'in inlemelerini, başının üstündeki çamların hışırtılarından fazla kafasına takamaz oldu. Cholly tam patlamak üzere olduğunu hissetmişti ki, Darlene kaskatı kesilip çığlık attı. Onun canını yaktığını sandı ama suratına baktığı zaman Darlene'in dehşet içinde Cholly'nin arkasındaki bir şeye bakmakta olduğunu gördü. Cholly sıçrayarak arkasına döndü.

Ayakta duran iki beyaz adam vardı arkalarında. Biri gaz lambası, diğeriyse fener tutuyordu. Beyaz olduklarına hiç şüphe yoktu; Cholly kokusunu alabiliyordu bunun. Cholly zıpladı, tek bir hareketle hem dizlerinin üstünde durmaya, hem ayağa kalkıp pantolonu çekmeye çalıştı. Adamların elinde tüfek vardı.

"Hee hee hee heeee..." Bu kesik kesik gülüş, uzun süren astımlı bir öksürüğün izini taşıyordu.

Diğer adam fenerin ışığıyla Cholly ile Darlene'i tepeden tırnağa taradı.

"Haydi zenci, bitirsene işini," dedi eli fenerli olan.

"Bayım?" dedi Cholly düğmesinin iliğini bulmaya çalışarak.

"Bitir işini dedim. İyi iş çıkar zenci, iyi iş çıkar."

Cholly nereye bakacağını şaşırdı. Gözleri bir sığınak araracasına hızla bir o yana bir bu yana kaydı durdu, bedeni hâlâ kaskatıydı. Fenerli adam tüfeğini omzundan indirdi, Cholly metalin sesini duydu. Yeniden diz üstü çöktü. Darlene başını yana çevirmişti, gözleri fenerin ışığının karanlığın içine yayılan izine dalıp gitmişti; bakışları, içinde bulundukları facianın parçası değilmişçesine neredeyse kayıtsızdı. Cholly sınırsız

acizliğin getirdiği hiddetle Darlene'in elbisesini yukarı çekti, kendi pantolonunu ve donunu indirdi.

"Hee hee hee heee..."

Cholly az önce yaptıklarını taklit etmeye başladığında Darlene elleriyle suratını örttü. Cholly'nin taklitten başka çaresi yoktu. Elfenerinin ışığı arkasında bir dolunay oluşturmuştu.

"Hee hee hee heee..."

"Hadisene pis zenci. Daha hızlı. Kıza bir şey yaptığın yok."

"Hee hee hee heee..."

Daha hızlı hareket etmeye başlayan Cholly, Darlene'e baktı. Ondan nefret etti. Neredeyse bu işi gerçekten yapabilmeyi istedi – hoyratça, uzun uzun ve acıta acıta, öyle nefret etti kızdan. Elfenerinin ışığı, Cholly'nin iç organları arasında solucan gibi dolaşarak misket üzümünün o tatlı tadını çürümüş, iğrenç kokulu safra tadına çevirmişti. Ayın ve elfenerinin ışığı altında Darlene'in yüzünü örten ellerine baktı. Yavru hayvanların pençelerine benziyordu bu eller.

"Hee hee hee heeee..."

Birkaç köpek uludu. "Bizim köpekler bunlar. Bizim köpekler. Bu kesin bizim Honey."

"Evet," dedi gaz lambası.

"Haydi gel." Elfeneri öte yana döndü, adamlardan biri Honey'ye ıslık çaldı.

"Beklesene," dedi gaz lambası, "Pis zenci daha boşalmadı."

"Eh, kendi başına boşalır artık. İyi şanslar sana, pis zenciciğim."

Adamlar ayaklarının altındaki çam iğnelerini eze eze gittiler. Cholly uzunca bir süre adamların ıslık çaldığını duydu, daha sonra köpekler uluyarak cevap vermeyi kesti ve sahiplerini tanımanın heyecanıyla sıcak bir şekilde kesik kesik havladılar.

Cholly zar zor ayağa kalktı, sessizce pantolonunu iliklediği. Darlene yerinden kıpırdamadı. Cholly onu boğmak istiyordu ama onun yerine ayağıyla kızın bacağını dürttü. "Haydi kız, gitmemiz lazım. Haydi!"

Darlene gözleri kapalı vaziyette eliyle külotuna uzandı ama onu bulamadı. İkisi birden ay ışığı altında külotu bulmak için sessizce bakınıp durdular. Darlene külotu bulduğunda, onu ihtiyar bir kadının hareketleriyle geçirdi üstüne. Çamlıktan uzaklaşarak yola doğru yürüdüler. Cholly önde, Darlene, düşe kalka, arkada. Yağmur başladı. "Bu iyi oldu," diye düşündü Cholly. "Kıyafetlerimizin halini açıklar bari."

Eve vardıklarında hâlâ on ya da on iki konuk vardı içeride. Jake gitmişti, Suky de öyle. Kimileri de daha çok yiyecek –patates salatası, pirzola– getirmek için evlerine gitmişlerdi. Herkes gecenin erken saatlerinde bastıran, hayaller, tasvirler, sezgilerle dolu anılarına dalmıştı. Tıka basa doymuş olmanın verdiği rahatlık hepsini uyuşturmuştu; akıllarına eski halüsinasyonları getirmiş ve yenilerini üretmelerine yol açmıştı.

Cholly ile Darlene'in içeri girişi yalnızca hafif bir hareketlenme yarattı.

"İkiniz de sırılsıklam olmuşsunuz, bu ne hal?"

Darlene'in annesi hafif bir azarlamayla yetindi. Çok yemek yemiş, çok içmişti. Ayakkabıları sandalyesinin altındaydı, elbisesinin yan taraflarındaki kopçalar da açılmıştı. "Kız. Gel bakayım buraya. Ben sana demedim miydim..."

Bazı konuklar yağmurun dinmesini beklemeyi uygun bulmuştu. Yük arabalarıyla gelenlerse şimdi çıkmanın en iyisi olacağını düşündüler. Cholly küçük kilere gitti, burası onun için yatak odasına dönüştürülmüştü. Portatif karyolasında üç küçük çocuk uyuyordu. Yağmura ve çam iğnelerine bulanmış kıyafetlerini çıkardı, tulumunu giydi. Nereye gideceğini bilemiyordu. Jimmy Teyze'nin odası mevzubahis

değildi, zaten o odayı daha sonra OV Dayı ile karısı kullanacaktı. Sandıktan bir yorgan çıkardı, yere serip üstüne uzandı. Birileri kahve hazırlıyordu. Canı fena halde kahve çekti ve hemen ardından uykuya daldı.

Ertesi gün ev boşaltıldı, hesaplar kapatıldı, Jimmy Teyze'nin malı mülkü paylaştırıldı. Ağızlar aşağı dönük hilal şeklini aldı, gözlerin önüne perdeler indi, ayaklar kararsızdı.

Cholly gayesizce etrafta geziniyor, verilen görevleri yerine getiriyordu. Yetişkinlerin bir gün evvel gösterdiği bütün o ilgi ve yakınlık yerini katılığa bırakmıştı, bu katılık onun ruh haline de uyuyordu. Tek düşünebildiği, elfeneri, misket üzümleri ve Darlene'in elleriydi. Bunları düşünmediği anlarda da, kafasının içindeki boşluk, eskiden sahip olduğu çürüğün bilincinde olmayı sürdüren yeni çekilmiş bir dişin ardında kalan boşluk gibiydi. Darlene'le karşılaşmaktan korktuğu için evden uzaklaşmak gelmiyordu içinden, öte yandan ölmüş teyzesinin evinin ortamına, teyzesinin eşyalarının karıştırılmasına, eşyaların "durumu" hakkındaki yorumlara da tahammül edemiyordu. Huysuzlaşarak, hırçınlaşarak Darlene'e duyduğu nefreti iyice biledi. İçindeki nefreti avcılara yöneltmek bir an olsun aklından geçmedi. Böyle bir his onun sonu olurdu. İriyarı, beyaz, silahlı adamlardı onlar. O ise küçük, siyah ve acizdi. Zihninin bilinçli olarak kestiremediği şeyi bilinçaltı biliyordu – o adamlardan nefret etmek onu tüketirdi, yumuşacık bir maden kömürü parçası gibi yakar, geriye yalnızca pul pul küller ve dumandan bir soru işareti bırakırdı. Zaman içinde beyaz adamlardan nefret etmeyi de öğrenecekti – ama şimdi, böylesine acizken değil; daha sonra, nefret tatlı bir ifade yolu bulabileceği zaman. Şimdi ise bu durumu yaratan kişiden, başarısızlığına, acizliğine tanıklık etmiş o kişiden nefret ediyordu. Koruyamadığı, kayıramadığı, elfenerinin dolunay ışığından, hee-hee-hee'lerden sakınama-

dığı o kişiden nefret ediyordu. Yağmurda hiç konuşmadan eve yürürlerken Darlene'in saçından sarkan, yüzüne çarpıp duran kurdelesi geliyordu aklına. İçinde dörtnala koşan o iğrenme duygusu tir tir titretiyordu onu. Konuşabileceği kimse yoktu. Eski dostu Blue son zamanlarda öyle sık ve öyle çok sarhoş geziyordu ki, ne dediğini bilmiyordu. Zaten Cholly, Blue'ya açılıp yaşadığı utancı dile dökebileceğini de pek sanmıyordu. Blue'ya anlatabilmesi için biraz yalan söylemesi gerekirdi, Blue nihayetinde çapkının tekiydi. Yalnızlık çekmektense tek başına olmak çok daha iyi göründü gözüne.

Cholly'nin dayısının gitmek için hazırlandığı gün, her şey paketlenirken ve kimin neyi alacağına dair tartışmalar, herkesin ağzında vıcık vıcık bir yemek suyu tadı bırakacak şekilde son bulurken, Cholly arka verandada oturup bekledi. Darlene'in hamile olabileceği fikrine kapılmıştı. Bu son derece mantıksız ve tamamen cahilce bir fikirdi, ama yarattığı korku yeteri kadar etkiliydi.

Kaçmak zorundaydı. Kasabadan hemen o gün ayrılıyor olması bir şeyi değiştirmezdi. Bir iki kasaba ötede olmak yeteri kadar uzaklaşmak sayılmazdı, zaten dayısını ne seviyor ne de ona güven duyuyordu; Darlene'in annesi orada onu rahatlıkla bulabilirdi ve OV Dayı onu kesin Darlene'in annesine teslim ederdi. Cholly hamile bir kızı ortada bırakıp gitmenin yanlış bir davranış olduğunu biliyordu. Babasının da tam olarak bunu yaptığını anlayışla karşılayarak hatırladı. Şimdi anlamıştı babasını. İşte o zaman ne yapması gerektiğine karar verdi – babasını bulmalıydı. Babası onu anlardı. Jimmy Teyze onun Macon'a gittiğini söylemişti.

Bu işe, kabuğunu kırıp dışarı çıkıveren bir civcivden daha fazla kafa yormadan, verandadan indi. Biraz ilerlemişti ki aklına bir hazine geldi; aslında teyzesi bir şey bırakmıştı ve Cholly bunu tamamen unutmuştu. Jimmy Teyze artık kul-

lanılmayan bir soba bacasının içine, hazinem dediği küçük bir bohça gizlemişti. Cholly sessizce eve girdi, içeride kimse yoktu. Bacanın içini karıştırırken örümcek ağları ve kurumla karşılaştı, ardından da yumuşak bohçayı buldu. Parayı yan yana dizdi; on dört tane bir dolarlık, iki tane iki dolarlık banknot, bir dolu da gümüş bozukluk... toplam yirmi üç dolar. Macon'a gitmek için bu kadarı yeterdi kesin. Ne kadar da güzel, kulağa ne kadar kuvvetli gelen bir sözcük: *Macon.*

Georgia'lı siyah bir oğlan için evden kaçmak çok zor değildi. Evden çaktırmadan çıkıp yürümeye başlıyordun işte. Gece olduğu zaman, eğer etrafta köpek yoksa ahırda, bir şekerkamışı tarlasında ya da boş bir kereste fabrikasında uyuyordun. Yerde bulduklarınla beslenip kasabadaki küçük dükkânlardan alkolsüz birayla meyankökü şekerlemesi satın alıyordun. Meraklı siyah yetişkinlere anlatacak hüzünlü ve basit hikâyeler bulmak daima mümkündü, beyazlar zaten sana aldırmazdı, tabii kendilerine bir eğlence aramıyorlarsa.

Evden kaçmasının üstünden birkaç gün geçtikten sonra, güzel evlerin arka kapılarını çalıp siyah aşçıya ya da beyaz ev sahibesine, zararlı otları temizlemek, tarlayı sürmek, sebze meyve toplamak ya da temizlik yapmak gibi bir iş aradığını ve yakınlarda oturduğunu söyleyebilir hale geldi. Orada bir iki hafta kalıp sonra başka yere gidebiliyordu. Yazın sonuna kadar bu şekilde yaşayıp gitti, düzgün bir otogarı olabilecek büyüklükte bir kasabaya varması bir sonraki ekim ayını buldu. Heyecandan ve kaygıdan ağzı kurumuş vaziyette, biletini alabilmek için siyahların kullandığı gişeye gitti.

"Macon'a gidiş ne kadar bayım?"

"On bir dolar. On iki yaşının altındaki çocuklar için beş buçuk."

Cholly'nin toplam on iki doları ve dört senti vardı.

"Kaç yaşındasın sen?"

"On ikimi yeni doldurdum efendim, ama annem bana sadece on dolar vermişti."

"On iki yaşında olup da hiç böyle iri çocuk görmedim ben."

"Lütfen efendim, Macon'a gitmem lazım. Annem hasta."

"Hani annem bana on dolar verdi demiştin?"

"O numaradan annem benim. Gerçek annem Macon'da efendim."

"Aslında yalan söyleyen zencileri gözünden anlarım ben, ama sırf bir ihtimal yalan söylemiyorsundur, olur da bir ihtimal o annelerinden biri sahiden ölmek üzeredir ve Yaradan'a kavuşmadan önce küçük veledini son kez görmek istiyordur belki diye, vereceğim sana bileti."

Cholly hiçbir şey duymamıştı. Hakaretler hayatın dertlerinden biriydi, bit gibi. Hayatında hiç olmadığı kadar mutluydu o an, Blue ve o karpuz olayı hariç. Otobüsün kalkmasına saatler vardı ve o saatlerin dakikaları, sinekliğe takılan sivrisinekler gibi direndiler – can çekişerek öldüler, hayatta kalmak için verdikleri mücadeleyle bitkin düştüler. Cholly kımıldamaya korkuyordu, tuvalete gitmeye bile çekindi. O yokken otobüs kalkabilirdi. En sonunda, kabızlıktan taş kesmiş vaziyette, Macon'a gidecek otobüse adımını attı.

Arka tarafta cam kenarında tek başına oturabileceği bir yer buldu, güneş kayboluncaya dek Georgia'nın gözlerinin önünde kayıp gidişini izledi. Karanlıkta bile dışarıyı görmek için can attı ve gözlerini açık tutmak için amansız bir savaş vermeden uykuya dalmadı. Uyandığı zaman gün çoktan ağarmıştı, şişman siyah bir kadın soğuk domuz pastırmalı bir krakerle onu dürtmekteydi. Dişlerinde hâlâ domuz pastırması tadı varken Macon'a yanaştılar.

Dar bir sokağın sonunda üzüm salkını gibi kümelenmiş adamları görebiliyordu. Öne eğik bedenlerin tepesinde okkalı bir haykırış dalgalanıyordu. Diz çökmüş bedenler, yana yaslanmış bedenler... hepsi yerdeki bir noktaya kilitlenmişti. Onlara yaklaştıkça her yeri saran, uyarıcı, erkeksi bir koku geldi burnuna. Bu adamlar, tam da bilardo salonundaki adamın söylediği gibi, zar ve para için toplanmışlardı. Her birinin üstü başı ufak yeşil paralarla bezenmiş vaziyetteydi. Kimisi parasını tek tek ayırmış, banknotları parmaklarının etrafına sarmış, elini yumruk yapıp sıkmıştı, öyle ki paraların muntazam kenarları zarafet ve şiddet karışımı bir ifadeyle dışarı fırlıyordu. Kimisi banknotlarını ortadan ikiye katlayarak istiflemiş, elindeki tomarı sanki iskambil kâğıdı dağıtacakmış gibi tutuyordu. Kimisi ise parasını gevşekçe buruşturulmuş toplar halinde bırakmıştı. Bir adamın şapkasının altından para destesinin ucu görünüyordu. Başka biri banknotlarını başparmağı ile işaretparmağı arasında tutarak okşuyordu. Bu siyah ellerde Cholly'nin şimdiye kadar hiç görmediği kadar çok para vardı. Cholly de onların heyecanına kapıldı ve babasıyla karşılaşacak olmanın verdiği kaygıyla kuruyan ağzından heyecandan salyalar akmaya başladı. Adamların suratlarına hızlıca baktı, hangisinin babası olabileceğini kestirmeye çalışıyordu. Onu nasıl tanıyacaktı? Kendisinin daha büyük bir versiyonu gibi mi görünecekti babası acaba? Cholly o an kendi suratının neye benzediğini hatırlayamadı. Tek bildiği, on dört yaşında ve siyah olduğu, boyunun şimdiden bir sekseni bulduğuydu. Suratları inceledi ve sadece gözler çekti dikkatini, yalvaran gözler, soğuk gözler, kötü niyetten iyice kısılmış veya korkuyla işlenmiş gözler – hepsinin odaklandığı nokta aynıydı: Aralarından birinin attığı, yerden aldığı ve sonra tekrar attığı bir çift zarın hareketleri. Zarları atan adam, diğerlerinin de katıldığı bir tür ayin mırıldanıyor,

zarlar sanki iki küçük sıcak kömür parçasıymışçasına onları okşuyor ve onlara bir şeyler fısıldıyordu. Sonra heyecanlı bir haykırış eşliğinde küpler elinden uçtu ve hayret ile hayal kırıklıklarından oluşan bir koro karşıladı onları. Zarları atan adam paraları topladı, birileri "Topla bakalım, anca gidersin, seni şanslı herif, senden iyisi yok," diye bağırdı. Gülenler oldu ve gerilim belirgin bir şekilde yumuşarken bazı adamlar para değiş tokuş ettiler.

Cholly beyaz saçlı bir adamın sırtına hafifçe dokundu.

"Samson Fuller buralarda mıdır acaba?"

"Fuller mı?" Bu isim adamın diline aşinaydı. "Bilmem, buralarda bir yerdedir. İşte orada. Kahverengi ceketli olan." Adam ileriyi işaret etti.

Kalabalığın uzaktaki tarafında, açık kahverengi ceketli bir adam duruyordu. Başka bir adamla münakaşa eder gibi el kol hareketleri yapıyorlardı, sinirleri bozuktu. İkisi de suratını öfkeyle buruşturmuştu. Cholly kalabalığın etrafından dolanarak onların durduğu yere geldi, yolculuğunun sonuna geldiğine inanamıyordu. İşte babası karşısındaydı, herhangi bir adamdı sonuçta, ama işte gözleri, ağzı, başının tamamı bizzat karşısındaydı. O ceketin altında gizli duran omuzları, sesi, elleri – hepsi gerçekti. Varlardı işte, hakikaten bir yerlerde var olmuşlardı. Tam karşısındaydılar. Cholly babasını hep devasa bir adam olarak canlandırmıştı kafasında, o yüzden ona iyice yaklaştığında, babasından uzun boylu olduğu keşfetmek bir şok oldu onun için. Hatta babasının kafasının tepesindeki kelleşmiş alan tam gözünün önündeydi, içinden o kısmı aniden okşamak gelmişti. İşte Cholly ihmal edilmiş yün öbekleriyle çevrili o acınası, pürüzsüz alanı böylesine büyülenmiş izlerken, adam dönüp kavgacı, sert bir suratla baktı ona.

"Ne istiyorsun be çocuk?"

"Ih... Şey... Samson Fuller siz misiniz?"

"Kim yolladı seni?"

"Ha?"

"Melba'nın oğlu musun sen?"

"Hayır efendim, ben..." Cholly gözlerini kırpıştırdı. Annesinin adını hatırlayamıyordu. Bu adı hiç öğrenmiş miydi acaba? Ne diyebilirdi? Kimin oğluydu? "Sizin oğlunuzum," diyemezdi. Saygısızlık olurdu bu.

Adam sabırsızdı. "Kafan çalışmıyor mu senin be? Kim taktı seni peşime?"

"Hiç kimse." Cholly'nin elleri terliyordu. Adamın bakışlarından ürkmüştü. "Düşünmüştüm de... Şey, buradan geçiyordum da, ee, adım Cholly..."

Ama Fuller yeniden başlamak üzere olan oyunu izlemek için arkasını dönmüştü bile. Yere bir banknot koymak için çömeldi, zarın atılmasını bekledi. Zar atıldıktan sonra ayağa kalkıp sinirli ve şikâyet eder bir sesle Cholly'ye, "Söyle o orospuya, parasını alacak. Şimdi siktir git, gözüm görmesin!" diye bağırdı.

Cholly'nin ayağını yerden kaldırabilmesi uzun zaman aldı. Geri gidip oradan uzaklaşmaya çalışıyordu. İlk kasın hareket etmeye yanaşması için olağanüstü bir çaba harcaması gerekti. Hareket edebilir hale gelince, gölgeli ara sokaktan çıkıp ışıl ışıl caddeye ulaştı. Güneşe varınca bacaklarında derman kalmadığını hissetti. Kaldırımda baş aşağı duran, yan tarafında tokalaşan ellerin olduğu bir resim bulunan turuncu bir kasa vardı. Cholly onun üstüne oturdu. Güneş ışığı başının üstünden bal gibi damlıyordu. Meyve taşıyan bir at arabası geçti, arabayı kullanan adam bağırıyordu: "Bağlardan taze taze, tadı sanki şekerleme, şarap gibi kırmızı."

Sesler giderek yükseliyordu sanki. Kadınların ayakkabılarının topuklarından gelen tak tuk sesleri, kapı ağızlarında aylaklık eden adamların kahkahaları... Bir yerlerden bir tramvay

geçiyordu. Cholly oturdu. Hiç kıpırdamadan dururs toparlanacağını biliyordu. Ama sonra gözlerinin kenarlarına bir sancı saplandı, o sancıyı uzaklaştırabilmek için bütün gücünü kullanması şarttı. Hiç kıpırdamadan durur, gözlerini de belli bir yere sabitlerse gözyaşları akmaz, diye düşündü. Bütün sinirlerini ve kaslarını gözlerinden yaşlar boşalmasını engellemeye koşarak bal damlatan güneşin altında oturdu. Enerjisinin her zerresini gözlerine odaklamak için kendini zorlarken, bağırsakları ansızın boşalıverdi ve o daha ne olduğunu bile anlayamadan bacaklarından aşağı sıvı dışkılar süzülmeye başladı. Babasının olduğu ara sokağın girişinde, güneşin altında, turuncu bir kasanın üstünde, yetişkin erkek ve kadınlarla dolu bir sokakta, tıpkı bir bebek gibi altına yapmıştı.

Panik içinde acaba orada beklese, gece olana kadar yerinden kıpırdamasa daha mı iyi olur, diye düşündü. Yok. Babası kesin oradan geçer, onu görür ve gülerdi. Aman Tanrım. Kesin gülerdi. Herkes gülerdi. Yapılacak tek şey vardı.

Cholly sokak boyunca koştu, tek farkına vardığı şey sessizlikti. İnsanların ağızları, ayakları kıpırdıyordu, yanından bir araba geçti – ama ses yoktu. Bir kapı kusursuz bir sessizlikle çarptı. Kendi ayaklarından da ses çıkmıyordu. Hava sanki onu gırtlaklıyor, zaptediyordu. Görünmez çam reçinesinden bir dünyada nefes alamadan ilerlemeye çalışıyor gibiydi. Yine de binaların bitip açık alanın başladığı yere gelene ve önünde Ocmulgee Irmağı'nın kıvrıldığını görene dek, hareket eden sessiz cisimlerden başka bir şeyin ayırdına varmadan koşmaya devam etti. Çakıl taşlı yamaçtan ırmağın sığ sularına uzanan iskeleye doğru hızla koşarak indi. İskelenin altında gölgenin en karanlık olduğu yeri buldu, direklerin arkasına geçerek çömeldi. Orada, yumruklarıyla gözlerini örtüp yerinden hiç kıpırdayamadan, cenin pozisyonunda uzun süre boyunca büzüldü kaldı. Ne bir ses ne bir görüntü, yalnızca karanlık, sıcak

ve yumruklarının gözkapakları üstündeki basıncı... Leş gibi olmuş pantolonu bile gitmişti aklından.

Akşam oldu. Karanlık, sıcak ve sessizlik, adeta kendi çekirdeğini koruyan bir mürver üzümünün eti ve kabuğu gibi sarmaladı onu.

Cholly kımıldandı. Başının ağrısı dışında hiçbir şey hissetmiyordu. Kısa bir süre sonra, öğlen yaşadığı olaylar küçücük parlak cam parçacıkları gibi içine batmaya başladı. İlk önce siyah parmakların arasındaki paralar geldi gözlerinin önüne sadece, sonra rahatsız bir sandalyede oturduğunu sandı, ama sonra daha iyi bakınca, sandalye sandığı şeyin bir adamın kafası olduğunu anladı, ortasında portakal büyüklüğünde kel bir alan olan bir kafa. Bu bölük pörçük parçalar tam bir anı olarak birleştikleri zaman Cholly kendi kokusunu duymaya başladı. Ayağa kalktı, güçsüz olduğunu, titrediğini ve başının döndüğünü fark etti. Bir an için iskelenin direğine yaslandı, sonra pantolonunu, iç çamaşırını, çoraplarını ve ayakkabılarını çıkardı. Ayakkabılarını avuç avuç toprakla ovaladı; sonra da emekleyerek ırmağın kenarına gitti. Suyun başladığı yeri elleriyle bulmak zorunda kaldı, çünkü etrafı pek iyi göremiyordu. Kıyafetlerini yavaş yavaş suyun içinde döndürdü, temiz olduklarına kanaat getirinceye kadar çitiledi. Derninki direğin yanına döndü, gömleğini çıkarıp belinin etrafına sardı, sonra pantolonunu ve iç çamaşırını yere serdi. Çömelip iskelenin çürük tahtalarını yolmaya başladı. Birden Jimmy Teyze'si geldi aklına, içi çadıruşağı otu dolu kesesi, dört altın dişi ve başına sardığı mor eşarbıyla. Neredeyse içini parçalayacak bir özlemle, teyzesinin ona kendi tabağından füme domuz butu verişi geldi aklına. Butu tutuşunu öyle iyi hatırlıyordu ki – üç parmağıyla, biraz beceriksizce ama müthiş bir şefkatle. Tek söz etmeden, etten parça koparıp uzatırdı ona. Derken gözyaşları hızla yanaklarından süzülüp çenesinin altında birikmeye başladı.

Üç kadın iki pencereden aşağı sarkıyor. Yeni gelen delikanlının uzun, pürüzsüz ensesini görüp ona sesleniyorlar. Oğlan kadınların olduğu yere gidiyor. İçerisi karanlık ve sıcak. Ona cam kavanozda limonata veriyorlar. Limonatayı içerken, kadınların gözleri, kavanozun dibinden, kaygan ve tatlı suyun arasından ona doğru süzülüyor. Kadınlar, erkekliğini geri veriyor ona, o da gayesizce alıyor.

Cholly'nin hayatından kesitler yalnızca bir müzisyenin kafasında tutarlı bir hale gelebilirdi. Söyleyeceklerini eğimli metallerin altınından üfleyerek ya da siyah-beyaz dikdörtgenlere, gerilmiş derilere ve ahşap geçitlerde yankılanan tellere dokunarak anlatanlar, yalnızca onlar Cholly'nin hayatına hakiki bir biçim verebilirdi. Yalnızca onlar, kıpkırmızı bir karpuzun göbeğini çadıruşağı otu kesesine, misket üzümlerine, sırtına vuran elfenerinin ışığına, parayla dolu yumruklara, cam kavanozdaki limonataya ve Blue adlı bir adama nasıl bağlayacaklarını bilebilir; bütün bunların neşe, acı, öfke, sevgi açısından ne anlama geldiğini yalnızca onlar kestirip Cholly'nin bütün içini saran, nihai özgürlük sancısını yansıtabilirlerdi. Onun özgür olduğunu ancak bir müzisyen sezebilir, bildiğinin farkına bile varmadan, ancak o bilebilirdi. Tehlikeli ölçüde özgürdü Cholly. İstediğini hissetmekte özgürdü – korku, suçluluk, utanç, sevgi, keder, merhamet... Yumuşak ya da sert olmakta, ıslık çalmakta ya da ağlamakta özgürdü. Kapı önlerinde ya da şarkıcı bir kadının beyaz çarşafları arasında uyumakta özgürdü. İşe girmekte özgürdü, işi bırakmakta özgürdü. Hapse düşse bile kendini tutsak gibi hissetmemekte özgürdü, çünkü onu hapse atanların gözlerini ondan nasıl kaçırdığını ne de olsa çoktan görmüştü. "Hayır efendim," deyip gülümsemekte özgürdü, ne de olsa şimdiye dek üç beyaz adam öldürmüştü. Bir kadından hakaret işitmekte özgürdü, ne de olsa bedeni çoktan o ka-

dının bedenini ele geçirmişti. Hatta isterse kadının kafasına vurmakta bile özgürdü, ne de olsa o kafayı çoktan kollarında sallamıştı. Kadın hastalandığında nazik olmakta ya da evinin yerlerini paspaslamakta özgürdü, ne de olsa kadın onun erkekliğinin ne olduğunu da nerede bulunduğunu da biliyordu. Sersemce bir acizliğe vardırıncaya kadar içmekte özgürdü, ne de olsa mevsimlik işçilik de yapmış, otuz gün prangalı mahkûm olarak hapis de yatmış ve bir kadının baldırına sıktığı kurşunu kendi başına çıkarmıştı. Hayallerini gerçekleştirmekte özgürdü, hatta ölmekte bile özgürdü, bunun nasıl ve ne zaman olacağı umurunda bile değildi. O zamanlar Cholly gerçek anlamıyla özgürdü. Annesi tarafından bir çöp yığınında terk edilmiş, babası tarafından bir kumar oyunu uğruna reddedilmişken, hayatta kaybedeceği başka hiçbir şey yoktu. Kendi algıları ve zevkleriyle yapayalnızdı, tek ilgisini çeken de bu ikisiydi.

İşte Pauline Williams'la tanıştığında bu tanrısal hal içindeydi. Elfenerinin yapmadığını Pauline, ya da daha doğrusu onunla evlenmek yaptı. Biteviyelik, tekdüzelik, her şeyin aynı olmasından kaynaklanan katıksız yük Cholly'yi çaresizliğe sürükledi ve hayal gücünün donup kalmasına neden oldu. Sonsuza dek aynı kadınla yatmasının istenmesi, bayat roller ve basmakalıp numaralar karşısında heyecan duymasının beklenmesi ona tuhaf ve doğaya aykırı geldi; kadın cinsinin kibri onu hayrete düşürdü. Kentucky'de ilk karşılaştıklarında, Pauline çitlere yaslanmış sakat ayağıyla diğer bacağının baldırını kaşıyordu. Cholly, Pauline'deki sadeliği, cazibeyi ve neşeyi görünce onunla yuva kurmak istemişti. Bu arzuyu neyin yok ettiğini hâlâ bilmiyordu. Ama kafasına taktığı da yoktu. Daha ziyade, bir zamanlar hissettiği o merak duygusuna ne olduğunu düşünürdü. Artık hiç ama hiçbir şey ilgisini çekmiyordu. Ne kendisi, ne de başkalarıyla ilgili

hiçbir şey. Sadece içtiği zaman biraz huzur buluyor, aydınlığa çıkabiliyordu; içki yoksa kayıtsızlık vardı.

Ama evlilik hayatının onu serseme çeviren ve bütünüyle işlevsiz hale getiren yanı, çocukların varlığıydı. Çocuk yetiştirmekle ilgili hiçbir fikri olmadığı ve kendisini yetiştiren bir anne ya da babayı hiç izlememiş olduğu için, çocuklarla nasıl ilişki kurması gerektiğini tahayyül dahi edemiyordu. Bir şeyler biriktirmekle ilgilenmiş olsaydı, çocukları sahip olduğu şeylerin mirasçısı olarak görebilirdi. İsimsiz, birtakım "öteki"lere kendini kanıtlama ihtiyacı duymuş olsaydı, çocuklarının kendi görüşüne göre ve kendi çıkarı için sivrilmelerini isteyebilirdi. On üç yaşından beri bu dünyada yapayalnız olmasaydı, tek tanıdığı kişi, ona karşı sorumluluk beslemiş ancak yaşça, cinsiyeti ve ilgi alanları gereği ondan son derece uzak, bir ayağı çukurda yaşlı bir kadın olmasaydı, çocuklarıyla arasında sağlam bir bağ olduğunu hissedebilirdi belki de. Hal böyleyken, Cholly çocuklarına yalnızca karşılık verdi; bu karşılıklar o an ne hissediyorsa ona göre şekillenirdi.

Cholly'nin körkütük sarhoş vaziyette yalpalaya yalpalaya eve gelip kızını mutfakta görmesi de baharın cılız ışığında bir cumartesi öğleden sonrasına rastladı.

Pecola bulaşık yıkıyordu. Ufak tefek sırtı lavaboya doğru eğilmiş, kamburu çıkmıştı. Cholly onu belli belirsiz görmüş, ne gördüğünü ya da ne hissettiğini pek anlayamamıştı. Derken huzursuz olduğunu fark etti, ardından huzursuzluğun hazza dönüştüğünü hissetti. Duyguları sırasıyla tiksinti, suçluluk, merhamet, sonra da sevgiydi. Kızının genç, aciz, çaresiz görüntüsü içinde tiksinti uyandırmıştı. Sırtının kamburluğu; kafasının, sanki ardı arkası kesilmeyen ve hiç hafifle-

meyen bir darbeden sakınır gibi eğik durması tiksindirmişti onu. Neden bu kadar hırpalanmış görünmek zorundaydı ki? Bir çocuktu o sonuçta –hayatın yükünü taşımıyordu– neden mutlu değildi? Kızının bedbahtlığının böyle aşikâr olması bir suçlamaydı. Boynunu kırmak istedi onun – ama şefkatle. Suçluluk ve iktidarsızlık, mide bulandırıcı bir ikili halinde yükseldi içinde. Onun için –ömrü boyunca– ne yapabilirdi ki? Ne verebilirdi ona? Ne söyleyebilirdi? Haşatı çıkmış siyah bir adam, on bir yaşında kamburu çıkmış kızına ne diyebilirdi? Kızının suratına baksaydı, endişe ve sevgi dolu gözlerini görecekti. Bu endişe onu rahatsız edecek – sevgi, tepesini attıracaktı. Ne cüretle seviyordu babasını? Hiç mi kafası çalışmıyordu? Cholly'nin bu sevgi konusunda ne yapması gerekiyordu? Kızının sevgisine karşılık mı vermeliydi? Nasıl? O nasır tutmuş elleri kızını gülümsetebilecek ne üretebilirdi ki? Bu dünyayla, hayatla ilgili bildikleri kızının ne işine yarayacaktı? Hantal kolları ve içkiden sersemę dönmüş beyni neyi becerecekti de, Cholly kendine saygı duymaya başlayacak ve akabinde kızının sevgisini kabul edebilir hale gelecekti? Kızına duyduğu nefret midesinde çamur gibi birikti, az kalsın kusmuğa dönüşecekti. Ama kusmuk tam beklentiden hisse dönüşmek üzereydi ki, Pecola ağırlığını bir bacağından öbürüne verdi ve tek ayak üstünde durarak, ayağının başparmağıyla öbür bacağının baldırını kaşımaya başladı. Kendi halinde ve merhamet uyandıran bir hareketti bu. Elleri kazıdığı tavanın etrafında dönüp duruyor, siyah lekeleri soğuk, yağlı bulaşık suyunun içine atıyordu. Bacağını kaşıyan başparmağın çekingen, sıkışık görüntüsü – Pauline'i ilk kez Kentucky'de gördüğünde o da tam bu hareketi yapmıştı. Çitlere yaslanmış, öylesine etrafına bakıyordu. Çıplak ayağının tatlı başparmağı, kadife gibi bacağını kaşıyordu. Son derece ufak ve basit bir hareketti bu, yine de Cholly'nin

içini merak ve şefkatle doldurmuştu o zaman. Sıkıca bitiştirilmiş bacakları kendininkilerle ayırmak için duyduğu o her zamanki şehvet değildi bu, bir şefkat, bir koruma duygusuydu. Pauline'in ayağını eliyle örtme, baldırındaki kaşıntıyı usulca ısıra ısıra giderme arzusuydu. O gün tam olarak bunu yapmış ve Pauline'i güldürmüştü. Şimdi de aynısını yaptı.

İçi şefkatle doldu, gözlerini kızının ayağından ayırmadan diz üstü çöktü. Ona doğru emekleyerek ilerleyip elini uzattı ve yukarı doğru bir hamle yaparak ayağı yakaladı. Pecola dengesini kaybetti, az kalsın yere yuvarlanıyordu. Cholly öbür elini uzatıp düşmesin diye onu kalçasından tuttu. Başını aşağı eğip Pecola'nın bacağının arkasını hafif hafif ısırdı. Pecola'nın sıkı etinin tatlılığı Cholly'nin ağzını titretti. Cholly gözlerini yumarak parmaklarını kızın beline doğru götürdü. Pecola'nın şok halindeki bedeninin katılığı, afallamış boğazından çıt çıkmaması, Pauline'in kolaycacık atıverdiği kahkahadan daha güzeldi. Pauline'le ilgili anılarıyla, arsızca ve yasak bir şey yapıyor olmanın verdiği hislerin karmaşık bileşimi onu heyecanlandırdı, arzuları adeta bir yıldırım gibi cinsel organına inip onu büyüttü ve makatının dudaklarını gevşetti. Bütün bu şehvet, nezaketle çevrelenmişti. Kızını düzmek istiyordu – şefkatle. Ama şefkat de bir yere kadardı. Kızın vajinasının darlığı Cholly'nin dayanma sınırlarını tuzla buz etti. Cholly'nin ruhu sanki iç organlarına kaydı ve kızın içine doğru uçtu. İçine öyle sert bir hamleyle girilmesi üzerine, Pecola'dan tek bir ses çıktı – gırtlağının arkasından gelen boğuk bir nefes sesi. Tıpkı sirk balonlarının içindeki havanın aniden boşalması gibi.

Cinsel arzunun sönmesinin –düşmesinin– ardından, Cholly, Pecola'nın ıslak ve sabunlu elleriyle kendisinin bileklerini tuttuğunu, parmaklarıyla etini sıktığını fark etti. Fakat onu böyle sımsıkı tutması, ondan kurtulmak için verdiği ça-

resiz ve inatçı mücadeleden mi, yoksa başka bir duygudan mı kaynaklanıyordu, kestiremedi.

Kızın içinden çıkmak öyle canını yaktı ki, işi kısa tutarak cinsel organını kızın kupkuru vajinasından hızla çekip çıkardı. Pecola bayılmış gibiydi. Cholly ayağa kalktı, görebildiği tek şey kızın ayak bileklerine dolanmış son derece acıklı ve gevşek görünümlü, grimsi donu oldu. Nefretle şefkat bir kez daha birbirine karıştı. Nefret, kızı yerden kaldırmasına izin vermiyordu, şefkat ise onun üstünü örtmeye zorladı.

Dolayısıyla çocuk kendine geldiğinde kalın bir yorganın altında, mutfakta yerde yatmaktaydı, bacaklarının arasındaki acıyla başında dikilen annesinin suratı arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyordu.

BAKBUKÖPEKHAVHAVDİYORKÖPEK
JANEİLEOYNAMAKİSTERMİSİN
BAKKÖPEKKOŞUYORKOŞK

Bir zamanlar yaşlı bir adam vardı. Bu adam nesnelere düşkündü, çünkü insanlara azıcık olsun temas etmek, hafif ama inatçı bir bulantı duymasına yol açardı. İnsanlardan hoşlanmamaya ne zaman başladığını hatırlamadığı gibi, bu hissi duymadan geçen bir gününü de anımsamıyordu. Başkalarının hissediyor gibi görünmediği bu tiksintiden küçükken çok çekmişti, ama sonra iyi bir eğitim alınca, başka şeylerin yanında bir de kelime öğrendi: "Mizantrop" Nasıl tanımlandığını öğrenince hem rahatladı hem de cesaret kazandı; bir kötülüğün adını koymanın onu yok edebileceğine ya da en azından etkisiz hale getirebileceğine inandı. O zamanlar birkaç kitap okuyup türlü dönemlerde yaşamış büyük mizantroplarla tanıştı. Onların ruhsal dostluğu onu teskin etti, duyduğu heves, arzu ve antipatileri karşılaştırması için ona kıstaslar sundu. Dahası, mizantropinin kişilik gelişimi açısından kusursuz bir araç olduğuna inandı: İçindeki tiksintiyi

bastırıp ara sıra birilerine dokunduğunda, yardım ettiğinde, nasihat verdiğinde ya da yakınlık gösterdiğinde, davranışının bonkörce, niyetlerinin de asilce olduğunu düşünebiliyordu. Herhangi bir çaba ya da kusur tepesini attırdığında, kendini zevk sahibi, müşkülpesent ya da bir dolu hoş ahlaki ilkeye sahip biriymiş gibi görebiliyordu.

İçindeki insan nefreti, birçok mizantropta olduğu gibi, onu da insanlara hizmet etmek üzerine kurulu bir mesleğe yöneltti. Geçimini sağlamak için yaptığı iş, bütünüyle insanların güvenini kazanma becerisine dayalıydı ve son derece yakın ilişkiler kurmayı gerektiriyordu. Bir süre Anglikan Kilisesi'nde ruhbanlıkla vakit öldürdükten sonra sosyal hizmetler görevlisi olarak çalışmak için o işi bıraktı. Gelgelelim zaman ve talihsizlikler bir şekilde aleyhine işledi ve en nihayetinde kendisine hem özgürlük hem de tatmin sağlayan bir meslek buldu: "Falcı, Akıl Hocası ve Rüya Yorumcusu" oldu. Bu meslek ona gayet uygundu. Çalışma saatlerini kendi belirliyordu, alanında çok az rekabet vardı, müşterilerin, zaten inanarak geldiklerinden, idare edilmeleri kolaydı. Üstelik bu iş sayesinde, insana özgü aptallığı paylaşmak ya da onun yüzünden güç duruma düşmek zorunda kalmaksızın, bu aptallığa tanıklık etmek ve fiziksel çöküşü görüp müşkülpesentliğini beslemek için karşısına sayısız fırsat çıkıyordu. Geliri azdı ama lükse zaten hiç düşkün olmamıştı – manastır yaşantısı, doğuştan gelen nefsine hakim olma yetisini kuvvetlendirmiş, bir yandan da yalnızlığı tercih eden birine dönüşmesini sağlamıştı. Cinsel perhiz bir sığınak, sessizlik ise bir kalkandı.

Kendini bildi bileli nesnelere zaafı vardı – mal mülk sahibi olmakla ya da güzel nesneler edinmekle alakası yoktu bu zaafın, kullanılmış nesnelere duyulan saf bir sevgiydi daha ziyade: Annesinden kalma bir cezve, bir zamanlar kaldığı pansiyonun girişindeki paspas, Salvation Army mağazasının

tezgâhından yürütülmüş bir yorgan... İnsanla temastan nefret etmesi, insanların dokunduğu şeylere karşı şiddetli bir arzuya dönüşmüştü adeta. İnsanlık namına dayanabildiği yegâne şey, insan ruhunun cansız nesnelere bulaşmış kalıntılarıydı. Mesela paspasın üstündeki ayak izlerine uzun uzun bakmak – veya yorganın kokusunu içine çekmek ve o yorganın altında birçok bedenin terlediğini, uyuduğunu, rüyalar gördüğünü, seviştiğini, hastalandığını, hatta öldüğünü kesin olarak bilmenin verdiği o tatlı his içinde yuvarlanmak... Eşyalarını gittiği her yere taşırdı ve daima yeni eşya arayışı içinde olurdu. Kullanılmış eşya edinme arzusundan dolayı, ara sokaklardaki çöp tenekelerini ve halka açık yerlerdeki çöp kutularını gelişigüzel ama düzenli biçimde karıştırmayı alışkanlık haline getirmişti...

Genel olarak değerlendirildiğinde kişiliği arabesk bir süsleme gibiydi: Girift, simetrik, dengeli ve ince ince işlenmiş – tek bir kusuru hariç. Nadiren beliren ama şiddetli cinsel arzular zaman zaman bu özenli tasarımı bozardı.

Aktif bir eşcinsel olabilirdi aslında ama buna cesareti yoktu. Hayvanlarla cinsel ilişkiye girmek hiç aklından geçmemişti, oğlancılık ise söz konusu olamazdı çünkü ereksiyonları uzun süreli olmuyor ve başkasının ereksiyon halinde olmasının düşüncesine dahi katlanamıyordu. Ayrıca, kadınların içine girmek ve onları okşamaktan daha çok midesini bulandıran bir şey varsa, o da erkekleri okşamak ya da erkekler tarafından okşanmaktı. Zaten arzuları gayet yoğun da olsa asla fiziksel temas beklentisi içinde değildi. Tenin tene değmesi içini kaldırırdı. Vücut kokuları, ağız kokusu onu kahrederdi. Göz kenarında biriken çapakların, çürümüş ya da düşmüş dişlerin, kulak pisliğinin, ciltteki siyah noktaların, et benlerinin, içi su toplamış kabarcıkların, deri üstündeki kabukların –yani bedenin salgılayabileceği bütün doğal salgı ve koruyucuların– görüntüsü huzurunu kaçırırdı. Dolayısıyla zaman içinde ilgisi be-

denleri en az rahatsız edici olan insanlara –çocuklara– kaydı. Hem eşcinsellikle yüzleşemeyecek kadar pısırık olduğu için hem de oğlan çocukları küstah, korkutucu ve inatçı olduklarından bir süre sonra ilgi alanını kız çocuklarla sınırladı. Kız çocuklar genellikle kolay idare edilebiliyor ve sıklıkla tahrik edici oluyorlardı. Cinsellik anlayışının edepsizlikle uzaktan yakından ilgisi yoktu; kız çocuklar üzerindeki himayesi ona masumiyeti çağrıştırıyor ve zihninde temizlikle ilişkileniyordu. Fazlasıyla temiz, yaşlı bir adam denebilecek biriydi o.

Batı Hint Adaları'nda doğmuş, tarçın gözlü, açık kahverengi tenli biriydi.

Gerçek adı, mutfağının penceresine astığı tabelada ve etrafa dağıttığı kartvizitlerde yazıyor olsa da mahalle halkı ona Sabunkafa Kilisesi lakabını takmıştı. "Kilise" kısmının nereden geldiğini kimse bilmiyordu – belki de konuk rahip olarak çalıştığı günler birilerinin aklında kalmıştı (bir şekilde kiliseye çağrılmış olan ama cemaati olmayan, sürekli başka kiliseleri ziyaret eden ve gittikleri kiliselerde ev sahibi papazın yanında mihrapta oturan papazlardan biriydi). "Sabunkafa"nın ne anlama geldiğini ise herkes biliyordu – sabun köpüğü sürülünce parlak ve dalgalı bir görünüm kazanan sık, kıvırcık saçlar için kullanılırdı bu tabir. İlkel bir yöntem olduğu söylenebilirdi.

Akademik başarıları ve melez kanıyla övünen –hatta akademik başarılarının nedeninin melez kanı olduğuna inanan– bir ailede yetişmişti. Britanya'nın çürümüş soylularından biri olan Sör Whitcomb, İngiltere'dekinden daha dostane bir güneşin altında yokluğa karışmayı tercih ederek adaya gelmiş ve 1800'lerin başlarında aileye beyaz kanını sokmuştu. Kral'ın emriyle Beyefendi unvanı almış biri olduğu için, zenci melezi piçi için medenice bir davranışta bulunarak çocuğa üç yüz sterlin bırakmış, talihin yüzüne güldüğüne kanaat

getiren anneyi son derece mutlu etmişti. Piç de müteşekkir oldu ve karında taşıdığı beyaz soyunun devamını getirmeyi hayat gayesi kabul etti. Kendisininki gibi bir aileden gelen on beş yaşındaki bir kıza lütufta bulundu. Bu kız, iyi bir Victoria dönemi parodisindeki gibi, öğrenmeye değer her şeyi kocasından öğrendi: Afrika'yı çağrıştırabilecek her şeyden fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak kendini sıyırdı; var olmayan kayınpederi ve şapşal kayınvalidesinin onaylayacağı bütün alışkanlıkları, zevkleri ve tercihleri iyice benimsedi.

Karısıyla birlikte içlerindeki İngiliz hayranlığını altı çocuklarına ve on altı torunlarına aktardılar. Eş olarak huysuz siyah bir kadını seçen tek tük sorumsuz isyankârlar hariç, hepsi "üste doğru" evlendi, ailenin ten rengini açıp ailevi özellikleri seyreltti.

Başkalarından üstün olduklarına kati suretle inanmalarından kaynaklanan bir kendine güvenle hepsi okullarında başarı gösterdi. Çalışkan, uslu ve enerjiktiler; De Gobineau'nün "tüm uygarlıklar beyaz ırktan türer, onun desteği olmadan hiçbiri ayakta kalamaz; bir toplum yalnızca kendisini yaratan soylu kesimin kanını koruyabildiği müddetçe şanlı ve görkemli olabilir" hipotezini şüphe kalmayacak şekilde kanıtlamayı umdular. Dolayısıyla gelecek vaat eden öğrencilerin yurtdışına gönderilmesini sağlayan okul yöneticilerinin neredeyse hiçbir zaman gözünden kaçmadılar. Ailenin erkekleri tıp, hukuk ve teoloji okuyup yerli halkın girebileceği türden, önemsiz devlet dairelerinde art arda boy gösterdi. Çalıştıkları kamu dairelerinde ve özel kurumlarda rüşvet yemeleri, hem zampara hem de şehvet düşkünü olmaları, soylu kanlarından kaynaklanan bir hak olarak görüldü ve halkın bu imkânlardan yeterince nasibini alamamış kesimi onların durumundan ziyadesiyle keyif aldı.

Seneler geçtikçe, bazı Whitcomb kardeşlerin lakaytlığı sebebiyle ailenin beyazlığını sürdürmesi güçleşmeye yüz tuttu, bazı uzak akrabalar ve bazı pek de uzak olmayan akrabalar kendi aralarında evlenir oldu. Bu sakıncalı birlikteliklerin sonuçları göze batacak kadar fena değildi, ama bazı çocukların garipliği ve zihinsel yetilerindeki zayıflama bir iki yaşlı hizmetçinin ya da genç bahçıvanın dikkatini çekmişti. Ailede yaygın olan alkolizm ve seks düşkünlüğünün dışında kusurlardı bunlar. Hoş, bu kusurlardan da akraba evliliklerini sorumlu tuttular, kimse çürümüş lordun genlerini suçlamadı. Her şekilde sivrilenler oldu. Bunların sayısı herhangi bir ailedekinden çok değildi, yanlış anlaşılmasın ama sıradan ailelerden güçlü oldukları için onlardan daha tehlikeliydiler. Bunlardan biri kendi tarikatını kuran köktendinci bir adamdı, dört oğlu olmuştu, oğullarından biri adalet duygusunun hassasiyeti ve kontrollü şiddetiyle bilinen bir okul müdürü oldu. Okul müdürü Çinli melez bir kızla evlendi, tatlı ve miskin bu kızcağız çocuk doğurmanın yükünü kaldıramayarak doğumdan kısa bir süre sonra öldü. Elihue Micah Whitcomb adını taşıyan oğlu, okul müdürünün eğitim, disiplin ve iyi bir hayatla ilgili teorilerini geliştirmesi için ona sayısız fırsat sundu. Küçük Elihue iyi bilmesi gereken her şeyi öğrendi, bilhassa da kendini kandırma sanatını. Ne bulursa okudu ama sadece işine gelen kısımları anladı, başkalarının fikirlerinin arasından kendisinin o anki tercihlerini destekleyen parça ve kısımları seçti. Dolayısıyla İsa'nın Mecdelli Meryem'e duyduğu sevgiyi değil, Hamlet'in Ophelia'yı istismar etmesini, İsa'nın büyük çaplı anarşisini değil, Hamlet'in ciddiyetsiz siyasetini hatırlamayı tercih etti. Gibbon'ın sivri dilini fark etti ama hoşgörüsü gözünden kaçtı, Othello'nun hakkaniyetli Desdemona'ya duyduğu aşk dikkatini çekti ama Iago'nun Othello'ya duyduğu sapkın aşk çekmedi. En sevdiği eserler

Dante'ninkilerdi; en nefret ettikleri ise Dostoyevski'ninkiler. Batı dünyasının en keskin zihinlerinin etkisine açık olmasına rağmen, yalnızca en dar görüşlü yorumların kendisini etkilemesine izin verdi. Babasının kontrollü şiddetine karşı katı alışkanlıklar ve hassas bir hayal gücü geliştirdi. Düzensizliğin ve çürümenin en ufak belirtisine karşı bir nefret ve bir hayranlık besler oldu.

On yedi yaşındayken, nasıl olduysa, kendi Beatrice'iyle tanıştı, kız ondan üç yaş büyüktü. Çin malı eşyalar satan bir mağazada tezgâhtarlık yapan sevimli, güler yüzlü, kalın bacaklı bir kızdı bu. Velma. Hayata öyle bağlı ve yaşama sevinciyle öyle doluydu ki, çelimsiz ve marazlı Elihue'yu saf dışı bırakmadı. O müşkülpesent hallerini, mizahtan hiç anlamayışını acıklı buldu, onun hayatına keyif katmayı arzuladı. Elihue buna direndi ama Velma yine de onunla evlendi ve hemen akabinde Elihue'nun amansız bir melankoliden mustarip olduğunu, hatta bundan zevk aldığını keşfetti. Evlenmelerinin üzerinden iki ay ancak geçmişken, Elihue'nun melankoli düşkünlüğünü, karısının içindeki neşeyi akademik bir kasvete dönüştürme arzusunu, sevişmeyi de komünyonla ve Kutsal Kâse'yle eş tuttuğunu öğrenince Velma onu öylece terk edip gidiverdi. Sonuçta onca senesini deniz kenarında yaşayarak, rıhtımda çalışanların şarkılarını dinleyerek geçirdikten sonra, ömrünü Elihue'nun zihninin sessiz mağarasında harcayacak değildi.

Elihue, Velma'nın kendisini terk edip gitmesini hiçbir zaman hazmedemedi. Velma, Elihue'nun dile getiremediği, varlığını kabul etmediği sorusunun cevabı olacaktı – Mütecaviz hayat-olmayan-hayata karşı koyacak hayat neredeydi? Halbuki Velma, Elihue'nun babasının kemerinin ters tarafından öğrendiği hayat-olmayan-hayattan çekip kurtaracaktı onu. Ama Elihue ona öyle ustalıkla direnmişti ki, Velma

böylesine düzenli bir hayatın engellenemez sonucu olan can sıkıntısından en sonunda kaçmak zorunda kalmıştı.

Genç Elihue, ailelerinin sahip olduğu itibarı ve Velma'nın ailesinin şaibeli geçmişini hatırlatan babasının sağlam desteği sayesinde gözle görünür bir yıkımdan kurtuldu. Ondan sonra çalışmalarına dört elle sarıldı ve en sonunda papazlığa girmeye karar verdi. Kendisine uygun bir görev olmadığı söylenince, adadan ayrılıp o zamanlar yeni filizlenmekte olan psikiyatri alanında okumak için Amerika'ya gitti. Ne var ki bu alan çok fazla hakikat, çok fazla sayıda yüzleşme gerektiriyor ve düşüşe geçmiş bir egoya çok az destek sunuyordu. Sosyolojiye geçti, ardından da fizik tedaviye. Bu karışık eğitim altı sene devam etti ve babası, Elihue kendini "buluncaya" kadar maddi destekte bulunmayı reddedince sona erdi. Elihue, nereye bakacağını bilmediğinden, elindekilerle yetinmek zorunda kaldı ve para kazanma konusunda hayli beceriksiz olduğunu "gördü." Seçkinliği süratle yıprandı, battıkça battı; Amerika'daki siyahların (soylu kanı taşıyıp taşımadıkları önemsenmeksizin) kabul edildiği birkaç beyaz yaka işi buldu: Chicago'daki siyahi bir otelde resepsiyonistlik, sigorta komisyonculuğu, siyahlara mahsus kozmetik ürünler üreten bir şirkette pazarlamacılık... En sonunda 1931 senesinde Ohio'da, Lorain'e yerleşti, kendisini herkese vaiz olarak tanıttı ve İngilizceyi konuşma tarzıyla herkeste korkuyla karışık bir saygı uyandırdı. Kasabanın kadınları kısa sürede Elihue'nun cinsel ilişkiden uzak durduğunu keşfetti, kendilerinden neden uzak durduğuna akıl erdiremedikleri için onun doğaya aykırı değil doğaüstü biri olduğuna karar kıldılar.

Elihue kadınların kararını anlayınca, kendisine takılan lakabı (Sabunkafa Kilisesi) ve verilen rolü kabul ederek hızla duruma ayak uydurdu. Bertha Reese adlı yaşlı ve aşırı din-

dar bir kadının evinin arka odasını kiraladı. Kadın temizdi, sessizdi ve neredeyse tamamen sağırdı. Tuttuğu oda bir sorun hariç her açıdan kusursuzdu. Bertha Reese'in Bob adında yaşlı bir köpeği vardı, bu köpek sahibesi kadar sağır ve sessiz olsa da, onun kadar temiz değildi. Günün büyük kısmını, Elihue'nun odasının girişi olan arka verandada uyuyarak geçirirdi. Köpek işe yarayamayacak kadar yaşlıydı, Bertha Reese'te de onunla doğru düzgün ilgilenebilecek güç ve kafa kalmamıştı. Köpeğin mamasını, suyunu verir, gerisine karışmazdı. Köpek uyuzdu, deniz yeşili çapaklarla dolu bitkin gözlerinin etrafında tatarcıklar ve sinekler birikirdi. Sabunkafa, Bob'dan tiksinirdi, hayvan ayağını çabuk tutup ölsün isterdi. Köpeğin ölmesini dilemek, ona merhamet duymakmış gibi gelirdi, çünkü kimsenin acı çektiğini görmeye yüreğinin elvermediğini söylerdi kendine. Esas tasasının, halsizliğe ve yaşlılığa çoktan alışmış olan köpek değil, kendi rahatsızlığı olduğu aklının ucundan geçmezdi. Sabunkafa en sonunda hayvanın acılarına son vermeye karar verdi ve bunu yapabilmek için zehir satın aldı. Ne var ki köpeğin yanına yaklaşmak zorunda kalmak onda öyle bir dehşet uyandırıyordu ki, Sabunkafa'yı kendine biçtiği görevden alıkoyuyordu. Harekete geçmek için tepesinin atmasını ya da içindeki tiksintinin gözünü kör etmesini bekliyordu.

Kullanılmış eşyalarının arasında yaşayarak ve her sabah erkenden, hiç rüya görmediği uykulardan uyanarak, ondan tavsiye almaya gelenlere akıl hocalığı yapıyordu.

Mesleği dehşet üzerine kuruluydu. İnsanlar ona dehşet içinde gelir, ona dehşetle bir şeyler fısıldar, dehşet içinde ağlar ve yalvarırlardı. Nasihat ettiği şey de yine dehşetti.

Kapısına giden yolu birer birer hepsi bulur; her biri öfkeyle, hasretle, gururla, intikamla, yalnızlıkla, bedbahtlıkla, yenilgiyle ve açlıkla örülmüş bir kefene sarılı vaziyette karşısına

dikilirdi. İstedikleriyse en sıradan şeylerdi: Sevgi, sağlık ve para. Beni sevsin. Bu rüya ne anlama geliyor, söyle. Bu kadından kurtulmama yardım et. Annem giysilerimi geri versin. Sol elimin titremesini durdur. Bebeğimin hayaletini sobadan uzak tut. Falancanın yaptığı büyüyü boz. Sabunkafa, bütün talepleri çözüme ulaştırmaya çalışırdı. Onun işi kendisinden beklenenleri yerine getirmekti – karşısındakilere taleplerinin haksız, acımasız ya da imkânsız olduğunu belirtmek değil.

Eşyaları arasında, hiçbir konuda pişmanlık duymaksızın oldukça huzurlu bir hayat sürüyor, eğlendirmeye ikna edebildiği kız çocuklarla nadiren ve gittikçe daha seyrek karşılaşıyordu. Kendi hayatında ve herkesinkinde çarpık giden bir şeyler olduğunun elbette farkındaydı ama sorunları kaynağına, Hayatın Yaratıcısı'na havale etmek lazımdı. Yozlaşma, ahlaksızlık, pislik ve düzensizlik bu denli yaygın olduğuna göre, bunların Şeylerin Yaradılışı gereği olduğuna inanmıştı. Kötülük vardı çünkü Tanrı tarafından yaratılmıştı. O, yani Tanrı, aylakça ve bağışlanamaz bir hatalı yargıda bulunmuş, kusurlu bir evren tasarlamıştı. Teologlar yozlaşmayı, insanoğlunu sınayan, onun mücadele edip zaferle aşacağı bir araç olarak kabul ediyor, yozlaşmanın varlığını bu şekilde gerekçelendiriyorlardı. Kozmik düzenin zaferiydi bu. Ama aslında bu düzen Dante'nin düzeniydi; kötülüklerin ve yozlaşmanın tüm seviyelerinin muntazaman ayrıştırılmasına ve birbirine karıştırılmamasına dayanıyordu. Dünyada ise durum böyle değildi. En seçkin görünen hanımlar tuvalete oturuyor, en rezil görünenler saf ve kutsal arzular taşıyorlardı. Tanrı kötü bir iş çıkarmıştı; Sabunkafa'ya kalsa, kendisi daha iyi bir iş çıkarabilirdi. Hatta Yaratıcı keşke ona akıl danışmış olsaydı.

Sabunkafa, sıcak bir akşamüstü yine bu fikirlere dalıp gitmişken kapısının çalındığını duydu. Kapıyı açtı, karşısında hiç tanımadığı bir kız çocuğu vardı. Kız herhalde on iki

yaşında falandır, diye düşündü ve acınacak derecede çirkin buldu onu. Ne istediğini sorduğu zaman, kız cevap vermedi ama üstünde Sabunkafa'nın marifet ve hizmetlerinin sıralandığı kartlarından birini uzattı: "Doğal olmayan sorunlar ve koşullardan dolayı başınız dertteyse, Büyüleri, Talihsizliği ve Uğursuz Etkileri yok edebilirim. Unutmayın, ben güçlerle bezenmiş olarak doğmuş hakiki bir İspritizmacı ve Falcıyım ve size yardım edeceğim. Tek seferde memnuniyet. Senelerdir sürdürdüğüm mesleğimde birçok kişiyi evlilik bağıyla birleştirdim, ayrı düşenleri kavuşturdum. Mutsuzsanız, cesaretiniz kırıldıysa ya da sıkıntılarınız varsa, size yardım edebilirim. Talihsizlik peşinizi bırakmıyor mu? Sevdiğiniz kişi değişti mi? Sebebini söyleyebilirim. Kimin düşmanınız, kimin dostunuz olduğunu, sevdiğiniz kişinin sizin için doğru mu yanlış mı olduğunu söylerim. Hastaysanız, iyileşmenin yolunu size ben gösterebilirim. Kayıp ya da çalınmış eşyaların yerini tespit edebilirim. Emin olun, memnun kalacaksınız."

Sabunkafa Kilisesi kızı içeri buyur etti.

"Senin için ne yapabilirim evladım?"

Kız ellerini hafif bir çıkıntı oluşturan karnının üstünde kavuşturmuş, öylece dikilip duruyordu. "Belki. Belki siz bunu benim için yapabilirsiniz."

"Ne yapabilirim?"

"Artık okula gidemiyorum. Belki bana yardım edebilirsiniz diye düşündüm."

"Nasıl yardım edebilirim? Anlat bana. Korkma."

"Gözlerim."

"Ne olmuş gözlerine?"

"Mavi olsunlar istiyorum."

Sabunkafa ağzını büzdü, dilini altın dişine değdirdi. Bunun şimdiye kadar duyduğu en akıl almaz ama bir yandan da en mantıklı talep olduğunu düşündü. Karşısında güzel

olmayı dileyen çirkin, küçük bir kız vardı. İçini aniden yoğun bir sevgi ve anlayış hissi kapladı ama bu his hızla öfkeye dönüştü. Kıza yardım etmek için elinden hiçbir şey gelmeyeceğini bilmenin öfkesiydi bu. Sabunkafa'ya göre, şimdiye dek işittiği tüm o dileklerin (para, sevgi, intikam) arasında en dokunaklısı ve yerine getirilmeyi en çok hak edeni buydu. Siyahlığının çukurundan çıkıp dünyayı mavi gözlerle görmek isteyen siyah bir kız çocuğu... İçindeki öfke iyice arttı ve bir güç hissi verdi ona. Hayatında ilk defa samimiyetle mucize gerçekleştirebilmeyi diledi. Şimdiye dek hakiki ve kutsal bir gücü olmasını hiç istememişti aslında – tek istediği, başkalarını böyle bir gücü olduğuna inandırmak için gereken güçtü. Onu bundan alıkoyanın hüküm verme yetisi değil, sadece fanilik olması ona çok üzücü, çok anlamsız geldi. Yoksa alıkonmuyor muydu acaba?

Eli titreyerek kızın üzerinde ıstavroz çıkardı. Tüyleri ürperdi; kullanılmış eşyalarla dolu o sıcak, loş, küçük odada üşüdü.

"Senin için hiçbir şey yapamam evladım. Ben sihirbaz değilim. Ben yalnızca Tanrı aracılığıyla çalışırım. O, insanlara yardım etmek için bazen beni kullanır. Benim tek yapabileceğim, kullanabileceği bir enstrüman olarak O'na kendimi sunmaktır. Dileğinin yerine gelmesini isterse, dileği o gerçekleştirecektir."

Sabunkafa sırtını kıza dönerek pencereye doğru yürüdü. Aklı son süratle harıl harıl çalışıyor, duraklıyor sonra aynı hızla çalışmaya devam ediyordu. Bir sonraki cümleyi nasıl kursaydı? Güç hissini kaybetmemeyi nasıl başaracaktı? Gözü verandada uyumakta olan ihtiyar Bob'a takıldı.

"Yapmamız gereken, ee, bir adakta bulunmak, yani doğayla temasa geçmeliyiz. Belki de basit bir mahlûk O'nun konuşması için kullanacağı araç olabilir. Bakalım."

Pencereden aşağı eğildi ve dudaklarını kıpırdattı. Yeterli görünen uzunlukla bir süreden sonra dikleşti ve diğer pencerenin yanındaki buzdolabına gitti. İçinden pembemsi bir kasap kâğıdına sarılı küçük bir paket çıkardı. Raftan küçük kahverengi bir şişe alıp içindekinin bir kısmını kâğıdın içindeki malzemenin üstüne serpiştirdi. Paketi kısmen açılmış vaziyette masanın üstüne koydu.

"Bu yemeği al ve verandada uyuyan o mahlûka ver. İyi bak, mutlaka yesin. Sonra da hayvanın nasıl davrandığını dikkatlice izle. Hiçbir şey olmazsa, bileceksin ki Tanrı dileğini geri çeviriyor. Eğer hayvan tuhaf davranmaya başlarsa, yarın dileğin gerçekleşecek."

Kız paketi aldı; koyu renkli vıcık vıcık etin kokusu onda kusma isteği yarattı. Elini midesinin üstüne koydu.

"Ha gayret. Ha gayret, evladım. Böyle şeyler korkaklara bağışlanmaz."

Kız başını salladı, kusma isteğini bastırarak belirgin bir şekilde yutkundu. Sabunkafa kapıyı açtı, kız eşikten dışarı adımını attı.

Sabunkafa, "Güle güle git, Tanrı seni korusun," dedi ve kapıyı hızla kapattı. Pencerenin önünde dikilip kaşlarını şefkatle yukarı kaldırarak ve dilini üst çenesindeki aşınmış altın dişin üzerinde gezdirerek kızı izledi. Kızın uyuyan köpeğe doğru eğildiğini gördü; köpek, kendisine dokunulunca kenarları yeşil zamka benzeyen bir maddeyle çapaklanmış sulu gözlerinden birini açtı. Kız elini uzatıp köpeğin başına dokundu, onu nazikçe okşadı. Eti verandanın döşemesinin üstüne, köpeğin burnunun yanına koydu. Koku köpeği canlandırdı; kafasını kaldırıp daha iyi koklayabilmek için ayağa kalktı. Üç dört lokmada hepsini yedi. Kız yeniden köpeğin kafasını okşadı, köpek ona kenarları yuvarlak üçgen gözlerle baktı. Derken birden öksürmeye başladı, yaşlı adamların

balgamlı öksürüğü gibiydi bu – ve ayağa kalktı. Kız havaya sıçradı. Köpek ağzıyla havayı ısırırcasına öğürdü ve aniden yere yığıldı. Yerden kalkmaya çalıştı, kalkamadı, bir daha denedi ve yuvarlanırcasına basamaklardan indi. Nefes almaya çalışarak ve sendeleyerek, bozuk bir oyuncak gibi bahçede bir o yana bir bu yana gitti durdu. Kızın ağzı açık kalmıştı, küçük bir yaprağa benzeyen dili görünüyordu. Bir eliyle acayip, manasız bir hareket yaptı, sonra iki eliyle birden ağzını kapattı. Kusmamaya gayret ediyordu. Köpek yeniden yere yığıldı, bedeni bir kasılmayla sarsıldı. Sonra sesi kesildi. Kız elleriyle ağzını kapatıp birkaç adım geri gitti, sonra arkasını dönüp bahçeden çıktı, sonra da yol boyunca koşarak uzaklaştı.

Sabunkafa Kilisesi masasının başına geçti. Oturdu, ellerini yumruk yaptı, başparmaklarının uç kısımlarıyla alnını dengede tuttu. Sonra ayağa kalkıp çekmeceli ufak komodinin yanına gitti, çekmeden kâğıt ve dolmakalem çıkardı. Demin zehir şişesinin durduğu rafta bir şişe mürekkep de vardı. Elinde bunlarla tekrar masanın başına geçti. Yavaşça, dikkatlice, güzel yazmaya özen göstererek aşağıdaki mektubu kaleme aldı:

İlgili Kişi: İNSAN DOĞASINI YARATMAK SURETİYLE ONU FAZLASIYLA YÜCELTMİŞ OLAN

Sevgili Tanrım,

Bu mektubun maksadı, ya dikkatinden kaçmış ya da görmezden gelmeyi seçtiğin birtakım olaylar hakkında sana bilgi vermektir.

Bir zamanlar henüz genç ve toy bir oğlanken senin adalarından birinde yaşardım. Bu ada, Kuzey ile Güney Amerika arasında, Karayip Denizi ile Meksika Körfezi'nin ortasında yer alan Güney Atlas Okyanusu'nun üzerindeki –Büyük An-

tiller, Küçük Antiller ve Bahama Adaları olarak ayrılmış– takımadalardan birindeydi. Dikkatini çekerim, Rüzgârüstü ya da Rüzgâraltı sömürge adalarından biri değildi ama Antiller'in –elbette– büyük olanına ait bir adaydı (yazımdaki ayrıntıcılık kimi zaman zahmet verici olabilir ama sana kendimi açık bir şekilde tanıtmam gerekiyor).

Sadede gelelim.

Bizler bu sömürge adasında beyaz efendilerimizin en çarpıcı, en belirgin özelliklerini kendimizinmiş gibi benimsedik, ki bunlar elbette onların en fena özellikleriydi. Irkımızın kimliğini korumak için, sürdürmesi en zevkli ve muhafaza etmesi en külfetsiz özelliklere dört elle sarıldık. Bunun akabinde, asil değil züppe, aristokrat değil sınıf bilinçli olduk; otoritenin bizden güçsüz olanları ezmek, eğitimin okulda bulunmak olduğuna inandık. Şiddeti tutkuyla, tembelliği dinlenceyle karıştırdık, umursamazlığı özgürlük sandık. Çocuklarımızı büyüttük, ekinlerimizi yetiştirdik; ufaklıklar kendi başına büyüdü, malımız mülkümüz arttı. Erkekliğimizi mal varlığımız, kadınlığımızı uysallığımız belirledi. Harcadığımız emekten de, emeğimizin meyvesinin kokusundan da iğrendik.

Bu sabah, o siyah kız çocuğu gelmeden önce ağlamıştım – Velma için. Yo, yüksek sesle değil. Kederle böylesine ağırlaşmış bir sesi hiçbir rüzgar taşıyamaz, ona dayanamaz, hatta ona dayanmayı reddedemez. Ama tek başıma, kendi bildiğim gibi sessizce ağladım – Velma için. Bugün yaptığım şeyi anlayabilmen için Velma konusu hakkında fikir edinmen lazım.

O (Velma) beni, bir otel odasından ayrılır gibi terk etti. Otel odaları, insanın başka şeyler yaparken bulunduğu yerlerdir. Yapılan büyük planlarda otel odalarının zerre kadar önemi yoktur. Otel odaları kullanışlıdır. Ama kullanışlı oluşları, belirli bir işi halletmek için belirli bir şehirde geçirmeniz gereken süreyle sınırlıdır; odanın rahat olmasını umarsınız ama bir

yandan da belirgin özellikleri olmamasını tercih edersiniz. Nihayetinde orası *yaşadığınız* yer değildir.

Artık odaya ihtiyacınız kalmadığı zaman, onu kullandığınız için üç beş kuruş ödeyip "Teşekkürler bayım" der ve o şehirdeki işiniz hallolunca odadan çıkar gidersiniz. İnsan hiç otel odasından ayrıldığı için üzülür mü? Bir evi, bir yerlerde gerçek bir yuvası olan biri orada kalmaya devam etmek ister mi hiç? Otel odasından ayrılırken şöyle bir arkasına dönüp şefkatle, hatta tiksintiyle bakar mı hiç ona? O odada her ne *yaşandıysa* onu sevebilir veya ondan nefret edebilirsiniz ancak. Peki ya o oda? Yine de yanınıza bir hatıra alırsınız. Ah, hayır, odayı hatırlamak için değil. Daha ziyade hallettiğiniz işin zamanını ve yerini, yaşadığınız serüveni hatırlamak için. Bir otel odasına karşı ne hissedilebilir ki? İnsan bir otel odasının, ağırladığı kişiye karşı bir şey hissetmesini nasıl beklemezse, kendisi de otel odasına karşı hiçbir şey hissetmez.

İşte eşsiz, biricik Tanrım, beni tam olarak bu şekilde terk etti o; hatta daha doğrusu aslında beni hiç terk etmedi çünkü zaten hiçbir zaman benimle olmamıştı.

Bizim nasıl ve neden yapıldığımızı hatırlarsın, değil mi? Gel sana kız çocuklarının göğüslerinden bahsedeyim biraz. Münasebetsizlik (sorun bu mu?) ettiğim için, günün tuhaf saatlerinde, tuhaf yerlerde onları sevme dengesizliğini gösterdiğim için ve aile üyelerime ait olanları sevecek kadar midesiz olduğum için özür dilerim. Yabancılarınkileri sevdiğim için de özür dilemeli miyim?

Ama bunda senin de hatan var, Tanrım. Bunun gerçekleşmesine nasıl, neden göz yumdun? Nasıl oluyor da Senin Bedenini seyre dalmışken gözlerimi kaldırıp onların bedenlerini seyretmeye böylesine kaptırabiliyorum kendimi? Tomurcuklar. Kimi fidanların üzerindeki tomurcuklar yok mu... Huysuz tomurcuklardır onlar, bir bilsen, huysuz ve narin.

Dokunuşlarıma direnen, lastik gibi yaylanan, huysuz, minik tomurcuklar. Ama insanın üstüne gelirler. Onlara dokunmam için meydan okurlar bana. Dokunmamı buyururlar. Hiç de öyle sandığın gibi utangaç falan değildirler. Tam bana doğru dikilirler, ah evet, tam bana doğru. Göğsü dal gibi, göğüs kafesi parmak kadar kızlar. Sen onları hiç gördün mü Tanrım? Yani onlara şöyle adam akıllı baktın mı? İnsanın onları görüp de sevmemesi mümkün değildir. Sen ki onları yaratmışsın, herhalde henüz sadece birer fikirken onları güzel bulmuşsundur – fikrin vücut bulması ise nasıl da daha güzel. Senin de mutlaka anımsayacağın gibi ellerimi, ağzımı onlardan uzak tutamadım. Tuzlu-tatlı. Tıpkı zıplayarak, sıçrayarak, hoplayarak geçirilen saatlerin, koşturmacayla geçen günlerin hafif tuzlu teriyle kaplanmış, pek de olgunlaşmamış çilekler gibi.

Onları sevmek –onlara dokunmak, onların tadına bakmak, onları hissetmek– insana mahsus zevk verici herhangi bir ahlaksızlık değildi; bunlar, benim için Başka Şeyler Yerine Yapılabilecek Bir Şeydi. Babamın yerine, Rahiplik yerine, Velma yerine... Ve onlarsız yapamamayı *seçtim* ben. Ama kiliseye girmedim. En azından onu yapmadım. Onun yerine ne yaptım peki? Herkese Seninle ilgili her şeyi bildiğimi söyledim. Senin Güçlerini taşıdığımı söyledim. Bu tamamen *yalan* değildi; ama *tamamen* yalandı. Bunu hiç yapmamalıydım, kabul ediyorum, güzel sözlerle, doğru zaman ve yerde, iyi bir biçimde söylenmiş yalanlar karşılığında asla paralarını almamalıydım. Ama dikkatini çekerim, nefret ettim bundan. O yalanları da, parayı da bir an olsun sevmedim.

Ama şunu bir düşün: Otel odasını terk edip giden o kadını.

Düşün: Takımadalarda geçen toyluk, gençlik dönemlerini.

Düşün: Ancak umut vaat eden göğüslerin gölgesinde kalabilecek o umut dolu gözleri.

Düşün: Bilmeye katlanamayacağım şeyleri öğrenmemi engellemek için basit bir kötülüğe nasıl da ihtiyacım olduğunu.

Düşün: Paradan nasıl da nefret ettiğimi, tiksindiğimi.

Şimdi bir de şunu düşün: Cezalandırılmayı hak eden davranışlarımı değil, *benim* affımı göz önünde bulundurarak, bugün bana dert yanmaya gelen o siyah kız çocuğunu düşün. Söyle bana Tanrım, bir kızcağızı o kadar uzun zaman, o kadar yalnız nasıl bırakabildin de, o kız bana kadar gelebildi? Nasıl yaparsın bunu? Senin adına üzülüyorum Tanrım. Senin adına üzüldüğüm içindir ki, senin işini Senin yerine ben halletmek zorunda kaldım.

Ne için geldi, biliyor musun? Mavi gözler için. Yeni, mavi gözler, dedi. Ayakkabı alıyormuş gibi sanki. "Bir çift yeni, mavi göz istiyorum." Herhalde uzun süredir senden diliyordu bunu ve sen de ona cevap vermedin (Bunun bir alışkanlık olduğunu, çok eskilerden beri sahip olduğun, bir kez Eyüp için bozduğun –ama bir daha hiç bozmadığın– bir alışkanlık olduğunu söyleyebilirdim ona). Onlar için *bana* geldi. Elinde kartım vardı. (Kart ektedir.) Bu arada, Micah'yı da ekledim – Elihue Micah Whitcomb. Ama bana Sabunkafa Kilisesi diyorlar. Bu ad bana nasıl ve ne sebeple verildi hatırlayamıyorum. İnsan neye göre kendi adıyla değil de başka bir adla müsemma olur? Esas olan ad mıdır o halde? İnsan da yalnızca adının söylediği şey midir? Yoksa bu yüzden mi Musa'nın sana yönelttiği o en basit ve en arkadaşça "Adın nedir?" sorusuna cevap vermeyip onun yerine "Ben, benim," dedin? Temel Reis derdi ya hani, Neysem Oyum Ben, onun gibi mi? Adını vermekten korktun, değil mi? Adını öğrenince seni tanıyacaklarından korktun, değil mi? O zaman senden çekinmezlerdi, değil mi? Hiç sorun değil. Kızma bana. Niyetim seni gücendirmek değil. Ben anlıyorum. Ben de kötü bir adam oldum, üstelik mutsuz bir adamdım. Ama *ben* bir gün öleceğim. Öyle

kibar biriyimdir ki. Niçin illa ölmek zorundayım? Kız çocukları. Özleyeceğim tek şey kız çocukları olacak. Onların o sımsıkı minik memelerine dokunduğumda ya da onları –hafifçecik– ısırdığımda dostça davranıyormuşum gibi hissettiğimi biliyor musun? Ne ağızlarından öpmek istedim, ne onlarla aynı yatakta yatmak ne de kendime çocuk gelin almak. Şakacı olduğumu ve dostça davrandığımı düşündüm. Gazetelerin dediği gibi değil yani. Kulaktan kulağa fısıldananlar gibi de değil. Ayrıca kızlar da hiç rahatsız olmuyordu. Hem de hiç. Kaçı tekrar geldi yanıma, unuttun mu? Kimse bunu anlamaya çalışmadı bile. Onları incitiyor olsam, tekrar gelirler miydi hiç? Aralarından ikisi, Doreen ve Sugar Babe, onlar birlikte gelirdi. Onlara nane şekeri ve para verirdim; ben onlarla oynarken bacaklarını açık tutarak dondurmalarını yerlerdi. Parti gibi olurdu. Hiçbir iğrençlik, hiçbir pislik olmazdı, hiçbir koku da yayılmazdı, inleme de olmazdı – sadece kız çocuklarının ince beyaz kahkahaları ve ben. Hem sonrasında hiçbir bakış –hiçbir uzun, tuhaf bakış– Velma'nın her şey olup bittikten sonra attığı şu uzun, tuhaf bakışlardan atmazlardı bana. Her şey olup bittikten sonra insana kendini kirlenmiş gibi hissettiren bakışlardan atmazlardı. Kendisine öyle bakıldı mı, ölmek ister insan. Kız çocuklarla her şey tertemiz, iyi ve dostça.

Bunu anlaman gerekiyor Tanrım. Sen "Küçük çocukların bana gelmesini sağlayın ve onlara zarar vermeyin" demiştin. Unuttun mu? Çocukları unuttun mu yoksa? Evet. Unuttun. Onları naçar bıraktın, yol kenarlarında oturup annelerinin cesetlerinin yanında ağladılar. Yaralı, sakat kalmış, topallayan çocuklar gördüm ben. Sen onları unuttun Tanrım. Nasıl ve ne zaman Tanrı olman gerektiğini unuttun.

İşte o siyah kız çocuğunun gözlerini bu yüzden değiştirdim, üstelik ona hiç dokunmadım, elimi bile sürmedim. Ama istediği o mavi gözleri verdim ona. Zevk için değil, para için de

değil. Ben Senin yapmadığını, yapamadığını, yapamayacağını yaptım: O küçük, çirkin, siyah kıza baktım ve sevdim onu. Senin rolünü canlandırdım. Çok da güzel bir gösteri oldu!

Ben... ben bir mucize gerçekleştirdim. Ona o gözleri verdim. Ona mavi, mavi, iki mavi göz verdim. Kobalt mavisi. Senin mavi cennetinden fırlayan ışıklar gibi. Başka kimse onun mavi gözlerini görmeyecek. Ama *o kız* görecek. Ve sonsuza dek mutlu yaşayacak. Ben, ben bunun yapılmasını yerinde ve doğru buldum.

Şimdi kıskanıyorsun. Beni kıskanıyorsun.

Gördün mü? Ben de yarattım işte. Seninki gibi özgün değil benimki ama yaratmak, üretenden ziyade tadına bakanı çarpan sert bir şarap gibidir.

Bu nedenle, tabiri caizse tanrıların içkisini son damlasına kadar içmiş biri olarak, ne Senden korkum var ne Ölümden. Hatta Hayattan bile korkmuyorum. Velma konusu dert değil, Baba konusu da dert değil, Büyük ve Küçük Antiller konusu da dert değil. Hiç dert değil. Hiç.

En içten dileklerimle, her daim,
Saygılarımla,
Elihue Micah Whitcomb

Sabunkafa Kilisesi kâğıtları üç kez katlayıp zarfın içine yerleştirdi. Bir mührü olmasa da, keşke mühür mumum olsaydı, diye geçirdi içinden. Yatağının altından bir puro kutusu çıkarıp içini karıştırdı. Kutunun içinde en değerli eşyalarından bazıları vardı: Chicago'daki bir otelde bulduğu koldüğmesinden çıkmış incecik bir yeşim taşı; hiç tanımadığı annesinden kalma, kenarı mercan işli Y şeklinde altın bir kolye ucu; Velma'nın banyo lavabosunun kenarında bıraktığı dört büyük boy firkete; Precious Jewel adlı bir kız çocuğunun başından

aldığı uçuk mavi, grogren kurdele; Cincinnati'deki bir hapishane hücresi lavabosunun kararmış musluk ağzı; çok güzel bir bahar günü Morningside Parkı'ndaki bir bankın altında bulduğu iki misket; üzerine sinmiş fındık ve moka rengi yüz pudralarının ve limonlu yağsız kremin kokusu hâlâ geçmemiş olan, eski bir Lucky Hart makyaj malzemeleri kataloğu... Eşyalarına bakarken ilgisi dağıldığından neyi aradığını unutmuştu. Hatırlayabilmek için müthiş bir çaba sarf etti, başında bir uğultu vardı, üzerine ani ve şiddetli bir yorgunluk çöktü. Kutusunu kapattı, gidip yatağına uzandı ve öyle deliksiz bir uykuya daldı ki, şeker dükkânından çıkıp evine gelen yaşlı kadının Bob adlı yaşlı köpeğin hareketsiz kadavrasını bulunca attığı acı çığlıkları bile duymadı.

Yaz

Dipdiri bir çileğe dişlerimi geçirdiğim anda yaz mevsimi gelir gözlerimin önüne – toz toprak ve alçalan bulutlar. Yaz benim için hâlâ fırtına mevsimidir. Kupkuru günler ve yapış yapış geceler zihnimde belirli bir yer etmemiş, oysa fırtınalar, o aniden bastıran şiddetli fırtınalar beni hem korkutur hem de serinletirdi. Ama hatıralarım net değil, kasabamızdaki bir yaz fırtınasını anımsıyorum ve 1929 senesinde annemin tanıklık ettiği fırtınalı bir yaz canlanıyor hayalimde. Annemin dediğine göre, o sene kasırga kopmuş, Lorain'in güney yakasının yarısını uçurup götürmüş. Annemin yazıyla benimkini birbirine karıştırıyorum. Çileği ısırıp fırtınaları düşünürken, annem canlanıyor hayalimde. İncecik genç bir kız, üstünde pembe, bürümcük bir elbise. Bir elini kalçasına koymuş, diğeri bacağının yanında boşta duruyor – bekliyor. Rüzgâr gelip annemi havalandırıyor, evlerin tepesine çıkarıyor, ama annem hâlâ dimdik ayakta, bir eli kalçasında. Gülümsüyor. Facia, annemin boşta duran elinin beklentilerini ve vaat ettiklerini değiştirmiyor. 1929 senesinde kopan yaz kasırgasında annemin eli yıkılmıyor. Kendisini çevreleyen dünya yerle bir olurken, annem güçlü, gülümsüyor ve sakin. Hatıralar böyledir işte. Umumi olgular, kişisel gerçekliklere dönüşür ve bir orta batı kasabasının mevsimleri, bizim küçük hayatlarımızın *Moira*'ları olurlar.

Tohumlar Frieda ile benim elimize geçtiğinde yaz çoktan başlamıştı. İçinde keseler dolusu tohum olan sihirli paketçikleri nisandan beri bekliyorduk, keseleri tanesi beş sentten satacaktık, bu sayede yeni bir bisikletimiz olacaktı. Buna inandık ve her gün vaktimizin büyük kısmını kasabada dolanıp onları satarak geçirdik. Her ne kadar annem tanıdığı kişilerin ya da tanıdık mahallelerdeki evlerin dışında bir yere gitmemizi yasaklamış olsa da, her kapıyı çaldık ve bize kapısını açan her eve girip çıktık: Altı aileyi barındıran, yağ ve sidik kokan on iki odalı evler; demiryolunun kenarındaki çalılıkların içine gömülmüş dört odalı ahşap evler; dükkânların üst katları – balıkçıların, kasapların, mobilyacıların, meyhanelerin, restoranların üst katlarındaki daireler; çiçekli halıları ve ağız kısmı yivlenmiş cam vazolarıyla derli toplu tuğla evler...

Tohum satmakla geçen o yaz boyunca parayı düşündük, tohumları düşündük ve konuşulanları ancak yarım yamalak dinledik. Tanıdığımız kişilerin evlerinde içeri buyur edilir, ağırlanırdık, bize soğuk su ya da limonata ikram edilirdi; biz oturup ferahlarken onlar konuşmalarına kaldıkları yerden devam eder ya da gider işlerini yaparlardı. Yavaş yavaş bir hikâyenin parçalarını birleştirmeye başladık; gizli, korkunç, felaket bir hikâyeydi bu. Böyle kulak misafiri olarak belli belirsiz duyduğumuz en fazla iki ya da üç konuşmadan sonra hikâyenin Pecola hakkında olduğunu anladık. Konuşmanın parçaları doğru bir sıraya dizildiğinde şöyle ilerliyordu:

"Şu kızın başına gelenleri duydun mu?"

"Ne? Hamile mi?"

"Ya. Ama bil bakalım kimdenmiş?"

"Kimdenmiş? Buralardaki oğlanların hepsini tanımam ben."

"Sorun da o zaten. Oğlanlardan biri değilmiş. Cholly'ymiş diyorlar."

"Cholly mi? Kızın babası mı yani?"

"Hah!"

"Tanrım, sen bizi koru. Vay pis zenci."

"Hatırlıyor musun, bir seferinde evlerini yakmaya kalkışmıştı. Manyak olduğunu o zaman anlamıştım ben."

"Kız ne yapacak peki? Ya annesi?"

"Hayatına devam edecek herhalde. Adam çekip gitmiş."

"Devlet kızın bebeği büyütmesine izin vermez, değil mi?"

"Bilmem ki."

"Şu Breedlove'ların hiçbirinde meymenet yoktur zaten. Oğlan desen dakika başı evden kaçar, kız desen oldum olası sersemdir."

"Onlar hakkında kimsenin bir şey bildiği de yok zaten. Nereden geldiler, kimin nesiler, hiç. Akrabaları falan da yok galiba."

"Sence adam niye öyle bir şey yapmış olsun?"

"Hiç bilmiyorum valla. İğrençlik, başka bir şey değil."

"Eh, kızı okuldan almaları lazım."

"Lazım tabii. Suçun bir kısmı da kızda sayılır."

"Ay, amma yaptın. Kız daha on iki yaşında yok ayol."

"Evet. Ama belli olmaz bu işler. Niye babasına karşı çıkmaya çalışmamış mesela?"

"Belki de çalışmıştır."

"Öyle mi diyorsun? Hiç belli olmaz."

"Eh, bebek yaşamaz zaten herhalde. Annesi onu öyle bir dövmüş ki, kız ölmediği için şanslı sayılır diyorlar."

"Esas bebek yaşamazsa şanslı sayılır. Doğarsa dünyanın en çirkin yaratığı olur herhalde."

"Başka çaresi yok ki. Bu işin bir kuralı olmalı: İki çirkin kişi o şekilde çiftleşip ortaya daha da çirkin bir çocuk çıkaracaksa, çocuk doğrudan gömülse daha iyi."

"Ben olsam hiç dert etmem. Bebeğin yaşaması mucize olur."

Şaşkınlığımız kısa sürdü, çünkü tuhaf bir tür savunmacı mahcubiyetin gölgesinde kaldı; Pecola adına utandık, onun adına içimiz yandı ve en sonunda ona acıdık sadece. Duyduğumuz keder yeni bisikletle ilgili bütün fikirlerimizi silip süpürdü. Sanırım kederimizin bu kadar şiddetli olmasının sebebi başka kimsenin kederli görünmemesiydi. Bu olay diğer herkesi tiksindirmiş, eğlendirmiş, sarsmış, tepesini attırmış, hatta heyecanlandırmıştı. Yine de birilerinin "Yazık zavallı kıza" ya da "Zavallı bebek" demesini bekleyerek kulak kabarttık ama bu sözler yerine yalnızca iki yana sallanan kafalar vardı. Kaygıyla buruşmuş gözler aradık ama yalnızca maskelenmiş bakışlar gördük.

Herkesin ölmesini istediği o bebeği düşündüm ve onu gayet net bir biçimde gördüm. Karanlık, ıslak bir yerdeydi, kafası kocaman O'lar şeklinde yün topaklarıyla kaplıydı, siyah suratında bozuk parayı andıran temiz bakışlı iki siyah göz, basık bir burun, öpülmelik kalın dudaklar vardı; siyah teni, canlı, nefes alıp veren bir ipek gibiydi. Ne boncuk mavisi gözlerin üstünde asılı duran, sarı, sentetik perçemler, ne hokka gibi bir burun ne de gemici düğümü gibi büzülmüş bir ağız... Birilerinin o siyah bebeğin yaşamasını istemesine duyduğum ihtiyaç, Pecola'ya olan düşkünlüğümden de kuvvetliydi – sırf beyaz oyuncak bebeklere, Shirley Temple'lara ve Maureen Peal'lara duyulan evrensel sevgiye karşı koymak için. Frieda da herhalde aynı şeyleri hissetmişti. Pecola'nın evli olmamasını önemsemedik; evli olmayan birçok kız, çocuk doğuruyordu. Bebeğin babasıyla Pecola'nın babasının aynı kişi olması meselesi üzerinde ise hiç durmadık; herhangi bir erkekten hamile kalma süreci zaten bizim için bir muammaydı – en azından babasını tanıyordu işte.

Düşündüğümüz tek şey, doğmamış bebeğe duyulan bu şiddetli nefretti. Bayan Breedlove'ın Pecola'yı döverek yere düşürmesi ve sesi buzluğumuzun kapağının gıcırtısına benzeyen o donuk taşbebeğin pembe gözyaşlarını yatıştırması geldi aklımıza. Okuldaki çocukların Merengli Pay ile göz göze geldiklerinde, bakışlarıyla ona nasıl boyun eğdiklerini ve aynı çocukların Pecola'ya nasıl baktıklarını hatırladık. Ya da belki hatırlamadık, sadece biliyorduk işte. Oldum olası kendimizi her şeye ve herkese karşı savunmuştuk, tüm konuşmaları kıracağımız şifreler olarak görmüş, tüm hareketleri titiz analizlere tabi tutmuştuk; burnunun dikine giden, üçkâğıtçı, küstah kişilere dönüşmüştük. Bizimle kimse ilgilenmezdi, dolayısıyla biz kendimizle çok fazla ilgilendik. Sınırlarımızı bilmezdik – o zamanlar. Tek engelimiz boyumuzdu; herkesin bize emir vermesinin nedeni bizden büyük ve kuvvetli olmalarıydı. Dolayısıyla merhamet ve gururla iyice perçinlenen bir kendine güvenle olayların gidişatını ve bir insanın hayatını değiştirmeye karar verdik.

"Ne yapacağız Frieda?"

"Ne yapabiliriz ki? Bayan Johnson, bebeğin yaşaması mucize olur, diyor."

"E o zaman mucizeye çevirelim bunu biz de."

"Tamam da, nasıl?"

"Dua edebiliriz."

"O yetmez ki. Geçen sefer o kuşa ne olmuştu, unuttun mu?"

"O başka ama; bulduğumuzda zaten neredeyse ölmüştü."

"Neyse işte, bence yine de bu sefer cidden kuvvetli bir şey yapmamız gerek."

"O'ndan rica edelim, Pecola'nın bebeğinin yaşamasına izin versin, karşılığında bir ay boyunca uslu duracağımıza söz verelim."

"Tamam. Ama bir şeyleri feda etsek iyi olur, bu sefer sözümüzü tutacağımızı bilir o zaman."

"Neyi feda edeceğiz? Hiçbir şeyimiz yok ki. Tohumlardan kazandığımız para var sadece, o da iki dolar."

"Onu feda edebiliriz. Ya da ne yapalım biliyor musun? Bisikletten vazgeçebiliriz. Parayı gömeriz ve... tohumları ekeriz."

"Bütün parayı mı?"

"Claudia, bunu yapmak istiyor musun, istemiyor musun?"

"Tamam. Düşünmüştüm de... Tamam."

"Bu sefer, *doğru dürüst* yapmamız lazım. Parayı onun evinin oraya gömelim ki geri dönerek toprağı kazıp parayı çıkaramayalım; tohumları da bizim arka bahçeye ekeriz, böylece onları izleyebiliriz. Tohumlar filiz verince her şeyin yoluna girdiğini anlarız. Anlaştık mı?"

"Anlaştık. Ama bu sefer bırak şarkıyı ben söyleyeyim. Sen de sihirli sözleri söylersin."

BAKBAKİŞTEBİRARKADAŞGELİYORBU
ARKADAŞJANEİLEOYNAYACAKGÜZELB
İROYUNOYNAYACAKLAROYNAJANEOYN

Dakikada kaç sefer o eski şeye bakacaksın?
Uzun zamandır bakmadım.
Baktın işte –
Ne olmuş yani? İstersem bakabilirim.
Bakamazsın demedim. Neden dakika başı bakmak zorundasın, onu anlamıyorum. Bir yere gittikleri yok ki.
Biliyorum. Bakmak hoşuma gidiyor, o kadar.
Yok olabilirler diye mi korkuyorsun?
Elbette hayır. Nasıl yok olabilirler ki?
Diğerleri yok olmuştu.
Yok olmamışlardı. Değişmişlerdi.
Ha yok olmuş. Ha değişmiş. Arada ne fark var ki?
Çok. Bay Saburkafa sonsuza dek kalacaklarını söyledi.
Ebediyete kadar, amin mi?
İlla bilmen lazımsa, evet.
Benimle konuşurken böyle bilmişlik etmene gerek yok.
Bilmişlik etmiyorum. Sen başlattın.

Şu aynaya bakmanı izlemekten başka şeyler de yapmak istedim, o kadar.

Kıskanıyorsun da ondan.

Kıskanmıyorum.

Kıskanıyorsun. Seninkiler de böyle olsun isterdin.

Hıh. Mavi gözlerim olsa neye benzerdim ki?

Pek bir şeye benzemezdin.

Böyle konuşacaksan ben çıkıp kendi başıma da oynayabilirim.

Yok. Gitme. Ne yapmak istiyorsun?

Dışarı çıkıp oyun oynayabiliriz mesela.

Ama hava çok sıcak.

Pek kıymetli aynanı da yanına alabilirsin. Ceketinin cebine koyarsın, yolda giderken kendine bakabilirsin o zaman.

Vay be! Hiç bu kadar kıskanabileceğini düşünmemiştim.

Of, bırak ya!

Öyle işte.

Öyle ne?

Kıskanıyorsun.

Peki. Kıskanıyorum o halde.

Bak. Söylemiştim sana.

Hayır. Ben sana söyledim.

Gerçekten çok güzeller, değil mi?

Evet. Çok güzeller.

Sadece "çok güzeller" mi?

Gerçekten, hakikaten, çok güzeller.

Gerçekten, hakikaten, mavilik gibi güzeller mi?

Ah Tanrım. Delisin sen.

Değilim!

O anlamda demedim ben.

E ne anlamda dedin?

Haydi. Burası çok sıcak.

Bir dakika. Ayakkabılarımı bulamıyorum.

İşte buradalar.

Hah. Sağol.

Aynanı aldın mı?

Evet canikom....

Eh, haydi gidelim o zaman... Ay!

Ne oldu?

Güneş çok kuvvetli. Gözlerimi acıtıyor.

Benimkiler acımıyor. Gözümü kırpmama bile gerek yok. Bak. Doğrudan güneşe bakabiliyorum.

Sakın yapma bunu.

Niye ki? Acıtmıyor. Gözümü kırpmama bile gerek yok.

Sen yine de kırp gözlerini. Sen güneşe öyle doğrudan bakınca ben kendimi bir garip hissediyorum.

Nasıl garip yani?

Bilmem.

Biliyorsundur. Nasıl garip?

Söyledim ya, bilmiyorum.

Bunu söylerken neden bana bakmıyorsun? Bayan Breedlove gibi konuşurken başka yana bakıyorsun.

Bayan Breedlove seninle konuşurken başka yana mı bakıyor?

Evet. Artık öyle yapıyor. Mavi gözlerimi aldığımdan beri, sürekli başka yana bakıyor. Ne dersin, acaba o da mı kıskanıyor beni?

Olabilir. Çok güzeller, biliyorsun.

Biliyorum. Bay Sabunkafa gerçekten iyi iş çıkardı. Herkes kıskanıyor. Ne zaman birine baksam, hemen gözlerini çeviriyorlar.

O yüzden mi kimse sana ne kadar güzel olduklarını söylemedi?

Kesin o yüzden. Düşünsene. Bir insanın başına böyle bir şey geliyor ve kimse ama hiç kimse bu konuda tek laf etmiyor. Herkes görmüyormuş gibi yapmaya çalışıyor. Ne tuhaf, değil mi?.. Ne tuhaf, değil mi, dedim.

Öyle.

Bana ne kadar güzel olduklarını söyleyen bir tek sen varsın.

Evet.

Gerçek bir dostsun sen. Daha önce sana takıldığım için özür dilerim. Hani kıskanıyorsun falan demiştim ya.

Sorun değil.

Yok. Gerçekten. Sen benim en yakın dostumsun. Neden seninle daha önce tanışmadık acaba?

Daha önce bana ihtiyacın yoktu.

İhtiyacım yok muydu?

Yani...daha önce o kadar mutsuzdun ki. Daha önce benim farkıma varmadın herhalde.

Haklısın galiba. Üstelik hiç arkadaşım yoktu, o kadar yalnızdım ki. Sense buracıktaymışsın. Tam gözümün önündeymişsin.

Hayır tatlım. Tam gözünün arkasındaymışım.

Ne?

Maureen gözlerin hakkında ne düşünüyor?

Hiçbir şey söylemiyor. Sana bir şey söyledi mi?

Yok. Hiçbir şey demedi.

Sen Maureen'i seviyor musun?

Eh. İdare eder. Yarı beyaz bir kıza göre yani.

Demek istediğini anlıyorum. Ama sen onun arkadaşı olmak ister miydin mesela? Yani onunla dolaşmak falan ister miydin?

Hayır.

Ben de istemezdim. Ama popüler bir kız, orası kesin.

Popüler olmayı kim ister ki?

Ben istemem.

Ben de istemem.

Ama sen zaten popüler olamazsın ki. Okula bile gitmiyorsun.

Sen de gitmiyorsun.

Biliyorum. Ama eskiden giderdim.

Niye bıraktın?

Bıraktırdılar.

Kim bıraktırdı?

Bilmiyorum. Gözlerim mavi olduktan sonra okula gittiğim ilk gün oldu. Ertesi gün Bayan Breedlove'ı çağırdılar. Artık gitmiyorum işte. Ama aldırmıyorum.

Öyle mi?

Evet, öyle. Onlar önyargılılar sadece, o kadar.

Evet, önyargılı oldukları kesin.

Gözlerim mavi oldu diye, onlarınkilerden daha da mavi oldu diye, önyargılılar.

Haklısın.

Daha maviler, değil mi?

Oh, evet. Çok daha maviler.

Joanna'nınkilerden daha mı maviler?

Joanna'nınkilerden çok daha maviler.

Michelena'nınkilerden de mi daha maviler?

Michelena'nınkilerden çok daha maviler.

Ben de öyle düşünmüştüm. Michelena gözlerimle ilgili bir şey söyledi mi sana?

Yok. Hiçbir şey demedi.

Sen ona bir şey söyledin mi?

Yok.

Neden?

Ne neden?

Neden kimseyle konuşmuyorsun?

Seninle konuşuyorum.

Benim dışımda.

Senin dışında kimseyi sevmiyorum.

Nerede oturuyorsun?

Bir kere söylemiştim sana.

Annenin adı ne?

Niye benim işlerime burnunu sokuyorsun?

Merak ettim sadece. Kimseyle konuşmuyorsun. Okula gitmiyorsun. Kimse de seninle konuşmuyor.

Kimsenin benimle konuşmadığını sen nereden biliyorsun?

Konuşmuyorlar işte. Benimle bizim evde olduğun zamanlarda Bayan Breedlove bile sana tek laf etmiyor. Hem de hiçbir zaman. Bazen seni görüp görmediğinden bile emin olamıyorum.

Neden beni göremeyecek olsun ki?

Bilmem. Bazen neredeyse senin üstünden geçiyor.

Belki de Cholly gideli beri kendini pek iyi hissetmiyordur.

Ah, evet. Haklı olabilirsin.

Onu özlüyordur herhalde.

Neden özlesin, hiç anlamıyorum. Cholly'nin tek yaptığı sarhoş olup onu dövmekti.

Eh, yetişkinler nasıldır bilirsin.

Evet. Hayır. Nasıldırlar?

Eh, Bayan Breedlove her şeye rağmen onu seviyordu herhalde.

ONU MU?

Elbette. Neden olmasın? Her neyse, sevmiyorduysa bile, o işi ikide bir yapmasına ses etmediği kesin.

O bir şey demek değil.

Nereden biliyorsun?

Onları hep görürdüm. Bayan Breedlove hiç hoşlanmazdı o işten.

O zaman neden Cholly'nin ona bunu yapmasına izin veriyordu?

Çünkü zorluyordu Cholly onu.

İnsan nasıl bir başkasını o işe zorlayabilir ki?

Kolay.

Öyle mi? Ne kadar kolay yani?

Seni zorluyorlar işte, o kadar.

Haklısındır herhalde. Zaten Cholly istediği herkese istediğini yaptırabilir.

Yaptıramaz.

Sana yaptırdı ama, değil mi?

Kes sesini!

Takılıyordum sadece.

Kes sesini!

Tamam. Tamam.

Denedi sadece, tamam mı? Hiçbir şey yapmadı. Anladın mı?

Sustum.

Susarsan iyi edersin. Öyle konuşmalardan hoşlanmıyorum.

Sustum dedim ya.

Hep böyle ayıp şeyler söylüyorsun. Zaten sana bunları kim anlattı ki?

Unuttum.

Sammy mi?

Hayır. Sen anlattın.

Anlatmadım.

Anlattın. Sen kanepede uyurken Cholly'nin o işi sana yapmaya çalıştığını anlattın.

Gördün mü, bak! Neden bahsettiğinden haberin yok senin. Ben bulaşıkları yıkarken olmuştu.

Ha, evet. Bulaşık yıkarken.

Tek başımaydım. Mutfaktaydım.

Neyse, ona izin vermemiş olmana çok sevindim.

Evet.

Yoksa vermiş miydin?

Ne vermiş miydim?

İzin.

Şimdi deli olan kimmiş?

Benim galiba.

Kesin öylesin.

Yine de...

Devam etsene. Yine de ne?

Nasıl olurdu acaba, merak ediyorum.

Korkunç.

Sahi mi?

Evet. Korkunç.

O zaman Bayan Breedlove'a neden anlatmadın?

Anlattım tabii!

Yok, ilk seferini demiyorum. İkinci seferini diyorum, hani sen kanepede uyurken olan.

Uyumuyordum ben! Kitap okuyordum!

Bağırmana gerek yok!

Hiçbir şeyi anlamıyorsun, değil mi? Olanları anlattığımda Bayan Breedlove bana inanmadı bile.

O yüzden mi ikinci sefer olanları anlatmadın?

Bana o zaman da inanmazdı ki.

Haklısın. Madem sana inanmayacaktı, anlatmak da bir işe yaramazdı.

Ben de sana onu söylemeye çalışıyorum zaten, kalın kafalı.

Tamam. Şimdi anladım. Sayılır yani.

Ne demek, sayılır yani?

Bugün gerçekten çok acımasızsın.

Sen de acımasızca ve alçakça şeyler söyleyip duruyorsun. Arkadaşımsın sanıyordum.

Öyleyim. Öyleyim.

O zaman Cholly konusunda üstüme gelme.

Tamam.

Zaten artık onunla ilgili söylenecek hiçbir şey kalmadı. Çekti gitti işte.

Evet. Çok şükür.

Evet. Çok şükür.

Sammy de gitti.

Sammy de gitti.

O yüzden artık o konuda konuşmaya hiç gerek yok. Yani onlar hakkında konuşmaya demek istedim.

Evet. Hem de hiç yok.

Her şey geçti bitti artık.

Evet.
Artık Cholly'nin senin üzerine gelmesinden korkmana da gerek yok.
Yok.
Korkunçtu, değil mi?
Evet.
İkinci seferinde de mi?
Evet.
Gerçekten mi? İkinci seferinde de mi?
Rahat bırak beni! Beni rahat bıraksan iyi edersin.
Şaka da yapmayacak mıyım yani? Dalga geçiyordum sadece.
Ayıp şeyler hakkında konuşmayı sevmiyorum.
Ben de öyle. Haydi başka bir konuda konuşalım.
Ne mesela? Ne konuda konuşalım?
Gözlerini konuşalım tabii.
Ah, evet. Gözlerim. Mavi gözlerim. Dur tekrar bakayım.
Ne güzel olduklarını gör.
Evet. Her baktığımda daha da güzelleşiyorlar.
Ben daha güzelini görmedim hiç.
Sahi mi?
Ah, evet.
Gökyüzünden de güzeller mi?
Ah, evet. Gökyüzünden çok daha güzeller.
Alice ve Jerry Masalları'ndaki gözlerden de güzeller mi?
Ah, evet. Alice ve Jerry Masalları'ndaki gözlerden çok daha güzeller.
Joanna'nınkilerden de güzeller mi?
Ah, evet. Hem daha maviler.
Michelena'nınkilerden de maviler mi?
Evet.
Emin misin?
Tabii ki eminim.
O kadar emin görünmüyorsun...
Eh, eminim işte. Tabii şeyi saymazsak...

Neyi saymazsak?

Yok, önemli değil. Dün gördüğüm bir hanım aklıma geldi de. Onun gözleri de gerçekten masmaviydi. Ama yok. Seninkilerden daha mavi değillerdi.

Emin misin?

Evet. Hatırladım şimdi iyice. Seninkiler daha mavi.

Sevindim.

Ben de. Buralarda seninkilerden daha mavi gözlü birilerinin olabileceği düşüncesi bana çok fena geliyor. Eminim yoktur öyle biri. En azından buralarda.

Ama bilemezsin, değil mi? Sen herkesi görmedin sonuçta, değil mi?

Hayır, görmedim.

O zaman öyle biri olabilir, değil mi?

Çok zor.

Ama olabilir. Olabilir. "Buralarda" dedin ya. "Buralarda" kimsenin gözleri benimkilerden daha mavi değildir muhtemelen. Ama ya başka yerlerdekiler? Benim gözlerim, Joanna'nınkilerden daha mavi, Michelena'nınkilerden daha mavi ve senin gördüğün o hanımınkilerden daha mavi olsa da, ya buralardan uzakta yaşayan birilerinin benimkilerden daha mavi gözleri varsa?

Saçmalama.

Bu mümkün ama. Değil mi?

Çok zor.

Ama bir düşün. Varsayalım çok uzaklarda bir yer olsun. Mesela Cincinnati'de diyelim. Orada gözleri benimkilerden mavi olan biri var mıdır? Ya gözleri daha mavi olan *iki* kişi varsa?

Ne olmuş yani? Sen mavi gözlerin olmasını istedin. Mavi gözlerin oldu.

Gözlerimi daha mavi yapmalıydı o.

Kim?

Bay Sabunkafa.

Gözlerinin nasıl bir mavi olmasını istediğini söylemiş miydin ona?

Hayır. Unuttum.

Eh, peki o zaman.

Bak. Şuraya baksana. Şu kıza bak. Gözlerine bak. Benimkilerden daha mı mavi?

Hayır, sanmıyorum.

İyice baktın mı?

Evet.

Bak bir adam geliyor. Onunkilere bak. Baksana, daha mı mavi onunkiler?

Saçmalıyorsun. Herkesin gözlerine bakacak değilim.

Bakman lazım.

Hayır, değil.

Lütfen. Eğer gözleri benimkilerden daha mavi olan biri varsa, o zaman belki de en mavi gözlere sahip olan biri de vardır. Bütün dünyadaki en mavi gözlere.

Bu çok fena, değil mi?

Lütfen bakmama yardım et.

Olmaz.

Ama ya benim gözlerim yeterince mavi değilse?

Ne için yeterince mavi?

Şey için yeterince mavi... bilmiyorum. Bir şey için yeterince mavi olması gerek. Şey için yeterince mavi... Senin için!

Artık daha fazla seninle oynamayacağım.

Ah. Beni bırakıp gitme.

Evet. Gidiyorum.

Neden? Kızdın mı bana?

Evet.

Gözlerim yeterince mavi olmadığı için mi yoksa? En mavi gözler benimkiler olmadığı için mi?

Hayır. Çünkü saçmalıyorsun.

Gitme. Beni bırakma. Onları alırsam geri gelir misin?
Neleri alırsan?
En mavi gözleri. O zaman geri gelir misin?
Tabii gelirim. Sadece kısa bir süreliğine gidiyorum.
Söz mü?
Söz. Geri geleceğim. Hemen gözünün önünde olacağım.

İşte böyle.

Siyah bir kız çocuğu, beyaz bir kız çocuğunun mavi gözlerine sahip olmayı arzular ve arzusunun özündeki dehşet ancak arzuyu gerçekleştiren kötülükle aşılır.

Frieda ile ben onu ara sıra görürdük – bebeğin zamanından önce doğup ölmesinden sonra. Dedikodulardan ve yavaşça iki yana sallanan kafalardan sonra. Hali içler acısıydı. Büyükler başka yana bakar; çocuklar, ondan korkmayanlar, yüzüne karşı gülerdi.

Toptan bir hasara uğratılmıştı. Filizleneceği gençlik günlerini sokaklarda bir aşağı bir yukarı yürüyerek, kendisinden başka kimsenin duyamayacağı kadar uzakta çalan bir davulcunun temposuna göre başını sallaya sallaya günlerini geçirirdi. Dirseklerini büküp elleriyle omuzlarını kavrar, tıpkı uçmak için sonsuz ve gülünç derecede beyhude bir gayret sarf eden bir kuş gibi kollarını çırpardı. Ulaşamadığı –hatta göremediği– ama zihninin vadilerini dolduran o mavi boşluğa uzanmak için çırpınan, kanatlı ama yere çakılıp kalmış bir kuş gibi.

Ona bakmadan onu görmeye çalışırdık ve asla ama asla yanına gitmezdik. Gülünç ya da itici olduğu için değil, korktuğumuzdan da değil, onu yüzüstü bıraktığımız için. Çiçeklerimiz hiç büyümedi. Frieda'nın haklı olduğuna emindim,

tohumları kesin çok derine ekmiştim. Nasıl da böyle bir şapşallık etmiştim? Dolayısıyla Pecola Breedlove'ı görmezden geldik – sonsuza dek.

Seneler küçük cep mendilleri gibi katlana katlana birbirini kovaladı. Sammy kasabadan ayrılalı uzun zaman oldu, Cholly hapiste öldü, Bayan Breedlove hâlâ evlere temizliğe gidiyor. Pecola ise annesiyle beraber taşındıkları, kasabanın dışında kalan o küçük kahverengi evin içinde bir yerlerde, şimdi bile nadiren onu oralarda görmek mümkün. Kuşları andıran hareketleri zamanla azaldı; tekerlek jantlarıyla ayçiçeklerinin arasında, kola şişeleriyle ipekotlarının arasında, dünyanın bütün atıklarıyla güzelliklerinin arasında (ki kendisi de buydu zaten) yürümeye çalışırken yaptığı toplama ve koparma hareketleri var artık sadece. Onun üstüne yığdığımız ve onun özümsediği bütün atıklarımız ile aslen ona ait olan ve onun bize verdiği bütün güzelliklerimiz arasında. Hepimiz –onu tanıyan herkes– pisliğimizi ona silerek temizledikten sonra çok erdemli hissettik kendimizi. Onun çirkinliğinin üstüne bindiğimizde hepimiz çok güzeldik. Sadeliği bizi süsledi, suçu günahlarımızdan arındırdı, çektiği acı sağlıkla ışıldamamızı sağladı, acayipliği sayesinde mizah anlayışımız var zannettik. Onun konuşamaması kendimizi dilbaz sanmamızı sağladı. Yoksulluğu bizi bonkör kıldı. Karabasanlarını bile –kendi kabuslarımızı bastırmakta– kullandık. O da bize izin verdi, böylelikle onu hor görmemizi hak etti. Egolarımızı onun üzerinde biledik, karakterlerimizin içini onun kırılganlığıyla yumuşacık doldurduk ve güçlü olduğumuz yanılsamasıyla esnemeye koyulduk.

Bu gerçekten yanılsamaydı, çünkü güçlü değil, yalnızca saldırgandık; özgür değil, olsa olsa ruhsatlıydık; şefkatli değil, naziktik; iyi kalpli değildik ama usluyduk. Kendimize cesur diyebilmek için ölüme kur yaptık, hayattan hırsızlar gibi saklandık. Zekânın yerine dilbilgisine uygunluğu koyduk,

olgunmuşuz gibi yapmak için alışkanlıklarımızı değiştirdik, yalanları baştan düzenleyerek adını hakikat koyduk, eski bir fikrin yeni modelinde Vahiy ve Kelâm'ı gördük.

Pecola ise yavaş yavaş delirdi. Bu delilik, sırf en sonunda bizi sıktığı için, onu bizden korudu.

Ah, bazılarımız onu "sevdi". Majino Hattı. Cholly de sevdi onu. Sevdiğine eminim. Cholly her halükârda, ona dokunacak kadar, onu sarmalayacak, ona kendinden bir şeyler verecek kadar onu sevmiş olan tek kişiydi. Ama Cholly'nin dokunuşu ölümcül oldu; Pecola'ya verdiği şey onun ıstırabının dölyatağını ölümle doldurdu. Sevgi asla sevenden daha iyi değildir. Hainler haince sever, sert olanlar sertçe sever, zayıflar zayıfça sever, aptallar aptalca sever ama özgür bir adamın sevgisi hiçbir zaman güvenli değildir. Sevilenin hiçbir kazancı yoktur. Yalnızca seven, sevgisinden bir kazanç elde eder. Sevilen ise sevenin içe dönük düşmanca bakışları altında kırpılır, etkisiz hale gelir, donar.

Şimdi onu çöpleri karıştırırken gördüğümde, acaba ne arıyor, diye düşünüyorum. Bizim katlettiğimiz şeyi mi? Tohumları öyle çok derine *ekmediğimden*, olanların aslında toprağın, memleketin, kasabamızın suçu olduğundan bahsediyorum. Hatta artık bütün ülkenin topraklarının o sene kadife çiçeklerine düşmanca davrandığını düşünüyorum. Toprak bazı çiçek türlerine kötü gelir. Bazı tohumları asla beslemez, bazı meyveleri asla yetiştirmez ve ne zaman ki toprak kendi iradesiyle öldürür, biz olanlara razı olup kurbanın yaşamayı hak etmediğini söyleriz. Yanılıyoruz tabii, ama fark etmez. Artık çok geç. En azından benim kasabamın bir ucunda, benim kasabamın çöpleriyle ayçiçekleri arasında çok, çok ama çok geç.

Sonsöz

İster bir anlığına, ister uzun süreliğine olsun, hoşlanılmamanın, hatta kabul görmemenin nasıl bir his olduğunu bilmeyen eminim ki yoktur. Bu sadece bir kayıtsızlık veya hafif bir rahatsızlık hissi olabileceği gibi incinme de olabilir. Hatta bazılarımız hiçbir şekilde kontrolümüzde olmayan ve değiştiremeyeceğimiz şeyler yüzünden nefret edilmenin nasıl bir his olduğunu bile biliyor olabilirler. Böyle bir durumla karşılaşıldığında, beğenilmemenin ve nefretin gerekçesiz olduğunu –bunu hak etmediğinizi– bilmek bir teselliidir. Üstelik insan duygusal anlamda güçlüyse ve/veya ailesinden ve arkadaşlarından destek görüyorsa, aldığı hasar hafifleyebilir ya da yok olabilir. Bunu insan yaşamının parçası olan (ufak ya da sakatlayıcı bir) stres kaynağı gibi görürüz.

En Mavi Göz'ü yazmaya başladığımda, ilgimi çeken başka bir mesele vardı. Başkalarının horgörüsüne direnmenin ya da horgörüyü başka yönlere çevirmenin yöntemlerine değil, reddedilmeyi haklı görmenin ve izahtan vareste kabul etmenin çok daha trajik ve sakatlayıcı sonuçlarına kafa yoruyordum. Biliyordum ki, kendinden şiddetli bir biçimde nefret eden bazı mağdurlar, kendilerini tekrar tekrar aşağılayan düşmanlarının birer kopyası haline gelerek tehlikeli, şiddet eğilimli kişilere dönüşürler. Kimileri ise kendi kimliklerinden vazgeçerek kendilerinde olmayan güçlü kişiliği sunan bir yapının içinde erir. Diğer birçok kişi ise bir şekilde yaşadıklarını aşar. Oysa bazıları vardır ki, sessizce, kimse farkına varmadan, yaşadık-

larını dile getirmelerini ya da yaşadıklarının farkına varabilmelerini sağlayacak hiçbir söz hakkına sahip olamadan yıkılır giderler. Onlar görünmezdir. İnsan kendine duyduğu saygıyı süratle yitirebilir, bilhassa egoları henüz, tabiri caizse, "ayaklanmamış" çocuklarda bu kolaylıkla gerçekleşebilir. Kayıtsız aileleri, ilgisiz yetişkinleri, gerek diliyle ve yasalarıyla gerekse imgeleriyle çaresizliği dayatan bir dünyayı işte bu çocukluktan kaynaklanan savunmasızlıkla birleştirirseniz yıkıma giden yol tesis edilmiş olur.

Buradan hareketle, bu ilk kitabım için planım, yaşının küçüklüğü, cinsiyeti ve ırkı sebebiyle böylesine yıkıcı güçlere karşı koyma olasılığı en düşük kişinin yaşamının içine girmekti. Kitap ilk başta bir psikolojik cinayetin kasvetli bir anlatısı halindeyken, ana karakter tek başına ayakta duramıyordu çünkü pasifliği onu bir anlatı boşluğu haline getiriyordu. Dolayısıyla onun halinden anlayan, hatta onun durumuna yakınlık besleyen ancak ailelerinden destek görme şansına ve tamamen kendilerine özgü bir enerjiye sahip olan arkadaşlar ve sınıf arkadaşları yarattım. Gerçi onların da elleri kolları bağlıydı. Arkadaşlarını dünyadan koruyamadılar. O paramparça oldu.

Romanın çıkış noktası, çocukluk arkadaşlarımdan biriyle yaptığım bir konuşmaya dayanıyor. İlkokula yeni başlamıştık. Bu kız gözlerinin mavi olmasını istediğini söylemişti. Onu mavi gözlerle hayal edebilmek için ona iyice bakmıştım ve dileği gerçekleşebilecek olsaydı ortaya çıkacağını düşündüğüm görüntü beni fena halde tiksindirmişti. Kızın sesinde öyle bir hüzün vardı ki, ona şefkat gösterilmesini bekliyor gibiydi, ben de onun hatırına öyle hissediyormuşum gibi yapmıştım ama tasarladığı saygısızlık karşısında hayrete düşerek ona "kızmıştım" aslında.

O âna dek hoş olanı, tatlı olanı, sevimli olanı, çirkin olanı görmüştüm ama her ne kadar "güzel" kelimesini muhakkak kullanmış olsam da, hiç tecrübe etmemiş olduğum bir şey var-

dı: Güzelliğin yarattığı şok – bu şokun gücü kimsenin, hatta ya da bilhassa güzelliğe sahip olan kişinin güzelliğin farkına varmadığının bilgisiyle boy ölçüşebilirdi ancak.

İncelemekte olduğum yüzün de ötesinde bir şey olmalıydı: Öğlen saatlerinde sokaklara çöken sessizlik, ışık, bir itiraf ortamı... Her halükârda güzelliğin ne olduğunu ilk o an kavramış, ilk defa kendi adıma hayal etmiştim. Güzellik yalnızca seyredilecek bir şey değil; insanın *yapabileceği* bir şeydi.

En Mavi Göz bu konuyla ilgili bir şeyler söyleme çabamdı; o kızın niçin kendi sahip olduklarına dair bir deneyimi olmadığına ya da asla olamayacağına ve ayrıca böyle radikal bir değişimi niçin dilediğine dair bir şeyler söylemek istedim. Bu arzunun içinde ırka dayalı bir kendinden nefret duygusu vardı. Üzerinden yirmi yıl geçtiği halde, bir insanın bu duyguyu nasıl öğrendiğini hâlâ merak ediyordum. O kıza bunu kim söylemişti? Kendisi olmaktansa bir ucube olmanın daha iyi olacağını kim hissettirmişti ona? Kim onun suratına bakıp da, güzellik skalasında böylesine düşük, böylesine önemsiz bir konum biçmişti? Bu roman onu mahkûm eden bakışı didikliyor.

Bu düşünceleri harekete geçiren, altmışlı yıllarda ırka dayalı güzellik talebinin gündeme gelmesi oldu ve bu talebin gerekliliği üzerine düşünmeme yol açtı. Bu güzellik başkaları tarafından kötülense de topluluk içinde kabul edilen bir şey olamaz mıydı? Var olmak için neden geniş kitlelerce dile getirilmeye ihtiyacı vardı? Bunlar akıllıca sorular değil. Bu soruların yanıtları, daha sonra hızla belirginleşmiş ve bugün netlik kazanmış olsa da, hikâyeyi yazmaya başladığım 1962 yılında ve hikâyenin bir kitap haline dönüşmeye başladığı 1965'te bana o kadar açık gelmiyordu. Irka dayalı güzellik iddiası, bütün topluluklarda var olan kültüre/ırka özgü zaafların o topluluk tarafından tiye alınmasına ya da mizahi bir dille eleştirilmesine bir tepki değildi, dış kaynaklı bir bakıştan kaynaklanan

aşağılık olma hissinin hasar bırakıcı biçimde içselleştirilmesine karşı bir tepkiydi. Ben de bu sebeple bütün bir ırkın şeytanlaştırılması gibi anlamsız bir şeyin, toplumun en narin üyesinin –bir çocuğun– ve en savunmasız olanının, yani bir kız çocuğunun içinde nasıl kök saldığına odaklandım. Irka dayalı nefretin tesadüfi olanının bile nasıl bir yıkıma yol açabileceğini anlatmaya çalışırken tipik değil, kendine mahsus şartlar seçtim. Pecola'nın böylesine ağır bir vaka olması büyük oranda –sıradan siyah ailelerinin ve anlatıcının ailesinin aksine– sakat ve sakatlayıcı bir aileden gelmesinden kaynaklanıyordu. Pecola'nın hayatı ne kadar olağandışı olursa olsun, her genç kızın kendi içinde onun savunmasızlığının bir parçasını taşıdığına inanıyordum. Bir çocuğun, kelimenin tam manasıyla aklını oynatmasına neden olabilecek toplumsal ve aile içi şiddeti ele alırken bir dizi reddedilişi bir araya getirdim, bunların kimisi olağan, kimisi istisnai, kimisi de korkunçtu; öte yandan Pecola'nın maruz kaldığı şeytan gibi gösterilme suçuna ortaklık etmekten kaçınmak için büyük çaba harcadım. Diğer bir deyişle, Pecola'yı tahrip eden ve onun yıkımında payı olan karakterleri canavarlaştırmak istemedim.

Sorunlardan biri şuydu: Romanın sorguladığı meselelerin bütün ağırlığını böylesine narin ve savunmasız bir karaktere yüklemek bu karakterin ezilmesine yol açabilir, okuru da bu ezilmede kendisinin nasıl bir payı olduğunu sorgulamaya sevk etmekten ziyade, karaktere acımanın konforuna sürükleyebilirdi. Bulduğum çözüm –anlatıyı okur tarafından birleştirilecek parçalara bölmek– bana iyi bir fikir gibi görünmüştü ama uygulamaya konmuş hali şimdi beni memnun etmiyor. Üstelik işe de yaramadı: Hikâye birçok okura dokunaklı geliyor ama onları etkilemiyor.

Diğer sorun ise elbette dildi. Bir yandan aşağılayıcı bakışı canlandırırken, diğer yandan onu sabote etmek zor oldu. Bu roman ırksal kendinden nefreti can damarından vurmaya, teş-

hir etmeye ve ardından uyuşturucularla değil, kendi yaşadığım ilk güzellik deneyiminde keşfettiğim araçları taklit eden bir dille yatıştırmaya çalışıyor. O ilk an ırkla son derece iç içe olduğundan (okul arkadaşımın istediği şeye, çok siyah bir tende çok mavi gözlere duyduğum şiddetli tepki; o kızın *benim* güzellik kavramıma verdiği hasar), yazılması için verilen mücadele kesinlikle siyahlıkla ilgiliydi. Bunun ne anlama geldiğini henüz tam olarak bilmiyorum, ama ne bilmemek ne de onu keşfetme gayretini hiçe sayma girişimleri beni ona ulaşmak için uğraşmaktan alıkoyabilir.

Bir süre önce, yapıtlarımı ırka-özel ama yine de ırktan-bağımsız bir düzyazı temeline oturturken kullandığım stratejileri elimden geldiğince tanımlamaya çalıştım. Irksal hiyerarşi ve üstünlük iddialarına yer vermeyen bir düzyazı biçimi bu. O tanımın bir kısmı aşağıda yer alıyor.

Kitabın ilk cümlesinin başındaki, "Aramızda kalsın ama," ifadesi benim için birçok açıdan çekiciydi. Her şeyden önce tanıdıktı, çocukluğumda yetişkinlerin konuşmalarını dinlerken duymaya alışık olduğum bir ifadeydi. Birbiriyle sohbet eden; hikâyeler, anekdotlar anlatan; yakın çevremizdeki, ailemizdeki, mahallemizdeki birileriyle ya da bir olayla ilgili dedikodu yapan siyah kadınlar sık kullanırdı bu lafı. Bu sözlerde gizli bir anlaşma havası vardır. "Şşşt... başka kimseye söyleme," ve "Bunu kimsenin öğrenmemesi lazım." Bu sır hem ikimizin arasında hem de bizden gizlenmiş bir sır. Hem açıklanan hem de saklı tutulan, hem ortaya çıkarılan hem de sürdürülen gizli bir anlaşma. Aslında bir bakıma, kitabı yazma eylemi de tam olarak buydu: Özel bir sırrı ifşa etmekti. Böyle bir noktada durmanın ikili niteliğini tam manasıyla kavrayabilmek için, kitabın kaleme alındığı yılların, yani 1965 ila 1969'un siyasi ortamının hatırlanması gerekir. Siyahların hayatlarında olağanüstü toplumsal ayaklanmaların ve değişimlerin meydana geldiği bir dönemdi

bu. Kitabın yayımlanması (yazılmasının aksine) ifşa etmek anlamına geliyordu, yazmaksa sırların açıklanmasıydı, "bizim" aramızdaki ve gerek kendimizin gerekse topluluğun dışındaki dünyanın bizden sakladığı sırların açıklanması demekti.

Öte yandan "aramızda kalsın ama"nın, her ne kadar burada yazılı bir ifade olarak karşımıza çıksa da, aslında kullanılmış olmasının nedeni elbette konuşur gibi söylenmiş olması, belirli bir dünyayı ve onun ortamını konuşur gibi aktarması ve göstermesiydi. Dahası, içerdiği "gıybet" yan anlamının, gayrimeşru dedikodular ve nefes kesici ifşaat çağrışımlarının yanı sıra, bu "fısıltı", anlatıcının içeriden biri olduğuna, başkalarının bilmediği birtakım şeyler bildiğine ve bildiği bu gizli şeyler konusunda ketumluk etmeyeceğine dair (okurun edineceği) bir izlenim yaratıyordu. Okurla sayfa arasında kurulmasını hedeflediğim yakınlık bu sayede anında başlayabilirdi, çünkü ortada en iyi ihtimalle paylaşılmak üzere olan, en kötü ihtimalle de kulak misafiri olunmuş bir sır vardı. Ani bir teklifsizlik ya da anında kurulan yakınlık benim için elzemdi. Okurun, "Bunu okumak için ne yapmam, nelerden vazgeçmem gerek? Nasıl bir savunmaya ihtiyacım var, nasıl bir mesafe kurmalıyım?" gibi sorular sormaya vakti kalmasın istedim. Çünkü bunun, aslında insanın hiç bilmek istemeyeceği mevzularla ilgili korkunç bir hikâye olduğunu biliyordum (okur ise bilmiyordu – öğrenmek için ikinci cümleyi beklemesi gerekiyordu).

Peki nedir paylaşılmak üzere olan bu Büyük Sır? Bizim (okurun ve benim) "dahil" olduğumuz mesele nedir? Botanikle ilgili bir anormallik. Belki de çevre kirliliği. Şeylerin doğal gidişatında bir aksama belki: Kadife çiçeksiz geçen bir eylül ayı, bir sonbahar, bir güz. Canlı renkleri olan, sıradan, kuvvetli ve dayanıklı kadife çiçekleri... Ne zaman? 1941'de. Bu son derece önemli bir sene olduğu için (ABD II. Dünya Savaşı'na o sene katılmıştı), 1941'in "güzü", yani savaş ilan edilmesinin hemen öncesi, bir

"gizli kapaklılık" iması taşıyor. Ilıman kuşakta, kadife çiçeklerinin doruk noktasına ulaşmasının beklendiği "güz" olarak bilinen mevsimde, ABD'nin II. Dünya Savaşı'na girmesinden önceki aylarda yaşanmış birtakım tatsız olaylar ifşa edilmek üzere. Bir sonraki cümlede, bu sözleri söyleyenin, yani her şeyi bilen kişinin, verandadaki ya da arka bahçedeki yetişkin siyah kadınları taklit eden bir çocuk olduğu net bir şekilde anlaşılacak. Açılıştaki ifade, bu sarsıcı haber konusunda yetişkin gibi davranma çabasını gösteriyor. Çocukların bakış açısı, yetişkinlerin bu habere vereceği öncelik sırasını değiştiriyor. "Kadife çiçeklerinin yetişmemesinin sebebinin Pecola'nın öz babasının çocuğuna hamile kalması olduğunu düşünmüştük" ifadesi, çiçekleri ön plana çıkarırken yasadışı, travmatik, akıl almaz cinselliğin dehşet verici sonucunu ikinci plana atmıştır. "Önemsiz" haberin ön plana çıkarılıp sarsıcı haberin ikinci plana atılması bakış açısına ilişkin şüpheleri yok eder ama okuru durup düşünmeye sevk eder: Acaba çocukların anlattıklarına güvenilmemeli midir yoksa bir çocuğun dilinden anlatılanlar bir yetişkinin anlatacaklarına nazaran daha mı güvenilirdir? Okur böylece bir yandan üzücü ayrıntılarla çok erken karşı karşıya gelmekten korunurken, bir yandan da onları öğrenmek için kışkırtılır. Buradaki yenilik, bana göre, bir kız çocuğunun uğradığı tacizi konu alan bu hikâyenin tecavüz mağduru olan ya da olabilecek kişilerin – kimsenin (bilhassa 1965'te) kulak vermediği kişilerin– yani bizzat kız çocuklarının bakış açısından anlatılmasıydı. Mağdure, tecavüzü ya da tecavüze önayak olan şartları anlamasını sağlayacak kelimelere sahip olmadığı için, saf ve savunmasız kız arkadaşları bunu onun adına yapmak zorunda kalır; ilk başta taklit ettikleri şeye, yani her şeyi bilen yetişkinlere dönüşerek geçmişe bakıp o sessizlikleri kendi hayatlarından akislerle doldurmak durumunda kalırlar. Bu yüzden açılıştaki ifade bir sır paylaşımından fazlasının geleceğini, bir sessizliğin kırılacağını,

bir boşluğun doldurulacağını, kelimelerle anlatılamayacak kadar kötü bir olayın nihayet kelimelere dökületeceğini bildirmektedir. Ayrıca mevsimsel bitki örtüsündeki ufak bir denge bozukluğuyla, siyah bir kızın lafı edilmeye değmez yıkımı arasındaki bağlantıyı da kurar. Elbette "ufak" ve "lafı edilmeye değmez" ifadeleri dışarıdaki dünyanın bakış açısını temsil eder – kızlar içinse her iki olay da, çocukluklarının tam bir yılı boyunca (ve daha sonra) kavramaya çalıştıkları ancak kavrayamadıkları altüst edici haberlerdir. Bir şey başarmışlarsa, o da kavrama sorununu tahminen bir yetişkin olan okura, yakın çevrelerindeki dinleyicilere devretmektir. En azından bu problemli soruların ağırlığını daha geniş bir kitleye yaymış ve özel bir meselenin ifşa edilmesini gerekçelendirmişlerdir. Okur, başlangıçtaki kelimelerin ilan ettiği gizli anlaşmaya katılacak olursa, o zaman kitabın başladığı yerin tam da sonu olduğu söylenebilir: Trajik bireysel sonuçlar yaratan toplumsal bir aksaklığın (ki metindeki topluluğun parçası olduğu için okur da bundan sorumludur), "doğa"daki bir aksaklık olduğuna dair bir spekülasyon.

Ne var ki, romanın tam merkezinde bir sorun var. Pecola'nın başına gelenleri tamamlamak için inşa ettiğim parçalı dünya (bu dünyanın parçalarının çocukluktaki mevsimlerle bir araya getirilmesi ve her dönemeçte beyaz ailelerde okunan ilk okuma kitaplarından alıntıladığım çelişkili ve anlamsız pasajlar) mevcut haliyle, merkezindeki sessizliğin, yani Pecola'nın "varolmayış"ının yarattığı boşluğun etkili bir biçimde altından kalkamıyor. Bu boşluğun bir şekli olması gerekirdi – tıpkı bir patlama ya da çığlık sesinin ardında bıraktığı boşluk gibi. Bunun için gereken ustalığa sahip değildim, ayrıca Pecola'nın etrafındaki seslerin de daha iyi idare edilmesi lazımdı. Pecola kendisinin bir halüsinasyonunu görene dek kendini *görmüyor*. Halüsinasyonu da bir tür kitap-dışı konuşmaya dönüşüyor.

Keza, dişi bir anlatım oluşturma gayretime rağmen bu anlatımı kitabın büyük kısmında yakalayamadım ve dişi karakterlerle yetinmek zorunda kaldım, çünkü romanın ilk cümlesinde mevcut olan dişil altmetni ("Aramızda kalsın ama"daki hevesle ve dehşet içinde dedikodu etmeye devam eden kadınlar), roman boyunca sürdürmeyi başaramadım. Bu gayretin nasıl bir tökezlemeye dönüştüğünü en açık bir şekilde gösteren kısım Pauline Breedlove hakkındaki bölümdü; burada çareyi biri Pauline Breedlove'ın, diğeri de araya giren anlatıcının sesi olan iki ses kullanmakta bulmuştum, ancak bunların ikisi de katiyen umduğum sonucu vermedi. Dili dişil bir anlatıma sokmakta en çok zorlanacağımı düşündüğüm kısımda en az zorluğu yaşamış olmam şimdi bana ilginç geliyor: Cholly'nin beyaz adamlar tarafından uğradığı "taciz"le kendi kızına tecavüz etmesi arasında bağlantı kurduğum bölüm bu. Olabilecek en eril taciz eylemi benim dilimde dişilleşti, "pasif"leşti ve bana kalırsa, tecavüz anlatımında her zaman kullanılan (ya da eskiden kullanılmış olan) eril "utanç ihtişamı"ndan yoksun bırakılınca çok daha doğru bir biçimde iticileşti.

Gerek dildeki tercihlerim (konuşur gibi, işitsel, gündelik dil), gerek siyah kültürünün içine işlemiş âdetlerin bütünüyle kavranacağına itimat etmem ve (hiçbir mesafeli, açıklayıcı malzeme kullanmadan) okuru doğrudan gizli bir anlaşmaya ortak eden ve yakınlık sağlayan bir etki oluşturma gayretim, gerekse sessizliği bir yandan kırarken diğer yandan şekillendirme çabam, Siyah Amerikalı kültürünün çetrefilliğini ve zenginliğini, bu kültüre layık bir dille yüceltme girişimlerimin ürünüdür.

Şimdi, anlatımsal dilin o sırada karşıma çıkardığı sorunları yeniden düşündüğümde, onların akıcılığı ve sağlamlığı beni hayrete düşürüyor. "Medeni" dillerin insanları yozlaştırışını işittiğim, kültürel şeytan çıkarmaların edebiyatı yozlaştırışını izlediğim, elverişsiz mecazların kehribarında kendimi muha-

faza ettiğimi gördüğüm için, anlatısal projemin bugün de, en az o günkü kadar zor olduğunu söyleyebilirim.

Pek nadir birkaç örnek hariç, *En Mavi Göz*'ün önceki baskıları Pecola'nın hayatı gibiydi: Kabul görmediler, önemsenmediler, tam anlaşılmadılar. Hak ettiği saygınlığı ancak yirmi beş sene sonra bu baskıyla elde etti.

Princeton, New Jersey,
Kasım 1993.

Siyahi bir kız çocuğu, derisinin renginden nasıl kurtulabilir? Dokunaklı diliyle ırk ayrımcılığını edebiyat alanında su yüzüne çıkaran, Nobel ve Pulitzer ödüllü yazar Toni Morrison, tüm dünyada en çok okunan romanı *En Mavi Göz*'de bir kız çocuğunun gözünden horgörülmenin, ayrımcılığın, ırka dayalı güzellik anlayışının ve kişinin kendisine duyduğu nefretin yarattığı bireysel ve toplumsal travmaya odaklanıyor.

İkinci Dünya Savaşı arifesinde ABD'nin Ohio eyaletinde bir gettoda yaşayan Pecola, "çirkin" ve siyah bir kız çocuğudur. Herkes tarafından aşağılanan, alaya alınan Pecola, diğer beyazlar gibi gözleri mavi olursa her şeyin yoluna gireceğine, insanların onu beğeneceğine ve seveceğine inanır. Oysa mahallenin dillendirmeksizin kabullendiği acılar konusunda yürüttüğü suç ortaklığı, herkesin kalbinde taşıdığı nefrete ayna tutan Pecola'nın trajedisine dönüşür.

Olay örgüsü, zamansal sıralanışı, alışılmadık üslubuyla *En Mavi Göz*, yayınlandığından bu yana ırkçılık ve aile içi şiddet alanında referans kitaplardan biri olmuş, yirminci yüzyıl boyunca kimi zaman acımasızlaşan insani ayrıntıları dünya edebiyatına taşıyan kitaplar arasında sembolikleşmiştir.

ISBN: 978-975-570-880-5
9 789755 708805

18 TL

selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com